

8-

Кат. 85
A-121
8819

ВИДАВНИЦТВО ПОБОЖНИХ КНИЖОК ЧИНА Св. ВАСИЛИЯ ВЕЛИКОГО.
Книжка XII.

ПОЯСНЕНЄ ПСАЛМІВ

і иньших

БОГОСЛУЖЕБНИХ ПІСНИЙ,

які читаєм в Часослові

обробив

Др. Климентий Сарницкий

Архимандрит Ч. Св. В. В., и. н. профессор наук Бидайних С. З.
в университеті лвівскім.

Видане друге поправлене

00087
A-1
С-20
Сарницкий К.
Поселенъ Меланъ.
1959.
М.О.З.О.
1903. С-20.
Видане 1903.

Жовква.
Печатня ОО. Васильян.
1903.

Видане 1903.
00087
С-20 14.030

Ч. 942/Орд.

Друге видане діла «Пояснене псалмів і иньших богослужевних пісней, котрі читаємо в Часослові,» обробив О. Д-р Климентий Сарницький, професор наук біблійних С. З. в університеті львівськiм, позволяє ся печатати

Від гр.-кат. Митрополичого Ординаріату.

Львів, дня 8. вересня 1898.

*А. Білецький
вікарій капітулярний.*

Передне слово

до першого виданя.

Руский народ є безперечно глибокої віри і богобоязливости. Він любить собі в молитвах, піснях та відправах церковних, а любував би собі ще більше тай молитва его була би ще ревнійша, наколи би кождий все те, що в церкві підчас богослуженя чує, також і розумів.

Більша часть нашого церковного богослуженя складає ся з псалмів. Їх зрозуміне утрудняє не лишень форма і сама річ старославянського язика, але і спосіб представлення предмету старозавітним ладом.

Щоби те зрозуміне улукшити, предкладаю побожному читателеви по при тексті старославянськiм пояснене в щоденній бесіді, доповнене короткими замітками поміщеними в долі до тих псалмів, котрі в часі щоденного богослуженя, почавши від вечірні аж до обідниці, в Часослові читаємо.

На вступі сего поясненя, кладу коротку поуку о псалтирі взагалі і о причині, для котрої ті а не иньші псалми в щоденній службі церковній читають ся. Знаю, що се моє пояснене порівнане з поясненнями святих всеучених Отців як східної так і западної Церкви, та й з поясненнями учених пояснителів, майже нічим єсть і нічо нового не вискаже, тому

маючи вже від давна сю малу працю зладжену, рішив ся я був зовсім не пускати її в ширший світ. Вкінці однак ободрений захоотою моїх в Христі братів, осмілив ся я передати її до печатаня, не наміряючи нічо більше, як щоби через зрозуміне річи слава Божа у нашого народа з дня на день росла і змагала ся, а за славою Божою поліпшалась також і его дочасна доля.

Прийми проте, Побожний Читателю, сей малий мій труд ласкаво і прости мимовольні его недостатки, а при твоїх молитвах помолись за недостойного еромонаха

Климента.

Вступ.

Назви зібраних псалмів.

Найдавнійша назва зібраних псалмів в єврейській (тегілім) звучить по руски »пісні похвальні«. І хотя не в усіх псалмах являє ся побожне чувство похвали, але в декотрих просьба о прощене гріхів, о поміч, а в декотрих подяка; то однак можна назвати ціле зібране піснями похвальними, бо так той, що просить, хвалить Бога для Его всемогучости, доброти, святости, справедливости; так і в глибокій покорі каючий ся грішник, надіючи ся на милосердие Боже, сьпіває Его хвалу. Грецькі переводчики назвали зібране всіх тих пісний псалмами, латинці же книгою псалмів. Грецьке слово *ψαλμός*, значить по перше: ударене струн музичного інструменту пальцями рук, або приладженим до того деревцем, відтак відіграний на таким інструменті музичний утвір, вкінці, при звуці струн відспівану пісню.

За часів грецького переводу всі псалми в одну книгу зібрані, становили старозавітний літургічний співанник. Музичні інструменти, яких тоді уживано при сьпіваню сих побожних пісень, були струнними, і тому то назвали они збірник сих похвальних пісень псалмами, то є піснями до музичнострунних інструментів. За часів християнських псалом означав взагалі »п сню побожну« особливо »пісню Давидом зложену« псалтирою: що означало музичнострунний інструмент, »арфа Давида ва;« в переноснім значіню »Пісні Давида.«

О творцях псалмів.

Зібране всіх псалмів називано від найдавнійших часів »псалтирем Давида«. Безперечно причина сего, є та, що декотрі рабіни як і св. Отці і церковні писателі були сеї гадки, що всі

псалми числом 150 зложив не хто інший, як сам цар Давид. Ся гадка мала аж до новіших часів між християнськими ученими своїх заступників і поборників, але тепер їх утратила. Назва »псалтир« є ширшого об'єму, а если ціле зібране псалмів звуть псалтирем Давида, царя, то лиш длятого, що Давид зложив їх більше число.

Судячи по надписам, Давидови приналежать 73 псалми: іменно: від 3 — 9, 11 — 32, 34 — 41, 51 — 65, 68 — 70, 86, 101, 103, 108 — 110, 122, 124, 131, 138 — 145, після числення єврейського. Надписи грецького переводу і латинської Вульгати відносять, крім наведених, ще 15 псалмів до Давида, іменно: 32, 42, 66, 70, 90, 92 — 98, 103, і 136 після числення Вульгати латинської. Але 42 і 106 не можуть бути плодом Давида, скорше 1 і 2; проте було би всіх псалмів Давидом зложених 88. Они всі відзначають ся богатством ріжних оброблених предметів, задивляючих глибокими чувствами так приемними як і сумними, живою вірою і ясним поглядом на месиянські часи. Нема такої обставини в людськім житю, до котрої не відносив би ся один або другий псалом Давида. По Давидових слідує досить велике число безіменних псалмів взагалі 35, як: 65, 91, 99, 101, 104, 105, 106, 110 — 120, 122, 124, 125, 127 — 129, 131, 133 — 136, 145 — 150, декотрі з них є з часів неволі вавилонської, декотрі з часу повороті з тої неволі.

Дванайцять псалмів є надписаних іменем Асафа, котрий за часів Давида був співаком. Асаф, левита, з роду Гершом. Він сам правдоподібно зложив псалми 49, 72, 77, 80 і 81, прочі же его іменем надписані псалми як 73, 74, 75, 76, 78, 79, зложили его наступники з дальших родів; родина бо Асафа досягла часів неволі вавилонської, як сьвідчить II книга Параліпоменон, Ездри і Неемії. — Сини і внуки Асафові були також співаками.

Одинацять псалмів, як 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 83, 84, 86 і 87 приписують синам Кореїовим. Сини Корея були наслідниками сего Корея, левіти, котрого за часів Мойсея земля поглотила за кару бунту. За часів гоненя Давида через Саула, були сини Корея в дружбі з Давидом; з них вибрав Давид пізнійше трех начальників співаків, між тими Емана, котрий правив середним хором (I Параліпом. 6, 24. 29); зложив 87 псалом — і згадує ся в I книзі Параліпом. 25, 5 яко пророк. Его чотирнайцять синів стали начальниками 14 співучих кляс, в котрі входили їх діти і кривні, проте всі від Емана походять Кореїти, становлять рід співучий, котрий проживав довший час, і котрому приналежать псалми з надписею: »сином Кореїовим«. Деякі причисляють до синів Корея також Етама автора

88 псалма. Соломонови приписують зложене псалмів 72 і 127. Псалом же 89 (90) зложив сам Мойсей, є він проте найстаршою піснею в псалтири.

О надписах псалмів.

Більша часть псалмів має надписи, в котрих містить ся або рід пісни нпр.: псалом, пісня похвальна, пісня поучна, пісня просительна, або указує ся імя творця (іменно в 115 псалмах), або наводять ся обставини, в яких псалом був зложений, як в 7, 17, 29, 33, 50, 51, 55, 56, 58, 59, 61, 141): або показують ціль, для якої псалом зложений, як нпр. псалми »восхожденія« 119 до 132, часто містять они в собі в коротких, но по більшій части темних вираженях, зміст пісни, частійше приписи що до музичного представлення псалма, що до супроводу музичних інструментів, що до способу напіву.

О всіх тих надписах (винявши деякі сумніви Теодора з Мопсвити), суджено аж по конець минушого столітя, що они суть автентичними.

Но в першім нападі зробленім через Фогля в 1767 р. на автентичність (віродостойність) надписий псалмів, змогло ся число наслідувателів так, що вже ніхто не відважував ся їх правдивість і їх історичну вагу беззглядно боронити. Но так зване критичне поступованє в оціненю, зглядно надписий — було зовсім субективне, і безпідставно самовільне.

Одному здавалось, що бесіда псалма не сходить ся з написио, а навіть, що їй противить ся; другому не подобало ся зміст, місце, яке псалом вказував; третій найшов в псалмі одно якесь слово, якусь фразу, на котрих опираючи ся, відкладав зложене псалма о тисяч літ пізнійше, як надпись домагаля ся. Доперва в новіших часах стали многі автентичність надписий з всякою рішимостию обороняти. Вкінці много згодилось на автентичність (віродостойність) надписий таких, які так в текстї єврейскім як і в грецкім та латинськім переводі у сїмдесять толкователів і в Вульгаті входять ся.

Іх автентичність стверджує: звичай жидів і арабів, котрі надписували свої пісни; обстановка, що не всі псалми є надписані і ріжнота тих надписий; дальше східність змісту псалма з ними, котра стверджує ся історичними книгами.

Поділ цілого зібраня псалмів і їх численє.

Цілий псалтир, як его в каноні сьвятих книг находимо, ділили жиди на пять частий або книжок: I від 1 — 40; II від

41 — 71; III від 72 — 88; IV від 89 — 105; V від 106 — 150 псалма, а на кінці кожної книги читає ся відповідне славословие; лиш в пятій книзі нема славословия, здає ся тому, що посліднім словом послідного псалма означає ся вже й кінець пятої книги. Всі годять ся на те, що сей поділ зроблено відповідно мойсеевій торі, або п'ятикнижю, бо псалтир показує, як ціла тора улицетворяла ся в найчеснійших людях народу. В п'ятикнижю тори говорив Бог до народа — в пятох книгах псалмів, (о скілько они входили до публичного богослуженя) розмовляв нарід зі своїм Законодателем і Паном.

Коли цілий збірник псалмів був укінчений, в тім не годять ся учені; Тальгофер і інші кажуть, що се стало ся за часів Єздри і Неемії, через велику синагогу, котра єврейський канон урядово замкнула. Тоді вложено ще деякі псалми з давнішого часу, вже по части до улаженного збірника псалмів. Також славословия і поділ псалтиря на пять книг, здає ся, зробила синагога велика, понеже Єзра і Неемія предсїдали в сім великім зібраню, легко зрозуміти, если так о Єздрі св. Єроним (в листі 134 до Софронія) і о Неемії (II книга Макавеїв 2, 13) каже ся, що они збирали псалми. Но если ся зауважає, що в псалтирі находять ся псалми, котрих зміст указує на часи Макавеїв, то скорше сказати треба, що всі ті псалми, ті під впливом св. Духа зложені пісни, упорядкував по часах Єздри і Неемії в часі Макавеїв один чоловік, муж св. Духом просвічений, після пляну і порядку. І хотяй Тальгофер і інші запевняють, що в зладженім псалтирі такого порядку і звязи нема, то все таки мені ліпше подобає ся після ученого Шампона Т. І., учителя св. Письма на востоці, твердити, що там не тільки порядок і той сам підмет ясно ся перебиває, но навіть, що псалтир в уложених псалмах представляє нам правдиву епопею, зложену після правил поетичної штуки, враз з єдинством героя і акції і поступенним ходом одного і другої. В уложеню псалтиря є плян і порядок, як то вже завважав св. Августин: «Ordo psalmodum mihi magni Sacramenti videtur continere secretum» (порядок псалмів, здає ся мені, що содержить в собі тайну великого значіння). І так, як Августин, уважали також св. Іларіон, св. Євтимій, св. Йоан Золотустий і св. Григорій Нисенський. За ними йдуть толкувателі середного віка. В уложених псалмах добачує ся велика поступенність в розвиненю. І так в I-й книзі від псалма 1 — 41 представляє ся нам Христос і Єго Церков улицетворена Давидом, борючим ся на сій землі в борбах поособових, індивідуальних, кожда борба є побідою; о ній числені пісни побідні.

В книзі вторій від псалма 41 — 71 ходить по більшій части о Церков, о єї божествене установлене, єї красоту, єї кріпку звязь з єї Обручником возлюбленим і Єго відвічним царством. О тім самім говорить ся також і в книзі III від псалма 72 до 88 покликане поган, відвернене невірної синагоги, стараня і ніжна любов Церкви. Она є царівною, бо Єї Обручник є царем царів. В книзі IV круг поетичний розширяє ся ще більше, цілий свїт спасений Христом і Єго Церквою, но трудом незвичайних борб і з якою славою! (від псалма 89 — 105).

В V книзі від псалма 106 — 150 доходим до самого неба. Ті псалми суть: Аллилуя, похвальні, псалми восхожденя, псалми найвисшого хваленя. Арфа псалмопівця повторяє, як би перед лицем Пресвятої Тройці, Трисвяте і вічне Аллилуя, найглубші тайни, найпревосходнішу славу Божого Сина, найвисші чесноти і конечну побіду Церкви.

Псалми уложені в псалтирі поедставляють нам, як висше сказано, також цілу по правилам штуку зділану епопею.

Епопея є оповідане поетичне героїчної і подиву гідної події, в котрій то епопеї домагаємо ся чотирох річий:

- 1) Основи т. є. дійства поетичного і на подив заслуженого, з єго сияючим ділами, єго перешкодами і з побідою;
- 2) осіб природних або надприродних;
- 3) форми поетичної і
- 4) стилю.

Героєм божественної поезії є чести найдостойніша особа Христа; дійство: побіда над злим і спасене свїта. Особи другого ряду суть з одной сторони добрі, діти Божі і Церкви, воюючі під прапором свого найсвятїшого Вождя, з другої сторони, безмірний і ріжнородний полк злих, воюючих під хоругвою начальника пекла. Конєць — то славна і конечна побіда доброго над злим, вічне вивисшене героя побідоносного народа до небесного царства.

Єсть проте в псалмах богатирске і удивляюче дійство, а се дійство, одностайне що до свого початку, свого розвою і свого кінця. Є в них богатир головний, пануючий, котрий ділає і поступає, котрий водить мечем борб і горестию болізний, котрий горить духом і серцем вельми піднесеним по над звичайні погляди і чувства. Суть лица підрядні, котрі разом з ним воюють і терплять, і інші, котрі борючі противять ся завзято єго побіді і єго славі. Є в кінці порядок, поділ річи і пісний, трудностей, епізод і певного розвязаня, форма точно означена.

А стиль епопеї єсть стиль взнеслих од способом ліричним списаних; в них подивляєм прехороші оповіданя, милі і сериозні образи, слези елегії і цвїти идилії; і ся розмаїтьсть

красок і типів не псує в нічім гармонійної цілості. Давидова епопея сходиться більше з епопеєю середнього віка званою під іменем: »Пісні дїл,« а через те з давніми епопеями Віргіля або Гомера. Числа порядкові в псалмах, дописані суть рукою того, котрий навпрості сї псалми порядкував.

Порівнявши числа надписані псалмам в грецких, латинських і славянських переводах, з числами в єврейскім, находимо від псалма 9 почавши ріжницю о одну одиницю; а причина сему ось ся. Єврейскі видання ділять псалом 9 на два то єсть 9 і 10, так що наш 10, єсть в єврейскім 11 і так дальше аж до 113, котрий у Євреїв творить псалом 114 і 115, насупротив наш 114 і 115 стягають они в один псалом 116, і в кінці 146 і 147 творить у них один псалом 147.

Если хочемо докладно про те від псалма нашого 9 аж до 147 означити псалом в єврейскім, то треба до кожного числа нашого псалма додати одиницю.

О змісті псалмів і о подїлі після сего.

Св. Василий каже: що иншого учать пророки, що иншого историки, що иншого право, що иншого напїмнення, які в притчах читаєм, но все то, що в них єсть пожиточного, того учить нас оден псалтир. В нїм передсказує ся будуче, пригадає ся минуше, в нїм правила житя, в нїм приписи, як ділати; проте єсть він шпихлїрем всіх добрих наук, з котрого кождий, то що єму потрібне, брати може. Чогож научиш ся з него? Чи ж не любови чистоти, чи ж не важности умірености, совершености, способу покаяня і міри терпеливости, чи ж не всего доброго, чого лиш потребуєм? В нїм повна наука о Бозї, про роцтва о приходї Христа, страх суду, надїя воскресеня і боязнь кари, обїтниця слави, тайн откровенія, все зложено якби в якїй скарбниці. По тїй то причинї ділили многі псалми:

а) на такі, котрі оспівують свойства Бога і Єго діла в порядку природи і ласки, (пісні благодарні);

б) на такі, котрими просить ся Бога о поміч в особистих або загальних потребах і небезпеченьствах, котрі ся відносять до вічного спасеня (пісні молебні);

в) на такі, котрі описують приключеня вибраного народу, і особливу ласку Божу, милосердіє, довготерпеливість і доброту до синів вибраних (пісні історичні);

г) на такі, котрі простують обичаї, описуючи судьбу праведних і злих, величаючи захованє закона, або заохочуючи до чесноти (пісні поучаючі, дидактичні);

д) або такі, в котрих перебиває ся жаль за грїхи, котрим просимо прощеня;

е) в кінці такі, котрі предсказують приход Мессії Христа, Єго жите, страданє (псалми мессиянські).

Так звичайно розріжняли школи псалми що до їх змісту. Но я гадав би, що лучше єсть після ученого Шампона сказати, що змістом всіх псалмів єсть в дословнім значіню нікто і ніщо иншого, як обїцаний Христос Мессия.

Головне і найвластивїше значїне якогось місця св. Письма єсть таке, котре наміряв сам св. Дух, під котрого натхненєм списали ся сьвятї книги, отже і всі пісні псалтиря. Чи ж годить ся допускати, щоби св. Дух натхнув писателя, щоби він складав пісню, описуючи лише свої особисті обставини, перешкоди, гоненя, переслїдуваня, свої радісні приключеня, як весїля, побїду і т. п.? До того не потребував би він нїякого натхненя св. Духа подїбно як єго не потребують нинїшні поети, пишучи о подїбних річах, лиш під своїм поетичним натхненєм.

Но безперечно потребував писатель псалма натхненя св. Духа, если мав писати о будучім Мессії Христї Царю. Змістом проте всіх псалмів єсть в дословнім значіню Ісус Христос і Єго св. Церков, Єї борба, побїда і прославленє. Се доказують св. Отці, толкователї середних віків, сьвятя Літургїя і богослуженя, в кінці саме св. Письмо. Стверджують се сьвятї Отці, як св. Іларион, св. Атаназий, св. Августин, а прекрасно св. Йоан Золотоустий, котрий, толкуючи псалом 59, каже: »Сказав ти нам, Давиде, о царствї Христовім, сказав-єсь в дусї пророчїм: „**Іа́дкїй хлѣбѣи моѣи, возкелїи на мѣи запїнанїѣи,**“ скажи і суд єго: „**Ескѣю шаташасѣи ѣзїци и людіе поучїшасѣи тцїтнїмѣи;**“ скажи єго хрест: „**Ископаша рѣцїк моїи и нѣзїк моїи: Ичетѣша всѣи кѣсти моѣи.**“ Скажи і жовч єго: „**И дѣша кз снѣдї моїоу жѣлчї и кз жаждѣи моїоу напоїша мѣи ѡцга.**“ Скажи єго помазанє: „**Оумастїѣл єсїи єліємѣи главѣи моїоу.**“ Скажи єго крещенє: „**На кодїк покѣїнїк воспїтѣи мѣи.**“ Скажи єго тайни: „**Оуґотѣвалѣи єсїи предѣиоу трапїзѣи, єспротивѣи стѣжѣиоцимѣи мнѣи.**“ Скажи і прогнанє жидів: „**Не прїїмѣи ѡ дѣиомѣи твоїиоу телцївѣи, нижєи ѡ стѣдѣи твоїиоу кѣзавѣи.**“ Скажи і зневаги, котрі чув він від жидів: „**Оуґова на Гѣспѣи, да ѣзѣвїтї єго, да спасѣтї єго, ѣкв хѣщѣтї єго.**“ Скажи о спасеню поган: „**Прѣсїи ѡ менї, и дѣмѣи ти ѣзїкїи достоїнїе твоєи.**“ Скажи Єго погребенє: „**Іакв не ѡстѣиши дѣишїи моїи кз ѣдїк, нижєи дѣсїи приподѣиномѣи твоємѣи вїдѣтїи ѣстѣкнїи.**“ Скажи Єго на небеса вознесенє: „**Бзвїдї Бѣгѣи кз воскликновїиїи, Гѣспѣи кз гласкѣи трѣвнїкѣи.**“ Скажи Апостолів покликанє: „**Бз мѣесто ѡтѣцѣи твоїиоу вѣиша сїиновеи твоїи.**“ Скажи хор дївиць: „**Приведѣтсѣи царю дѣиѣи кз слѣдѣи єго.**“ Скажи

основане Церкви: „Предста царица одесню Тебѣ, въ рызахъ позлащенныхъ одежна пренепщрина.“ Скажи Его сидне праворуч: „Рече Господь Господѣи моему: Сяди одесню менѣ, дондеже положѣ краги твоѣ, подножіе ногъ твоихъ.“ О Давиде, як красно оголосив ти все пророцтво!»

Подібно судили о псалмах толкователі середніх віків — а їх основане правило толкованя псалмів звучить так: Змістом псалмів є Христос; наміреном: людей через Адама зіпсованих привести до Христа, нового Адама. Псалми говорять о Христі часто, бо він є головою, часто, бо він є тїлом, часто, бо він є обома; і що є головою трояким способом, або зі взгляду на его божество, або зі взгляду на его чоловіцтво, або яко фігура, коли уживає слів своїх членів о собі. В кінці о его Церкві трояким способом: 1) зі взгляду на совершених, 2) зі взгляду на несовершених, 3) зі взгляду на злих, котрі належать до Церкви тїлом, не душею, числом не заслугами, іменем не істиною. Після сеї засади поясняли псалми многі богослови середніх віків, межи иньшими св. Тома з Аквіну і св. Діонизий Ареопагіта, котрі уважали псалтир за євангеліє списане в стихах. Що змістом всіх псалмів єсть Христос з своєю Церквою, тое учить нас сама Літургія.

Характер Літургії або богослуженя старозавітного (культу жидівського) почивав в певнім порядку типів і символів, котрі разом взяті представляли релігію тогдішну жидівску і предображали будучу. Всі внїшні знаки, яких они уживали, мали подвійну правду, одну, котра збувала ся в тогдішній час, і другу, котра мала збути ся пізнійше, після сего порядку і після сеї звязи, що перша мала за конечну цїль другу, проте перша не существовала инакше, як для другої, отже приобіцяний Мессия, се оживляюча гадка в усіх образах, у всіх обрядах старозавітних; там є Ісус Христос з всіми тайнами свого відкупленя, там є Ісус Христос зі всіми будучими інституціями; там є положене чоловіка Бога, в місто чоловіка грішника; єсть відкуплене через хрест, там і жертва жертвеника, там і Церков з єрархією єї священиків, там культ публичний Ісуса Христа приобіцяного, подібно як в католицизмі є культ вже прийшовшого і дарованого Ісуса Христа.

Псалми суть то особливі слова літургічні, проте їх предметом конечним, безпосередним, висказати і виспівати в всіх точках того, котрий єсть властивим і безпосередним предметом культу, а сей є сам Ісус Христос, Спаситель, Бог і чоловік.

Христос є у всіх псалмах, мовить св. Августин, его голос звучить у всіх тих піснях, натхнених св. Духом. І нема

псалма, котрий би не був словом Літургії. Що змістом всіх псалмів є Христос Мессия, се посвідчає само св. Письмо, а то не лиш в загалі, но також в особенностях і найлучше є вияснити місця св. Письма тим самим же св. Письмом. В загалі старий завіт, каже св. Августин в книзі о правдивій релігії (гл. 16), скриває новий, а новий відкриває старий завіт. В новім завіті, каже він дальше, в євангельській або апостольській науці нема нічого, чого не було би в старім, хотяй би і Божі прикази і обітниці.

Нічо проте дивного, що і сам Ісус Христос Спаситель стверджав свое Боже післанництво місцями старого завіта і „начинѣ ѿ Моисѣа ѿ ксѣхъ прорѣкъ“ (Лук. 24, 27), толкував їм „всѣ написана въ законѣ Моисѣевѣ ѿ прорѣкъхъ ѿ псалмѣхъ“ о Нїм (Лук. 24, 44). А в гл. 47 книги Єклезиастика — або Ісуса сина Сираха — читаем слїдуючі слова на похвалу Давида: „Въ всѣхъ дѣлахъ своѣхъ даде исповѣданіє Святѣму Вншнему глаголомъ славы. (ст. 9). Всѣмъ сердцемъ своѣмъ восхваляѣ ѿ возлюбїи сотворшаго (ст. 10) ѿ поставїи пѣвци прѣмо ѿтарѣви, ѿ звѣкомъ ихъ оусплаждати пѣніє (ст. 11). Даде въ праздницѣхъ благолѣпіє, ѿ оукрасїи времена даже до скончанїа, внигда воспѣвати ѿма ѿма сватѣе єго, ѿ ѿтра гласїти въ свѣтїлицї“ (ст. 18). В тих стихах находимо виражену загално думку ясно наведеного багатира і конечну цїль: У всіх его дїлах, дїлом першим его славним і величавим словом, є виславляти Господа і оказати єму свою віру. Всім сердцем своїм восхвалив він Его, він уложив гимни і пісни на Его славу, він посвідчив свою любов до свого Сотворителя. Ото повна і величава дефініція псалмів: слова слави, пісни віри і любови. Бо для когож ті слова слави, ті пісни віри і любови, если не для Того, котрий є сам славою, єдиним предметом віри і любови? Святий Дух не допускає нїякого сумніву що до сего місця. Він припирає сею своєю правдою всіх тих, котрі хотять видїти в псалмах иньші гадки, иньше розумїне, иньші особи, а не Бога і его Христа. Се Бог всевишній, святий, особенно Сотворитель, се єсть святий Егова, імя власне Спасителя Сина Божого; „І Давїдх поставїи пѣвци прѣмо ѿтарѣви,“ і для них то зложив він свої пісни — і він ввів благолїпіє в праздниці, в обряди і свята, і він зділав славу на всі часи аж по конець віків. І по правді, святї пісни Давида, як і прочі в псалтирі, суть самим вершком штуки, величавою славою поетичною старинного свѣта; они суть уложені в славу Бога, щоб піти і славити свѣтаго Бога; отже не в славу Давида, або иньших єму подібних людей.

Впрочім учений Шампон Т. І., переходячи по порядку всі псалми, як они в пяти книгах читають ся, показує, що в св.

Письмі нового Завіта не один псалом або кілька, но всі суть наведені о Христі і Єго Церкві.

В кінци, щоб хтось не сумнівав ся о Божій повазі псалмів, если читаючи псалми здибає ся з такими, в котрих находит ся лихословля і проклятя, треба зрозуміти, що они всі не суть впливом якоїсь ненависти, або злости до осіб або поганських народів, но суть висказані в душі пророчим і відповідно до справедливости Божої, але слова: „**ДА БСАДЪТЪ, ДА ЙЗЧЕЗНЪТЪ,**“ треба розуміти: так ся стане певно в будуче, если ся злі не поправять.

О літургічнім ужитю псалмів

в загалі і в особенности що до ужитя їх в церкві католицькій обряду грецького і руського.

Всім то добре відомо, що словами псалмів і їх співанем хвалили жиди Господа в своїх богослуженнях. З жидівської синагоги ввійшли сьпіви і читане псалмів в Церков Христову, і то з самого початку єї основаня, як то учимось з посланій св. Ап. Павла: I. до Коринтян (2, 14—15); до Єфесеїв (2, 15—19); до Колосеїв (3, 16). з посланія св. Якова: (5, 13). Христос сам уживав псалмів в своїй молитві; св. Апостоли молили ся звичайно псалмами ціле своє жите, і вся молитва сталася їм по Вознесеню Господа Ісуса і по Сошествію св. Духа тим милішою. Коли же в сьвітї християнськім стали вже розуміти значіне псалмів, они самі впровадили їх також в публичне християнське богослужене. На се маємо багато доказів і моглибсьмо навести велике число сьвідоцтв. Християне молились псалмами не лиш при публичнім богослуженю, но також і в особенних своїх потребах; ними потішались вьзнені, ними веселились при торжествах, ними також плакали при похоронах умерших, ними кріпились при щоденних своїх працях. Уже діти учились псалтиря на память, а від монахів і осіб духовних всегда ждали настоятелі церковні, щоби уміли псалтир на память.

І не потреба дивуватись сему; бо псалми мають вже в собі тоє, що всі можуть уживати їх яко молитву. Нема чувства релігійного, котре не було би виражене в яким псалмі; нема такої в внутреннім як внішнім житю християнина як і цілої церковної обстанови, до котрої не мож би було віднести хотяй одного псалма, коротко сказавши: псалми всі мають загално людский настрій, і суть проте зовсім відповідними, щоби були поміщеними в богослуженю церковнім.

Псалом в Літургії церковній є подібний дорогоцінному каменю, котрий, хотяй сьвітить найріжнішими красками, то

всегда є одним і тим самим. Спосіб, в який Церков уживала псалмів в своїм богослуженю, не був все і повсюди однаковий; а в ріжних століттях і в ріжних сторонах ріжний. І хотяй то певно, що вже Апостоли уживали псалмів в публичнім богослуженю, то таки не знаєм о тим нічого, котрі то іменно псалми співали при ріжних богослуженнях в тих часах. Постепенно утворило ся доперва через звичай певне правило, котре з часом стало ся правилом в книгах літургічних.

О близшім поділі псалтиря і розміщеню поодиноких псалмів по частях богослужебних чинів, довідуєм ся доперва від Кассияна з V столітя. Инакше поділила псалтир Церков западна, (латинська); инакше Церков всхідна, (грецька), а по ній і руська. Церков всхідна т. є. грецька а за нею руська, хотівши, щоби прекрасні пісни псалтиря були відчитані в одній седмици т. є. тиждни, поділила псалтир на 20 Катисм (**сѣдѣній**), понеже при читаню псалмів було дозволено сидіти, а кожду катисму на три »Слави.« З початку псалтиря є поставлений припис, в яким порядку і на яких богослужебних часах поодинокі катисми читати належить, щоби їх всіх в одній седмици перейти. Крім сего суть на кождей богослужебний час положені певні псалми стало, котрі ніколи не змінюють ся, но всегда так читають ся, як їх стрічаєм в кождім часослові або молитвослові. А причина тому в загалі є та: понеже ті псалми відповідають зовсім значіню тих богослужебних часів, в котрих читають ся.

Церков католицька в загалі хотіла, щоби єї вірні мали на памяти щоденно тоє, що Господь Бог для роду людського зробив, починаючи від сотвореня аж до їх відкупленя, їх спасеня: і в тій ціли урядила цілий хід богослуженя так, щоби оно їм пригадувало ся. День церковний починає ся вечірнею, а кінчить ся сьвятою Літургією.

Церков грецька, розміщаюча на всі богослужебні часи псалми, старалась, щоби вже самими псалмами означити і в память привести поодинокі діла Божі в користь роду людського, почавши від сотвореня сьвіта і чоловіка, аж до єго відкупленя і спасеня через Спасителя на дереві пресьвятого хреста. Псалми ті указують нам часто сотворене, упадок чоловіка, довгий час приготування до спасеня і Христового приходу, Єго воплочене, страдане, спасительну смерть і Єго воскресене.

Служба вечірні самої представляє нам судьбу сьвіта в самих єго починах, сотворене, упадок і відкуплене. Богом все прехорошо і відповідно до ціли було сотворено; чоловік в раю мав ласку Божу, сьвятість і первістну справедливість — все тоє однак стратив через свій непослух. Сего учить постійно

Пояснене псалмів

✠ 2

БІБЛІОТЕКА
№ 00001

С-20 II . 959
14.030

псалом початковий 103, в котрім ясно каже ся, що тільки свободні від гріху люде можуть відповідно Богу служити і хвалити Єго. Се стверджують також псалми сьпівані на вечірні в празничних днях, іменно стихи виняті з псалма 1, 2, 3-ого.

Короткий був час щасливости прародичів. Они, переступивши заповідь Божу, згрішили, стратили ласку і святість, стягнули кару на себе і наслідників, та не могли би самі через себе від свого нещастя і від неволі ворога Божого, т. е. сатани освободити ся, если би милосердіє Боже не прийшло було в поміч і не приобіцяло Того, котрий мав сплатити через рід людський затягнений довг і стерти голову ворога Божого. Стан упадку прародичів відповідний зовсім станови кожного в гріх попавшого чоловіка, а сему як красно відповідають псалми: 140, 141, 129, а навіть і псалом коротенький 116, в котрім містить ся коротенька подяка за зроблену обітницю післаня в своїм часі Спасителя Месії, котрого поздоровляють вірні піснюю вечірною: **«Сьвѣтѣ тихій»**, очікують Єго приходу, сьпівуючи слова псалма 122, і дякують за післанє Месії словами пісні Симеона Богоприємця.

Повечеріє мале або велике як і полунощниця, котрі відправляють ся з заходячою ночью і о півночі, відповідають і приводять в пам'ять час по упадку прародичів аж до приходу Месії. Є то час приготування, час пізнання злоби душевної, час каєння, час, в котрім що раз більше утверджало ся переконанє, що тільки через Бога і з Богом є можливим освободженє від зла; час, в котрім кріпила ся надія на милосердіє Боже, а сему як досконало відповідають псалми: 4, 6, 12, 30, 90, піснь Ісаїї пророка, дальше псалом: 50, 101, 69, 142! А вже псалом 118 показує ясно, що йно дорогою законів Божих можна безпечно дійти до своєї цілі, і гідно приготувити ся до приходу Месії.

✓ Богослуженє утрєнне і первий час, то вже час самого приходу Спасителя нашого. Після нічної п'ятьми засіяло нам естєственне сьвітло: Христос Бог наш! що побідив царство темноти, і ми прийшли до пізнання істини. Тожь і тїшимо ся Месією, молимо ся о розширене Єго царства, о наверненє і каєнє ся людей, хвалимо Бога за ту і прочі даровані нам ласки; славословим Єго, просячи, щоби сьмо що раз більше утверджали ся в християнській науці, котра одна до спасеня потрібна. А то все виражають псалми: 19, 20, 3, 37, 62, 87, 102, 142, 148, 149, 150, дальше псалми: 5, 87 і 100. В третім часі споминаєм, що Господь наш Ісус Христос осуджений на смерть, і що в тїм же часі післав св. Духа на св. Апостолів, котрим просьвітились і ми всі вірні, а сему відповідають в повні слова псалмів: 16, 24 і 50.

В шестім часі відновляєм в пам'яті нашій розп'яте Сина Божого на хресті і просимо, щоби се відкупленє і нам найбільше принесло користи в всіх наших противностях, бідах, нуждах і хрестах, а то словами псалмів 53, 54 і 90.

В девятім же часі розважаєм, що розп'ятий за нас Спаситель передав Богу Отцю свою душу, і тим самим освободив наші душі від мук диявольських, а через своє воскресенє заслужив, що і наші тіла колись воскреснуть. Звершилось діло спасеня, основана єсть на вік віків Церков, прибіжище для бажаючих свого спасеня, а ми благодаримо Бога і просимо, щоби сьмо були членами тої єдиноспасительної Церкви словами псалмів 83, 84, 85. А тая подяка повторяє ся ще в псалмах на обідниці як 102, 145 і 33. Як відповідно дїбрані псалми часів царських в навечеріє Рождества Христового і єго Богоявленя і єго Страданя в Велику Пятницю, то кождий може пізнати без великого труду.

Приступім однак вже до самих псалмів, як їх находимо в молитвослові, почавши від вечірні.

Псалми вечірні.

Псалом 103.

О Божім правліню в природі.

Сей псалом не має в єврейській зібраню псалмів ніякої надписи. Сімдесять переводчиків враз з св. Атаназієм наводять надпись: »Псалом самому Давиду (розуміє ся Духом св. вдохновений) о мірскім битію, або о сотвореню сьвіта.« Як надпись учить, зложив сей псалом сам цар Давид, а як свідчить сирийський переводчик, іменно тогди, коли наміряв разом з сьвящениками перед кивотом завіта хвалити Господа.

Склад сего псалма милий, плавний а зміст високо поучающий. Він є родом Божої і природної філософії і образцевим твором правдивої поезії; не дивно, що висше стоїть як всі оди Греків і Римлян.

Давид подивляє Божу премудрість, всемогучество і доброту, ставить перед очи всі найважнійші діла Божого провидіня на небі, в воздуху, в мори і на землі; в своїй побожности розмішляє він глибоко над ними, а в кінци вихваляє Господа Бога. Творець уважає також і послідує в зложеню сего псалма откровенну історію о сотвореню сьвіта в шестидневнім порядку так, як єї оповідає Мойсей в первій книзі Битія. Він уважає всегдашне существоване неба, землі, словом всеї вселенної безперестанно відновляючим ся сотворенем, а поглядаючи на первий день Божого відпочинку по ділі сотвореня, він передвиджує висшим своїм духом і послідній відпочинок на відновленій і з грішників очищеної землі.

Господи, воззваю, Господи, воззваю, Боже мой, возвеличиша єси славу твою.

1. Хвали і величай, о душе моя, Господа; о Боже мій, як же безконечно великим показав ся Ти в вселенній.

Б. Бо исповѣданіе ѡ вѣселеніи Твоємъ облакъ єси. Оудѣлаєса сѣтѣмъ ѡтѣхъ ризѣю.

Г. Простираєши небо ѡтѣхъ кожѣ. Покрываети водами превѣспреннаго своа.

Д. Полагаєши облакъ на возхожденіе свое, ходиши на крылѣхъ вѣтрению.

Е. Твориши ангели своа духи, ѡ слуги своа пламень огненный.

Ж. Основаети землю на тверди єа: не преклонитса къ вѣкѣхъ вѣка.

З. Бездна ѡтѣхъ риза оудѣланіе єа, на горахъ станають воды.

И. Отъ заперенія твогегу повѣннстѣ, ѡ гласа грома твогегу оубоитса.

2. Ти одягнув ся красою і оповіданем Твоєї вічної слави і всемогучества, сотворяючи вселенну а в ній найперше сьвітло, котре Тебе одіває як одежа.

3. Ти розпростер небо як шкіру на шатрі¹⁾, Ти покрив водами — облаками єго небесні верхи.

4. Ти на облаках і вітрах, мов би на крилах скорих птиць сидячи, переходиш воздух — движучи ся скоро на місце свого діланя²⁾.

5. Ти сотворив ангелів своїх скорими в вислуханю твоїх приказів як вітер і дав їм яко слугам і послам Своїм силу пламенного огня³⁾. (до Евр. 1, 7).

6. Ти утвердив землю без всякої підстави, на основі єї власної тяготи, так основана устоїть ся она на віки, і ніколи не захитає ся в своїй основі.

7. Утверджену землю покрив Ти був на якийсь час водою, мов би одежею і і она досягала вершків гір. (Бит. 7, 20).

8. На Твій приказ уступила она спливаючи скоро в моря і ріки, мов би перелякши ся Твого, як голос грому, сильного приказу.

¹⁾ Творець псалма порівнує отворене небесного зводу з устроєнем шатра. Подібно, як кочуючим восточним жителям було легко розпростерти кожу, опираючи на палях, щоби устроїти шатро, так легко і о много легше розпростер Бог небесний звід над нами.

²⁾ Хмари, або облаки — то віз Божий, а вітри — коні при возі; поетичне виражене о присутности Бога в всіх діланях Єго провидіня по ріжним місцям. Облаки — то приборні слуги Божого величества також єго діла. В облаці провадив Господь Бог наріз Ізраильський через пустиню, в облаці був Господь Бог в храмі Соломона підчас єго осьвященя, з облака промовляв Він до учеників в часі Преображеня Христового, а після предказаня Христа Господа має Він сам явити ся в облаці, щоби судити всіх людей.

³⁾ Слова сего стиха не кажуть, яко би Господь Бог сотворив був ангелів по сотвореню неба і землі, но творець псалма доповняючи повість Мойсея о сотвореню, каже в загалі, що Господь Бог сотворив ангелів, котрих уживає в діланю свого провидіня, яко слуг. Не точно поясняв би ті слова той, хто хотів би розуміти під ангелами вітри і огонь, котрими карає Господь Бог закамєнілих грішників.

8. Восходѣтъ горы,
и нисходѣтъ поля
къ мѣсто, ѣже основана
ѣси ѿмъ.

і. Предѣлаз положилах
ѣси, ѣгѣже не прѣйдѣтъ,
ниже обратѣтса по-
крѣпѣти зѣмлю.

іи. Посылаѣи ѿсточ-
ники къ дѣбрехъ, по-
средѣ горъ прѣйдѣтъ
кѣды.

іі. Напаѣютъ всѣ
скѣры сѣльны, ждѣтъ
ѿнагри къ жаждѣ своѣ.

ііі. На тѣхъ птици
небѣсныя привѣтаѣтъ:
ѿ среды каменѣ да-
дѣтъ гласъ.

іііі. Напаѣѣи горы ѿ
прекрасенныхъ своѣхъ
ѿ плода дѣлаз твоѣхъ
насытитсѣ зѣмля.

ііііі. Прозвѣѣѣи травѣ
скотѣмъ, и злакъ на
сладжез челоуѣкъмъ.

іііііі. Извѣсти хѣлѣз ѿ
земли и винѣ веселѣтъ
сѣрдце челоуѣка.

9. Тогда станули горы і рівні поля
на місци, котре Ти їм назначив.

10. Уступившим ся водам, всказав Ти
границі, котрих їм не вільно переступа-
ти без Твого дозволу, так, що вже не
можуть своєвільно завернути і затопи-
ти землю¹⁾.

11. Мудрість Твоя розмістила по лі-
сах жерела і приказала рікам плисти
помежи горами.

12. З них пють всі звіри пільні, і
дикі осли заспокоюють свою жажду²⁾.

13. Птиці покладали також при них на
верхівях свої гнізда і з поміж скель-
них щелин співвають они славу Твою³⁾.

14. Ты зрошуєш облаками вершки
гір, куди не може дійти вода рік — а
дощ, що Ти посылаєш з мар, скропляє
затвердлу і жаждучу землю.

15. Ти приказуєш рости травам на
пашу для звірят і ріжній ярині на по-
живу для людей.

16. Ти виводиш хліб з землі і вино,
щоби ним веселилось серце чоловіка,
если его мірно уживає.

¹⁾ Творець згадує ту мимоходом о потопі, котрий відбув ся не
своевільно, но по Божому приказови.

²⁾ Споминає ся тут о онаграх то є диких ослах, для того, що
они живут звичайно по безводних місцях і по природі своѣй дуже
жаждуют за водою — отже каже, що і таким з провидѣня Божого не
збуває на напою.

³⁾ В еврейскім читаемо замість «серед каменѣ» «з помежи вѣтв»,
но понеже переводчик розумів, що ті куці і деревця ростут по камін-
них скалах, то положив послѣдне місто первого.

17. Оумѣстити лице
ѣлеемъ: и хѣлѣз сѣрдце
челоуѣка оукрѣпѣтъ.

іи. Насытитсѣ дрѣва
пильнаѣ, кедрѣ Ливан-
стѣи, и хѣже ѣси наса-
дилъ; Тамъ птици ко-
гнѣздѣтсѣ.

іі. Єродієво жилище
предводитѣльствѣтъ
їмѣи. Горы высѣкіѣ ѣ-
ленемъ, камень привѣ-
жнице залаемъ.

ііі. Сотворѣлъ ѣсть
лшнѣ во времена: солн-
це познѣ западѣ своѣ.

іііі. Положилъ ѣси
тъмѣ, и вѣстѣ ночь:
къ нѣйже прѣйдѣтъ всѣ
скѣрте дѣбрѣкнѣи.

ііііі. Скѣмни рыкаю-
щѣи косѣтити, и кзы-
скѣти ѿ Бога пѣщѣ
сѣвѣ.

іііііі. Возсѣѣ солнце, и
собрѣшасѣ, и къ ложахъ
своѣхъ лѣгѣтъ.

ііііііі. Извѣдетъ чело-
уѣкъ на дѣло своѣ, и
на дѣланіє своѣ до вѣ-
чѣра.

17. По Твому приказу росте оливне
дерево, щоби чоловік, намастивши елеєм
лице своє, являв ся веселим; Ти даєш
хліб з землі, щоби чоловік покрѣпляв
своє жите¹⁾.

18. Твоім зарядом напоюють ся піль-
ні дерева водою жерел; Ти насадив та-
кож кедрѣ ливанські, щоби на них бу-
ло безпечно гніздячим ся птицям²⁾.

19. Звѣрятам назначив Ти також їх
селитьби; бузьки і більші птиці гні-
здять ся на вершках дерев; високі гори
суть місцем прибіжища для оленів; ще-
лини же в каменях і скалях скривають
заяцѣв, крѣликѣв і подібні їм звѣрята.

20. Ти установив луну, щоби після
неї мож числити час, і призначив сон-
цю его круг.

21. Ти приказав, щоби по заході сон-
ця була ніч і тьма, і тогда виходять
дикі звѣрята на свою добич.

22. А передовсім ревучі льви з моло-
дими своіми, котрі жирують і своім ри-
ком як би просили у Тебе поживи.

23. А скоро зійде сонце, розбігають
ся они і йдут в свої укриті жилища,
щоби відпочати.

24. А тогда виходить чоловік, щоби
трудити ся, працювати і заробляти до
самого вечера.

¹⁾ В еврейскім читаемо: «щоби лице блищало від елея» — в на-
шій же вясненю доповнилось положене тим, щосьмо навели оливне
дерево, яко новий Господом Богом сотворений предмет, що цілому
складови лучше відповідає, як, еслибсьмо були сказали: «сияє лице
чоловіка більше, як від елея.» По восточному обичаю люде помазували
ся при більших торжествах елеєм, що означає веселість. Таке нама-
зуване не причинялось в горячій климаті також до здоровля.

²⁾ Кедрѣ, рід твердого пахучого дерева, що росте на горах Ли-
ванських. Ливан гора — на півночі обіцяної Жидам землі, Палестини.

ке. Йкв возвелічшася дѣла твоѣ Гдѣ: всѣ премудростію сотворилъ єси: испланиша земля твоѣ.

кс. Єтє море великое і просторное, тамъ гаді, йхже нѣсть числа.

кз. Живѣтнѣа малѣа єх великими, тамъ кораблі преплавають.

ки. Смій єси єгоже создалъ єси рѣгатиєа ємѣ. Всѣ кх тѣбѣ чаютъ, дати пищѣ ймѣ ко благовієа.

кѣ. Давшъ тѣбѣ ймѣ соверѣтъ: откѣрвшъ тѣбѣ рѣкѣ, всѣческѣа йспланиєа блѣгости.

кѣ. Откращшъ же тѣбѣ лицѣ, возмѣтѣєа: отѣмши дѣхъ йхъ, й ісчѣзѣтѣ, й вх пѣрєєтѣ своѣ возвратѣєа.

кѣ. Послєши Дѣа твоєгѣ, й созидѣєа, й обновиши лицѣ землі.

кѣ. Бѣди слава Господѣа ко вѣкѣ: возвеселѣєа Господѣ Ѧ дѣлѣхъ своѣхъ.

кѣ. Призираєа на землю, й творѣа ї траєтѣєа: прикаєаєа горѣамъ, й дымѣєа.

25. Справді великими суть діла Твої, о Господи, котрі Ти так премудро уладив, а так їх много по цілій нашій землі.

26. А глянь, хотяйби і на се велике і просторе море, в котрім рыб і гадів без числа.

27. А в єго заливах і глибині кілько там рыб ріжного рода і величини! По нїм плавають також величезні кораблі.

28. В нїм живе і той великий кит, котрого Ти сотворив, щоби там собі буяв, а єго велич нїчим є перед Тобою. Всі ті животини ждуть в своїм часі на поживу від Тебе¹⁾.

29. Ти даєш їм єї, а они єї збирають. Ти лиш отвориш свою всемогучу руку, а они насичають ся твоїми плодами.

30. Сли же залишиш і відвернеш від них своє благосклонне лице, всі они марніють; сли відбереш їм животний їх дух, они обертають ся знов в порох, з котрого вийшли.

31. Но если по воли своїй пішлєш їм оживляющего духа, они оживають і наповнюють землю.

32. За все тое най буде слава Богу на віки, най Єго твори всегда Єго веселять — а тое стане ся, если ми нашими гріхами не будемо Єго засмучати.

33. Инакше бо зможе Він нас в одну мить ока за гріх укарати — Він бо лиш спогляне на землю, а вже все трясє ся, дїткне ся гір, а вже димять ся від грому і поломіни (Ісход 19, 18).

¹⁾ Замість «змій» читаємо в єврейскім «левїятан», що гдекотрі перєводчїки в своїм перєводі дословно наводять. Здаєсь, що творець хотів сим словом назначити всі морскі звїрѣта — но що кит є морским звїрєм незвичайної величини, протє сказалисьмо в вїясненю «жита.» —

ѣд. Господѣ Гдѣи во животѣ моємъ, поєбѣєа моємѣ дондеже єємѣ.

ѣє. Да оусладѣєа ємѣ всѣгда моѣ, йзъ же возвеселѣєа Ѧ Господѣ.

ѣє. Да ісчѣзѣтѣ грѣшнѣици ѡ землі, й беззакѣннѣици, йкоже не вѣити ймѣ: благоєєєа дѣєєа моѣ Гдѣ.

34. Як довго жию, хочу протє хвалити Бога і величати Єго в пієнях і псалмах.

35. Прощу лиш, щоби мій сьпів був Єму милий, бо тое є для мене найбільшим щастєм, если зможу тішити ся в моїм Бозі.

36. Грїшнѣици і безбожні всі нехай ся покають, а если нї, то най щезнуть з землі, щоби і одного не було¹⁾. Ти же, душе моя, не переставай хвалити і прославляти Господа Бога.

Псалом 1.

Перєдне слово св. Духа.

В єврейскім як і в многих перєводах псалом сей не має нїякої надписи по причині, що многі уважали єго за введєне замикаюче в собі головну гадку прєвідну до прочих псалмів. Декотрі грецкі перєводи наводять, неуважаючи на тое, надпись: «Псалом самому Давиду пророку» (розуміє ся Богом вдохновений). Як сьвідчать сьвяті Отцї: Амврозий, Василий, Августин і прочі, рівно як і иньші Богослови, зложеный сей псалом царем Давидом. Но коли того з певністю сказати не можна. Будь що будь, хто, збираючи всі псалми в одну цілієть, положив сей псалом на першім місци, той поступив собі в тім зручно та мудро — бо положив на першім місци описанє того предмету, що пригадує чоловікови єго послїдну ціль. Змієт сєго псалма учить і живо описує правду сєго вже самими поганьскими філософами Стоїками і Сократом висказаного положєня: «Добрий і чесний чоловік є щасливий; злий і безчесний — нещасливий.» І дійсно все, що говорить ся в сїм псалмі стрємить до того, щоби показати, як Бог лиш добрим, чесним та побожним уділяє щасливости і протє, хто щасливим бажає зїстати, той повинен вперед бути добрим, чесним та побожним.

¹⁾ Прощєне псалмопівця, щоби грїшнѣици пощєзали з землі єсть условним і має ся розуміти: «нехай щезнуть всі, если не хотять поправити ся.» Послїдні два стихи, котрі в молитвослові читаєм, суть уложені з 20 і 25 стиха.

а. Блаженъ мѣжъ, ѿже не ѿде на совѣтъ нечестивыхъ, ѿ на пѣтї грѣшныхъ не стѣ, ѿ на сѣдалищи губителей не сѣде.

б. Но въ законѣ Господни колѣ егѡ, ѿ въ законѣ егѡ поучитса дѣнь ѿ нощь.

в. ѿ вѣдетъ ѿкъ древо насажденое при ѿсходниихъ вѡдъ, еже плодъ свой дастъ въ время свое.

г. ѿ листъ егѡ не ѡпадеть, ѿ всѣ, елика ѿще творитъ, оуплѣтъ.

д. Не такъ нечестивїи, не такъ: но ѿкъ прахъ, егѡже возметъ въ котрѡхъ лицѣ землїи.

е. Егѡ ради не воскреснѣтъ нечестивїи на сѣдѣ, ни грѣшници къ совѣтъ праведныхъ.

ж. ѿкъ вѣтъ Господь пѣтъ праведныхъ ѿ пѣтъ нечестивыхъ погнѣтъ.

¹⁾ Замість «на сїдалище губителей» читає ся в єврейскім: «на сїдалище хулителей» — безбожний бо єретик і невїрний, суть, як поясняє св. Атаназій і Василий істинно губителями, що своїми ложними і шкідливими науками многих погубляють.

²⁾ Сли каже, що нечестивї не воскреснуть, то не розуміє ся мов би они не мали воскреснути в часї загального воскресеня, таке бо мнїне противитъ ся виразнїи науцї св. Павла (в посланїю до Коринт. 1, 15, 51). Всї воскреснем, но не всї зміним ся. Отже і тут так належить розумїти, воскреснуть нечестивї, но не в обновлене, они бо яко такі вже засудженї на смерть вїчну; так то поясняє і св. Августин.

1. Щаслив чоловік, що не слухає совѣтів і рад безбожних, та переворотних людий, і не послїдує їх примірам, що не ходить в своїм житю по бездорожю чоловіка злого; та що не має з ним ніякої спільности, бо не слухає їх злих наук, котрі они голосять і гублять так множество душ.

2. Но що любує собі в законї Божім і в нїм з всякою пильностию і ревностию безперестанно поучає ся.

3. Таким то робом живучи, стає ся він подібним дереву засаженому при водоточнїм ручаю, що в своїм часї певно овоч приносить.

4. І як таке задержує своє зелене листе доки овоч не доспїє; так і правий чоловік дїє у всїх своїх замислах щасливо до кінця.

5. Зовсїм противно дїє ся з безбожними і лукавими; они счезнуть подїбно як порох або полова, котру вітер після вподоби з землї уносить.

6. Неправеднї ті не видержать в загальнїм воскресеню праведного суда, они не можуть оперти ся справедливо наложенїй їм карї і яко грїшники не придуть до блаженої дружби разом з праведними і сьвятими²⁾.

7. Господь Бог знає жите і поступоване праведних і нагородить їх; старання же, забїги і дїла всїх безбожних загинуть враз з ними.

Псалом 2.

Христос — цар сего сьвіта.

Також без надписи і сей псалом, єсть зложений вїщим духом царя Давида. Містить він в дословнїм змислї пророцтво о царствї Христа Спасителя і хотяй деякі інновїрцї, ба і католицкї пояснителї силують ся розумїти єго в дословнїм змислї о царствї Давида, то дарма; перша бо гадка має за собою не тїлько сьвятих Отцїв, но також і самих Апостолїв в многих місцях їх писань, як: Дїян. Ап. (2, 4, 25, 26, 14.) до Євреїв (1 і 5.) в Книзї откр. (2 і 19). Змїст впрочїм псалма не можна до самого Давида віднести. Що до внїшного виду, подїбний є сей псалом творам драматичним — він зложений в спосїб розговору, хотяй імена бесїдуючих не наводять ся.

а. Векѣю шаташася ізїнци, ѿ людїе поучшася тшѣтнмъ.

б. Предстѣша царїе зїмстїи, ѿ князи собрашася крѣпкѣ на Господа ѿ на Хрѣта егѡ.

в. Расторгнїихъ оузы ѿухъ, ѿ вѣржїмъ ѡ насъ ѿго ѿухъ.

г. Живїи на небесѣхъ посмѣетса ѿмъ, ѿ Господь порѣгѣетса ѿмъ.

1. Чому зворушили ся невїрнї погани, чому нарїд Ізраїльскїй завзяв ся, хоть без успїху, знищити царство Христове¹⁾.

2. Царї і князї сеї землї, як і вельможї громадили ся і радили, як би погубити Господа і Єго помазанника Христа Спасителя²⁾.

3. В завзяту своїм говорили: Розірвїм узи їх законїв і скинемо з себе прикре ярмо їх приказїв, та заповїдїй.

4. Но Господь Бог, котрому все відомо, живучи в небї посмїє ся з такого безумного їх постановленя і погордить ними за їх гордїсть.

¹⁾ Від першого стиха до третього говорить сам творець псалма, представляючи супротивляючих ся жидїв і поган, що боронять засади панованя на сьвітї, Царевї Божого царства Ісусу Христу, предсказаному пророками Месїї, і каже, що всякї їх стараня, знївечити Царство Христа, суть даремними.

²⁾ Такими царями і вельможами були: Ирод, Пилат, Архиереї і письмоводителї і вельможї народа жидївского, пізнїйше же царї римскї і прочї невїрнї царї і князї, котрї гонили Церков християнську.

³⁾ Пророк предсказує сими словами, що Бог, котрий передовсїм живе в небї, знївечить всї злї наміреня і постановленя ворогїв Христа і Єго Церкви, що по частї збуло ся, коли жида, утративши своє царство, розсїяли ся по всїй землї, а бїльша часть поган, залишивши ідолюсужене, приступила до Церкви Христової.

ѐ. Тогдѧ возглаго-
летъ къ нимъ гнѣвомъ
своимъ, ѡ простѣи сво-
ѣю смѣтѣтъ ѧ.

ѡ. Язъ же поста-
вленъ есмь Царь отъ
негѡ надъ Сїиномъ,
горю сватѡю ѣгѡ воз-
кѣщанн повелѣнїе Го-
сподне.

ѡ. Гдѣ рече къ мнѣ:
Сынъ мой еси ты, язъ
днѣсь родихъ тѧ.

и. Проси ѡ менѣ, ѡ
дамъ ти язъкы досто-
яніе твоє, ѡ одержанїе
твоє концѣ землї.

5. Не конецъ на тїм: Господь Бог ого-
лосить їм в справедливїм своїм гнѣві за-
служену кару, Він і укарає їх, не щоб
ся поправили, но щоби єї терпіли яко
кару¹⁾.

6. »Я (слова Спасителя) не людьми, але
відвїчним моїм Отцем поставлений ца-
рем над Сїоном св., Єго горою т. є. Єго
Церквою« Я поставлен таким царем, щоб
оповїдати цїлому свїтови відвїчні за-
кони і відвїчну Єго волю.

7. Сей бо вїчний Отець сказав до
мене: Ти мїй син, Я тебе днесь родив.

8. А понеже ним єси, то проси у ме-
не, а я тобі дам всї невірні народи в
посїданє, в твою власність і вїдам тобі
панованє над цїлою землею²⁾.

¹⁾ Коли в св. Письмі споминає ся о презираню, о гнѣві Божїм і пр., то се не можна так розумїти, якби Господь Бог по звичаю людєй в пристрасти змагав ся, та змїняв ся, (бо Він всегда незмїнний,) но завсїгда так, що Він після свѣтостї і справедливостї своєї має карати. — Бєсїда Божѧ дїстна — получена з гнѣвом, означає тїлько, що Господь Бог сам вмїшує ся дїяльно в перебїг історїї людїй, щоби їм показати, що Він провидїнем своїм управляє свїтом, отже тут, що Він сам утвердив царство помазаному свому т. є. Месїї.

²⁾ Сими словами промовляє сам обїцаний Месїя Христос. Єго слова мож тroyко розумїти: раз о Єго передвїчним рождествї від Отця що до Божого єства, якє Слова, як се вже св. Павло каже: »кому бо коли зъ ангелї рече: «Сынъ мой еси ты, азъ днѣсь родихъ тѧ.» Ангели протє яко слуги Божї суть сотвореними в часї, Христос же яко відвїчне Слово по свому Божому єству родить ся відвїчно від Бога Отця. Се відвїчне родженє всказує в наведєним положєню слово »днѣсь,« що значить від вїка, понеже, як мовить св. Августин, в вїчностї нема минувшого, нї будучого, но все теперїшне: протє сказано »днѣсь родихъ тѧ.« Тї самї слова вїдносять ся в дословнїм змислї і до дочасного рождества Ісуса по плоти, що до Єго чоловічого єства, як се толкує свѣтїй Киприян в книзї против жидїв (в гл. 7 і 8).

Тї слова мож в концѣ розумїти і о воскресєню Ісуса Христа, як се видно з Дїян. апост. 13. 32, 33, где читаємо: »И мѡ вѣмъ благовѣстїемъ, октѡванїє вѣщанє ко отцѣмъ, ѡкѡ сїє Богъ исповнїлъ єсть намъ чадїмъ ѡухъ, воздвїгъ Іисуса: ѡкѡже ѡ вѣщанїї вторїмъ писано єсть: Сынъ мой еси Ты, азъ днѣсь родихъ тѧ,« і справдї воскресєнє є неначе новим родженєм.

ѡ. Оупасїши ѧ пѧ-
лицю желѣзною, ѡкѡ
сосѣды скѣдѣннчи со-
крѣшиши ѧ.

ї. И нѣмѣ, Царїє, ра-
зсѣмѣйте: накажїтєса
всѣ сѣдѣннчи землї.

и. Работайте Госпо-
деви съ страхомъ ѡ ра-
дѣйтєса ємѣ съ трѣпе-
томъ.

ї. Прїимїте наказанїє,
да не когда про-
гнѣветєса Господь, ѡ
погнѣветє ѡ пѣтї прѧ-
веднагъ.

ї. Єгда возгорїтєса
воскѡркъ простѣи єгѡ,
блаженн всѣ надѣющїи-
са на нѧ.

9. Маєш право ними управляти жезлом
желїзним т. є. після справедливого і нї-
чим непоколебимого суда, маєш право
всїх їх надгороджати і карати з тою
легкостїю, як легко розбиває гончар жел-
їзним протом глиняні судини¹⁾.

10. Зрозумїтеж протє ви царї і вель-
можї, що ту на землї сидите, і зрозу-
мїте тоє, пїзнайте свої обовязки і дай-
тє ся в них поучити²⁾.

11. Забажайтє служити Господєви з
дитинним почитанєм, а виповняючи точ-
но свої довжностї, радуйтє ся, надїючи
ся, але все в боязни, нагороди.

12. Принимайте скоро і охотно для
власного добра вашого все те, чого Го-
сподь Бог нас навчає, і жийтє після того,
щоби розгнїваний Господь Бог в спра-
ведливїм своїм гнѣві не зїпхнув вас з
правѡї дороги і не погубив.

13. Коли незадовго в справедливїм
своїм гнѣві начне вас судити; щасливї,
що надїятє ся на Нєго, і завїряючи Єго
науцї, після неї живуть.

Псалом 3.

В потребї.

»Псаломъ Давїдъ, книгѧ отвѣтѣннѣ ѡ лицѧ Авессалѡма
сына своєгѡ.«

Надпись ся показує ясно, хто є творцєм сєго псалма, і
коли він є зложенїй. Кажє бо ся в нїй: Псалом Давїду
т. є вдохновений і ним самим зложенїй тогди, коли він утїкав
перед сином своїм Авессаломом, що то був против него по-
встав, як се читаєм в II. книзї царств (гл. 15, 14).

Давид молить ся в сїм псалмї до Господа і просить, крїп-
ко надїючи ся, о помїч і заступленє в так гїркїм своїм неща-

¹⁾ Словами сєго стиха споминає ся о власти і силї панованя
Ісуса Христа в Єго Церквї і те панованє духовнє має ся для заслуг
Спасителя розпростерти по цїлїм свїтї, як то вже і сам Спаситель
сказав: »Дана менї всяка власть на небї і на землї.«

²⁾ Сими словами звертає ся знов сам псалмопївец до царїв і
судїїв, напоминаючи їх до охочого послуху Господу Богу.

стю. В образі Давида переслідуваного власним сином, св. Отці і иньші пояснятелі видять Христа Спасителя переслідуваного власними Его синами т. е. Ізраїльтянами і поясняють ним сю молитву. В перенесенім значеню можна ворогів Давида уважати ворогами душевними і тілесними кожного з нас, проте надає ся він дуже для кожного, що находиться ся в бідах, гоненю і утисненю до відчитаня для свого власного пожитку, для своєї потіхи.

а. ГДн, чтвса оумно-
жиша ствжающн мнѣ?
мнози костають на мѣ.

б. Мнози глаголють
дшнї моєї: нѣсть спа-
сенїа емѣ къ Бозѣ
егѡ.

г. Ты же Господи
застѣпникъ мой еси,
слава моя, и вознеси
глазѣ мои.

д. Гласомъ моимъ
къ Господу воззвахъ,
и оуслаша мѣ ѡ горы
скатыа своѣа.

е. Изъ оушнѣхъ и
спѣхъ: костахъ, яко
Господь застѣпитъ мѣ.

ж. Не оубоѣса отъ
тѣмъ людѣй, ѡкрестъ
нападающихъ на мѣ:
воскресни, ГДн, спаси
мѣ Боже мой.

¹⁾ Образцевий спосіб вираження знятий з внѣшного вида чоловіка замученого, котрий справді звѣшає голову.

²⁾ В перенесенім змислі поясняють сей стих о Ісусі Христї, коли Він хотїв з власної волї умерти на хрестї, потому же воскрес силою свого Божества.

³⁾ Кажє ся: »Встань о Боже« способом вираження о людях; коли Він готов удїлити своєї помочи.

1. Господи Боже мій, чому умножило ся число моїх ворогів? Многі повстали проти мене.

2. Я вже чув, як декотрі з моїх ворогів, смїючи ся з мене нещасного, відзивали ся в глупотї своїй: Нема єму спасєня в Бозї єго.

3. Но не уважаючи на їх безбожну бесїду, я всегда мав Тебе одного за покров і заштиту мою і сказав-єм: Ти один мене потїшиш і знов піднесєш мою, через смуток звїшену голову¹⁾.

4. Нераз бо вже збїджений взивав я Тебе, а Ти з Своєї святаї гори, з небес, місця Твого перебуваня, вислухав мене.

5. Серед розличних гонєнїй я засипляв і спав солодко і вставав спокійно, знаючи добре, що мене охороняє Господь і Бог мій²⁾.

6. І тепер не бою ся, хотяйби тьма ворожих людей наставала на мене. Встань лиш, о Боже, і спаси мене³⁾.

з. Яко ты поразила
еси всѣ враждующыа
мнѣ ксебе: збѣы грѣш-
никвх сокршила еси:

и. ГДне (бсть) спасѣ-
нїе и на людѣхъ твоихъ
благословенїе твоѣ.

7. Ти помїг менї і в иньших бідах, Ти погубив всіх тих, що без причини за-присягли ся против мене, Ти сокрушив тих грїшників зуби, які они острили на мене, щоби мене роздерти¹⁾.

8. Господи, спаси мене і тепер; Твоа бо річ спасати і благословити супокоем твоїх вірних.

Псалом 140.

Супротив ворогів.

Надпись: Псаломъ Давїдъ (вдохновений).

Цей псалом уложив також сам цар Давид; час же зложеня, хотяйби лиш в приближеню, означити не можна. Творець псалма просить Господа Бога, щоби Він хоронив єго від ворогів і від грїхів, котрі би були перешкодою в вислуханю єго молитви. З давна уживано сєго псалма в церкві всхїднїй яко молитву вечірню. Бо щож приносить більшу пїльгу християньскому чоловікови, як просити вечером Господа, щоби Він єму милостивно простив всі в проминаючїм дни поповненї грїхи так, щоби він мїг безпечно в ночі відпочивати? Такому прошеню відповідає зовсїм цілий склад сєго псалма.

а. Господи, воззвахъ
къ тебѣ, оуслаши мѣ:
коньми гласѣ моленїа
моєгѡ, книгѣа воззва-
ти ми къ тебѣ.

б. Да исправитєса мо-
литва моя яко кадї-
ло прѣдъ тобою, воз-
дѣанїе рѣкѣ моєю, жїр-
тва вечернаа.

1. Серед трудів і рїзних потреб мого життя взиваю Тебе, Господи, внутрєним голосом моєї души, вислухай мене, коли збїджений стану просити.

2. Вперед прошу Тебе, щоби моя молитва була Тобї милою, як пахучє кадїло. Милый запах єї най дійде до святаї сьвятїх. Най ся стане, о що прошу в молитві, котру творю, вознесши мої руки, най она буде замїсть жертви кадильної, що єї приносять кожного вечера.

¹⁾ Творець псалма порівнує злих людїй з дикими звїрями; їх лукава мова і клевети калїчать і шарпають чоловіка, подїбно як острі зуби звїрїв.

Псалми 1, 2 і 3 читають ся або спївають ся у всі суботи на вечїрни, як і на вечїрних празників Богородичних і достопамятнїйших Сьвятїх.

ґ. Положи Господи
хранініє оустѣмъ мо-
імъ, ѿ двѣрь оград-
деніа ѿ оустнахъ мо-
іхъ.

д. Не оуклоні сѣр-
ца моєгѡ къ словеса
лѣкаствіа, нещекати
вини ѿ грѣсѣхъ.

е. Съ человекы дѣ-
лающими беззаконіе, ѿ
не сочтѣса съ избран-
ными ихъ.

ѕ. Накажетъ мѧ пра-
ведникъ милостію ѿ
обличитъ мѧ, елей же
грѣшнаго да не нама-
ститъ главы моєа.

з. Іако єще ѿ моли-
тка моєа къ благово-
лїи ихъ ихъ, пожертв
ша при камени сѣдїи
ихъ.

и. Оуслышатса гла-
голю мой, іако возмо-
гоша, іако тѡща землі
просѣдѣса на землі,
расточїшася кїсти ихъ
при адѣ.

і. Іако къ Тебѣ Го-
споди, Господи, очі
мой, на тѧ бо оуповахъ
не ѡнимъ дѣши моєа.

3. Відтак, о Господи Боже, положи сто-
рожу устам моїм, щобим знав, коли про-
мовляти, а коли мовчати, і загороди їх
сильною загородою, щобим просив лиш
о те, чого мені потреба, а бояв ся го-
ворити і просити о все непотрібне, та
щоби через них не виходило нічо злого.

4. Если згрішу коли про мою слабість
не дозвољ, щобим шукав способу грїх
мій уривати, та мїлкими оправданями
вимовляти ся і від себе віддаляти.

5. Хорони мене, щобим не приставав
з закамєнілими грїшниками, та щобим,
наслідуючи їх, не говорив і не звиняв
себе словами. Иньші також так ділають.
Нї, Господи! я не хочу з такими і їм
подібними приставати.

6. Если згрішу, най мене карає в лю-
бві мій друг шириї і правдивий, елей же
грїшних т. є. лестно висказані, схліб-
ючі слова грїшників, най будуть далеко
від мене.

7. Я не тільки не хочу з ними при-
ставати, но прошу Тебе, Господи Боже,
щобим не любував собі в тім, в чім они
собі любують. Они загинуть разом з
тими, що у них передували і судили, а
то так скоро, як ті, котрих стручують
з високої скали.

8. Они пізнають знов, що мої слова
змогли упросити у Господа Бога для се-
бе спасеня, для них же карі і мести, як
земля, хотяї тверда, роздерта плугом
мусить ся розсипати, так розсипать ся
кости тих кріпких, жестокосердних мо-
їх гонителїв туй близько пекла, где їм
вічно прийде ся гинути.

9. Очи мої, о Господи, звернені до
Тебе і лиш від Тебе виглядають помо-
чи, не допусти, щоби они мені жите ві-
добрали.

ї. Сохрани ма ѡ скѣ-
ти, іже составиша мнѣ
ѿ ѡсоблѣнх дѣлаю-
щихъ беззаконіе.

л. Падѣтъ во мре-
жѣ своєй грѣшници: ѿ-
дѣнъ єсамъ азъ, дѡн-
деже прийдѣ.

10. Хорони мене, Господи, від зрадли-
вих сїтїй, які мені вороги скрито нало-
жили, хорони мене від гіршачих діл, які
мені злі люде за примір ставляють пе-
ред очи.

11. Лукаві грїшники упадуть в ті са-
мі сїти, котрі на мене заставили, а я
хочу бути далеким від них і жити на
осїбности, аж доки не дійду там, де нема
до грїха причини.

Псалом 141.

Супротив ворогів.

Надпись: »Разсма, Давїда, ввєгда бѣти ємѡ въ вертѣпѣ молющєм-
са« т. є.: Псалом Давида поучающий, коли

молив ся в пещері.

Видно явно з надписи, що псалом є зложений Давидом ца-
рем, і, як більша часть пояснителїв сьвідчить, тогди, коли
скривав ся в пустини Одоллямській, і як читаємо в I. книзї
Царств (гл. 22), где була для него більша небезпечність, як
тоді, коли скривав ся в пещері Енгадї. Многі зі святих Отцїв
поясняют сей псалом о самім Ісусі Христї, коли Сей пере-
слїдуваний розбішеними жидами, молив ся на горі Єлеонській.
Сей псалом єсть похожий на молитву християньского чоловіка
находячого ся так в душевній, як і в тілесній потребі.

а. Гласомъ моймъ къ
Гдѣ воззвахъ, гласомъ
моймъ къ Господѣ по-
молюхса.

б. Пролїю предъ нимъ
моленїе моє, печаль моєю
предъ нимъ возвѣщѣ.

г. Ввєгда ѿчезати
отъ мене дѣхъ моємъ,
ѿ тѧ познахъ єси сте-
зи моѧ.

д. На пѣти сѣмъ, по
нѣмъже хождѣхъ, скры-
ша сѣтъ мнѣ.

1. В щирости серця мого взніс я мій
голос до Тебе, Господи Боже, просячи
твоеї помочи.

2. Роздумавши, сказав я сам до себе:
Ото помолю ся в присутствїю мого Бога,
і розповім Єму всю мою нужду і гоненя.

3. Видячи, що устають мої житеві
сили, і що мені самому вже нїяк спасти
ся перед гоненями, прибігаю до Тебе,
Господи Боже, що добре знаєш, на як
нешасній знаходжу ся дорозї.

4. По тїй дорозї, на котру я вступив,
вороги заставили свої сїти на мене.

є. Смотриахъ оде-
снбю ѿ възгладяхъ, ѿ
не вк знаай мене.

ѕ. Погибе вкргетво ѿ
мене, ѿ нксть взыска-
ай дшш моед.

з. Воззвахъ къ тебк
Гди, ркхъ: ты єси оу-
поканіє мое, чаеть моа
єси на земай живыхъ.

и. Боньмй моленію
моємъ, ѿко смирихса
скалѡ.

д. Избави ма ѿ го-
нащихъ ма, ѿко оукрк-
пипаса паче мене.

ї. Изведи изъ тем-
ниці дшш мою, испо-
вкдатиса ймени тво-
емъ.

аї. Мене ждѣтх пра-
ведници, дондеже воз-
даси мнѣ.

5. Я оглядав ся в округ себе шукаючи
кого, щоби мене вибавив з мого нещастя,
но дарма, ніхто не признав ся до мене.

6. Тепер же і утічи мені трудно, та
нема жадної душі на землі, щоби охо-
ронила мое жите.

7. В такім то стані удаю ся до Тебе,
Господи Боже, і прошу, Ты еще одна
моя надія, Ти моя підпора і надія межи
живучими на землі.

8. Вислухай ласкаво мою молитву, бо
я дуже засмучений і упокорений.

9. Випровади мене з рук моїх гони-
телів, що скріпились в своїх гоненнях,
так, що перемогли мене.

10. Виведи мене з тої нужди і недолі,
виведи ціло з темної печери, в котрій
скриваю ся, щобим на воли хвалив Твое
святє імя.

11. Всі праведні і добре мені желаю-
чі ожидають того, щоби Ти мене ви-
бавив.

Псалом 129.

Покаянный 6.

Надпись: »Шксь степеней, ѿлй восхожденіа.«

Сей псалом зложений незнаним творцем в неволи вавилонь-
ської. Творець просить Господа Бога іменем народа о ви-
свободжене з неволі і упоминає нарід, щоби всю свою надію
покладав лиш в Бозі. Сей псалом похожий є на молитву для
кожного грішника, котрий стогнучи під тягаром своїх гріхів
в неволи сатани, взиває Господа Бога о поміч і освободжене
з нещасного сего стану; проте причисляє ся він від давна до
псалмів покаянних.

а. Изъ гавеннй воз-
звахъ къ тебк Госпо-
ди, Господи оуслыши
гласъ мой.

1. З глибокої пропасти взиваю Тебе,
Боже, з глибини серця мого, вислухай
ласкаво голосу моєї молитви.

б. Да бѣдѣтъ оуши
твоей внемлющк гласъ
моленія моегѡ.

в. Яще беззаконія
назриши, Господи, Гб-
споди, кто постоитъ?
ѿкѡ оу тебѣ очищеніє
єсть.

д. Имене ради тво-
егѡ потерпѣхъ та Гб-
споди, потерпѣ дшш
моа къ славо твое:
оупова дшш моа на
Господа.

є. Ѿ стражи оутрен-
ній до нощи, ѿ стражи
оутренній да оуповаєтъ
Ізраїль на Господа.

ѕ. Яко оу Господа
милость, ѿ многое оу-
негѡ избавленіє: ѿ тоѿ
избавитъ Ізраїла ѡтх
всѣхъ беззаконій єгѡ.

2. По милосердію Твому приклони ла-
скаво ухо твое, щоби вислухати голосу
моєї просьби¹⁾.

3. Господи, сли станеш погрішности
наші судити, хтож зможе противостати
праведному судови Твому, або его ви-
держати. Знаю, що після Твого спра-
ведливого суду заслугою на строгу ка-
ру, но, Господи, милосердие Твое додає
мені відваги, я надіюсь від Тебе проща-
ня гріхів моїх, Ти лиш один зможеш
мене з них очистити.

4. Господи, я кріпко вірую, що Ти зді-
лав собі закон любити такого грішника,
котрий в покаяню сокрушеним серцем
благати буде у Тебе прощення, — душа
моя вижидає в сильній надії милосердия
по Твоїй обітниці, она надіяла ся всег-
да на Господа, она тепер не заведе ся
в своїй надії.

5. І цілий Ізраїльський нарід не пере-
стане надіяти ся на Господа через цілий
час свого житя²⁾.

6. Бо любов і милосердие Господа не
має границь, і Він своєю богатою по-
мочію може нас освободити від всіх на-
ших бід. О, я кріпко вірую, що благий
і милосерний Бог освободить нарід свій
вибраний і простить ему гріхи его³⁾.

¹⁾ Уши, уста, ноги, руки, що в св. Письмі наводять ся о Бозі по подобію людей, означають лиш свойства сил Его: розуміти, понимати і ділати, бо як найчистійший дух не може Він мати жадних членів тіла. »Приклони ухо Твое« нич иньшого не значить, як: зvoli ласкаво прихилити ся до прошень моїх, та зділати, о що прошу.

²⁾ Під »Ізраїлем« розуміє ся нарід вибраний Божий, тепер нарід християньский.

³⁾ Словами »многое у Него избавленіє« віщує творець пророчим духом »вибавлене основане в надії на Пресвяту Кров Спасителя на-шого Ісуса Христа, котрою Він спас весь рід людський.

Псалом 116.

Подяка.

Надпись: «*Илиаѣа*» що значить: Хвалите Господа.

Сей найкоротший з поміж псалмів, числячи лиш два стихи, справдоподібно є зложений незнаним творцем по повороті Ізраїльтян з неволі вавилонської в свою вітчину. Творець в пророчім дусі взиває всіх народів до хвали Божої, яко призиваних до ласки Христової, до участі в обітницях Ізраїлеви даних. Деякі пояснителі зауважали, що сей псалом, яко найкоротший, мусів бути так званим відпустительним, яким наряд по богослуженю відпускав ся з храма. Много Вітців поясняє сей псалом о Христі і Єго сьвятій Церкві по приміру сьвятого Апостола Павла, котрий в своїм посланю до Римлян (гл. 15, 11) каже, що сим псалмом взиває ся всіх народів землі, благодарити Господа Бога за Єго милосердіє і вірність в виповненю своїх обітниць, що всі народи згромадили ся в одну Церков.

а. Хвалітьте Господа
всїх іязьци, похвалітьте
єго во всь людїе.

б. Іяко оутвердїса
милость єго на насъ,
и истина Господна пре-
выкаєтєх во вѣккх.

1. Хваліть радісно Господа Бога всі народи, хваліть Єго всі люде Божі¹⁾.

2. Бо умножилось і утвердилось Єго милосердіє над нами, а вірність, в виповненю зділаних нам обітниць, буде перебувати²⁾ на віки.

Піснь похвальна.

Сьвіте тихий.

Ніснь тая, що в молитвословах має надпись: «Піснь Софронїя патріярха Єрусалимского», віроятно по тій лиш причині так називає ся, що сам той патріярх ввів єї по церквах палестинських з загальне уживанє. Вже тим самим є она дуже давною та старинною. Зложив єї ще 169 р. по Рождестві Хр.

¹⁾ Євтимій толкователь і пояснитель робить ту увагу, що не без причини положено раз «іязьци» погане, а раз «людїе», хотів бо творець розличити поган, що мало що о Бозі знали, від жидів, котрі були вибраним народом і в пізнаню правдивого Бога поученим, будь то самим Богом, будь то Єго пророками.

²⁾ В другім стисі добачує він також причину, длячого так погани як і жиди вже приналежні до правдивої Церкви, довжні хвалити Бога. Погани, говорить він, обовязані до того для самого Божого милосердя; жиди же і для милосердя і для виповнення зділаних їм обітниць.

сьвященномученик Атиноген, що пострадав в той час при римскім імператорі Септимію Севері. Она містить похвалу сьвятої Тройці, особливо же Сина Божого, Ісуса Христа, за всі зділани нам ласки в ділі нашого спасеня. Так отже в ній говорить ся:

Свѣтє тихій, свѣ-
тъя славы, безсмерт-
наго Отца небснаго,
святѣаго блаженнаго,
Иисуса Христа, пришед-
ше солона на западъ,
видѣкше свѣтъ кечер-
ній поэмъ, Отца и
Сына и святѣаго Д-
ха Бога, достѣннъ
єси въ всѣ времена
пѣтъх вѣти гласы пре-
подобными, Сыне Бо-
жій, живѣтъ даи (все-
мъ мїрѣ:) єгоже радн
(вѣсь) мїръ славитъ
тѣ.

Ти сьвітло тихе правди, що розгоняєш лагідно і без всякого насильства, глибоку тьму нашого невіжества, та просьвіщаєшь твоєю наукою розуми наші; Ти то від віка родиш ся з слави т. є. ества безсмертного Бога вічного, в небі особенного, що тішить ся для свого совершенствова блаженством вічним. Ти явив ся нам в своїм часі в виді Бога-чоловіка, Ісусе Христе! Ми принявши Твою науку і ставши ся через те Твоїми вірними синами, вихваляємо при наближаючим ся до западу сонцю, при наспівшім вечері Тройцю св., що в ділі нашого спасеня все для нас зділала. Ми хвалимо Бога Вітця, Бога Сина і Бога Духа св., три особи в однім тільки Божестві. Уважаєм при тим за достойну піснь з чистого і побожного серця походячу, вихваляти по всякий час особливо Тебе, Сине Божий, щось яко друга особа Божа, принявши на себе чоловічество, отворив цілому роду людському Твою смертию на хресті і Твоїм воскресенем царство небесне, жите вічне, і для того всі твої вірні будуть Тебе славити на віки.

Псалом 122.

Надіюче ся око.

Надпись: «*Пѣснь степеней.*»

Ніснь сьвідоцтву св. Вітців і многих пояснителів так давнійших як і новіших, псалом сей зложений незнаним творцем в часі неволі вавилонської, хотяй деякі силують ся приписати зложене єго царю Давиду. Творець жалує ся перед Богом на кривди і гнет, який наряд в неволі від ворогів іноплеменних мусить зносити, і просить Єго о поміч т. є. о висвободженє.

Сей псалом можна розуміти також як молитву вірного, зістаючого в неволи гріха, або як молитву Церкви Христової в часі Єї гонення.

а. Къ тѣбѣ возведе-
дохъ очи мой, живи-
щемъ на небесѣхъ.

б. Се ѿкъ очи рабъ
къ рѣкъ господѣй сво-
ихъ, ѿкъ очи рабѣни
къ рѣкъ госпожѣй сво-
ихъ: такъ очи наши ко
Господу Богу нашимъ,
дондеже оучиждитъ ны.

в. Помилуй насъ Го-
споди, помилуй насъ,
ѿкъ по многъ исповни-
хомъ оучиждитъ ны.

г. Найпаче напавни-
ма душа наша нешоше-
нѣхъ гонимихъ, ѿ оу-
чиждитъ ны гордыхъ.

1. До Тебе, о Господи, звернув я очи мої, до Тебе, котрий в небі перебуваєш, а величество Твоє, всемогучість і премудрість являєш нам в небесних річах.

2. Господи, подібно як очи слуг звертають ся до своїх панів, а очи служниць до своїх пань, уважаючи всегда на волю їх, щоби єї виповнити, і просячи від них всего, чого їм потреба: так само і очи наші звернені безперестанно до Тебе, Господи і Боже наш, уважаючи на волю Твою, щоби всегда з Тобою жити і Тобі служити, аж доки не зволиш умило-сердити ся над нами і нас освободити.

3. Умилосерди ся, Господи, над нами і помилуй і вибави нас з тяжкої неволі, бо ми прикростями, погордою і кривдами многих наших ворогів так вже обтяжені, що годі видержати, но мусимо упасти під сим тягаром.

4. Душа наша переповнена великим соромом, ми стали ся предметом погордження у розпустних богачів і насмішкою у гордых.

Піснь похвальна Симеона богоприємця.

Як читаємо в Євангелию (св. Євангелиста Луки в главі 2.), по Рождестві Ісуса Христа жив в Єрусалимі побожний і богобоязливий старець іменем Симеон, котрий отримав був від Господа Бога обітницю, що не умре скорше, аж доки не увидить на власні очи Христа Спасителя. По Рождестві Христовім минуло вже 40 днів, а після права Мойсея довжна була кожда жидівска невіста принести перворожене своє дитя мужеского пола в церков, щоби посвятити его Богу і викупити та щоби себе совершенно очистити, що також учинила і Пречиста Діва. В самім ділі Она не була обовязана до такого очищення, но для більшої почести для права Мойсея, котре до тепер не було еще знесене, зділала тое. О тім дни приходу

Марії Діви в церков дізнав ся св. Духом старець Симеон. Він прибув до церкви, а увидівши Пресвяту Матір з Дитятком на руках, прийняв від Неї Дитя на свої руки і св. Духом просвіщений, висказав в побожности тую похвальну піснь, яка слідує:

Нынѣ ѿшцаеши ра-
ба твоего Владико, по-
глагола твоемъ, съ ми-
ромъ. Иже видѣхъ
очи мой, спасеніе твое,
ѣже вси оубогобавъ,
предъ лицемъ всѣхъ
людей. Скѣтъ въ от-
кровеніе ѿзъкъхъ, ѿ
во славы людей твоихъ
Ізраиля.

О Боже, Владико життя і смерти кожного чоловіка, дозвољ тепер слугі твоїму після завітчанного Тобою слова, радісно і спокійно вмерти. Видів бо я вже власними очима післану причину нашого спасеня Ісуса Христа. Тое то спасене положив Ти на вид всіх людей і оно є світлом просвічаючим і розганяючим тьму невіжества для всіх невірних поган а враз великою славою і красою для Твого вибраного народа Ізраїльського.

Псалми малого повечеря.

Псалом 50.

Покаянний 4.

Надпись: »Въ концѣхъ¹⁾ псаломъ Давіда, книгѣ къ немѣ книгъ пророкъ Надаи, егда книде къ Вирсави, женѣ Офреки.«

Надпись сеся досить ясно показує і творця і причину і час зложеня сего псалма.

В II книзі Царств в главі 11 і 12 читаєм, що цар і Божий друг Давид, увидівши раз красоту Вирсавії, жени полководця Урії, розпалений нечистою похотию, поповнив з нею гріх тілесний, но щоби сей гріх укрити, задумав був убити єї мужа Урію. Так і стало ся. Слостолюбие царя враз з забийством, яко великий гріх перед Богом, стягнуло на него гнів Божий. Но Господь Бог любячи свого слугу для его давнійших

¹⁾ Здивує неодного читателя в надписи так відрубно уміщене слово »Въ конецъ«, котре і в многих иньших находитъ ся надписях, хочу проте тут гдешо в коротці сказати: В єврейскім стоїт замість того слова »Lamazeach«, що значить: побідителю. Сімдесять толкователів читали в єврейскім замість »Lamazeach« — »Lapezach« що значить: »в конецъ« як то показує ся з первого стиха псалма 12. Держачи ся єврейского слова »Lamazeach« побідителю, поясняють тоє так: що під побідителем разуміють побідителя в пінію, отже первого півця, наставника хору і кажуть: Псалом переданий начальнику хора: зложеный Давидом і пр. Лучше сказати: псалом зложеный в честь побідителя Ісуса Христа. Держачи ся переводу 70-ти толкователів, що замість »Lamazeach« читали »Lapezah« і віддали словом »в конецъ« поясняють знова так: Псалом, котрий містить в собі мисли відносячі ся до кінця часу т. є. до часів християнських, або також псалом, котрий до кінця сего віка — отже безперестанно, або як найчастійше співати ся має; чим ся висказує, що псалом сей є одним з користнійших. Може повисше толкованє не зовсім річ вияснє, однак мусить бути достаточним, бо о иньше ліпше виясненє трудно, а дальше і не доконче его потреба, бо надпись впливає рідко коли на цілість псалма.

добрих діл, післав до него свого пророка Натана, привів его до покути.

Покаянна отже душа царя Давида відзиває ся власне в сїм 50 псалмі. Справді псалом сей є прекрасним образцем щиро каючої ся душі, проте і Церков причисляє его до псалмів покаянних і є він найважнійшим з поміж покаянних псалмів і взагалі найбільше вживаним з поміж всіх псалмів. — Де котрі присуджують зложене сего псалма царю юдейскому Манасії підчас его неволі, або якому иньшому з плінників жидівских.

Причину до того подали їм два послідні стихи сего псалма, в котрих згадує ся о будові стїн Єрусалимских. Но сесі два стихи безпечно міг зложити сам цар Давид в змислі, як слїдує в поясненю і в 5 замітці, а так нема причини відносити зложене сего псалма до часів царя Манасії або уважати два послідні стихи за пізнійший додаток.

д. Помилуй мѧ, Бже, по велицѣи милости твоєѣи.

1. Помилуй мя Боже по тій великій милости Твоїй, для якої відпускаєш гріхи синам Твоїм.

е. Я по множествѣ щедротъ твоихъ, очисти беззаконїе мое.

2. Помилуй мя, бо я допустив ся гріха і стягнув вину і заслужив на кару, но для множества доброти Твоїї очисти мя з него.

г. Найпаче ѡмьїи мѧ ѡтхъ беззаконїи моегѡ, и ѡтхъ грѣхѡ моегѡ ѡчисти мѧ.

3. Зітри частійшим умноженєм ласк Твоїх мої гріхи, уменьши злі наклонности мої, щобим був чистим і все чистійшим.

д. Яко беззаконїе мое азъ знаю, и грѣхъ мой предо мною єсть вѣнъ.

4. Прости мені мій гріх, котрого не відкажую ся, но его тяжкість і великість пізнаю, і мерзючи собі его, з жалем сердечним всегда признаю ся до него.

е. Ты ѡдиномъ со грѣшнихъ, и азъ како предъ тобою сотворихъ, яко да ѡправдишиа въ словесахъ

5. Перед Тобою всевідучим согрішив я і відважив ся зло перед очима Твоїми зділати, того не перечу, но в жалю признаюсь до вини і прошу, помилуй прости мені і очисти мене, бо Ти обіцяв щиро каючим ся прощенє. Так простивши мені гріх мій, покажеш ся по перше: щось всегда вірним в додержаню обітницї твоєї; по друге: побідиш і предста-

твоїхъ, ѿ побѣдиши
кнегда сѣдѣти ти.

ѡ. Єѣ бо къ безза-
кѣннихъ зачатъ єсмь,
ѿ къ грѣсѣхъ роди мѣ
мѣти моѣ.

ѡ. Єѣ бо истинѣ воз-
любилъ єси: безвѣст-
наѣ, ѿ тайнаѣ премѣд-
рости твоѣѣ ѿвѣлъ ми
єси.

ѿ. Окропиши мѣ
рѣсѣю твоєю, ѿ очистиши
оубиѣши мѣ, ѿ паче
снѣга оубѣжиши мѣ.

ѡ. Слѣхъ моему да-
си радость ѿ веселїе:
— возрадѣются квісти
смирненнаѣ.

ѿ. Обернѣ лице твоє
ѿ грѣхъ моихъ: ѿ всѣхъ
беззакѣнїѣ моѣ ѿчисти.

виши Себе справедливо ділаючим, і зам-
кнеш уста ворогам моїм, котрі думають,
що то неумісна річ, так великий гріх
простити¹⁾.

6. Прости мені мій гріх дальше і для
того, що єсмь чоловіком, котрий в грісі
зачав ся і в грісі первороднім з матери
моєї я родив ся²⁾.

7. Прости ми, понеже сам правду лю-
биш а видиш, що я, широ признавши ся
до вини, задержав віру в невідомі і тайні
річи премудрости Твоєї, котрі Ти сам
зволив мені ласкаво відкрити: а о тих
иньші не знали.

8. Ти сам окропи мя иссопом і очищу
ся, омий мя водою очищення і над сніг
буду біліший і свобідний буду від вся-
кої змази³⁾.

9. Так очищеному дай учути внутре-
ний голос усправедливлення перед Тобою
і я наповню ся радістю і веселиєм і бо-
язнию сьвятою і обновлю ся у всіх со-
ставах моїх.

10. Відверни справедливо стягнену
мою кару вічну за гріхи і зділай мене
совершенно чистим.

¹⁾ Каже ся «Тѣмъ єдиному согрѣшихъ» не мов би Давид Урії нічого
злого не зділав і також против него не згрішив, бо і против Урії згрі-
шив Давид дуже тяжко; але жерелом всіх прав, які сотворїня мають і
могуть мати, є сам лише Господь Бог, яко найвисший Пан житя на-
шого і всіх дїбр наших; длятого має Господь Бог власть і гріхи всі
противо ближних поповнені сам совершенно відпускати.

²⁾ Родичі царя Давида були честні і побожні люде, і Давид ка-
жучи, «къ грѣсѣхъ роди мѣ мѣти моѣ», не наміряв певно говорити о їх
особистих гріхах, хиба лише, щосьмо всі взагалі грішні, що указує на
гріх первородний, не меньше як тоє, що в єврейскім замість числа мно-
гого стоїть єдиничне: «bechete» то значить «в грісі».

³⁾ Творець говорить тут о очищеню старозаконнім, яке відбувало
ся, коли сьвященик очищає нечистих або переступивших закон Мойсея.
Сьвященик взявши кропило з иссопових галузїй, вмочив его в кров
жертвованого звїряти, або в воду змішану з порошком з спаленої багря-
ної корови і з синою ниткою і кропив провинившого ся, або занечище-
ного, по чім узнавано такого очищеним. Сим очищеним самим в собі
не відпускав ся гріх, була то лиш внішна церемонїя, знаменуюча очи-
щенє, а відпущене наступало лиш при надїї відкуплення людий Христом
Спасителем через прилучене внутренне покаянє. Иссоп — пахуче зїле.

ѡ. Сѣрдце чисто со-
звїжди къ мнѣ Бже:
ѿ дѣхъ праць обновї
къ оубрѣкѣ моєї.

ѡ. Не ѿвержи мене
ѿ лица твоего: ѿ дѣ-
ха твоего свѣтѣго не
отими ѿ мене.

ѿ. Воздѣжди мнѣ
радость спасенїѣ тво-
его: ѿ дѣхомъ Владыч-
нымъ оубрѣди мѣ.

ѡ. Нѣчѣ беззакѣн-
нымъ обтѣмѣ твоемъ:
ѿ нечестивїи къ тебѣ
обратѣтца.

ѡ. Извѣки мѣ отъ
кровї Бже, Бже спа-
сенїѣ моего: возрадѣ-
тца ѿзакѣ мои праць
твоєї.

ѡ. Господи оубрѣди
моє оубрѣдиши: ѿ оуб-
рѣди мѣ возвѣстѣтъ
хвала твоє.

ѡ. Иже ѿще вы ве-
схотѣли єси жертвы,
далѣ быхъ оубрѣди: все-
сожженїѣ не благово-
лиши.

ѡ. Жертва Бже дѣхъ
сокрѣшенїѣ сѣрдца со-
крѣшенїѣ ѿ смиренїѣ
Бже не оубрѣдиши.

11. І сотвори в мні давну чистоту
серця і обнови дух, щоби був правим,
сильним і здібним побороти всякі по-
куси.

12. Не дозвољ, щобим, согрїшивши,
знов зістав відлучений на всегда від Те-
бе, но даруй мені дари твоего св. Духа,
особенно же дар сталости в добрім.

13. Даруй мені радість, котрою тішив
ся я перед гріхом моїм, ради віри в Спа-
сителя нашого Христа твоего, і утверди
мя на всегда в добрім, Духом Твоїм
свьятим¹⁾.

14. Я вже утверджений сам в добрім,
не перестану і других научати в правді
Твоїй і они, перед тим нечестивї для
грїхів своїх, научивши ся Твої правди і
видячи на мені Твоє милованє, скорше
навернуть ся до Тебе.

15. Боже, прости мені гріх убийства
і хорони мене від мести, якої жадає про-
ляна мною кров невинного, спаси мя, по-
неже Ти один сам можеш мя спасти, а
коли вже буду оправданий, тогди і язик
мій буде Тебе в радости хвалити.

16. Простивши мені мій гріх і зділавши
мене чистим і правим, тим самим отвориш
уста мої, щоби не переставали вихвалю-
вати Твоє милосердїє і справедливість.

17. Бо еслибсь хотїв був жертв ціло-
паленя і иньших, охотно принїс бим їх
Тобї, но Ти не тішиш ся самими лиш
жертвами цілопаленя, они бо самі в со-
бі не в силі прискорити відпущеня грїхів.

18. Жертва, для якої Ти відпускаєш
грїхи, є в покуті смиренїѣ і сокрушивше
ся серце; така то жертва Тобї найприєм-
нїйша, і такою не погорджаєш Ти ніколи.

¹⁾ «Дух владичний» в єврейскім, є то дух первий межи духами,
жерело всіх ласк, — отже св. Дух. Иньші кажуть, що ту має ся розу-
міти дух, або душа самого Давида, і що він просить о такий стан своєї
души, котра би відповідала ему яко владїючому царю, щоби ему дав
дух смиренїѣ до Бога і благодїи до людий.

д. Оублажи Господи
благволеніємъ твоимъ
Сїѡна: ѿ да созиждѣ-
са стѣны Іерусалим-
скїа.

к. Тогдѣ благоволи-
ши жертвѣ правды, воз-
ношеніе, ѿ всеожига-
емаа: тогдѣ возложатъ
на олтарѣ твоѣй телці.

19. Зділай то, о Боже, о що прошу,
если не для мене, то для щастя сьвятого
Сиона, мого царства, щоб я, котрий мов
той мур захищати маю нарид мій і обо-
роняти, свобідний від грїхів і їх наслідків,
неначе на ново повстав і утвердив ся¹⁾.

20. А коли се наступить, тогди і діла
і жертви мої всякого рода, приймеш Ти
з радістю, тогди многі підуть за моїм
прикладом, щоби принести на олтарі
Твоїм вибрані жертви.

Псалом 69.

Поможи ми.

Надпись: »Въ концѣ, псаломъ Давїдъ въ воспоминаніе,
ко еже спастї ма Господъ«

Блова: »ко еже спастї ма Господъ« не читають ся в єврей-
скимъ, а як свідчить Теодорет, і в много давнїйших пере-
водах грецких, здає ся, що їх додано пізнїйше для лїпшого
обясненя. Творець, як і причина сего псалма досить ясно ви-

¹⁾ Сей стих, як і послїдний поясняють декотрі еще і в той спо-
сіб: Зділай то ласкаво о Боже, сли не для мене самого, то для щастя
св. Сиона, для царства, котрим верховоджу; не допусти для мого грїха
кари на мене і на людий царства мого, та на св. місто, но най его
мури зістануть неушкоджені, і най ся підносять і утверджують, а если
би їх коли розрушено, то най відновлять ся. А тогди в час твоєї ласки
і благосклонности до моїх, милі будуть і жертви нашї, возношеня і
цілопаленя; милі будуть і телці, які Тобі яко знамениту жертву на
престолї Твоїм будуть приносити.

Дуже добре виясняє ся сей псалом о часї по приходї Месїї і о
Его св. Церкві; о тїм новім Сионї Божім і Єрусалимі.

Жертви, які в старім законї були приписані, ділили ся на без-
кровні і кровні. До первих причисляли ся »возношеня« муки, хлїба,
пляцків і вина, до других же причисляли ся жертви надолужаючі і
благодарственні. Жертви надолужаючі були або цілопаленя, так названі
для того понеже принесена жертва була зовсім спалена на жертвен-
нику; в жертву таку приношено кромї козла і однолітного барана та-
кож і горлиці і голубятка; приношено особливо кромї сих і трїлітного
телця, або жертви за грїх т. е. за явне переступленє закона; або жер-
тви за провину т. е. за скрите переступленє закона. — Жертви же
благодарственні ріжнили ся від иньших тим, що в них лиш часть жер-
тви палила ся, прочі же части ділено межї сьвященика і жертвуючих;
були то старозаконні жертви любови. Кроваві жертви старого завіта
предображали кроваву жертву Господа Ісуса Христа на хрестї, а без-
кровні жертви, неустанну безкровну жертву сьвятої Літургїї.

сказані в надписи, ходить лиш о близше означене часу, в
котрїм цар Давид зложив сей псалом. По мнїю Теодорета,
Теодора Гараклеоти, Беди, рабіна Кімхи і Ферранда, мав его
зложити Давид тоді, коли був переслїдуваний своїм власним
сином Авесалоном, змістом бо сего псалма є молитва гоненого
о скору поміч. Многі виясняють сей псалом, і зовсім справед-
ливо, яко молитву страдаючого на хрестї Христа, в котрій
просить о спасенє своє, о воскресенє свого тіла і о спасенє
своїх вірних. Сей цілий псалом можна читати майже тими са-
мими словами при кінци 39 псалма від 4 стиха і дальше.

а. Божє къ помощи
моєї конми: Господи
помощи ми потщиса.

б. Да постыдѣтсѣ,
ѿ посрамѣтсѣ: ѿщїши
дшїи моєѣ.

в. Да возвратѣтсѣ
вспѣтъ, ѿ постыдѣт-
сѣ хотѣши ми слава.

г. Да возвратѣтсѣ
ѣбїе стыдѣшесѣ, гла-
голющи ми: благоже
благоже.

д. Да возрадѣтсѣ
ѿ возвеселѣтсѣ о тебе
всѣи ѿщїши тебе, Божє,
ѿ да глаголютъ кнїи.

е. Да возвеличитсѣ
Господь любящи спа-
сєніє твоє.

ж. Яз же нищї єсмь
ѿ оубогъ, Божє помо-
зи ми.

з. Помощникъ мой,
ѿ избавитель мой єси
ты, Гдї не закосни.

1. Господи Боже, біда мого житя і
моєї душі велика, зваж то і, не отяга-
ючи ся, спіши на поміч.

2. Щоби вороги настаючі на мое жи-
тє і мою душу, встидом та соромом по-
крили ся.

3. І щоби від встиду обернули ся на-
зад всі ті, що менї злого і желаютъ і
старають ся зле робити.

4. І то, щоб як найскорше завстида-
лись всі, що ругаючи ся з мене неща-
сливого, мовятъ: »Добре єму так, добре«.

5. Противно же, най повеселїють і по-
радїють всі ті, що лиш у Тебе, о Боже,
помочи шукають, і най оповїдають без-
перестанно в радости:

6. »Да возвеличить ся Господь«, (най
умножає ся слава і велич Бога перед
людьми), ті всі, що в Тобі шукають спа-
сеня, і яко Спасителя єдиного любять
Тебе.

7. А понеже і я нахожду ся в такім
гоненю нужденний та бідний, тож по-
можи ми, Ти бо один правий помічник
і покровитель.

8. Нужда і гнет великий, Боже, спіши
ся, і не спізняй ся з помочию.

Псалом 142.

Покаянний 7.

Надпись: »Псаломъ Давидъ, егда гонаше его Ивессалонъ, сынъ его« (кн. II Царств 17, 24, 25).

Пак в єврейскім як і в давних переводах грецких, як свідчить Оріген і Теодорет, не читає ся так повна надпись, як она тут наведена, стоїть там лиш коротко: »Псалом Давиду«, (розуміє ся вдохновеній).

Опираючи ся на повисшій надписи, легко відгадати так творця, як причину і час зложеня сего псалма. Зложив его сам цар Давид по причині переслідуваня своїм власним сином. Узнавши тягар свого гріха і гонене від власного сина за справедливу кару Божу, Давид сокрушеним серцем просив Бога в тім псалмі, щоби простив ему Бог і освободив его від переслідуваня.

Сьвяті Отці поясняють сей псалом о Христї, гоненім жидами а зражденім своїм учеником, Юдою Іскаріотским. В сїм псалмі відкривають ся красні чувства каючої ся душі, проте Церков ужила сего псалма яко образця молитви для каючих ся і зачислила его до покаянних.

а. Господи оуслыши молитвѣ мою, вниши молѣніе моє въ истинѣ твоєй, оуслыши мѧ въ правдѣ твоєй.

б. И не вниди въ сѣдѣ съ рабѣмъ твоимъ, яко не оправдїтсѧ предъ тобою всѧкъ живїй.

1. Господи, вислухай ласкаво молитву мою по Твоїй обітници. Тобі відомо, о що прошу, вислухай же мене для благодости Твоєї, яку Ти звичайно показуєш правдиво щиро каючим ся¹⁾.

2. О Господи Боже, не ділай зі мною суда, іспитуючи, як я виповняв закони і прикази Твої, бо хотяй зділав я і деякі добрі діла, всеж такой знайдеш мене винним і невдячним, а навіть, хтож би осміляв ся перед Тобою оправдувати ся, маючи на оці Твою сьвятість і совершенність, свою же уломність і ничтожність, коли нема чоловіка, котрий би не образив Тебе в житю своїм.

¹⁾ Читаємо тут »вниши молѣніе въ истинѣ твоєй, оуслыши мѧ въ правдѣ твоєй« під истиною розуміє св. Іоанн Золотоустий додержане обітницї, під правдою розуміє благість, милосердіє. Справедливість Божа взглядом каючих ся є истинно більше благодатию і милосердієм, як строгою справедливостию.

в. Яко погна врагъ дшѣ моею смирилъ єсть въ зѣмлю живѣтъ мой.

г. Посадилъ мѧ єсть въ тѣмныхъ ѧкв мѣртвѣмъ кѣкка: и оуни въ мнѣ дшѣ мой, въ мнѣ сматѣса сердце моє.

д. Поманѣхъ дни древнїа, побчїхса въ всѣхъ дѣлахъ твоихъ, въ творѣнїихъ рѣкѣ твоєю побчїхса.

е. Воздѣхъ къ тѣбѣ рѣцѣ мой: дшѣ моє ѧкв зѣмля безводна тѣбѣ.

ж. Скорѣ оуслыши мѧ Господи, и исчезѣ дшѣ мой.

з. Не отврати лица твоего ѿ менї, и оуподоблюса нисходѣшымъ въ рѣкѣ.

и. Слышанѣ сотвори мнѣ завтра милость твою, яко на тѣмъ оуповѣхъ.

і. Скажи мнѣ Господи пѣть, въ онъ же пойдѣ, яко къ тѣбѣ взѣхъ дшѣ моею.

к. Имя мѧ ѿ врагъ моихъ Господи къ тѣбѣ прикѣрѣхъ, насчи

3. Не суди мене, признаюсь бо щиро, що ворог душі моєї сильно мя кусив, а в кінци звів мене, так, щом прогнївав Тебе; тим самим пригнїтив він мене до землі і подав в погорду перед лицем Твоїм.

4. Він завів мене в темряву, в якій не міг я розрізнити зла від добра, він впровадив мене в подібну пїтьму, в якій находить ся мертві від віка, а коли я став роздумувати велику мою нужду, тоді занеміг я на души, засмутив ся я і занепокоїв в серцю моїм від жалю, щом Тебе єдине свѣтло і правду вічну поставив низше річий дочасних.

5. Згадав я собі минувші дні, згадав всі ті добра, котрими милосердіє Твоє мене так ласкаво надїляло і не переставав я над ним глубше роздумувати.

6. А скріпивши ся сим роздумуванем милосердия Твого, в захватї взніс я руки мої до Тебе, душа же моя забажала Тебе так, як безводна земля жажде за водою.

7. Вислухай же мене проте скоро, о Боже мій, і відпусти менї гріхи мої, бо неспокойний мій дух устає вже утомлений від гадок і обид, якими я Тебе засмутив.

8. Не відвертай ся від мене і не отягай прощєня гріху мому, бо инакше стану ся подібним до тих, котрих складають вже до гробу.

9. Яви менї скоро милость Твою, дай учути голос милосердия Твого, що менї прощаєш, бо всю надїю лиш в Тобї покладаю.

10. А простивши менї гріх мій, просьвіти також і розум, щобим пізнав дорогу, по якій мігбим до Тебе дійти, бо душа моя наміряє залишити земскі желаня і лиш Тебе одного бажає.

11. Захочай і хорони мя від покуси ворогів душі моєї, бо я вже їх відбїг і хочу вернути до Тебе, просьвіти мій розум і научи мя творити волю Твою,

мѣ творити волю твою
ѣко ты єси Богъ мой.

Ѣ. Дѣхъ твой бла-
гій наставитъ мѣ на
зѣмлю правѣ, ѣмене
твоегѡ рѣди Господи
жизниши мѣ, правдою
твоею.

Г. Изведѣши ѡ пе-
чѣли дѣшѣ моею, ѣ ми-
лостію твоею потреби-
ши врагѣ мои.

Д. Ѣ погубиши всѣхъ
стѣжающихъ дѣши мо-
ей, ѣакѡ ѣзъ рѣзъ твой
ѣсмѣ.

бо Ти, о Боже мій, єси жерелом всякої
мудрости і просвѣченя.

12. Дух Твій свѣтій і добрий, від
котрого всяка чеснота і всяке добро по-
ходить, най мя наведе на праву дорогу,
показуючи мені ясно Твої закони, а я
надіюсь, що Ти для чести Твого імени
додаш мені сил до охоти, щобим всегда
перед Тобою жив праведно.

13. Надію ся кріпко, що Ти спасеш
душу мою від вічного смутку і скорби,
і що розвієш і упокориш, милосердя
Твого ради, всіх ворогів моїх.

14. І погубиш всіх тих, що гонячи
мене, непокоять мою душу; бо я всегда
є Твоїм вірним слугою.

Псалми великого повечеря.

Псалом 69. гляди на 44 стр.¹⁾

Псалом 4.

Мужество в малодушю.

Надпись: »Бѣ конѣцѣ, въ пѣснѣхъ, псалмѣхъ
Давидѣхъ«.

Цю надпись деякі так вьясняютъ: В конѣць — в Христа, ко-
трий єсть кінцем закона і в який конѣць всі наші дѣла
і мисли повинні справляти ся, щоби в пѣснях слава Божа
голосила ся аж до кінця віка від того псалма вдуховеного
св. Духом царю Давиду.

Творець сего псалма є цар Давид; но о часі єго зложеня
ріжно судять. Много з св. Отцѣв, як: св. Августин, Єроним
і Атаназій поясняютъ сей псалом о Христі, особливо же о Єго
воскресеню.

Беллярмин каже, що Давид співав сей псалом іменем Цер-
кви або в імени каждой вірної душі, наминаючи своїм при-
міром грішників, щоб в покуті навернули ся до Господа і щоб
надіючи ся на Єго поміч стерегли ся злого і дѣлали добре.

Ѧ. Внигда призваѣти
мнѣ, оубѣдѣша мѣ Бѣхъ
правды моеѣ, кз скор-
ки распротранѣлъ мѣ
ѣси.

1. Скоро іно озвав я ся в молитві до
Господа мого, вислухав Він мене і став
оборонителем моеї невинности. Так є,
о Боже! коли я був погружений в смутку,
тогда Ти розпротер мое пригнетене
серце Твоїми потїхами.

¹⁾ Сей псалом читає ся лиш в першу недѣлю посту, завсїгда
перший, в иньшій же часі читає ся він по молитві царя Юдейского
Манассїї.

к. Оушєдри мѧ, ѡ
оуслѧши молѣтвѧ мою.

г. Єдиноє челоуѣк-
честїи, докѡлѣ тѧжко-
сєрдїи? кєкѣю любите
сєветѧ, ѡ ѡцєтє ажї?

д. Ѣ оуѣждитє, ѡкѡ
оуѣднїи ГДѣ приодѡб-
нѧго своєго, ГДѣ оуслѧ-
шитѧ мѧ внєгдѧ коз-
звѧти мнѣ кѧ немѣ.

є. Гнѣкѡйтєсѧ, ѡ не
согрѣшѧйтє: ѡже глѧ-
голетє кѧ сєрдцѧхъ кѧ-
шихъ, на лѡжахъ кѧ-
шихъ оумилѣтєсѧ.

є. Пожрїтє жєртвѧ
правды, ѡ оупокѡйтє
на Гѡспѡда, мнѡзи глѧ-
гоблѡуть: ктѡ ѡвѣтитѧ
намѧ клѡгѧ.

є. Знѧменѧсѧ на нѡсѧ
свѣтѧ лицѧ твоєгѡ Гѡ-
спѡди, дѡлѧ єсїи кєсєлїє
кѧ сєрдцѣ моємѧ.

и. Оутѧ пѡдѧ пшє-
нїици, кїнѧ ѡ єлѣѧ скѡ-
єгѡ оумнѡжїшѧсѧ.

д. Кѧ мїрѣ, кѧспѣкѣ
оушєнѣ ѡ почїю.

2. Не переставай же, о Боже, і дальше показувати надїмною своє милосердіє, і скїлько разів удам ся до Тебе в молитві, ласкаво вислухай мене.

3. О ви сини людскї, як довго думаєте єще перебувати закамєнілими в ваших пристрастях і злих наклонностях, як довго єще будете собї любовати в суетї і ложи, котрї вас оманѡють і потручають, щоби мене переслїдувати?

4. Чи не видите, як чудним здїлав мене Господь, мене вїрного свого слугу? поставив мя царем і пророком. Він готов вислухати мене, скїлько лиш разів прибігну до Нєго.

5. Если гнїваєте ся, то хоч гнївайте ся по правдї, і тодї тїлько, сли того слава Божа, або ваше домагає ся достѡиньство, не допускаючись при тїм жадного грїха; а если вечером увидите, що може не на мїсци був ваш гнїв, і ваша совїсть за гнїв стане вас карати, просїть в сокрушеню Господа Бога о прощєнє. (Павло до Єфесс. гл. 4. ст. 26).

6. Жийте всегда праведно перед Богом, жертвуйте Єму жертву праведного вашого житя а опїсля надїйте ся всего добра від Нєго. Много людий відзиває ся: »Хто нам покаже тї добра, хто о нас постарає ся, хто здїлає нас щасливими, за щоби ми чесно жили, та славили Господа, хто нам здїлає то все?«

7. О Господи, чи нераз показав Ти нам свѣтло Твоєго лиця т. є. Твоє доброту, і чи не Ти то потїшав моє серце?

8. Виджу я ѡ иньшї твої добра; чиж бо не від твоїх плодів земних, о Боже, як від пшеницї, вина і єлея умножили ся хотьби і тї мої вороги.

9. Но я, не зважаючи на них, спокїйно засипляю, положивши в Твоїй добротї мою надїю.

ї. Тко тѧ Гѡспѡди
єдїнѧго на оупокѡнїи
кєсєлїѧ мѧ єсїи.

10. Ти бо, о Боже, утвердив незвичайним способом мою надїю на Тебе, — як бись лиш о мнї однїм мав ся старати.

Псалом 6.

Покаянный 1.

Надпись: »Кѧ конєцѣ вѣ пѣсєнѣхъ ѡ єсємѡмѣ,
псалѡмѧ Дѡвїдѧ«.

Давну сѡ надпись рїжно поясняют. Дивує в нїй особливо вираженє »о єсємїм«. — Однї розумїють тоє вираженє о дни, що по семїм слїдує, так, що сей псалом був призначений для спїву на єсємїм дни по свѣтї т. є. в октаву; иньшї же розумїють єго о єсємїм тонї, глѧсї; иньшї думаютъ, що сей псалом був призначений для спїву при єсємоструннїм інструментї; иньшї вкїнци, що він був призначений для єсємого вїдряду пївцїв.

Грецкї пояснителї вїддають тую надпись в цїлости так: »В конєць в Христа, котрий тим псалмом Давидовим, вдохновеним єму св. Духом, заслугує на хвалу і величанє до кїнця свѣта. Давид в тїм псалмї просить о вїдкрите єсємого дня т. є. дня страшного суду Божого. За згодою всїх пояснителїв зложений сей псалом царем Давидом в часї єго недуги: чи тїлесної, чи душевної, в тїм лиш розрїжняють ся їх мнїня. Вїроятнїйше, що зложений він в часї душевної недуги Давида по падєню єго грїшнїм через чужоложство і убийство. Просить він в сїм псалмї в боязни перед справедливым судом Божим о прощєнє своєго грїха і о уздоровленє душї. По тїй, то причинї і Церков св. причисляє сей псалом від давна до покаянних.

а. Гѡспѡди, да не
їрѡстїю твоєю ѡблѧ-
чїиши мєнє, нїжє гнѣ-
вомѣ твоїмѣ накѡжє-
ши мєнє.

1. Боже, карай мене по своїй вподобї но не карай мене в гнїві Твоїм. Карай як отець а не як судїя. О много гїрше булоби, єслибись мене тут на землї не карав; но прошу, если вже караєш, то карай цїлительно, щобим ся покаяв, та не погубив на вїки своєї душї.

б. Помїлѡй мѧ Гѡ-
спѡди, ѡко нємоцєнѣ
єсємѧ, ѡцѣлѡй мѧ Гѡ-
спѡди, ѡко смѡтѣшѧ-
сѧ кїстї моѧ.

2. Умилосерди ся надомною, Господи, бо видиш, що я єство слабе, уздорови мене і покрїпи своєю ласкою, бо я збїджений і обезсилений боязнию Твоєго суду так, що всї кости ослабленї неначє дрожать в моїм тїлї.

г. **И дшѣ моѣ смѣ-
теса склѣ: ѿ тѣ Го-
споди доколѣ?**

д. **Обратеса Госпо-
ди, ѿбѣжи дшѣ моѣ:
спаси мѣ ради мило-
сти твоѣѣ.**

е. **Ико несть къ
смерти поминѣи тебе,
во адѣ же кто испо-
вѣтеса тебе?**

ж. **Оутрѣдихса воз-
дыханіемъ моимъ, ѿз-
мѣю на всѣхъ нощь
лже моѣ, слезами по-
стѣлю моѣ ѡмочѣ.**

з. **Смѣтеса ѿ ѿ-
рости око моѣ, ѡбвѣ-
шѣхъ во всѣхъ вразѣхъ
моихъ.**

и. **Отвѣпите ѿ мене
всей дѣлающій беззакѣ-
нїе, ѿко оуслѣши Гдѣ
гласъ плача моего.**

д. **Оуслѣши Господь
молѣніе моѣ, Господь
молѣтеса моѣ прїятѣ.**

г. **Да постыдѣтеса
ѿ смѣтѣтеса всей врази
мої: да возвратѣтеса
ѿ оустыдѣтеса склѣ
вскорѣ.**

¹⁾ В єврейскім читає ся: «най убоятя ся і утрашатя ся дуже
всі вороги мої».

3. Більше як тіло ослаблена душа моя;
як же, о Боже, хочеш так довго відвер-
тати ласку Твою?

4. Господи, зверни ся до мене з твоєю
ласкою і спаси душу мою від многих
бід і небезпеченьств, котрі окружають
меня, допоможи ми милосердя Твого ра-
ди, бо знаю, що сам про себе нічо біль-
ше не заслугую, як лиш кару.

5. Бо хто раз попаде ся в руки смер-
ти, тому вже не згадувати Тебе більше.
Бо чиж зможе хто попавши ся в руки
вічної смерти, оповідати Твою славу?

6. Боже прости ми гріхи мої, бо їх
не тільки пізнаю, но і самого себе за
них караю; від безнастанних зітхнень
утрудив я ся вже і по цілих нощах ви-
ливаю слези жалю і горести так, що і
ліжка моє ними омиваю.

7. І око моє потемніло від гніву, яким
сам на себе запалюю ся, від часу, коли
пізнав сором і ганьбу моїх гріхів, коли
пізнав, щом вже постарів ся враз з мо-
їми злими привичками.

8. Відступіть від мене всі люті вороги
мої, що лиш до злого мене наводите,
бо Господь вислухав вже голосу плачу
мого.

9. Так, вислухав Бог мою молитву
і готов мені зробити то, о що Єго
прошу.

10. Най завстидають ся і нехай пере-
лякнуть ся від встиду всі вороги мої
і завстиджені най біжать від мене¹⁾.

Псалом 12.

Тоска о поміч.

Надпись: **»Ех конѣц псаломъ Давїдъ«** (вдохновеній).

Залишаючи слѣдити за часом зложеня сего псалма, многі
поясняют сей псалом в загалі яко молитву праведного
і покусами збїдженого чоловіка, котрий просить помочи у Бога
до побїдження сих покус.

а. **Доколѣ Господи
завѣдѣши мѣ до кон-
ца? доколѣ ѡтвращѣ-
ши лицѣ твоѣ ѡтѣ
мене?**

б. **Доколѣ положѣ
совѣты въ дшѣ моѣй,
волѣзши въ сѣрдцѣ мо-
ѣмъ дѣнь ѿ нощь?**

г. **Доколѣ вознесѣ-
са врагъ мої на мѣ?
прїзри ѿ оуслѣши мѣ
Господи Боже мої.**

д. **Просвѣтї очї
мої, да не когдѣ оуґнѣ
къ смѣрть, да не ко-
гдѣ речѣтх врагъ мої:
оуґрѣкнїхса на него.**

е. **Стѣжѣющїи мнѣ,
взрадѣютса ѿще по-
двїжѣтса, ѿзъ же на
милостѣтвою оуповахъ.**

ж. **Возрадѣтса сѣр-
це моѣ ѿ спасѣнїя тво-
ѣмъ. Господи Господи
благодѣжавшес мнѣ,
ѿ поїд ѿмени Господа
вѣшнаго.**

1. Як довго, о Господи Боже, будеш
еще забувати мене в тїм моїм прикрім
станї, як довго відвертати будеш свѣтло
лица Твого від мене (т. є. ласку помочи,
котра би і слабу волю скріпила і мут-
ний розум просвѣтила).

2. Як довго маю ся непокоїти заста-
новляючи ся сам з собою, що мені ро-
бити, щоби освободити ся від покус,
коли до того часу болїзни шарпають
безперестанно мою душу.

3. Як довго еще будуть вороги мої
тїшити ся переверотною радістю з мо-
го неспокою? О Боже милосердний, по-
глянь на мене з високого неба, і вислу-
хай мою молитву.

4. Просвѣти очї мого розуму, щобим
не піддав ся покусї, тому лютому во-
рогови, котрий би мене позбавив житя
душі моєї, не допусти того, о Господи,
щоб ті вороги побїдивши мене, колись
могли сказати: «такой перемогли ми єго»

5. Настаючі на мене і гонячі мя, тї-
шили ся дуже з мого упадку, но я крїп-
ко надїю ся, що Ти не допустиш того.

6. Тогди буду веселити ся твоїм спа-
сенем, яке в тїм біднім станї від Тебе
отримаю і не перестану Тебе благодарити
за все добро, котрим Ти мене до те-
пер надїлив. О Господи і Боже най-
висший, хочу хвалити в піснях Твое
свѣате імя.

Псалом 24.

Господь приходить.

Надпись: »Псаломъ Давіда« (вдохновеный).

Сей псалом в єврейскім штучно написаний, бо кождий стих зачинає ся иньшою буквою жидівскої азбуки. Є він первим з так званих акростихів, яких в псалтирі числить ся всіх сім. Для чого би ті псалми подібним способом могли бути зложені, ріжно судять. Кажуть деякі, щоб улекшити спам'ятане псалма; иньші знов, щоб творцєви легше було свої мисли в певнім порядку положеннями виразити; иньші знов приписують тоє лиш забаві духа, або кажуть, щоб діти мали ся з чого учити азбуки, бо тогди не було єще букварів.

Час, як і причину єго зложеня трудно обмежити вже для того, що о творцю єго не годять ся пояснителі.

Змістом сєго псалма є молитва грішника переслідуваного, котрий уважаючи то своє переслідоване за справедливу кару за гріхи, просить Бога о поміч і спасенє, і жалує за них.

Сьвяті Отці поясняють сєй псалом, яко молитву Церкви до Христа Спасителя в часі Єї гонєня, або яко молитву Христа до Отця небесного. Сей псалом є образом молитви для кождої ріжними бідами томленої і засмученої душі християнскої в часі великих покус.

а. Къ тебѣ Господи
воздвигнухъ дѣшѣ мои,
Боже мой на тѣхъ оупо-
вахъ, да не постыждѣ-
са къ вѣкѣ.

б. Нижѣ да посмѣ-
ются мнѣ врази мои:
ибо всѣхъ терпѣній твоихъ,
не постыдѣтса.

в. Да постыдѣтса
беззаконнѣщійи котці.

д. Псти твоѣ Гди
скажи мнѣ, и стезѣмъ
твоимъ научи мѣ.

1. Від земских річей, в котрих нема жадного щастя, звертаю мисли душі моєї до Тебе, Боже. Ти моє єдине щастє, на Тебе одного надію ся кріпко і знаю, що в тій надії не ошибнусь і не завстидаю ся.

2. Не допусти, Боже, щоб злі люди і духи в тій надії злобним своїм розумованєм могли мене заколебати, бо я дійсно пересвідчив ся і сильно вірую, що надіючі ся на Тебе, не завстидають ся ніколи.

3. Противно завстидають ся всі ті, що силували ся своїми злими ділами добрих до злого намовити; дарма їх праця, бо при помочи Твоїй не зможуть они добрих зіпсувати.

4. Покажи ми, Господи, дорогу, по якій мені ходити, і научи мене, якими стежками можна дійти до Тебе.

е. Настави мѣ на
истинѣ твоѣ, и научи
мѣ, яко ты єси Богъ
Спасѣ мой, и тебѣ тер-
пѣхъ весь дѣнь.

ж. Помани щедрѣ-
ты твоѣ, Господи, и
милости твоѣ, яко ѿ
вѣка сѣтъ.

з. Грѣхъ ѣности мо-
єѣ, и нечѣстїѣ мо-
єгѣ не помани.

и. По милости твоєй
помани мѣ ты, ради
благости твоєѣ Гди.

й. Благо и правѣ Го-
сподѣ, сего ради за-
коноположитѣ согрѣ-
шающимъ на псти.

к. Наставитѣ крѣт-
кы на сѣдѣ, научитѣ
крѣткы пстѣмъ ско-
лымъ.

л. Всѣхъ пстїє Го-
сподни милость и и-
стина, възскающимъ
закѣта єгѣ, и свидѣ-
нїѣ єгѣ.

м. Ради ѡмене тво-
єгѣ Господи, и очї-
сти грѣхъ мой, многъ
бо єсть.

5. Для уломности моєї веди мене Ти сам, о Боже, помочію ласки Троєї; веди по простій дорозі Твоєї правди, бо Ти один істинний мій Спаситель і помічник; цілителя иньшого не маю, котрий би міг мої болізни і потреби так розуміти, як Ти; помагай, молю Тя, вже для того, що я у нікого иньшого не шукав помочи.

6. Згадай, о Боже, що Ти від віків ділаєш милосердие, і що Твоя благість вічна.

7. І забудь на гріхи, якими я Тебе образив в молодім моім віці, забудь на провини мого невіжєства і моєї уломности¹⁾

8. Пам'ятай о мні, Господи Боже, для Твого милосердия і помилуй мя по незмірній благости Твоїй.

9. Добрим і справедливим є Господь. Він любить людий, хотяй ненавидить гріх. Він научить о законі своїм, і переконає і покаже просту дорогу согрѣшающим на дорозі житя людям так, що з грішних і злих стануть праведними і добрими.

10. Бог укаже пряму свою дорогу, но не гордим і супротивляючим ся злістно Єго сьвятій волі, але тим, що суть смиренні і лагідні серцем, таким, котрі через покуту стають ся ними.

11. Все руководство Бога на тім залежить, що Він взглядом своїх слуг милосерний і вірний в виповненю даних обітниць, но лиш взглядом таких, котрі всегда мають перед очима Єго закон і котрі Єго прикази вірно виповняють.

12. Господи, щоби тим явнійше було милосердие і благість Твоя і тим голоснійше і більше возвеличене Твоє імя, прости ми мої многі і тяжкі гріхи.

¹⁾ Гріхи молодости суть звичайно меньше злобними, як гріхи в пізнійшій дозрілій віці, бо чоловік в молодім віку не має такого повного пізнаня річий; каже також пророк, щоб не помянув гріхів невіжєства, як і уломностей, котрі заслужують на меньші кари, як гріхи злоби, яких чоловік в повнім пізнаню і розвазі допускає ся.

ґі. Кто ёсть чоло-
вѣкъ во́йсѧ Господа?
законоположитъ ёмѸ на
пѣти, ёгоже ѡзвѣли.

ґі. Дѡшѧ ёгѡ въ
благѣхъ водворитѣя, ѡ
сѣмѧ ёгѡ наслѣдитъ
зѣмлю.

ёі. Держѧва Господь
во́йснхѣя ёгѡ, ѡ за-
вѣтѣя ёгѡ ѡвѣстѣи ѡмѧ.

ёі. О́чи мой вѣнѡ къ
Гдѡ, ѡко то́й ѡстрог-
нетъ ѡ сѣти нѡзѣ мой.

ёі. Призри на мѧ ѡ
помявѡи мѧ, ѡко ёди-
норѡдъ ѡ нѣщѣ ёсмѧ
ѡзѣ.

ёі. Скѡрби сѣрдѣа
моегѡ оумножишѣя,
отъ нѡждѣя мойхъ ѡз-
вѣдѡи мѧ.

ёі. Вѣждѣ смиренѣе
мое, ѡ трѣдѣ мой, ѡ
остѧви всѧ грѣхѡ мой

ёі. Вѣждѣ врагѡ мой
ѡко оумножишѣя, ѡ
ненавидѣнѣемъ непра-
веднымъ возненавидѣ-
ша мѧ.

ёі. Сохрани дѡшѡ
мою, ѡ ѡзвѣли мѧ, да
постыждѣя, ѡко оупо-
вѣхъ на тѧ.

ёі. Незабвѣи, ѡ пра-
вѣи прикѡплѡхѣя мнѣ,
ѡко потерѣхъ тѧ Гдѡи.

ёі. ѡзвѣли Бже Ізра-
ила отъ всѣхъ скор-
бѣи ёгѡ:

13. О як щасливим є чоловік боячий
ся Господа Бога, як щасливим той, що
вибравши собі за особлившою ласкою
Божою пряму дорогу Ёго законів, по
ній безнастанно ходить.

14. Душа такого чоловіка тішить ся
все постійними духовними і дочасними
добрами, но не тільки ёго душа, але та-
кож душа сімени ёго (т. є. ёго дітий).

15. Боячі ся Бога мають в Нїм самїм
своє перебуванє, яко Ёго други і при-
ятелі, і Він сам пригадає їм тую більшу
зв'язь, яку мають з Ним по обітницї Ёго
через завіт.

16. І я тож само звертаю в надїї очи
мої до Бога, Він бо один може випро-
вадити мене з сїтий ворогів моїх.

17. Поглянь на мене, Господи Боже,
в Твоїм милосердію і помилуй мя, я бо
бідний самісенький, а ворогів моїх бо-
гато.

18. Смук і скорб переповнили мое
серце; прошу Тебе, о Господи Боже,
увільни мя милосердія Твого ради із
многих бід і нужд, котрі гнетуть мене.

19. Поглянь на мою слабість, на мою
бїду, поглянь ласкаво, як гірко труджу
ся около моєї поправи, і прости ми всі
мої грїхи.

20. Поглянь, о Господи Боже, як умно-
жили ся люті і злбні вороги мої і як
мене гонять несправедливим своїм гнї-
вом.

21. Хорони проте, о Боже, душу мою,
жите мое і хоронячи випровади і спаси
ёго з рук тих лукавцїв, щобим не повсти-
дав ся, в Тобі однім положивши надїю.

22. Невинні серцем і праві получили
ся зі мною, щоб мене боронити, коли
увидїли, що я надїюсь на Тебе.

23. Господи Боже, спаси і весь Ізра-
їльський нарід від всіх ёго бід, нужд і го-
нень.

Псалом 30.

Уздоровив-ссь мене.

Надпись: »Въ концѣ, псаломъ Давїдъ, ѡзвѣщенїѧ«

Тая надпись вповні з словом: »ѡзвѣщенїѧ« не находить ся
ні в єврейскім, ні в переводах халдейских, і, як свѣдчить
св. Єроним, ні в давнїйших грецких, а як Теодорет посьвѣдчає,
ні в найпоправнїйших рукописах переводу 70-ти толкователїв.

Но розсудї декотрих винятї суть ті слова з стиха 23 сего
псалма, где творець мовить: »ѡзѣ же рѣхъ въ ѡзвѣщенїи моємъ«
і суть в надписи помїщенї по тїй причинї, що псалом сей був
зложенїй в незвичайнїм вдихновеню, зїступленю, екстазі, або
в великїм якїм небезпеченствї Давида.

Творцем сего псалма є цар Давид. О часї зложеня ёго
не мож нїчо певного сказати.

Змістом сего псалма є: молитва гоненого о помїч. Сьвятї
Отцї поясняють сей псалом о страдаючїм Христї, або о гоне-
нїй Ёго св. Церквї. Перші слова 6-го стиха уложив дословно
умираючий Спаситель наш, Ісус Христос.

а. На тѧ Господи
оуповѣхъ, да не по-
стыждѣя въ вѣкѣ,
правдою твоєю ѡзвѣли
мѧ, ѡ ѡзвѣи мѧ.

б. Приклони къ мнѣ
оухѡ твоє, оускери ѡз-
вѣти мѧ.

в. Бѣди мнѣ къ Бо-
га защитїтелѧ, ѡ въ
дѡмѣ прикѡжища, ёже
спастї мѧ.

г. Ђко держава моя
ѡ прикѡжище моє ёси
ты, ѡ ѡмене твоєгѡ
ради настѧвнши мѧ, ѡ
прїпитѧеши мѧ.

ё. ѡзвѣдѡши мѧ ѡ
сѣти сѣд, ѡже скрѡша
мнѣ, ѡко ты ёси за-
щїтитель мой Гдѡи.

1. Боже, вся моя надїя лиш в Тобі
однім; я крїпко вірую, що не заведу ся
в нїй і не завстидаю ся; спаси мя з се-
го переслїдуваня і скорби по тїй спра-
ведливостї Твоїй, якою проступнїш ка-
раеш і за невинними заставляеш ся.

2. Приклони ласкаво ухо Твоє, і ви-
слухай молитву мою і виведи мене скоро
з трудностий, серед яких находжу ся.

3. Стань, о Господи Боже, моїм за-
щитником і безпечним прибіжищем і
спаси мя.

4. Сред сего мого гоненя Ти лиш
один моя крїпость і прибіжище, я на-
дїюсь, що вже для самої слави Твого
їмени виведеш мене цїлим з сеї трудно-
сти і постараеш ся о всі мої потреби.

5. Ти освободиш мене з сїтий, якї
вороги мої скрито заставили на мене,
щоби мене скорше погубити, Ти один
мїй оборонитель.

ж. Вь рѣцѣ твоей предложь дѣхъ мой: избѣвихъ мѧ еси Господи Боже истинны.

з. Возненавидѣхъ еси хранѣщыя свѣты во тщи.

и. Ызъ же на Господа оуповахъ, возрадѣю сѧ: и возвеселю сѧ о милости твоей.

к. Ыко призрѣхъ еси на смиреніе мое, спасѣхъ еси отъ нѣждъ дѣшѣ мою.

л. И неси менѣ затвориѣхъ въ рѣкахъ кражнхъ: поставилъ еси на пространѣ нозѣ мой.

м. Помысли мѧ Господи, ѧко скорбѣю: смѣтѣ сѧ ѧростію око мое, дѣшѧ моѧ и оутрѣба моѧ.

н. Ыко ичезѣ въ болѣзни живѣтъ мой, и лѣта моѧ въ въздыханнхъ.

о. Ызнемѣже нищѣтѣю крѣпѣсть моѧ, и кѣсти моѧ смѣтѣшасѧ.

п. Отъ всѣхъ крагъ мойхъ вѣхъ понѣшнѣе, и сѣсѣдѣмъ моймъ склѣнѣ, и страхъ знѣемъ моймъ.

6. В руки Твоѣ всемогучі передаю оживляющу мене душу, жите мое, о Боже і Господи мій, Ти вѣрний в повненю обѣтницъ Твоѣхъ вже не раз спас еси мене від смерти (Лук. 23, 19 і І. Петр. 4, 46).

7. Господи Боже, Ти ненавидиш тих, котрі уганяють сѧ за земскими добрими і любують собі лиш в суеті сего свѣта; ничтожний їх труд, бо они не найдуть в нѣм того спокою, якого надѣяли сѧ.

8. Я же всю мою надѣю лиш в Тобі покладаю і надѣюсь по благодисти Твоѣй і милосердию одержати супокій души і любов до Тебе, і так радувати сѧ і веселити сѧ.

9. Тобі знана моя слаба природа і теперішній мій гнет. Ти вже нераз спас жите мое з подібнихъ небезпеченьствъ.

10. Ти не допустив, щоби вороги мене зловили в свої руки, но Ти лишав всегда погідне місце, щоби я мігъ позбутися своїхъ ворогів, котрі наставали на мое жите¹⁾.

11. Помилуй мя, Господи, бо згадка на грѣхи мої непокоїть мя, всі мої тілесні і душевні сили занепокоїли сѧ на супротив гнѣву Твого, якимъ караєшъ справедливо всі беззаконія.

12. Мое жите переживъ я в болѣзни і літа мої переминули в слезахъ і въздыханяхъ.

13. В угнетеняхъ моѣхъ щезла вся сила мого духа і всі мої кости всколебалась і потеряли свою силу.

14. Я став предметомъ погорди у моѣхъ ворогів, особенно же у моѣхъ сусѣдів, навѣть і мої приятели повѣдстрашували сѧ від мене і не хотять щоби їх хто уважав за такихъ (І. Царствъ 22, 11—12).

¹⁾ »Поставилъ еси на пространі нозі мої«, е тропічне виражене замість »зѣставив-есѧ менѣ спѣсѣбъ уйти небезпеченьства«.

ѣ. Бѣдѣши мѧ вѣхъ вѣжашѧ ѡ менѣ: за вѣхъ вѣхъ ѧкѡ мѣртѣхъ ѡ сѣрдца.

ж. Бѣхъ ѧкѡ сѣсѣдъ погвѣленъ: ѧко склѣшѧхъ гаждѣніе многихъ живѣщнхъ окрестъ.

з. Книгѣдѣ совѣратисѧ ѧмѣхъ вѣснѣхъ на мѧ, прѣити дѣшѣ моѣ со вѣжашѧ.

и. Ызъ же на тѧ Господи оуповахъ, рѣхъ: ты еси Богъ мой, въ рѣкѣ твоѣю жрѣкѣи мой.

к. Ызѣки мѧ ѧзъ рѣкѣи крагѣ мойхъ, и отъ гонѣщнхъ мѧ.

л. Просвѣтѣи лицѣ твое на раба твоегѣ: спасѣ мѧ милостію твоею: Господи, да не постыждѣ сѧ, ѧко призѣхъ тѧ.

м. Да постыдѣтсѧ нечестивѣи, и снѣдѣтѣхъ ко ѧхъ: нечѣмъ да вѣдѣтѣхъ оустнѣхъ лѣтнѣмъ.

н. Глаголющыѧ на правѣднагѣ беззакѣннѣе, гордѣннѣю и оуничижѣннѣмъ.

о. Кѣмъ многѣе множество блѣгодисти твоеѣ Гди! Кѣже скрѣпѣхъ еси коощы мѧ тѣбѣ.

п. Бѣдѣхъ еси оуповающы мѧ на тѧ, предъ склѣны челоѡкѣческы мѧ.

15. Стрѣчаючи мене сторонили від мене, другі же забули зовсімъ про мене, уважаючи мене в своїмъ серцю за мертвого.

16. Я ставъ подібнимъ розбитому на нѣщо не здалому сосуду, я самъ чувъ посмішки і поруганя окружающихъ мене.

17. А то тогда, коли вороги мої збиралась радити надъ тимъ, якъ би мене погубити і житя лишити.

18. Я же надѣючися крѣпко на Тебе, о Господи Боже мій, сказавъ в мойй души: »Ти Господи мій покровитель, в Твоѣхъ рукахъ моя дальша судьба«.

19. Выбав мене протѣ, о Господи Боже, Ти єдина надѣя моя, з рукъ ворогівъ моѣхъ і хорони мене передъ тими, що мя переслѣдують.

20. Зверни милосердне Твое око до своего слуги, спаси мя по власному Твоему милосердию, бо я истинно надѣюсь і крѣпко вѣрую, що не заведу сѧ в тѣй мойй надѣї і не повстидаюсь, щомъ Тебе просивъ о помѣчѣ: Ты мене не опустишъ.

21. Най противно завстидають сѧ безбожні мої вороги та най погибнуть в забутю вѣчнимъ і най умовкнутъ разъ ихъ лестні уста.

22. Най онѣміють тѣ ихъ уста, що то гордостію і легковаженемъ осмѣлені безперестанно лишъ безбожні виголошуютъ рѣчи.

23. О якъ велика і богата блѣгодистъ Твоя Боже, котру скриваєшъ у себе для тихъ, що Тебе в дитинній боязни почитаютъ.

24. Ты готовъ тую завсѣгди дати тимъ, що лишъ на Тебе надѣютъ сѧ і такожъ передъ людьми не залишаютъ єї заявити.

кв. Скрывеши ѡухъ въ тайнѣхъ лица твоего ѿ матѣжа человекѣска.

кс. Покривеши ѡухъ въ кровѣхъ ѿ прѣрѣканій ѡзвѣкъ.

кз. Благословенъ Господь, ѡакъ ѡудивъ милость свою въ градѣхъ ѡгражденіа.

кн. Явз же рѣхъ въ ѡзвѣщеніи моємъ: ѿверженъ бѣмъ ѿ лица божію твоєю.

кд. Сегѡ ради ѡсакшалахъ єси гласъ молитвы моєа, книгѣхъ козвѣхъ къ Тебѣ.

л. Возлюбите Господа вси преподѣбнии єгѡ, ѡко ѡистины звѣскѣтъ Гдѣ, ѡ козвѣтъ ѡзвѣше творѣщымъ гордѣнію.

ла. Мужайтєса, ѡ да крѣпйтєса сѣрдце ваше, вси ѡповѣающіи на Господа.

25. Ти таких скриваєш в тіни свого лица (то є в Твоїй присутности) далеко від злости людей, они в твоїй присутности проживають безпечно, так від злих людей як і від своїх пристрастей.

26. Ти приймеш їх під кривлю дому твого, під твою премудру і ласкаву опіку і увільниш їх від напасти злих людей.

27. Най же буде Господь благословенний, бо умилосердив ся надімною і чудним способом спас мене з небезпечного місця; запровадив на добре укріплене місто¹⁾.

28. Я в великій нужді роздумуючи над бідним моїм станом, як би лишений ума, істинно закликав: «Господи, лишив єси мене твого лица, твоєї помочи, твоєї опіки!»

29. І справді Він вислухав мою молитву і коли я до Него взивав, післав мені свою поміч.

30. Ви всі, що вірно служите Богу, любіть Єго надівсе, бо Він знає вашу невинність і в часі потреби оборонить і спасе правдиво любячих своїх слуг, подібно як строго укарає всіх тих, що в своїм нерозумі над Него виносять ся.

31. Бодро мужайте ся, трудіть ся в добрім і най кожний в своїм серцю скріпить ся, що на Бога надієть ся.

¹⁾ Під «градѣхъ ѡгражденіа» розуміють деякі місто укріплене, иньші же толкують се місце так: Най буде благословен Бог, що мене милосердною своєю ласкою так охоронив, як бим був в добре укріпленім місті. Відносять проте так пояснюючі слова в місті укріплення в порівняючим способом, як би стояло: «ѡудивъ Господь милость свою» як би «въ градѣхъ ѡгражденіа».

Псалом 90.

Бог надія моя.

Надпись: «Хвала пѣсни Давідови».

Ця надпись не читає ся в єврейскім і здає ся, що єї пізнійше додано, но хто, трудно відгадати, бо як свідчить много пояснителів, не находить ся она і в многих грецких рукописних переводах. О творці, о часі і причині зложеня сего псалма не дасть ся також щось певного сказати. Найліпше буде оперти ся на надписи і віднести зложене сего псалма до Давида, та занехати доходження о часі і причині зложеня, що і так мало впливає на зміст сего псалма. Змістом сего псалма є тая коротка мисль: «если Бог з нами, хто против нас?» упоминає ся проте, щоби кожний мав сильну надію в Бозі, котра чоловіка правдиво зможе ущасливити: се доказує і творець ріжними доказами. Форма сего псалма є драматична, розговор міняє ся межи творцем псалма, Богом і чоловіком. Цілий склад прекрасний, наповнений поетичними образами, мисль дуже поучаюча, хотяй сам псалом трудний до поясненя.

а. Живий къ помочи къшнагъ, къ кровѣхъ Бога нѣбснагъ ко дворитєса.

б. Речѣтъ Господєви: заступникъ мой єси, ѡ приєбжище моє. Богъ мой, ѡ ѡповѣаю на нєгѡ.

в. Яко тоѡ ѡзвѣвитьъ тѡ ѡтъ сѣти ловчи, ѡ ѡтъ словєсє матѣжна.

г. Пашма скѡими ѡскѣнитъ тѡ, ѡ подѣ крылкѣ єгѡ надѣши-сѡ.

1. Богатий, чи убогий, учений, чи невіжа, благородний, чи простак, молодий, чи старик: хтонебудь, що на Бога надіє ся і в тій надії живе: той серед всяких бід безпечний. Він перебуває мов під опікунчими крилами самого Бога¹⁾.

2. Праведний такий із вдячності і іскренности своєї закличе до Него: «Ти, о Господи Боже, єси моїм заступником і приєбжищем, я на Тебе сильно надію ся»

3. І добре зділаєш, бо Він тебе спасе від зрад, підступів і лести злих людей, та від згубного засуду на вічну смерть і погибель²⁾.

4. В молодості твоїй Він тебе закриє своїми опікунчими крилами, а так укритий під Єго покровом, будеш безпечний від всього злого.

¹⁾ Начавши від 1 аж до 9 стиха говорить сам творець псалма.

²⁾ Деякі розуміють «ѡтъ словєсє матѣжна» всяке зле приключене; в єврейскім читає ся від смертоносної зарази, під чим св. Отці розуміють недовірство, ересь.

ѐ. Оубжѣмъ ѡбѣ-
детъ тѡ истина ѓгѡ:
не ѡубойшисѡ ѡ стрѡ-
ха ноцнѡгѡ.

ѐ. Оуб стрѡкѡмъ лѣ-
тѡщѡмъ вѡ дни, ѡ кѣ-
щи вѡ тѡмъ прѡходѡ-
щѡмъ, ѡ срѡцѡ ѡ бѣса
полѡднѡгѡ.

ѐ. Падѣтъ ѡуб стра-
нѡмъ твоѣмъ тѡсѡща, ѡ
тѡмъ ѡдѡснѡмъ тебе, кѡ
тебѣ же не приблѡ-
житсѡ.

ѡ. ѡбѡче ѡубѡма тво-
ѡмѡ смѡтрѡши, ѡ воз-
дѡднѡе грѣшникѡвѡ ѡуб-
зрѡши.

ѐ. ѡко тѡмъ Господѡ
ѡубѡкѡнѡе моѡ, кѡш-
нѡгѡ положѡлѡ ѡуб при-
бѡжѡце твоѡ.

5. А коли вже станеш мужем і сам собою начнеш рядити, Він тебе зі всіх сторін заслонить ружем своєї правди, постійністю в святій вірі так, що ти не будеш бояти ся хоть би і яких укритих страхів нічних, хотяй би і як укритих згубних сітій ворогів твоїх.

6. Не бояти ся тобі тоді ні нечаянної опасности в часі твого добра тебе постигаючої, ні жадного зла в часі твоєї нужди і нещастя на тебе находячого, не бояти ся тобі тоді хоч би і тої страшної борби серед білого дня з самим дияволом. Коли Бог твоєю помочію (каже св. Августин), то не бояти ся тобі ніякого зла, чи то в день, чи в ночі, чи оно явно, чи укрито, від людий злих, або вимірене від диявола против тебе¹⁾.

7. Ти сам, чоловіче, увидиш і пере-свідчиш ся, як з лівої твоєї сторони тисяч, з правої же тьма ворогів твоїх упаде та погине, жаден з них не приблизить ся до тебе, щоб тобі пошкодити.

8. На власні твої очі побачиш явну поміч Божу для тебе, кару же і мечь Бога над твоїми ворогами²⁾.

9. О Господи Боже, Ти один ціла моя надія. І істинно добре зділав-есь, щось собі вибрав Бога найвисшого за своє приближище³⁾.

¹⁾ Стріли летячі в день, то суть нечаянні злі приключеня в часі нещасливого нашого стану, «вѡмъ же вѡ тѡмъ прѡходѡщѡмъ» то є все зло, котре нас постигає без знаної нам причини. Замість «вѡмъ» читає ся в єврейскім «зараза» місто «бѣса, дѡвола» стоить «пустошающий». «Не ѡубойши сѡ ѡ срѡцѡ ѡ бѣса полѡднѡгѡ» значить «не убоїш ся стрѡхи, нападу хотяйби як напрасного і сильного ворога, — хотяйби бѡса самого.

²⁾ Славянське «ѡбѡче» значить «але».

³⁾ Перші слова сего стиха «ѡко тѡмъ Господѡ ѡубѡкѡнѡе моѡ» говорить чоловік в восторзі і з великим бажанем, учувши як то Бог надіючим ся на Него допомагає. Дальше творець знов звертає мову свою до чоловіка. «Вѡшнѡгѡ» є надеж виннительний і положене треба так розуміти, як би стояло «Вѡшнѡгѡ положѡлѡ ѡуб ѡуби приближице твоѡ».

ѡ. Не прѡѡдетъ кѡ те-
бѣ зло, ѡ рѡна не при-
блѡжитсѡ тѡмъ тво-
ѡмъ.

ѡ. ѡко ѡубѡмъ
своѡмъ запѡкѣсть ѡ
тебѣ, сохрѡнѡти тѡ вѡ
вѡсѡхъ нѡтѡхъ твоѡхъ.

ѡ. На рѡкѡхъ воз-
мѡтъ тѡ, да не когдѡ
прѡткнѡши ѡ камѡнь нѡ-
тѡ твоѡ.

ѡ. На ѡспѡда ѡ васѡ-
лѡска настѡпиши, ѡ по-
перѡши лѡкѡ ѡ смѡлѡ.

ѡ. ѡко на мѡ ѡуб-
покѡ, ѡ ѡзѡблю ѡ, по-
крѡю ѡ, ѡко познѡ ѡмѡ
моѡ.

ѡ. Воззовѣтъ кѡ
мѡмъ, ѡ ѡубѡлѡшѡ ѓгѡ,
сѡ нѡмъ ѡсмъ вѡ скорѡ-
ви, ѡзмѡ ѓгѡ, ѡ про-
слѡблю ѓгѡ.

ѡ. Долготѡю днѡѡ
ѡспѡблю ѓгѡ, ѡ ѡвѡлю
ѡмѡ спасѡнѡе моѡ.

10. Узнай, що в тім приближиши не досягне тебе ніяке зло, ані жадна рана не діткне твого тіла¹⁾.

11. Господь Бог дасть приказ о тобі ангелам, слугам своїм, щоб хоронили тя від всякого зла, як довго будеш жити і куди ся повернеш.

12. Они понесуть тя на руках своїх, і з доброї волі своєї они оборонять тебе і не допустять, щобиш де ногою твоєю піткнув ся о камінь; не попадеш в руки душевному, ні тілесному нещастю.

13. Надіючи ся на Бога, сміло наступиш на аспіда і васіліска без найменшого ушкодження і переможеш льва і змія (т. є. надіючи ся на Бога побідиш хотяйби які злі приключеня в житю і хотяйби яких злих духів²⁾).

14. Бо тому, що праведний чоловік на мене надієв ся, то я спасу его, я охороню его, бо він пізнав мене і про-сив мене о поміч³⁾.

15. Коли в молитві своїй мене о поміч просити буде, я готов его вислухати, в час его скорби, бѡди і смутку буду при нѡм і потѡшу его; виведу его з все-го того і ущасливлю.

16. Я дозволю єму довгий вік прожити і дам єму потому щастє вічне, так що він вже ясно увидить мое спасене.

¹⁾ Ні рана не приблизить ся до твого тіла т. є. хроба, зараза, грижа в рѡчах дочасних, нѡчо не занѡкѡтъ тѡ.

²⁾ «ѡспѡда» рѡд вужа страшного для его отруї; кажуть, що насупротив его вкушеня нема лѡку; кого вкусить, в того жилах стинає ся кров і такий до трѡх годин умирає. «Васѡлѡска» також рѡд вужа, о котрѡм ѡповѡдають, що ѡком своѡм убиває.

В прочѡм не мѡсце ту розводити ся над истѡриєю природною і родоводом вужѡв, досить, що творець спѡмнувши шкѡдливий рѡд вужѡв, хотѡв тим довести, що надѡючѡму ся на Господѡ і шкѡдливѡ вужѡ не суть страшнѡ. — Деякі пояснителѡ розумѡють пѡд ѡменѡми наведених звѡвѡрий злих духѡв і так пѡд «аспѡдом», дѡвола ѡтчаянѡ, пѡд «васѡлѡском» дѡвола ѡпованѡ на себе самого, пѡд «львом» дѡвола гордостѡ, пѡд «змѡем» дѡвола суетѡ і привязанѡ до земских рѡчѡй.

³⁾ З 14 стихѡм наводитѡ творець псалма Господѡ Бога самого, говорѡчого аж до кѡнѡца псалма.

Піснь св. Ісаїї пророка.

Тая піснь називає ся піснею Ісаїї пророка не по тій причині, що єї мав сам Ісаїя зложити так, як она в молитвослові находиться ся, но для того, що зі слів сего св. пророка, котрі в его пророцтвах в главі 8-мій від стиха 8—10, 12—14 і в 18, а потому в главі 9-тій стиха 2 і 6 читають ся, для церковного употреблення є уряджена. Прехороша піснь тая, котру в празник Рождества Христового, Богоявленя і по більшій часті Благовіщеня радостно співає ся, в дні же святаго великого посту (кромі субот і неділь) лиш тихим читає ся голосом, виславляє вочоловічившого ся і межі людьми явившого ся Сина Божого, Спасителя нашого Ісуса Христа і ставляє перед очи вірних з такого вочоловіченя ся другої особи Божої випливаючі наслідки. Радістним восклицом **«Єхъ нами Бѣгъ»** зустрічає Церков св. празники в память вочоловіченя і явленя ся Сина Божого, і взиває вірних до участи в загальній радості; тихим же голосом просить і грозить тимиж самими словами закамєнілим грішникам і проступним не покаявшим ся синам своїм, щоб в часі посту, в часі покути змягчивши свої серця, очистились в совісті своїй і начали на ново з Богом жити.

а. Єхъ нами Бѣгъ раздѣлите ізвѣсти, и покарайтеся: іако єхъ нами Бѣгъ.

б. Оуслышните до послѣднихъ землей: іако єхъ нами Бѣгъ.

в. Могущиіи покарайтеся: іако єхъ нами Бѣгъ.

г. Яще ко пачи можете, и пачи повѣждени вѣдете: іако єхъ нами Бѣгъ.

1. З нами Бог (т. є. втора особа Божя Ісус Христос управляючи невидимо своїм царством, Церквою своєю св.) пересвідчить ся о тім всі невірні і всі, що своєвільно або і по неволи не принадлежите до Єго царства, пересвідчить ся і узнайте, а узнавши покоріть ся в смиреню вашім Єго владію.

2. Слухайте і дізнайте ся о тім всі, що жиете на сій землі аж до послѣдних єї границь.

3. А то всі без ріжницї, хотьби і могучі вельможі з великою властію, богатством, наукою, покоріть ся і піддайте ся тому Богу і Господу вселенної,

4. Бо хотяйби вам уповаючим на ничтожні земскі добра, здавало ся, що єсьте побідителями его царства, хотяйби і виділось, що поза Єго царством можна бути щасливим і задоволеним, то все на короткий час, Божя бо сила такою вас досягне і строго покарає вашу гордість, а так по не вчасі пересвідчите ся о вашій обманчивій надїї.

е. И иже яще сокрѣтхъ сокрѣщаваете, разоритхъ и) Господь: іако єхъ нами Бѣгъ.

ж. И сладко, еже яще возглаголаете; не имать превыкати въ вѣкъ: іако єхъ нами Бѣгъ.

з. Страха же вѣшего не имамы оубо-атиса, ниже совлазнитиса: іако єхъ нами Бѣгъ.

и. Господа же Бѣга нами свѣтити, и той вѣдетъ вѣмъ въ вѣкъ: іако єхъ нами Бѣгъ.

к. И иже яще нанъ надѣшиса, и той вѣдетъ тѣмъ въ вѣщаниіе: іако єхъ нами Бѣгъ.

л. И оуболюще вѣдемъ нанъ, и спасѣмса єго ради: іако єхъ нами Бѣгъ.

м. Се азъ и дѣти, иже мнѣ даль єсть Бѣгъ: іако єхъ нами Бѣгъ.

н. Людїе скдащи въ тѣмъ, видѣша скрѣтхъ вѣлий: іако єхъ нами Бѣгъ.

5. Нич нам не допоможуть наради, вибіги против всемогучого Бога і Єго царства, Єго св. Церкви, бо Він зірве з них заслону, викаже явно їх лож, і так помішає вам.

6. І хотяй би були як мудро, остроумно, і скрито уложені вами постановленя, не зможете однак привести їх до успіху. Він бо яко Бог всевидучий завчасу уничтожить їх.

7. Вірні царства Єго не убоять ся ні мук, ні гоненій і утиснень, котрими грозите, не дадутъ ся вашими згіршити підхлібствами, намовами, обітницями і примірами, і до себе їх не притягните; бо Він Бог всевидучий і всемогучий постигне вас своєю силою і укарає; а нас укріпить і своєю ласкою піддержить, щоби все претерпіти до кінця.

8. Лучше протое зробіте, сли разом з нами будете того найвисшого Господа і Бога почитати, хвалити і прославляти і Єго імени честь і славу дальше оповідати і розпространяти.

9. Лучше зділаєте, сли залишивши ваше до тепер зле і гіршаче житя, станете разом з нами в дитинній боязні всемогучого Бога любити.

10. І на Него одного яко на такого надїяти ся, котрий простивши вам ваші провини і гріхи усправедливити і освятити і в добрім вас утвердити може.

11. Котрий сам правдиве щастє і живот; що вже всіх тих ущасливив, котрі з ласки небесного Царя, Отця, принявши Єго віру Єго дїтьми стались.

12. Він тоє свѣтло розгоняюче тьму невіжества, і неволї, котрого ласкавою доброти дізнали люди ріжного стану і рода, почавши від неучених рибаків, митарів і грішииків аж до невірних найновїйшого часу.

Г. Живѣшии въ стра-
нѣхъ и сѣни смѣртни-
цкѣхъ возсѣдетъ на
кѣ: ѿко съ нами Бѣгъ.

Д. Їко Отроча ро-
дѣса намъ, и Сѣнѣ
додѣса намъ; ѿко съ
нами Бѣгъ.

Е. Єгѡже началко
вѣсть на рѣмѣхъ єгѡ:
ѿко съ нами Бѣгъ.

Ж. И мѣра єгѡ нѣсть
предѣла: ѿко съ нами
Бѣгъ.

З. И нарицаетса и-
ма єгѡ, велика совѣта
Ангелъ: ѿко съ нами
Бѣгъ.

И. Чѣднѣ совѣт-
никъ: ѿко съ нами
Бѣгъ.

К. Бѣгъ крѣпокъ,
властитель, началникъ
мѣра: ѿко съ нами
Бѣгъ.

Л. Отѣцъ вѣдѣшагъ
кѣка: ѿко съ нами
Бѣгъ.

М. Єхъ нами Бѣгъ
разсѣйте ѿзѣщи, и
покарѣйтеся; ѿко съ
нами Бѣгъ.

13. Всі ті, що находили ся перед тим в найбільшій небезпечності свого духовного життя, валяючі ся в калі гріха або гріху невіжества, просвічені світлом Божої науки як би на ново народились.

14. Тое віддане світло і слово прийнявши по воли своєї чоловічу природу, народило ся Пречистої Діви, явило ся в часі і жило межі людьми, яко Син чоловічеський.

15. Но хотяй дитя і Син чоловічеський по природі чоловічій, такой яко відвічний Бог сильне має рамя, щоб в супокую владіти над своїм царством.

16. Царству Єго нема границь и Єму то як великий світ і що по за ним, все повинує ся.

17. Єго св. імя єсть: »посланник і довершитель великого і відвічного совѣта і постановленя Божого в спасенію рода людського».

18. Чуда премногі ділаючий і людям св. правду відкриваючий учитель і законодатель.

19. Бог що до єства свого Божого рівний зовсім Отцю небезному, сильний і всемогучий, властитель всего сотворіня, основа і перва причина правдивого супокую.

20. Ісус Христос, отець (т. є. творець) всего добра, пізнаня, любви і служби Господа Бога, ласки Божої і спасеня, для всего по нїм слідуячого часу на землі до кінця сьвіта і будучої нашої вѣчности і житя, яке нам ласкаво отворив, побідивши смерть своєю смертию.

21. Зрозумійтеж все тоє невірні і грішні і будьте постійними, і не відтягайте ся, але піддайте ся в смиренію і покаянню сему нашому Богу і Спасителю.

Псалом 50. гляди на 40 стр.

Псалом 101.

Покаянный 5. Прошене в біді.

Надпись: »Молѣтка ницагъ, єгда оуѣнетъ, и прѣдъ Гдѣмъ проліетъ молѣткѣ своѣю».

В самої надписи, кромі змісту, трудно где-що о творцю і часі зложеня сего псалма сказати.

Св. Августин, Григорий і Кассіодор поясняють єго яко молитву Христа, вручаючого небесному своему Отцю свою сьвяту Церков. Вже св. Апостол Павло відносить стих 26, 27, 28 до Христа. Змістом єго єсть молитва до Бога смиренної і ріжними бідами утисненої душі за себе і за нарид. Причисляє ся сей псалом покайним.

А. Гдѣ оуслѣши мо-
лѣткѣ мою, и вѣпакъ мѣй
къ тебѣ да прїдетъ.

Б. Не отврати лица
твоегѡ ѿ мене, въ онъ
же ѡще дѣнь скорбаю,
приклонї къ мнѣ оу-
хо твоє.

Г. Въ онъ же ѡще
дѣнь призовѣ тѣ, скѣ-
ро оуслѣши ма.

Д. Їко ѿчезѡша ѿ-
кв дѣмъ днѣи мѣй,
и кѣсти моѣ ѿко сѣ-
шило сесѡшася.

Е. Оуслѣвнѣ вѣхъ
ѿкв трава, и ѿзсѣи
сѣрдце моє, ѿкв за-
вѣхъ снѣсти хлѣбъ
мѣй.

Ж. Отъ гласа воз-
дыханїа моего при-
плѣ кѣсть моѣ плѣти
моєй.

1. Господи, вислухай молитву мою і зділай ласкаво, щоб дійшов мій голос до Тебе.

2. Не відвертай Боже твоего благо-склонного лица від мене, і коли лиш буду смутком пригнетений, наклони ласкаво ухо твоє та вислухай молитву мою.

3. Вислухай мене скоро, як тільки стану Тебе о що просити.

4. Дни бо мої щезають як дим, а кости мої і члени мого тіла від смутку і біді ссохлись, як тріски, що скоро запалюють ся¹⁾.

5. Серце моє звянуло, як трава, покаране твоею рукою, так що і дух мій здає ся в мні устає, а для смутку і журби забув я о нинішній для житя страві.

6. Для безвпинних зітхнень і плачу в тім моїм смутку і нещастю, тіло моє утративши свою силу і животні соки, попріліпало до моїх костей.

¹⁾ Від сего стиха аж до 12-го живо ставляє творець перед очі читателя в поетичних образах прикрий стан збідженого і засмученого. Сушило єсть все то, що добре висхло і до чого скоро бере ся огонь.

з. Оунодокихса неа-
скыи ибетиникй. вкых
йакв ноцнйкй вранх на
ныриши.

й. Бдкхз, й кыхз
йакв птїца обскацал-
са на здк.

д. Кіск дєнь поно-
шахс мнѣ кразы мой:
й хвалашїи ма мнїю
квандахса.

ї. Занї пєвєлх йакв
хлѣкх їаддѣх, й птїї
моє сз плѣчємх растко-
рѣх.

й. Отз анцѣ гнѣва
твоегѡ, й їрєсти тво-
єд, йко кознєсх ни-
звєргах ма єсї.

й. Днїє мой йакв
єкнѣ обкловїшася, й
їзх йакв єкнє їз-
срѣх.

ї. Ты же Господи кз
вккх прывкѣєши, й пѣ-
матѣ твоєд кз рѣдх й
рѣдх.

д. Ты коскрєсх оу-
щєдрїши сїѡна: йакв
крємѣ оущєдрїти єгѡ,
їако прїїде крємѣ.

¹⁾ Під «неяситєв» переводчики розуміють пеликана. Пеликан, птах водний, єгипетський, перебуваючий в уєдїненїх мїсцях рїки Нїлїя. Гдєякі толкують слово тоє через «рїд гусїй», иньші же зерез «дїкий кїт».

Ноцнїй же „вран“ чїтає ся в єврнїйскїм, кос, в грєчєскїм *vukli-zodaξ*, під котрїм розуміють однї сову, другї зазулю, иньші же лилика. Якого рода птїцю мав творець на гадцї, трудно вїдгадати, но то певно, що лїш о таких думав, що жиють уєдїненї в укритїю перед людьми.

«Нирище» властиво гнїздо здїланє в лїску, в грєчєскїм чїтає ся *εν οϊκοπεδφ*, в єврєйскїм же, звалищах.

²⁾ Декотрі розуміють під уєдїненєнов птїчков воробця и так латїнськї переводчики толковали, но єврєйске *zifor* не значить „воробець“, тим менше, що стоїть там слово уєдїненїй, воробець же не конче любить уєдїненє.

7. Я став ся подїбнїм пеликану живучому уєдїненню в пустинї і совї перебуваючий межї розвалинами на своїм гнїздї¹⁾.

8. Я не спав по цїлїх ночах змучєний рїжнїми бїдами і журбами, а як та уєдїненна птїца на дасї плачу сам з собою в укритїм куточку мого дому²⁾.

9. По цїлїх днїях насмїшкують ся і судять мене рїжнї вороги мої, а з ними запрїсягли ся навїть і ті, що вперєд мене почитали.

10. Всї так мене гризуть, що і хлїб, яким живу став ся менї непоживнїм і прикрим як би попїл, і з напоєм моїм мїшають ся слєзи мої.

11. Живу в смутку і нуждї для твого гнїву на мене, бом пїзнав, що Ти потїшивши мене вперїд, дозволив єсь тепер менї на ново упасти в безодню зла.

12. Днї житя мого минули скоро, як би тїнь, а я став ся подїбнїм висохлїй травї.

13. Ти же Господи Боже мїй во вїк незмїннїй, а памѣть о Тобї переходить з рода в род.

14. Приїде час, в котрїм Ти о Господи Боже мїй востанєшь і помилуєшь Сїона, мїсто твоє і сьвѣтїй храм; бо вже настїг час твого помилованя.

є. Йко благовоїша ракї твої камнїє єгѡ, й їрєстѣ єгѡ оуцїдратѣ.

є. Й оубоїтєса їз-
мцї їмїнє Господнє. й
кєї царїє зѣмєтїи слѣ-
кы твоєд.

є. Йко созїждєтѣ
Господє сїѡна, й їа-
кїтєса кз слѣккє своєй.

й. Прїзрѣ на молїт-
кє смїрєннєх, й не оу-
нїчїжїи молїнїє їх.

є. Да наїїнєтєса сїє
кз рѣдх їїтѣ, й лѣдїє
зїждєтїи косхвалатѣ
Господє.

к. Йко прїїнїє сз
кысєткї сьвѣтїлє ско-
єд, Господє сз нїкєї
на зѣмлю прїзрѣ.

ка. Оуєкїшатї коз
дїхѣнїє обкловїнїх,
разрѣшїти сїѡнї оу-
мертєвлєнїх.

кк. Кєзкѣстїти кз
сїѡнѣ їмѣ Господнє,
й хвалє єгѡ кз їєрєс-
лїмѣ.

кг. Внєгдѣ соєрѣтї-
єса лѣдємх ккбїтѣ, й
царємх єжє рабѣтати
Господєкнї.

¹⁾ Деякі беручи сєй стїх в пророчїм значєню вїясняють єго так: Подобалось основанє нового Єрусалїма твоїм вїрнїм т. є. Апостолам, подобалось позбирати живї камнї, щоб здїлати з них основу новїй Церкви, они возлюбятї і зємлю нового Єрусалїма, або і будуть любити і слабшїх в вїрї і будуть старати ся їх в вїрї скрїпїти.

²⁾ Сєй стїх вїдноєть до хрїстїян котрїх св. Павло в посланю ко Галатом. 6, 15. для св. Крєщєнєя зовє новим твєрєнєм.

15. Приємнїйші бо вїрнїм слугам твоїм розвалєні порозмїтанї камнїє св. гѡрода бїльше чїм в неволи сьвѣтлї палати, їм милїйшїй хоть бї і порох зємлї, гдє стояв колись той гѡрод¹⁾.

16. Невїрнї поганє убоятѣ ся їмєни Твого всемогучїй Господи і всї царї і вельможї зємлї узнають колись силу Твою.

17. Що ся стане, як обновить ся і вїдбудує ся на ново Сїон, Церков Твоя сьвѣтѣ, і они увидятѣ Тебє в нїї в Твоїй славї і красотї.

18. Бог увидить щїро молячїх ся в глєбокїй покорї і вїслухає їх молїтву.

19. І все що Господє Бог здїлає, напїше ся, щоб новї роди людїє не забули сєго, щоб обновлєні і мов-бї на ново сотворєні не перєстєвали хвалїти Господє Бога за всї Єго добрѣ²⁾.

20. Господє Бог з висотї своєго сьвѣтлого мїсцѣя поглянув ласкаво на зємлю, Господє небєснїй узнав за добре, щоби звєрнути на зємлю свої милосєрнї очї.

21. Щоб вїслухати зїтхнєнє і голєс скєванїх грїхамї і щєб їх єщє в час освободити вїд узїв смєрти.

22. Щоби они тим способом хвалили св. їмѣ Господє в обновлєнїм Сїонї (т. є. Єго новїй церкви) і сьвѣткєвали і тїшились в обновлєнїм на Єго чєсть їєрусалїмї.

23. Людї будуть вїхвалятї Господєя полєчивши ся одною вїрою в одну Церков, полєчатѣ ся разєм з царямї і князямї своїми, щоби служити правдївому Богу.

Кд. О́тквѣра ѣмѣ на
пѣтї крѣпости ѣгѡ, оу-
малѣнїе днѣй моїхъ
возвѣстї мнѣ.

Ке. Не возведї менѣ
вз приоловѣнїе днѣй
моїхъ, вз рѡдъ рѡдѡвъ
лѣта твоѡ.

Кз. Вх нача́лкъхъ тѣхъ
Гѡспѡди зѣмлю ѡсно-
ва́лхъ ѣси, ѡ дѣла́ рѡкѡхъ
твоѡю сѣтъ некаса.

Кз. Та погнѣнѣтъ,
тѣхъ же прѣвѣкѣши, ѡ
вса́ ѡкѡ рѣза ѡквет-
шаю́тъ.

Кн. Ї ѡкѡ ѡдѣждѣ
скѣши ѡ, ѡ ѡзмѣнѣтъ-
са: тѣхъ же тѡйжде ѣси,
ѡ лѣта твоѡ не ѡкс-
дѣютъ.

Кд. Гѡно́ве рабѣхъ
твоїхъ вселѣтса, ѡ
сѣма ѡхъ вз вѣкѡхъ ѡ-
спрѡкнѣтса.

24. Так то об'явив Господь Бог про-
рокови, котрий будучи еще в силі віка
свого молив ся: »Господи, дай ми пізнати
дни житя мого: чи они мають по правді
так короткими бути, що мині не видіти
спасеня всіх людей¹⁾).

25. Ах Господи Боже мій, не забирай
мене в половині житя мого з сего свѣ-
та. Ти бо відвічний зможеш число моїх
літ умножити.

26. Ти то о Боже сотворив в часі
з нічого небо і землю, они суть ділом
рук Твоїх.

27. Они загинуть колись, а Ти не-
змінний будеш перебувати, они як зно-
шена одіж змінять ся, постаріють ся,
зогниють.

28. Ти можеш їх змінити і на ново
устроїти, як чоловік що зміняє одіж,
коли ю оберне, Ти же всегда однакий,
а літа Твої вічність.

29. В ній то будуть перебувати не лиш
вірні слуги Твої но і сини їх. Ти же сам бу-
деш старати ся о їх потомство котре зро-
биш також учасниками Твоєї вічності.

Псалом 69. гляди на 44 стр. Псалом 142. гляди на 46 стр.

¹⁾ Сей стих і що до слів і що до змисла дуже трудно в'яснити. В єврейскім читає ся: »Утомив на пути сили мої, скоротив дні мої«; сімдесять же толкователів віддали сей стих так: О́тквѣра ѣмѣ на пѣтї крѣпости ѣгѡ, оу-малѣнїе днѣй моїхъ возвѣстї мнѣ. Я держав ся переводу сла-вянського. Ходить ту еще о вираженя: »отквѣра ѣмѣ« до кого би їх від-нести; я відніс їх в тім поясненю до Бога, иньші же відносять до про-рока і кажуть: в 19 стисі сказав Бог пророку: »Да напшѣтъ са сѣе вз рѡдъ ѡхъ« — тутъ же відповідає пророк Богу, будучи на той час в силі жи-тя свого і каже: Боже, скажи мені довготу житя мого, або як довго еще мені жити на сім свѣті.

Псалми полунощниці повседневної.

Псалом 50. гляди на 40 стр.

Псалом 118.

Азбука слова Божого.

Надпись: »Аллилуа« т. е. Хвалите Господа.

В гдеяких славянських виданях стоїть еще і слідуоча
надпись: »Хвалѣнїе Гѡспѡда ѡтх за́кона ѣгѡ«. Сей псалом
єсть з помїж всіх 150 псалмів находящих ся в псалтирї
найдовший а заразом прекрасний. Заключає він в собі 176 сти-
хів, в яких являє ся прехороша творчість поетична творця,
що вихваляючи рїжним способом закон Божий ніколи не ну-
дить. В прочих псалмах дозволяє свѣятий пївець лиш пооди-
ноким лучам правдивої мудрости і моральности свѣтити: в сім
же показав він ціле свѣтло величаого соньця премудрости.
Иньші сіяють лиш як би поодинокі звїзди в мраці, сейже
розкриває як соньце богацтво свѣтла, мовить св. Амврозий.
Предовгий є сей псалом, кажуть учені пояснителї, по тїй при-
чинї, що би нарід жидівский, приходячи тричі до року на ве-
ликі празники до Єрусалима, мав по дорозї чим хосенно за-
нимати ся. По розсудї більшости пояснителей, написаний сей
псалом самим царем Давидом в часї єго переслїдованя Саулом,
коли перебував на вигнаню межи Филистинами (книг. цар. гл. 27.)
Меншість же, до котрої належить Ориген, Теодор Гараклеота
і Беда відносять єго до часів неволї Вавилонської, і приписує
зложено єго незнаному творцеві. Новїйші деякі уважають, що
єго зложено за часів Антіоха Єпифана. Ориген, Іоан Злато-
устий і Теодорет видять в тім псалмі високу знаменитість;
в ним представляє ся ціле жите враз з желанями і чувствами
творця півця в як найповнїйшїм і совершенїм образї; свѣя-

тий Амврозий, Іларіон і Августин видять єго знаменитість в тім, що він подає всі науки і правила життя християнського і морального згідні з наукою св. Євангелія; Касіодор же усматрує знаменитість сего псалма в тім, що в нїм містять ся виреченя Пророків, Апостолів, Мучеників і всіх Святих. Не менше здивляє нас сам устрій сего псалма. Лежить се в розположеню стихів по буквам цілої жидівської азбуки, но так, що на кожду букву припадає вісім стихів. Отже, сей псалом єсть одним з так званих акростихів. Таким виїшним устроєнем псалма сего спмагає ся пам'ять; бо як сказано, нарід жидівський нераз мав сей псалом по дорозі з пам'яті відмавлати або співати.

Глубше же значене такого устроєня, як повідає св. Амврозий, що сей псалом єсть якби букварем для християн, де находить ся початки і засади обов'язків, котрих нам від дитинства як дітем азбуки належить виучоватись, в пам'яті задержувати і потім над поодинокими словами глубше застановляти ся. Основа гадки цілого псалма єсть похвала закону Божого, висказана з тим наміренем, щоби полюбивши сей закон Божий єго точно виповняти а тим самим своє щастє дочасне і вічне утвердити. В церковнім уживаню поділений сей псалом на три так звані статії (I. від ст. 1—72, II. від 73—131, III. від 132—176).

а. Блажїни нерорчїни кь нїти ходїщи кь законї Гбсодни.

1. Щасливі і тричі щасливі вже тепер і в будучности всі, що стерегучи ся змази смертельного гріха, виповняють закон Божий¹⁾.

¹⁾ Закон Божий споминає ся в тім псалмі під ріжними вираженями; і так зове ся він тут: або дорога, свідїне, розказ, приказ, слово судьба або суд, оправданє, постановленє, припис правда; і хотяй ті вираженя де як від себе розріжняють ся, однак в тім псалмі уживають ся они як би були одного значеня. Закон єсть то вираженє загальне, містить оно в своїм понятю все, що Бог сам через себе або через законодателїв і пророків людяма яко свою волю обвістив і до захованя препоручив. Путь, єсть правило з права Божого і примірив побожних зложенє, котре кождий в житю своїм заховати повинен. Свідїня суть також права Божї злученї з деякими обрядами, посвїдчаючи о приключеню якоїсь важної річи и. пр. захованє і святкованє 7-го дня єсть право Божє полученє з обрядом посвїдчаючим сотворенє свїта. Прикази розкази суть права Божї, які Бог яко найвисший пан і властитель всего подає. Приписи суть права, відносячі ся до почитаня Бога і любви ближнього.

»Судьби, суди« суть права, якими управляють закони людскї і жите дочасне людий, потім-же і кари, якими Бог неоправних карає. »Слово« суть Божї обїтницї, грозьби, повелїня. »Оправданя« називають ся права Божї зі взгляду на справедливість. »Постановленя« суть права, як деякі кажуть, котрих причина незвістна иньші-же розуміють права заперечаючи, що кожного часу обов'язують.

к. Блажїни испитїющи свїдїниї єгв, кєкльмь сїрдцємь кзїцїстх єгв.

г. Не дїлаючи бо беззаконїа, кз нїстїх єгв хдїна.

д. Тї запекїдам єсї запекїди твої сохрїнїти стїлї.

є. Да вї испрїанїса нїтїє мої, сохрїнїти обрїадїа твої.

є. Тодї не постыжїса, кнїгдї призрїти ми на всї запекїди твої.

з. Испокїмєа тєбї, кз прїаєсти сїрдца, кнїгдї нащїтїмїса сїдїбамь прїаєди твєбї.

и. Обрїадїа твої сохрїнї, не бєтїаї мєнє до стїлї.

2. Щасливі, що сповняють сей закон не лиш односторонно, но що шукаючи в найменшїй точцї волї Божої, сповняють цілий єго закон так, що їх власна воля і все иньше по задї остає ся.

3. Не дїлаючи і не живучи по законї Божїм, не ходять по дорозї ведучїй до Господа Бога і до щастя, бо та залежить ообенно в тім, щоби не дїлати злого а чинити добре.

4. Всї заповїди дав нам Ти Господи Боже сам, що і право маєш розказувати і силу не повинуючих ся карати; Ти один Господь наш приказав нам як їх прилїжно заховувати; а ктож би осмілив ся собі Твої прикази легковажити?

5. О щоби лиш всі мої мисли, мої бесїди, мої стараня і всі мої дїла всегда простувались після Твого права, о щоби я мїг тільки їх твердо сохрїнати.

6. Тодї не повстидаюсь перед Тобою не злякаюсь Твого суда, если в всіх моїх дїлах буду перестерїгати заповїди Твої¹⁾.

7. Виучивши ся відвїчних Твоїх рішень, після яких маєш нас судити, і якими, що нам чинити а чого стеречи ся, приказуєш, пізнавши і пересвїдчивши ся докладно о святости і совершенности Твоїх прав, буду оповїдати хвалу Твою, і з вдячности не перестану щирим серцем моїм Тебе вихваляти.

8. Право Твоє, то правдивє щастє, Ти яко наймудрїйший і найсвятїйший законодатель, дав-єсь єго нам і приказав-єсь точно виповняти; проте постановляю собі зі всіх моїх сил то дїлати; но і Ти Господи Боже не відмавлїяй менї Твоєї помочи і ласки, без котрої не мїгбим сам нічого здїлати.

¹⁾ Величавє положенє, найбезпечнїйше средство, щоби віддалити від себе нагану і кару других, як і власної совїсти єсть стислє виповненє законїв.

д. Як часом іспра-
китх їнїїшїй пїть
свої? ввєгда сохрانیтї
словеса твоа.

ї. Вєсмь сєрдцємь
моїмь взыскаѹх тебе:
не џтрїни менє ѿ за-
повєдєй твоїх.

ї. Як сєрдцє моємь
скрїѹх словеса твоа: ї-
кв да не согрєшє тебе.

ї. Благословїє єє
Господи: насчї ма
џправдїємь твоїмь.

ї. Оѹстїнама моїма
возвєстїѹх вєсє сєдєкї
џстєх твоїх.

ї. На пїтї свїдє-
нїй твоїх насладїхєсє,
їкв ѿ вєсємь вє-
гїтєтєк.

ї. Як заповєдєх
твоїх погїдїюєсє, ї
џразємь пїтї твоа.

ї. Як џправдїєх
твоїх повєдєсє: не за-
вєдєсє словєсєх твоїх.

ї. Воздїждє рєвє
твоємє: живї ма, ї
сохрїює словеса твоа.

ї. Открїє џчи мой.
ї џразємь чєдєсє ѿ
закџна твоєгџ.

9. Яким способом, яким средством
спростує молодий і недосвідчений чо-
ловік свою злу наклонність, походячу
з гріха первородного як не тим, если
в правій боязні всі Твої заповіді, Твої
прикази і заклази сохрєняти будє?

10. Господи Боже, я цілим серцем шу-
кав лиш Тебе, не відпихай, не віддаляй
же мене відмавляючи мені потрібної ла-
ски Твоєї до виповнення заповідий Твоїх.

11. Я старав ся всі Твої заповіді глу-
боко записати в моїм серцю, щоб лиш
Тебе в нічїм не образити.

12. Господи Боже, всі сотворїєня хва-
лять і благословляють Тебе за ласки, які
їм удїляєш, пїшлиж і мені ласку Твою,
і научи мя сповняти після розумїєня і во-
лї Твоєї всі заповіді Твої.

13. Я оповїдав і оповїдаю неперестан-
но всім, що лиш слухати хотять, об-
явленї Тобю заповіді.

14. В желєнях моїх насладєвав ся я
повненєм заповідий Твоїх так, як то
насладєваєм ся в житю нашїм богацтвом
таких рїчїй, котрї нам справляють
прїємність.

15. Я буду в умї моїм розмїшляти
лиш о заповідях Твоїх, і вєгда слїдити
за тими дорогами, котрї до Тебе ведуть.

16. Хочу Твоїх прав виучити ся і
ствєрдити так, щоби їх з памєти нїколи
не випускати.

17. Но щоб то скорше могло статись,
то поверни мені лєсєво то, чџгом че-
рез грїх мїй лишив ся, дає лєсєво служї
Твоєму жїтє духовнє, а так і на дальше
сохрєню заповіді Твої.

18. Просєвїтї сєвїтлом науки Твоєї
і правди џчи розуму мџго, знявщи тьму
невїжєства, а я зрозумїю яснє справед-
ливїсть, мудрїсть і корїсть закона Твоєгџ¹⁾

¹⁾ Виразене «чудєсє» в єврейским читає ся «fele», що значить
не тїлько чудєсний, но укритий, тайний, просить прџте творець, щџб
єму відкрити тайни богєчєствєя, яких много укривалось в старїм законї
пїд розличними џбрєдами.

д. Пришлєцє їзє
єсмь на зємїє: не
скрїє џтєх менє запов-
єдє твоа.

ї. Вєзлюбї дшїє моє
вєзжелєтї сєдєкї твоа
на вєсєкџє вєрїєма.

ї. Запрєтїєх єє
гџрдємь: прєклатї
џкловєнїєсє ѿ за-
повєдєй твоїх.

ї. Отримї џтєх мє-
нє понєшїєє ї џнї-
чїєнїє, їкв свїдєнїй
твоїх взыскаѹх.

ї. Ибо сєдєсє кнї-
зї, ї на має кєвєтєх,
рєвє жє тєбї глєсємє-
шєсє ко џправдїєнїх
твоїх.

ї. Ибо свїдєнїє
твоє чєдєнїє моє єсть
ї сџвєтї мєї џправ-
дїєнїє твоє.

ї. Прилєє зємїє дє-
шїє моє: живї має по
словєсєї твоємє.

ї. Пїтї моє вє-
звєстїѹх, ї џсєлєнїє
ма єє: насчї ма џ-
правдїємь твоїмь

19. До часу я на сїй землі і чужо-
сторонний, йду бо до моєї вїтчїни в не-
бї, здїєлай прџте лєсєво, щџбїм правџ
пїзнавщи заповіді Твоєї, мїг бєзпєчнџ
зайтї до вїчнџ моєї вїтчїни.

20. Душа моя жєлає цілим серцем те-
пер і кождџго часу спџвнєтї заповіді
Твоєї.

21. Строго наказав Ти гордїх не-
хџтївших Тебе слухатї; прєклатї, щџ
сє віддаєють від закона Твоєго, та жи-
ють пїсля своєї волї.

22. Хоронї мене Боже від такого со-
ромє, щџбїм зїстав відвєрженїм від Те-
бє і прєклатїм; захџвай мене від того,
бо я старав ся вєгда виповнєтї за-
повіді Твоєї.

23. Захџвай мене тим бїльшє, бо ви-
дїш, має невїрнї і мџгучї сєї зємлї хо-
тєть мене відвєстї від закона Твоєго;
запрїєжлї сє на мене, а я вїрнїй Твїй
слугє, не зважєючи на їх посємїшкї,
прєзрїєнїє і грџзьбї, старав ся вєгда жи-
тї пїсля закона Твоєгџ¹⁾.

24. Розмїшлєнє о Твоїм законї не
тїлько щџ мене розвєсєлїло в тїм смут-
кџ, оно було менї єщє і порєдџю хотєбї
в яких сумнївах.

25. В наслїдок грїха прїпєла дшїє моє
до зємлї, стала убїгєтї за тїлєснїми
зємскїми утїхамї, звєрнувщи з правџ
дорогї утрєтїла она лєсєво Твоєю; Гос-
поди Боже поверни мї те жїтє лєсєво, дає
щџбїм знов пїсля Твоєго закона мїг жїтї.

26. Видїш, як сєрдєчнџ і щїро вїска-
зєв я стан моєї дшїє, як щїро опџвїв
я заблуджєнє, нємїч і потрєбї моєї; Ти
длє мїлџсєрєдїєя Твоєго, вїслухєвщи вєсь,
прџстїв-єсь менї грїхї моєї, молџж Тє,
научї мє, щџ на дальше трєба дїлатї, щџ-
бїм мїг вїрнџ виповнєтї заповіді Твоєї.

¹⁾ Закон Божий порївнєє сє тутє з другџм, котрїй чџловєкє ви-
стєвлєнџ на рїжнї прїгџдї і незнєнї мїсцє хоронїтї і наставлєє кудї
ї як єму ходїтї, щџб не попєвєє в нєчєснї рџкї.

кз. Пѣтъ оправданій твоїхъ вразуми мнѣ: ѿ неосрамленія къ чюдесѣхъ твоїхъ.

кн. Воздрема дѣла твоѣ ѡтхъ оубѣнїи: оубѣдїи мѣа къ славоу твоїхъ.

кв. Пѣтъ неправды ѡтстаѣи ѡтхъ мене: ѿ законѣхъ твоїхъ помилуй мѣа.

кв. Пѣтъ истинны вѣрбѣхъ: ѿ ссѣдѣнїа твоѣа не закѣхъ.

ка. Приакнїи хса свидѣнїемъ твоїмъ Господи: не посрами мене.

кв. Пѣтъ заповѣдїй твоїхъ твоїхъ: ѡгда разширихъ себѣ сердце моє.

кг. Законоположи мнѣ Господи пѣтъ оправданїй твоїхъ: ѿ кзышѣ ѿ вѣнѣ.

кд. Вразуми мѣа, ѿ испитїа законѣхъ твоїхъ: сохрани ѿ кѣхъ сердцемъ моїмъ.

ке. Настѣпи мѣа на стезїа заповѣдїй твоїхъ: ѿкв тѣю возхотѣхъ.

27. Поучи мене тепер добре, як мені по дорозі закона Твого, ходити, я же буду упражняти ся в тім, і хотїя сповнене его трудне, при чуднїй помочи Твоїй оно стане легким.

28. Душа моя здрімалась, попалась в час служеня свого в лѣнь, зносила неохочо труд его; Господи Боже, дай мені свѣжої сили, щобим мїг ділати по розказу Твому.

29. Віддали мене Твоею святаю ласкою від гріха і беззаконїя, помилуй мя милосердием Твоїм і дозволи Твій закон вірно всегда сохраняти.

30. Я вже рішив ся і крѣпко постановив собі ходити по дорозі правди т. е. св. віри і Твоїхъ заповѣдїй, на які я ніколи не забував, хотїя часом для слабости моєї від них ухиляя ся.

31. Ласка Твоя, о Господи Боже, зділала що я любовию приліпив ся до твоїхъ заповѣдїй, зділай і на дальше, щоб я для їхъ переступленя не лишив ся ласки Твоєї.

32. З легкостїю та скоро поступовав я при Твоїй ласці по дорозі Твоїхъ прав, коли розширивши моє сердце, наповнивсь огнемъ святаї любови.

33. Научи мене Господи Боже права Твого, покажи дорогу заповѣдїй Твоїхъ, зділай, щоби мене не полонили утїхи сего свѣта і мого тіла, но щобим повяз уподобане лиш в Твоїхъ заповѣдїяхъ, а тогди зможу я їхъ повнити.

34. Пішли ласкаво, також ласку скоро зрозуміти заповѣди Твої, а тоді буду мїг що раз лучше понимати, і в наслідок того цілимъ серцемъ до нихъ привязати ся.

35. Дай мені, о Господи Боже, не тільки пожадати і розуміти заповѣди Твої, но зділай також так, щобим їхъ всегда вірно виповняв, бо того лишень я желаю.

кз. Приакнїи сердце моє къ свидѣнїа твоѣа: ѿ не къ лухїмство.

кн. Открати очи мои еже не видѣти свѣтъ: къ пѣтъ твоємъ живїи мѣа.

кн. Настѣпи рабѣ твоємъ слово твоє къ страхъ твоїй.

кд. Отими понешїе моє еже нещивахъ: ѿкв ссѣдѣнїа твоѣа благи.

кд. Се возжелавъ заповѣди твоѣа къ пракдѣ твоєї живїи мѣа.

ка. И да прїидетъ на мѣа милость твоѣа Господи, спасїте твое по словеса твоємъ.

кв. И ѡткрѣпаю поношающимъ мнѣ слово, ѿкв оуповахъ на словеса твоѣа.

кв. И не отими ѿ оустъ моихъ словеса истинна до сѣдѣнїа: ѿкв на ссѣдѣнїа твоѣа оуповахъ.

кд. И сохрани законъ твоїй вѣнѣ, къ вѣкѣхъ ѿ вѣкѣхъ вѣка.

36. Наклони сердце моє, щоби оно тільки виповненя Твого закона всегда желало, та не лакомило ся на тілеснї розкоші і марнїцї земскихъ річїй.

37. Відверни очи мої від суєти марнїць свѣта сего, щоби мене не зводили, зділай щобим для Тебе лиш живїи після Твого закона, на котрого дорозі, веди мене всегда ласкаво.

38. Утверди закон Твій в сердце слуги Твого, щобим в боязни святаї всегда памятав Тебе ніколи не ображати.

39. Віддали від мене нечесть і сором гріха, що мене найбільше непокоїт, а я в щирїмъ розкаянїю приймаюсь Твоїхъ кар, бо они хотїя на позір строги, в ділі же солодкі і спасительнї.

40. Сам видиш, що моє сердце щиро наклонилось до всїхъ Твоїхъ постановлень, проте справедливо благаю: дай мені після справедливости Твоєї силу до їхъ виповненя.

41. Пішли мені ласку милосердия Твого, Твою поміч так потрібну до мого спасеня після обїтнїцї Твоєї.

42. Тодї поборю я смѣло всїхъ, що з мене посьмїшкують ся закона Твого ради, і скажу, що я надїюсь на необманчївї Твої обїтнїцї.

43. Господи Боже, не дозволи, щобим мав колись ухилити ся від Твоєї правди, я всегда крѣпко уповаю на Твої постановленя¹⁾.

44. Такимъ способомъ легко виповняти буду закон Твій черезъ цілий мїй вік.

¹⁾ Інші поясняють сей стих і вьжуть з попереднимъ так: Не допусти, щоб мені забракло на правдивихъ словахъ, котрими би мїг я оборонитись передъ ворогами моїми, що мене обмовляють і несправедливо посуджують, бо я надїю ся, що Ти по Твоїй справедливости того мені не відмовиш.

ме. Й хощахъ къ широтѣ, ꙗко заповѣди твоѣ възмысѣхъ.

мз. Й глаголахъ ѿ свидѣнїихъ твоїхъ предъ царѣ, ѿ не стыдѣхъ.

мз. И побѣдихъ къ заповѣдехъ твоїхъ, ꙗже возлюбихъ свѣтъ.

мн. И воздвигохъ рѣцѣ мой къ заповѣдямъ твоїмъ, ꙗже возлюбихъ, ѿ гласа гласа къ оправданїихъ твоїхъ.

мр. Поманї словеса твоѣ рабѣ твоємѣ, ꙗже оупованїе дахъ мнѣ еси.

н. Тѣ ма оутѣши къ смиренїю моєму, ꙗко слово твоє живї ма.

на. Горди законопрестоупахъ до свѣта: ѡтхъ закона же твоегѡ не оутѣнихъ.

нк. Поманѣхъ ссѣды твоѣ ѡтхъ къка Господи, ѿ оутѣнихъ.

нг. Печаль прїятъ ма: ѿ грѣшникхъ обстѣлющихъ законъ твої.

нд. Пѣта бѣхъ мнѣ оправданїа твоѣ, на мѣстѣ пришествїа моего.

45. Хочу всегда ходити в обильности твоїхъ ласкъ твоєї святаї любви, для якої все легко приходитъ чоловікови і то есть, о що ся стараю і старатись не перестану.

46. Я не встидав ся хотяйби і в присутности царів і вельможъ земскихъ вихвалити законъ Твій.

47. Чимъ разъ глубше виучувавъ ся я закона Твого, котрий я крѣпко полюбивъ.

48. Я старавъ ся ті заповідї не тільки словомъ любити, но і діломъ тую любовъ показати, сповняючи совістно приписи Твого закона, і в тїмъ не переставъ я упражняти ся¹⁾.

49. О Господи Боже не забудь на обїтницї, котрі Ти давъ Твому слугї, і на котрихъ утвердивъ Ти его надїю.

50. Тая надїя потїшила мене в моїмъ смиренїю, в моїхъ терпїняхъ; обїтницї Твої помножили в менї силу в терпїню хотяйби якихъ докорівъ.

51. Вороги мої, що то згордївши в мочуцствї своїмъ, законъ Твій переступали тай намовляли мене переступати его, не могли однакъ привести мене до того.

51. В переслїдованяхъ і покусахъ моїхъ згадавъ я лишъ на відвїчні суди Твої, і найшовъ я всегда потїхи²⁾.

53. Жальомъ наповнявъ ся я всегда коли побачивъ, що такъ много відступило відъ закона Твого.

54. Живучи на сїй землї, якби перебуваючи в чужинї, сьпївавъ я всегда хвалу Твоїхъ заповїдїй.

¹⁾ Під «воздвигохъ рѣцѣ ко заповѣдямъ» розуміють иньші: я чудовавъ ся і подивлявъ, а в наслїдокъ того і почитавъ Твої заповідї.

²⁾ Можъ правдиво надїятися на відвїчні суди Божї і потїшатися, но тільки тимъ, що вїрно законъ Божїй сохрѣняють, хто же тимъ законамъ не вїрний, тому не такъ тїшити ся, якъ радше бояти ся належить.

ие. Поманѣхъ къ ноцї йма твоє Господи, ѿ сохрѣнїихъ законхъ твоїхъ.

ис. Сїй вїсть мнѣ, ꙗко оправданїй твоїхъ възмысѣхъ.

из. Частьъ моѣ еси Господи, рѣхъ сохрѣнїи законхъ твоїхъ.

ин. Помолїхъ лицѣ твоємѣ къкъкъ сердцемъ моїмъ: помилѣ ма по словесї твоємѣ.

ид. Помыслихъ пѣти твоѣ: ѿ возвратїихъ нѣзѣ мой къ свидѣнїа твоѣ.

ї. Оуготовахъ ѿ не смѣтихъ, сохрѣнїти заповѣди твоѣ.

їа. Оужа грѣшникхъ обвѣзашася мнѣ: ѿ закона твоегѡ не забыхъ.

їк. Полнощи вѣстѣхъ исповѣдатисѣ тебе, в ссѣдахъ правды твоєѣ.

їг. Причастникхъ ѣхъ есмь къкъкъ колѣшымъ тебе, ѿ хранишимъ заповѣди твоѣ.

їд. Милости твоєѣ Гди испѣль землѣ, оправданїемъ твоїмъ насчи ма.

їе. Благость сотворїлъ еси со ракомъ твоїмъ Господи, по словесї твоємѣ.

55. І не тільки в день но і в ноци такожъ згадувавъ я імя Твоє свѣте, а то додавало менї сили сповнѣти всегда вїрно Твої закони.

56. Всею менї проте йшло щасливо, бо я всегда памятавъ слухати закона Твого, законъ бо Твій, то естьъ добро мое.

57. Я всегда говоривъ: Боже мїй Ти еси часть моя, і все мое, длятого постановивъ я заховати право Твое.

58. В присутности Твоїй моливъ я Тебе з глубини сердца моего, щобъ Ти схотївъ після обїтницї Твоєї помиловати мене.

59. Молячи ся о ласку Твою, не залишивъ я такожъ спївдїлати з нею; я переходивъ жите мое ажъ до теперъ, застановляючи ся, де і коли я поблудивъ, а потїмъ постановивъ я собї во всїмъ повиноватись Твому закону.

60. Я готовъ всї противности терпливо зносити і не дамъ ся занепокоїти, щобъ іно сохрѣнѣти Твій законъ.

61. Грѣшники старали ся втягнути мене в сїти свої, но я не забувавъ на свѣтїй Твій законъ.

62. В півночи встававъ я, щобъ свѣтїй Твій законъ хвалити.

63. Я лишъ з тїми пристаю і входжу в дружбу, що боять ся Твого закона і его виповняють.

64. О Господи Боже мїй, котрий милосердиємъ Твоїмъ наповняешъ всю землю, научи мя Твоїхъ законівъ і дай менї силу щобимъ їхъ мїгъ всегда сохрѣняти.

65. Господи Боже, Ти вже неразъ зділавъ благо по обїтницї Твоїй, слугї Твому.

ѡс. Благости ѿ на-
казанію ѿ разсудъ насчи
ма, ѿкв заповѣдемъ
твоимъ кѣровахъ.

ѡс. Прѣжде даже не
смирѣтимиса, ѡзъ пре-
грѣшнѣхъ: сегѡ ради
слово твоє сохранихъ.

ѡн. Благъ єси ти
Господи: ѿ благостию
твоєю насчи ма ѡ-
правданіемъ твоимъ.

ѡд. Оумножиса на
ма неправда гордыхъ:
ѡзъ же всѣмъ сердцемъ
моимъ испытаю за-
повѣди твоѣ.

ѡ. Оусыриса ѿкв
макѡ сердце ѿхъ: ѡзъ
же законъ твоємъ по-
счихса.

ѡа. Благо мнѣ, ѿкв
смирѣлъ ма єси, ѿкв
да насчи ма ѡправда-
ніемъ твоимъ.

ѡв. Благъ мнѣ за-
конъ ѡсетъ твоихъ, паче
тысящизъ злата ѿ сребра

* * *

ѡг. Рѣцѣ твоѣ со-
творѣтъ ма, ѿ соз-
даетъ ма: вразумѣ
ма, ѿ насчи ма запо-
вѣдемъ твоимъ.

ѡд. Благіи са тебе
ѡзратъ ма ѿ возве-
селатса: ѿкв на сло-
веса твоѣ ѡповѣхъ.

66. Здѣлай і тепер милосерно, щоб я
по Твоєму приміру, став ся милосерним
для моїх ближних, скажи мені Твої при-
писи, після котрих мож побожно жити;
не відмовляй мені правого розуму, що-
би Тебе любити, ціла бо моя надія осно-
вує ся лиш на тім, щоби сповняти за-
повіди Твої.

67. Перше заким упокорив Ти мене
зісланим терпінєм, согрѣшив я, но кара
справедлива научила мене сохранятьи
закон Твій.

68. Господи Боже мій, Ти сам один
добрий, научи протѡ і мене задля Твоєї
доброти закона Твого.

69. Безбожність гордых умножила ся
против мене; щѡб мене своїм приміром
привести до переступленя Твоїх запо-
відий, я же стараю ся щораз глубше
слідити волю Твою і після неї жити.

70. Серце тих грѣшників затвердло,
як молоко, що в сир переходить; они
не зважаючи на закон Твій, убѣгають
ся лиш за земскими утѣхами, а я на-
сичаю ся виповненем Твого закона.

71. О як то добре було для мене,
щѡсь мене смири в терпінєм, бо тим
научив я ся сохранятьи закон Твій.

72. Закон Твій для мене дорожший,
як всі скарби, золота і срібла.

73. Руки Твої сотворили мене, я діло
Твого всемогущества і любви, для грѣха
же утратив я Твою любов і пізнане за-
кона Твого: просвьіти мене опять, що-
бим пізнав, і удѣли мені ласки, щѡбим
заховував закон Твій.

74. Ті, що Тебе боять ся, увидѣвши,
що я виповняю закон Твій, утѣшать ся
і зрадїють, що я цілу мою надїю опи-
раю на законі Твоім.

ѡе. Разсудѣхъ Госпо-
ди ѿкв правда сѣдѣтъ
твоѣ, ѿ коистиннѣ сми-
рилъ ма єси.

ѡс. Бѣди же ми-
лостъ твоѣ, да ѡтк-
шитъ ма, по словеса
твоємъ рабѣ твоємъ.

ѡз. Да прїидетъ мнѣ
щедрѡты твоѣ, ѿ живъ
бѣдъ, ѿко законъ твоѣ
поученіе моє єсть.

ѡн. Да постыдѣтса
горди, ѿко не правѣдно
беззаконновѣша на ма:
ѡзъ же погнѣмлюса къ
заповѣдемъ твоимъ.

ѡд. Да обрѣтѣтъ ма
коліщиса тебе: ѿ вѣ-
дѣній свидѣній твоѣ.

ѡ. Бѣди сердце моє
непорочно во ѡправда-
ній твоихъ, ѿкв да
не постыжѣса.

ѡа. Исчезѣтъ во
спасеніе твоє душа
моѣ, на словеса твоѣ
ѡповѣхъ.

ѡв. Исчезѡша ѡчи
моѣ къ слово твоє,
глаголюще: когдѡ ѡт-
кшиши ма?

ѡг. Занѣ вѣхъ ѿкв
мѣхъ на слѣнк: ѡ-
правданій твоихъ не
забѣхъ.

ѡд. Колику єсть
дній раба твоєго? ког-
дѡ сотвориши мнѣ ѡ
гнѣщихъ ма сѣдѣ?

75. Я пізнав, що Твій засуд найспра-
ведливѣйший, та що Ти по самій правді
мене смири в-єсь.

76. Найже тепер потѣшить мя мило-
сердие Твоє після обѣтницї, яку здѣ-
лав Ти служї Твому.

77. Дозволь на мені спочити ласцї
Твої, яко послѣдствію милосердия Твого,
а я тоді не перестану жити з Твоєю
ласкою; бо нічого я так не перестерѣгаю,
як, щоби не переступити закона Твого.

78. Най завстидають ся вороги мої,
що мене несправедливо гонили, а я хо-
чу упражняти ся в виповненю Твого
закона.

79. Боячі ся Тебе, най до мене звер-
нуть ся, і най лучать ся зі мною всі,
що пізнали, як слушні суть Твої закони.

80. Най очистить ся сердце моє вірним
сповненем закона Твого; щѡбим ніколи
не постыдав ся за єго переступлене.

81. Про велике та сильне желане
сповнити Твоє спасительне право та
Твоєю помочію від злого освободити ся,
здавалось, що відїде душа моя; вся моя
надїя оперта на Твої обѣтницї.

82. Очи мої душевні ослабли уже шу-
каючи в св. Письмі Твоих виречень, вкін-
ці я так промовив сам до себе: коли
зволиш мене потѣшити, о Господи Боже!

83. З рїзних нещасних приключень
покурчив ся я вже як той шкіряний
міх на морозї; но прецінь незабував я
на справедливий Твій закон¹⁾.

84. Господи Боже мій, як довго еще
буде так много терпіти слуга Твій?
коли покараєш моїх гонителїв так як
собі заслужили?

¹⁾ »ѡкв мѣхъ на слѣнк« (слана роса змерзла).

іє. Покѣдша мнѣ
законопрестѣпниці —
гашмленіа, но не їаку
закоу твоѣй Господи.

ієз. Бѣа заповѣди
твоѣ истина: неправ-
ведни погнаша ма,
помози мнѣ.

ієз. Бмалѣ не скон-
чаша мене на землі:
їакоже не оставишъ за-
повѣдей твоїхъ.

ієн. По милости тво-
ей живи ма: ѡхрани
свидѣніа оубо тво-
їхъ.

ієд. Бъ кѣкъ Госпо-
ди, слово твоє пре-
вѣаетъ на небу.

іє. Бъ родѣ ѡ родѣ
истина твоѣ: основашъ
еси землю, ѡ превѣаетъ

ієа. Оубо чинишъ тво-
їмъ превѣаетъ день:
їако всѣческаа рабѣтна
тебѣ.

ієк. Іако ѡце бы не
закоу твоѣй повѣніе
моє вѣлъ, тогда оубо
погибашъ быхъ во сми-
ренїи моємъ.

ієг. Бъ кѣкъ не за-
бѣдѣ оправданїи тво-
їхъ: їако къ нимъ о-
живилъ ма еси.

ієд. Твоѣ слово їако,
спаси ма: їако оправ-
данїи твоїхъ взыскашъ

ієе. Мені ждаша
грѣшницы погвѣити
ма: свидѣніа твоѣ
развѣхъ.

85. Ті безбожні ставляли мені перед
очи марні добра сего свѣта і наговорили
много, но далеко се відстояло від правди
закона Твого.

86. Весь Твій закон то сама чиста
правда, що кождому виповняючому его
приносить правдивий супокій; безбожні
не перестають вправді мені докучати,
но і Ти не залишаєш мені помагати.

87. Они покусами своїми на сїй землі
мало що не погубили мене, но при Твоїй
помочи не залишав я хоронити Твій
закон.

88. Дай мені милосернійший ласку
Твою, заховай мене від моїх гонителів,
укріпи силу мою, а я виповню вірно
Твій закон.

89. Тебе о Господи Боже слухає небо,
остаючи всегда таким що до сущности
своєї яким сотворив Ти его.

90. І земля тож само перебуває такою,
як Ти єї розположив. Твоя же правда
з роду в рід.

91. День і ніч і всі безрозумні суще-
ства повинують ся Тобі.

92. Єслиби і я не заховував вірно
закона Твого, памятаючи на его при-
писи, уже давно погиб би я в так роз-
личних бідах і покусах.

93. Не хочу во віки забувати на за-
кон Твій, тим бо утримав Ти мене при
житю.

94. Я пожертвовавши ся Тобі при-
належу, Ти мене певно спасеш, бо я
старав ся всегда слухати Твоїх при-
казів.

95. Грѣшники вижидали лиш пори,
щоби мене згубити, я же памятав все-
гда на те, щоби не удалати ся від Твого
закона.

ієз. Всѣкіа кончини
кнѣхъ конѣцъ: ши-
рока заповѣдь твоѣ
стѣла.

ієз. Коль возлюбилъ
закоу твоѣй Господи?
кѣкъ день повѣніе моє
естъ.

ієн. Паче крагъ мо-
їхъ оумсдрѣл ма еси
заповѣдїю твоєю, їаку
къ кѣкъ моѣ естъ.

ієд. Паче кѣхъ оу-
чѣшилъ ма развѣхъ,
їаку свидѣніа твоѣ
повѣніе моє естъ.

іє Паче старецъ ра-
звѣхъ: їаку заповѣди
твоѣ взыскашъ.

ієа. О всѣкагѡ пѣтї
лскава созранїхъ не-
гамъ моїмъ, їаку да
охрани слово твоѣ.

ієб. О сѣдѣть тво-
їхъ не оуклонїхъ, їа-
ку ты законоположилъ
мнѣ еси.

ієг. Коль сладка гор-
ртѣи моємѣ словеса
твоѣ, паче меда оу-
стѣмъ моїмъ.

ієд. Оубо заповѣдей
твоїхъ развѣхъ: сегѡ
ради возненавидѣхъ
всѣкъ пѣть неправды.

ієе. Свѣтилникъ но-
гама моїма законѣ
твоѣ, ѡ скѣтъ стѣзѣмъ
моїмъ.

ієз. Кляхъ ѡ поста-
вилъ сохранити сѣдѣ
пракды твоѣ.

96. Я пересвѣдчений, що всім річам
хоть і найсовершеннійшим приїде їх
конець, закон же Твій, щось его нам
дав, буде всегда перебувати.

97. Господи Боже, о як дуже полюбив
я Твій закон, я по цілих днях лиш
о нїм розмишляв.

98. Законом Твоїм помудрив я від
всїх ворогів моїх, бо я мав его всегда
перед моїми очима.

99. Ліпше нїж з наук моїх всїх на-
ставників, поняв я Твій закон бо він
був всегда предметом мого розмишленя.

100. Я поняв его лучше чим старці,
понеже старав я ся всегда его виповня-
та бо не вік і літа, але виповнене дає
пізнанє закона Твого Господи Боже.

101. Заборонив я моїм ногам сходити
на злу дорогу, щобим мїг всегда за-
ховати Твій закон.

102. Не ухилив ся я від Твоїх запо-
відий бо їх пвстановив Ти сам, мїй со-
творителю, Господи мїй і законодателю!

103. О як солодко бесѣдовати мені
о Твоїх заповідях, солодше над мід
устам моїм.

104. Твоїм законом пізнав я всі мої
довжности, а так згордив я кождою
дорогою, що могла мене від них від-
вести.

105. Твої слова, то свѣтильник вка-
зуючий мені що вірити, чога надїятися
і що любити маю, то свѣтло просвѣча-
юче мені дорогу, якою мені ходити
треба.

106. Я клятвою затвердив постано-
влене моє, Твій найсправедливїй за-
кон всегда виповняти.

ѣз. Смирѣхса до
сѣла Господи: живѣ
ма по словеса твоємѣ.

ѣн. Кѣланам оустъ
моѣхъ благоволи же
Господи, ѣ сѣдѣамъ
твоѣмъ насѣи ма.

ѣд. Душа моѣ къ
рѣкѣ твоєю кѣнс: ѣ
закѣна твоєгѣ не за
бѣхъ.

ѣе. Положиша грѣш
ницы сѣтъ мнѣ: ѣ ѣ
заповѣдей твоѣхъ не
заблѣдѣхъ.

ѣж. Наслѣдовахъ ски
дѣнѣ твоѣ ко кѣкѣ,
ѣко радѣваніє сѣрдца
моєгѣ сѣтъ.

ѣз. Приклонѣхъ сѣр
це моє сотворѣти ѣ
правдѣнѣ твоѣ къ
кѣкѣ, за воздѣаніє.

ѣи. Законопрестѣ
пыма возненакѣдѣхъ за
конѣ же твоѣ возлю
бѣхъ.

ѣк. Помощникъ моѣ
ѣ застѣпникъ моѣ еси
ты: на словеса твоѣ
оуповахъ.

ѣл. Оуклонѣтеса ѣ
менѣ лѣкѣвнѣщѣи, ѣ
ѣспытаю заповѣди Го
сѣ моєгѣ.

ѣм. Застѣпѣ ма по
словеса твоємѣ, ѣ жѣхъ
бѣдѣ: ѣ не посрамѣ
менѣ ѣ чѣланѣ моєгѣ.

ѣн. Помози мнѣ, ѣ
спасѣса: ѣ позвѣса къ
ѣправдѣнѣхъ твоѣхъ
кѣнс.

107. Господи Боже мій, зі всіх сторін
переслідований я і засмучений, не за
лиши після обітницї Твоєї додати мені
сили і ласки Твоєї.

108. Господи Боже, прийми ласкаво
вільні жертви уст моїх (мої молитви)
і учи мене сохрняти вірно Твій закон.

109. Душа моя, (т. є. жите мое) на
ходить ся кожного дня в руках Твоїх,
оно від Тебе і під Твоїм є провидінем,
я не хочу ніколи забувати на Твій закон.

110. Грішні вороги мої наставили
на мене сіти ріжних покус, щоби мене
уловити, а я не відступив від закона
Твого.

111. Я постановив собі, стеречи кріпко
закон Твій яко найдорожшу спадщину
мою, бо він єсть єдиною потіхою сѣрца
мого.

112. Всї склонности сѣрца мого настро
їв я так, щоби вони прямували до Твого
закона, памятаючи на велику надгороду,
яку Ти обіцяв виповняючим єго вірно.

113. Я всегда ненавидѣв і мерзив ся
злыми ділами безбожних, а любив лиш
Твій закон.

114. Господи Боже, Ти моїм помічни
ком і заступником всегда, я на Твої
обітницї кріпко полягаю.

115. Відступіть від мене безбожні
і не перескаджайте мені, бо я хочу
всегда зглубляти закон Божий і єму
повиноватись.

116. Прийми мя Господи після обітницї
Твоєї під Твій покров, щоби я лиш для
Тебе жив, не дозволи мене завстидати
відібравши Твою ласку, якої виглядаю.

118. Помози мені і спасу ся, і через
цїле жите мое буду виповняти Твій
закон.

ѣн. Оуничижилъ еси
кѣа ѣтѣстѣнѣущѣма ѣ
ѣправдѣнѣ твоѣхъ:
ѣкѣ неправѣдно по
мышлѣніє ѣхъ.

ѣд. Престѣпѣущѣма
нищѣвѣхъ кѣа грѣш
ныма землѣ: сѣгѣ ради
возлюбѣхъ скидѣнѣ
твоѣ.

ѣе. Пригвозди стра
хъ твоємѣ плѣти моѣ:
ѣтъ сѣдѣєхъ ко твоѣхъ
оубоѣхъ.

ѣж. Сотвори хъ сѣдѣ
ѣ правдѣ: не предаждѣ
менѣ ѣбѣдѣущѣма ма.

ѣк. Воспрѣмѣ раба
твоєгѣ къ бѣлѣ: да не
ѣкѣветѣютъ ма гѣрдѣнѣ.

ѣл. Очи моѣ ѣчезѣ
стѣ къ спасѣніє твоє, ѣ
къ слѣво правдѣ твоєѣ.

ѣм. Сотвори сѣ ра
бомѣ твоѣмѣ по ми
лости твоєѣ, ѣ ѣпра
дѣнѣемѣ твоѣмѣ на
сѣи ма.

ѣн. Рѣкѣ твоѣ есмѣ
лѣзъ: кѣвѣсѣи ма, ѣ оу
кѣма скидѣнѣ твоѣ.

ѣо. Крѣма сотко
рѣти Госѣдеки: разо
рѣша законъ твоѣ.

ѣз. Сѣгѣ ради воз
любѣхъ заповѣди твоѣ
паче зѣлата ѣ топѣзіа.

ѣи. Сѣгѣ ради къ
кѣкѣ заповѣдемѣ
твоѣмѣ направѣлѣхъ,
кѣакъ пѣтъ неправдѣ
возненакѣдѣхъ.

118. Ти презираєш тих, що відсту
пають від Твого закона; бо они роз
думують всегда о річах противних
закону Твому.

119. Я уважаю всіх грішників землі
за проступників Твого закона, а тим
самим возлюбив я всегда Твої приписи.

120. Пригвозди, о Господи Боже, ті
лесні мої похоти і злі наклонности
сѣвято боязнию перед Тобою, Твій бо
суд страхає мене.

121. Я старав ся всегда по правді
і справедливости ділати, не дозволи
попасти ся в руки тих, котрі мене ді
лами кривдять.

122. Встав ся ласкаво за слугою Твоїм,
і не дозволи, щоби мене клеветали во
роги мої.

123. Мої очи ослабли вижидаючи
від Тебе спасєня, яке мені Ти при
обіцяв.

124. Здѣлай милосердіє з слугою Твоїм
і научи мене повиноватись спаситель
нимѣ Твоїм наставленям.

125. Я слуга Твій довжен Тебе слуха
ти, дозволи, щобим зрозумѣвши Твої
розказ, після них жив.

126. Час уже о Господи Боже, щоби
сѣ відкрив Твою справедливість тим, що
Твій закон презирають і холоднокрово
переступають.

127. То само принуджає, мене любити
Твій закон бѣльше, ніж якї дорогоцін
ности.

128. По тій то причині памятав я
всегда виповняти Твій закон, я убігав
всегда не тільки безбожности, но і всего
того, що до неї веде.

ркс. Дивна свідкі-
ня твої: сего раді
испытана душа моя.

ра. Ізвлічєніє словеск
твоїх просвіщаєтє:
и вразумляєтє мла-
денци.

ра. Оуста моя от-
верзюх, и прикличюх
духъ, яко заповѣди
твоїхъ желаю.

* * *

рав. Призри на ма
и помили ма, по сяди
любавишъ има твоє.

раг. Ступи мои на-
прави по словеси тво-
еми, и да не обладаєтє
мною всакоє беззаконіє.

рад. Избави ма отъ
клеветы чловчєскїа,
и сохрани заповѣди
твоїа.

рае. Лице твоє про-
свѣти на раба твоего,
и насчи ма оправданіємъ твоїмъ.

рас. Исходища вода
нама изведетъ очи
мой, понеже не сохранихъ
законъ твоєгю.

раз. Праведенъ єси
Господи, и прави сяди
твої.

ран. Заповѣдалъ єси
правдє свидкїа твоїа:
и истинє склє.

129. Дивні і чудні, о Господи Боже,
суть Тобою відкриті правди, проте ста-
ралась всегда душа моя зрозуміти їх
всегда щораз лучше.

130. Если святими учителями відкри-
ває ся нам глубока думка св. Письма,
то сходитъ свѣтло, котре розганяє тьму
невѣжества, і уділяє смиреннымъ правди-
вого пізнаня правди, яке гордимъ за-
перечує ся.

131. Я отворив уста мої, щоб по-
молити ся, а за те отримав я доброго
духа (т. є. Твою ласку) і поміч виповняти
заповіди Твої, чого так щиро желаю.

132. Оберни Твої милосерні очи до ме-
не і помилуй мене, подібно як ділаєш
тим, що почитують і любять свѣте
імя Твоє.

133. Спрямуї мої кроки після закону
Твого, щоби я не попав в неволю гріха,
та щоб мною не оволоділа яка лиха
наклонність.

134. Хорони мене від клевет злих лю-
дий, так щоб я ніколи не залишив
хоронити закон Твій.

135. Поглянь о Господи Боже на слугу
Твого добре желаючими Твоїми очима,
і просвѣти мене і научи, щоб я вірно
хоронив Твій закон.

136. Очи мої в жалю і щирім покаянню
проляли цілі потоки слез, коли згадав я,
як то я нераз не виповняв Твоїх за-
повідий.

137. Господи Боже, Ти по Твоїй при-
роді найправеднійший, та сама найсвѣ-
тійша правда, а суди Твої істинна спра-
ведливість.

138. Всьо, що йно Ти нам приказав
і відкрив, всьо то посвѣдає аж надто
докладно Твою справедливість і правду.

рас. Истала ма
єсть рівность твоїа:
яко завѣша словеса
твоїа врази мой.

рам. Разжєно слово
твоє склє: и равъ
твої возлюбї є.

рама. Юнѣйшїй азъ
єсмь и оуничжєнъ:
оправданїй твоїхъ не
завѣхъ.

рамк. Правда твоїа
правда въ вѣкы: и за-
конъ твоїй истина.

рамаг. Скѣрби и нѣж-
ды обрѣтѣша ма, за-
повѣди твоїа пощїніє
моє.

рамд. Правда сви-
дкїа твоїа въ вѣкы:
вразумї ма, и живъ
єсєд.

раме. Воззвахъ къ смъ
срдцємъ моїмъ, оу-
слыши ма Господи: о-
правданїа твоїа възвѣщє.

рамс. Воззвахъ текъ
спасї ма, и сохранию
свидкїа твоїа.

рамз. Предварїхъ въ
безгѣдїи, и воззвахъ:
на словеса твоїа оупо-
вахъ.

рами. Предварїетъ
очи мой къ оутрє,
пощїтїсє словесємъ
твоїмъ.

рамд. Глаєз мой оу-
слыши Господи по ми-
лости твоєї: по сядєтъ
твоєї живї ма.

139. Мене пожерла ревність о Твою
славу, коли я пізнав, що злі вороги мало
собі цїнять Твої постановленя, та не за-
лишають їх переступати.

140. Твоє право чисте, як золото
огнемъ очищене, оно розпалєє чуднимъ
способомъ серця свѣтою любовію, проте
і я Твій слуга полюбив єго щиро.

141. Хотяй як молодий я і незнаний
та презираємий, но прецїнь не забуваю
закон Твого, а заховаю постійно.

142. Право Твоє, правда во вік не-
змінна а закон Твій сама правда по-
стоянна і неврушима.

143. Хотяй я засмучений ріжними
скорбами і утисненнями, що мене окру-
жають, но потїшаю себе тим, що за-
ховую закон Твій.

144. Закони Твої суть справедливі
і остануть ся такими на віки, зділай,
о Господи Боже, щоби я їх всегда добре
понимав, та поступаючи після них, був
вільний від смертельного гріха, правдиво
жив духовнимъ житємъ.

145. Цїлимъ серцемъ взивав я Тебе
Господи Боже, вислухай мене, щоби я
старав ся зглубляти Твою волю і єї
виповняти.

146. Я взивав Тебе, спаси і поможи
менї, щоби я Твій закон мігъ сохранятьи

147. Перед днемъ ставав я і начинав
Тебе Господи Боже мїї просити і мо-
лити о поміч, бо всю надїю мою покла-
даю на Твоїй обїтници.

148. Очи мої возносили ся перед ра-
номъ до Тебе, розпамятовати Твій за-
кон.

149. Господи Боже, вислухай молитву
мою після милосердя Твого, і удїли менї
після обїтницї Твоєї ласки, щобимъ був
Тобї вірнимъ.

ѣн. Приблѣжишасѧ
гонѣщїи мѧ беззаконїемъ: ѡтъ закона же
твоегѡ ѡудалишасѧ.

ѣна. Близъ єси ты
Господи, ѿ всѣхъ пѣтїе
твоей истина.

ѣнк. Испѣрка познахъ
ѡтъ свидѣній твоихъ,
ѣкѡ въ вѣкѣхъ основана
ѧ єси.

ѣнг. Вїждь смиренїе
моє, ѿ ѣзми мѧ:
ѣкѡ закона твоегѡ не
завѣхъ.

ѣнд. Суди судъ мой
ѿ ѣзбави мѧ: словесє
ради твоегѡ живи мѧ.

ѣне. Далече ѡ грѣш-
никѣхъ спасєніє, ѣкѡ ѡ-
правданїи твоихъ не
зыскала.

ѣнс. Щєдрѡты твоѧ
многи Господи: по
судѣкѣ твоей живи мѧ.

ѣнз. Мнози ѿзго-
нѣщїи мѧ ѿ стѣжѣ-
ющїи мнѣ: ѡтъ сви-
дѣній твоихъ не ѡу-
клонїхсѧ.

ѣни. Вїдѣхъ нераз-
мѣкѣющїи ѿ истинѣхъ:
ѣкѡ словесѣ твоихъ
не сохраниша.

ѣнд. Вїждь, ѣкѡ за-
пнѣкѣди твоѧ козлюбїхъ
Господи: по милости
твоей живи мѧ.

ѣз. Начало словесѣхъ
твоихъ истина: ѿ вѣ-
кѣхъ всѧ судбѣ прав-
ды твоѧ.

150. Тї, що мене гонили, близькі суть
лукавства, они вже і подружили ся з ним,
коли старали ся других звести і погуби-
ти; ах нещасні! они чим ближе суть грї-
ха, тим дальше стоять від Твого закона.

151. Господи Боже, як всюди Ти при-
сутний, кождому близькій і готов помочи
тому, що любить Твій закон.

152. Колим іно пізнав Твої закони,
зараз пересвїдчив ся я, що они суть
незмінні.

153. Господи Боже, поглянь ласкаво
на мій смуток, понижене і терпїне,
і увільни мене від них, бо я ніколи
не забував закона Твого.

154. Ти сам суди мене, і увільни мене
з рук ворогів моїх, і дай мені після
обїтницї Твоєї поміч проти них.

155. Далекими суть грїшники від спа-
сеня, бо їм не хоче ся і подумати щоби
поучали ся в Твоїм законї.

156. Твоє милосердіє, Господи Боже
велике, і способи якими ся оно являє
ріжні, оживи мене ним, даючи мені після
обїтницї Твоєї, ласку Твою.

157. Число тих, що мене переслїдують
і з мене насмївають ся велике, но я та-
кой не віддаляв ся від постановлень
Твоїх.

158. Бачив я многих, що переступали
Твій закон, і мало не розтопив ся я
від болїзни і жалю, колим пересвїдчив
ся як мало они цїнять собі Твій закон.

159. Видиш сам Господи Боже, як
люблю твої закони, дай мені милосернїй-
шїй ласку, щоби я їх і на дальше так
само любив.

160. Слова заповідий Твоїх текуть
з жерела чистої правди, та їм незбуває
ніколи на справедливости.

ѣза. Кнѧзи погнаша
мѧ тѣне, ѿ ѡтъ сло-
весѣхъ твоихъ ѡубоасѧ
сєрдце моє

ѣзк. Возрадѣсѧ ѧзъ
ѡ словесѣхъ твоихъ,
ѣкѡ ѡбрѣтѧи користь
многѣ.

ѣзг. Неправдѣхъ возне-
навидѣхъ ѿ ѡмєрзїхъ:
законѣхъ же твоихъ воз-
любїхъ.

ѣзд. Сєдмєрицею
днємъ хвалихъ тѧ ѡ
судбѣхъ правды твоєѧ.

ѣзе. Мирѣхъ многѣхъ
любѣщїмъ законѣхъ
твоихъ: ѿ нѣкстѣ ѧмъ
соклѧзна.

ѣзс. Члѧхъ спасєніѧ
твоегѡ Господи, ѿ за-
пнѣкѣди твоѧ козлюбїхъ.

ѣзз. Сохрани дѡша
моѧ свидѣніѧ твоѧ,
ѿ козлюбї ѧ стѧлѡ.

ѣза. Сохранихъ за-
пнѣкѣди твоѧ ѿ сви-
дѣніѧ твоѧ, ѣкѡ всѣ
пѣтїє мой прѣдъ тобѡю
Господи.

ѣзб. Да приблїжит-
сѧ молєніє моє прѣдъ
тѧ Господи, по словесї
твоемѣ вразѡмї мѧ.

ѣзо. Да вїдетъ про-
шенїє моє прѣдъ тѧ
Господи, по словесї
твоемѣ ѿзбави мѧ.

ѣза. Отрїкнєтъ ѡу-
стнѣкѣ мой нѣкїє, єгда
назчїши мѧ ѡправда-
нїемъ твоимъ.

161. Могучї землї переслїдовали мене
без причини, а я нічого так не бояв ся,
як переступити Твій закон.

162. Хочу ся тїшити Твоїми обїницями
так, як тїшить ся воєвода, коли много
зібрав добичи.

163. Я ненавидїв всегда неправду,
грїх і всяке лукавство, а лиш крїпко
любив я Твій закон.

164. Частїйше через день хвалив я
Тебе в моїй молитві, коли пізнав я,
як справедливі суть Твої суди.

165. Великим спокоєм та щастєм тї-
шать ся тї, що вповняють Твій закон,
Ти даєш їм також Твою поміч, щоби
могли уйти всяких пригод і згїршень.

166. Надїяв ся я спасєня Твого Го-
споди, і любив я Твій закон.

167. Моя душа сохрєняла старанно
Твої заповідї, і любила їх.

168. Я вповняв всегда Твої заповідї,
бо така Твоя воля і я ходив в присут-
ности Твоїй.

169. Здїлай ласкаво Боже, щоби моя
молитва була вислухана і після обїтницї
Твоєї дай добре вирозумїти Твій закон.

170. Прийми, Господи Боже молитву
мою, і увільни і спаси мя по обїтницї
Твоїй від смутної долї.

171. Уста мої заспївають в честь
Твою піснь похвальну, єсли мя научиш
заповідий Твоїх.

рѡв. Прокѣдѣтъ ѿ-
зѣкъ мой словеса тво-
ѧ, ѿко ксѧ заповѣди
твоѧ правда.

рѡг. Да бѣдетъ рѣка
твоѧ бже спасти мѧ,
ѿко заповѣди твоѧ
ѿвѣдѣхъ.

рѡд. Возжелѣхъ спа-
сѣніе твоє Господи, ѿ
закѡнъ твоѧ побчѣніе
моє єсть.

рѡе. Живѧ бѣдетъ
дѣла моѧ, ѿ вѣсѣ-
лѣтъ тѧ, ѿ сѣдѣн
твоѧ помѡгѣтъ мнѣ.

рѡс. Закаждѣхъ ѿкѡ
ѡвчѧ погибше: кзыщѣ
равѧ твоєго, ѿко за-
повѣдѣй твоѣхъ не за-
быхъ.

172. Язык мій не перестане оповідати
всім Твого закона, бо всі Твої закони
святі і справедливі.

173. Спаси мене всемогучою Твоєю
рукою бо я постановив собі всегда ви-
повняти Твій закон.

174. Я забажав Твоєї ласки о Господи
Боже, за котрої помічю могу досту-
пти спасеня; прото нічого я так не роз-
важаю як Твій закон, що єсть певним
до спасеня умовом.

175. Кріпко надіюсь, що душа моя
злучить ся на всегда з Тобою і не
перестане Тебе хвалити; Твої-же від-
вічні постановленя повні милосердя
поможуть мені, щоби я остав ся вір-
ним для Тебе.

176. Вперед же заблудив я нуждений
як вівця погибельна, що покине свого
пастиря, но виведи о Господи Боже
сам Твого слугу з пропасти; бо я хотяй
на час віддалив ся від Тебе, однак такої
не забуваю о Твоім законі.

Псалом 120.

Надія в Бозі.

Надпись: «Пѣснь степеней ѿлѧ вѣсѣжденіѧ.»

Сей псалом другий, з так званих пісней степенних, зложений
здає ся при кінци неволі Вавилонської, коли жиди отримали
уже позволене вертати ся до свого краю; або як инші су-
дять, в час самого походу, коли вже були недалеко від своєї
вітчини. Змістом его є молитва потішаюча, в котрій обіцює ся
повертаючому народови Боже покровительство. Здає ся, що
сей псалом співано на хори так, що одна часть народа пред-
ставляюча один хор відспівала два перві стихи, прочими-же
стихами відповідала друга часть народа яко другий хор. В вис-
шій змислі можна сей псалом уважати за молитву праведного
йдучого до вітчизни небесної.

ѧ. Возведѡхъ ѡчи
мой къ гѡры, ѡтню-

1. З місця мого вигнання з посеред
ріжних бід і гнету возніс я очи мої ко

дуже прійдетъ помѡщѣ
моѧ.

ѧ. Помѡщѣ моѧ ѡтъ
Гѡспѡда, сотворѣнагѡ
ніко ѿ землю.

ѧ. Не даждь къ смѡ-
тѣніе ногѣ твоєѧ, ні-
же воздрѣмлетъ хра-
нѧй тѧ.

ѧ. Єє не воздрѣмлетъ
ніже ѡснетъ хранѧй
ѿзраѧла.

ѧ. Гѡспѡдь сохранитъ
тѧ, Гѡспѡдь покрѡвъ
твоѧ на рѣкѣ деснѣю
твою.

ѧ. Вѣ дни сѡнце
не ѡжжетъ тебе, ніже
лѣтнѧ нѡщѣю.

ѧ. Гѡдь сохранитъ тѧ
ѡ кѡлѣгѡмъ злѧ, сохرا-
нитъ дѣшѣ твоѡ Гѡдь.

ѧ. Гѡспѡдь сохра-
нитъ вѣходѣніе твоє,
ѡ ѿходѣніе твоє, ѡ
нікѡнѣ ѿ до вѣка.

горам сьвятим (до неба), до Сіону і
Моріі звідки мені має прийти поміч
моя, на яку надію ся¹⁾.

2. І ту поміч я отримаю не від кого
иншого, лиш від Господа Бога, що все-
могучим словом своїм сотворив небо і
землю і що аж до нині о них старає ся.

3. І справді Господь Бог найлучша
для тебе поміч, Він не допустить, щоб
ти погиб, попавши ся в пригоди і не-
щастя, если щиро до Него прибігаєш;
Він найліпший покровитель, та не дрѣ-
має, не відтягає ся помочи тому, кого
раз взяв в свою опіку²⁾.

4. І дійсно, Господь Бог стереже Ізра-
їля, нарід свій вибраний; не дрѣмає ані
засипляє в спомаганю. Він ніколи не за-
лишить тобі помагати.

5. Той сохранитъ тя від всякого зла,
Він бо всегда при боці твоїм, готов
помочи і заслонити тя від всякого не-
щастя, як та тїнь від спеки сончної.

6. Ані докучливі лучі сонця, ні шкід-
ливий вплив ясної і студеної місячної
ночі не шкодять тобі, бо Він кожного
часу оборонить тебе і поможе тобі³⁾.

7. Словом, Господь Бог спасе тебе
від всякого зла. Він не перестане сте-
речи душу твою, жите твоє.

8. Він буде тя сохраняти в часі ви-
хода твого з неволі і в часі входу твого
до землі сьвятої, Він поблагословить
всі діла твої від початку аж до кінця,
від нині аж до віка.

¹⁾ «Возведох очи мої в гори,» двоєко мож розуміти, або до неба,
возвисшеного Єрусалима, або в гори Юдскі, якими були: Сіон, Тавор,
Кармель, котрі повертаючим жидам з неволі були перед очима. Надіяли
ся з відтам помочи, понеже на них явилась нераз сила Божа а іменно
на горі Моріи, де був храм Господень і где Бог особливо перебував.

²⁾ Не даждь, єсть тутъ 3. особа способу повелительного.

³⁾ На востоці так дневний жар сонця як і нічна студнѣ особливо
в часі погідної ночі суть дуже шкідливі. Під тим образом розуміє тво-
рець всякі злі приключеня і розличні нужди. Деякі хотіли тутъ дословно
розуміти що місяць єсть для чоловіка шкідливим, но на те не мають до-
казів. Вправді має місяць на чоловіка якийсь вплив, но щоби аж так
дуже своїм сьвітлом шкодив, того припустити ніяк не можна.

Псалом 133.

Хвалите Господа.

Надпись: »Пѣснь стѣпней.«

Послідний той псалом з пісней степенних. Зложений він годі, коли жиди вернувши вже з неволі, відбудовали храм на ново і відправляли вже в нім законом приписані служби. Містить він на заключеню ради для сьвящеників і служби церковної, щоби они, ближші слуги Господа, не переставали его за всі народови і їм самим висьвідчені добродійства вірно хвалити і величати.

а. Єі нѣнкъ благо-
словіте Господа, всѣ
раки Господни.

б. Стоящїи въ хра-
мѣ Господни, въ двѣ-
рѣхъ дому Бога на-
шего.

в. Въ нощехъ воздѣ-
жіте рѣки ваши въ
святѣа, ѿ благословіте
Господа.

д. Благословіте тѣ
Господь ѿ сімна, со-
творившїи небо ѿ землю

1. Ви, що єсьте особенними слугами Божими, ви сьвященники і левіти хваліть Господа Бога тепер і кожного часу.

2. Всі служителі церковні, що стоїте і перебуваєте во храмі Господа, де маєте сьвященнодійствовати, як і ви прочі вірні стоячі в притворі та участь беручі в сьвященводійствах, вихваляйте его¹⁾.

2. І коли в ночі входите в храм Божий, щоби там, коли нарід в сні погружений, через ніч чувати, підносячи руки ваші ко Сьвятая Сьвятим, моліть ся за него і вихваляйте Господа²⁾.

4. Вас же за вірну вашу службу найблагословить всемогучий Господь, що сотворив небо і землю, від Сіона, місця свого сьвятого³⁾.

¹⁾ Крім сьвященно-служителів взиває творець також і нарід, котрий звичайно стояв з притворі до участі в хвалі Божій. В старім завітї мав в храмі кожний пол свій притвор (atrium), що з початку перестерігало ся також і в християнській церкві.

²⁾ »Воздѣжіте рѣки ваши въ святѣа...« під сьвятая мож розуміти або до неба, де найсьвятїйший Бог особливо перебуває або »святая сьвятих« где був кивот завіта з котрого то місця Господь Бог обіцяв вислухати молитви побожних.

³⁾ Сей стих вяжуть деякі з попередним в той спосіб: О сьвященики і служителі церковні, моліть ся за нарід в той спосіб: »Боже, сотворителю неба і землі, котрий хочеш і можеш помочи, благослови нарід твій і держи его в Своїй ласці.

Псалми полунощниці суботної.

Псалом 64.

Подяка.

Надпись: »Въ концѣхъ, псаломъ пѣснь Давїда, пѣснь Іеремїева ѿ Іезекїїлева: людемъ преселенїа, ѿгда хотѣхъ ѿсходїти.«

В деяких переводах находить ся надпись тая еще побільшена так: »Въ концѣхъ псаломъ пѣснь Давїда, пѣснь Аггеѣва, Іеремїева ѿ Іезекїїлева, слова пѣтешествова, людемъ преселенїа, ѿгда хотѣхъ ѿсходїти.« Тую надпись, котра нї в єврейскім, нї в переводах халдейскім, сирійскім а як сьвідчить Теодорет, навіть в давнїйших, рукописних переводах греческих не находить ся; виясняють декотрі слїдующим способом: Псалом в честь Бога, вибравшого місце кивота завіта в Сїонї, Давиду св. Духом вдохновений і від него зложений, заключающий в собі пророчество о поворотї народа жидівского з неволї Вавилоньскої, яке по Давиду пророки Аггей, Іеремїя і Іезекїил правдиво проповідали, приказуючи, щоби нарід словами сего псалма в надїї сподїваного получения, себе утверджав і потїшав. Після наведеного виясненя надписи, многі з сьвятих Отцїв і учених пояснителїв ставляють творцем сего псалма царя Давида. Иньші не зважаючи на те, приписують зложене его незнаному творцеві підчас неволї Вавилоньскої, або по укінченю єї. Як о творци, так само і о часї і о причинї зложеня сего псалма трудно щось певного сказати. Змістом сего псалма є похвальна піснь Богу в загалї і благодарене за отриманї природні і надприродні дари. В нїм указує ся також віщим духом час, коли Бог всі народи землі силою ласк своїх духовних має посїтити. Длятого вже св. Іларїон і иньші з сьвятих Отцїв вияснили сей псалом яко пророцтво о званю народів до правдивої віри, що під образом богатого жнива криє ся.

д. Твѣкъ подобѣтъ
пѣснь Боже въ сѣнѣ,
и твѣкъ воздѣтса мо-
литва ко Іерусалимѣ.

е. Оуслыши молитву
мою: къ твѣкъ всѣка
плѣтъ прийдетъ.

г. Слова беззакѣн-
никъ премогаша насъ:
и нечестіа наша тѣ
очистиши.

д. Блаженъ, єгоже
избрѣлъ єси и приѣлъ,
вселитса къ двѣрѣхъ
твоихъ.

е. Исповнимса къ
благихъ домѣ твоєгѣ:
свѣтъ храмъ твої, дѣ-
внѣхъ къ правдѣ.

з. Оуслыши ны Бо-
же спасителю нашъ, оу-
пованіє всѣхъ концевъ
земли, и сѣрихъ на
мѣри далече.

з. Оуготовляй го-
ры крѣпостію своєю,
препоєснѣ силою: смѣ-
щай габени морскѣ,
шѣмъ волнѣ єгѣ кто
постоитъ?

и. Спатѣтса изы-
цы и оубоѣтса жи-
вѣщїи къ концѣхъ отъ
знаменїи твоихъ: исхо-
ды оутра и вечера
оукрашїи.

1. О Господи Боже наш, Ти достоїн,
щоб Тебе всі хвалили на місци правім
Твого хваленя (т. є. в Сїонї) в Єрусалимї
в тїм сьвятїм містї, де церков Твоя,
олтар і слуги церковні, принесе ся Тобї
молитва яко доказ вірного підданьства.

2. Вислухай мене ласкаво Господи
Боже, бо Ти вислухаєш мольби, прете
всі народи зближать ся колїсь з просьба-
ми своїми до Тебе.

2. Лукавим підступом і злим приміром
побїдив нас вправдї наш ворог, но Ти
милосерний не лишиш нас в неволї,
в яку нас впровадили гріхи нашї, але
виведеш нас з неї.

4. Як-же щасливий той, котрого Ти
вибереш та приймеш в свою опіку і на-
дїлиш ласкою своєю, такий буде певно
в Твоїм сьвятїм храмї і в Твоїй сьвя-
тостї перебувати.

5. В тїм то домї Твоєї слави наповнимо
ся всякими добрами; бо сей храм Твій
сьятий і чудний, в нїм пізнасть істинна
справедливість, любов, сьвятїсть, чи-
стота і побожність, словом сама правда.

6. Вислухай нас ласкаво о Господи
Боже, Спасителю наш, Ти крѣпка надїє
спасеня нашого і всїх людий, що мешка-
ють на землі і по найдальших островах
серед моря.

7. Ти всемогучеством Твоїм і силою
якби одягом одягнений, утвердив і укра-
сив гори в користь людий, так, що ні-
кому їх зрушити не можливо; Ти зво-
рушуєш і море в глибинах єго, так по-
рушеним і страшно шумячим фалям
морским, хто з людий зможе ся оперти?

8. Тою самою силою і властїю стра-
шеш і караєш Ти народи, що мешкають
по цілій землі, они приневоленї бояти ся
знаків і чудес Твоїх в природї, но Ти сам
зможеш знова розвеселити і украсити
Твоїми добродїйствами всїх людий, що
мешкають від всходу до западу сонця.

д. Поскѣпѣль єси
землю, и оупойль єси
ї: оумножилъ єси о-
богатїти ї.

і. Рѣка Божїа на-
повнїса вода: оугото-
валъ єси пиїсѣ їмъ,
їакъ такъ (єсть) оу-
готованїє.

и. Бразды єа оупой,
оумножи жїта єа къ
капладхъ єа, вознесе-
литса возсілющи.

и. Благословїши кѣ-
нїцѣ лѣта благасти
твоєа, и нвалѣ твоа
исповнатса тѣка.

и. Развоткютъ крає-
наа пѣстїни, радостїю
хѣлами припоашѣтса.

и. Одѣкашася ѡвнї
ѡвчїи, и оудѣлаа оу-
множатъ пшїнїцѣ: воз-
зовѣтъ їко воспѣютъ.

9. Твоєю добротою посїтив Ти землю
і наповнив єї жизненними дощами, а
тим самим причинив ся Ти до помно-
женя єї богатства.

10. Рїки ужизняючі поля наповняли ся
за Твоїм приказом водами, земля ними
напоєна достарчить поживленя всякому
на нїй живучому сотворїню; бо так вже
Ти устроїв єї, щоб она видаючи свої
плоди, могла людий кормити¹⁾.

11. Оживи Господи Боже борозди
землі напоюючи їх водою, дай єї тим
самим плодоносність богату, щоби ви-
росло всяке збіже як найлучше, до-
зволь, щоби каплями роси і дощу змо-
ченої землі веселило ся і зеленїло всьо
прозябаюче з неї²⁾.

12. Благослови Боже через цілий рік
нас і нами посїянї і посадженї плоди
земні твоєю добротою, а тодї розвесели-
ть нас богате по полях жниво.

13. Тодї всі пустарї і холми украсять ся
зеленостию.

14. По полях і верхах умножать ся
вівці, і долини заобгатїють во всяке
зерно; тодї всьо, що жие засьпїває
Тобї Боже пїснь похвальну.

Псалом 65.

Подяка.

Надпись: »Ек конїцъ, пѣснь псалма воскресїна.«

Така надпись не находить ся нї в єврейскїм, нї в переводах
Халдейских як і в декотрих рукописних переводах 70-ти
переводчиків. В єврейскїм читаєм лиш: »Началникѣ хора пѣснь.«
Слово »воскресїна« додане пізнійше здає ся самими христїанами,
понеже многї вїясняють єго о воскресенїю Христа як і єго вірних

¹⁾ Під рїкою Божою розуміють деякі рїку Іордан в перенесенїм
значеню, рїка повна вод, розумїє ся, богате жерело ласк Божих.

²⁾ Возсілющи відносить ся до кождої билинки, що з землі прозябає,
і сієє в каплях дощевих, коли соньце осьвітить.

О творцю, часі і причині его зложеня трудно дещо певного сказати; правдоподібно зложений сей псалом по увільнено народу з неволі Вавилонської; тую гадку спирає і зміст псалма сего. Змістом его єсть благодарна піснь народа по перебутих строгих покусах і по ласкавім спасеню з многих тяжких пригод і нужд. Глубша мисль в тім псалмі укрита єсть: що Бог так цілий нарід як і поодинокого чоловіва, дорогою смутку і ріжних терпінь провадить до спасеня.

а. Воскаїкните Го-
сподєви всѧ землѧ,
пойте же ѿмени єгѡ. да-
дите славу хвалѧ єгѡ.

б. Рцѧте Бѡгѡ: колы
страшна дѣла твоѧ?
кы множествомъ силы
твоєѧ содѣжѧть тѣбѣ
врази твоѧ.

в. Всѧ землѧ да
поклѡнитсѧ тѣбѣ, ѿ
поѣтъ тѣбѣ: да по-
ѣтъ же ѿмени твоєѧ,
вѣнчїи.

г. Приїдите ѿ вѣ-
днѧ дѣла Бѡжїѧ, колы
страшна въ сокѣтѣхъ
паче сынѡвъ челоувѣ-
ческихъ.

д. Обращай море въ
сѣшу, въ рѣцѣк прѡй-
дѣтъ ногами: тамъ
возвесеѧмса ѡ немѣ.

е. Вѣличествующимъ
силою своєю вѣкомъ:
ѡчи єгѡ на ѡзїки при-
зираетѣ, прѡгнѡча-
ющїи да не вознесѧт-
сѧ въ сѣтѣ.

1. Спївомъ віддавайте честь і голосїть славу Господа Бога найвисшого, всі що ѿно на землї жиете.

2. Голосїть: »Господи Боже, дїла всемогущества Твого наповняють всіх страхом і подивленем; велич тої Твоєї сили приневолує і ворогів Твоїх, хотяй тїлько на позір признають, пїддавати ся Тобї¹⁾».

3. Всї сотворїня землї кланяють ся Тобї, узнаючи Твоє владїне, і співають хвалу Твому всемогучому і найсвятїйшому ѿмени.

4. Приїдїть всі правомислячі і подивляйте дїла Божї, і переконайте ся як Він страшний і чудний в совїтах, в постановленях Своїх і в провадженю людей.

5. Він перетворив море в сушу так, що велике число людей могло безпечно через него перейти, як то ся стало пїдчас пиходу з Єгипта. Він много разів роздїляв воду ріки Іордана так, що можна було сухо перейти, а ми так тїшились всемогуществом его спасенї.

6. Він тим всемогуществом і силою владїе від вїка до вїка самовластно, Єго всевидоче око обнимає всі народи, зро-зумійте то невірні і стережіть ся Єго ображати і не возносїть ся гордостїю.

¹⁾ То виражене сожѣтъ розумїють деякі так: вороги Твої, увидївши Твої страшні чудеса, устрашать ся і стануть Тебе хвалити заперечаючи, щоби они коли були Тобї невірними.

в. Благословїте ѡ-
зїки Бѡга нашого, ѿ
ѡсакїшанкъ сотворїте
гласъ хвалы єгѡ.

г. Положїнаго дѣшѡ
моє кы живѡтъ, ѿ не-
дѣлїнаго кы сматїи
ногъ моїхъ.

д. Яко ѡсѡсѡхъ ны
єси Бѡже, разжїгъхъ ны
єси ѡжжѣ разжїзѡет-
са сѣкѡд.

е. Вкѡлѧ ны єси кы
єтѣ, положїлѧ єси
єкѡрѡкѧ на хрѡктѣкъ на-
шемъ: возвѣлѧ єси че-
ловѣкѧ на главы наша.

ж. Прѡйдѡхъ скво-
зѣ огнь ѿ вѣдѡ, ѿ
пѣвѣлѧ єси насѣ кы
некѡй.

к. Внѡдѡ кы дѡмѣ
тѡй се кесѡжжїемъ:
воздѡмъ тѣбѣ мѡлїт-
кы моѡ, ѿже ѡзѡбѡетѣ
ѡстїтѣкъ моїхъ.

г. ѿ глаголѡна ѡ-
стѧ моѡ, кы єкѡрѡкѧ
моєї.

д. Кесѡжжїемъ тѣч-
на вознесѣ тѣбѣ сѧ ка-
дїлѡмъ, ѿ ѡкнї: воз-
несѣ тѣбѣ колы сѧ
козлѡ.

є. Приїдите ѡсѡкї-
шнѧ, ѿ покѣмъ вѡмъ,
єси вѡдѡщїнѡса Бѡга, єлї-
ка сотворї дѣшїи моєї.

7. Но лучше хвалїть і благословїть Господа Бога нашого, голосно оповїдайте славу Єго, щоби всі чули і о Нїм дїзнались.

8. Він бо той сам, що не дав менї загинути, но позволив жити, а ногам моїм не дозволив сходити з правої дороги, щобим таким правом не понав ся в безодню зла.

9. Ти о Господи Боже, досвїдчав нас ріжними бїдами і смутком, Ти досвїдчав нас як срібро або золото, що ся досвїдчає в огни.

10. Ти допустив, що ми попали ся в сїти тяжкої неволї, Ти дозволив, щоби нас томили муками і всякого рода утисками, Ти пїдчинив нас володїню жестоких людей.

11. А коли ми вже неодно перетерпїли, як: бите, рани, огонь, вигнанє, голод, студїнь — словом, коли ми перейшли через тї всі бїди, якби через воду і огонь, тодї вивїв Ти нас цїлих і здорових і обдарив нас спокѡем¹⁾.

12. Хочу тепер вїйти в дїм Твоєї слави і принести Тобї жертву благодарственну і молитву похвальну і так виповнити те, що я власними устами в часї неволї був Тобї приобїцав.

13. В часї моєї нужди і скорби сказав я:

14. Принесу Тобї в жертву цїлопаленя з кадилом, узнаючи в серцю моїм Твою власть над мною, принесу вївцї і воли з козлами.

15. Приїдїть всі боячі ся Господа і послушайте, а скажу вам щиро, як много доброго здїлав менї Господь.

¹⁾ »Прѡйдѡхъ сквозѣ огнь ѿ вѣдѡ« се вїдай пословиця, котра означає велику потребу, в яку хто попав.

ѡ. Къ нѣмѡ оутѣи
моими воззвахъ, ѿ воз-
несохъ подъ ѡзыкомъ
моимъ.

ѡ. Неправдѡ ѡце оу-
зрѣхъ въ сердцѣ мо-
ѣмъ, да не оуслашнеть
менѣ Господь.

ѡ. Сего ради оу-
слаша ма Бѡгъ, вѣдѣхъ
гласъ молѣнїа моего.

ѡ. Благословѣнъ Бѡгъ,
їже не ѡтѣаки мо-
литвѡ моїю, ѿ милость
свою ѡтъ менѣ.

16. Я в біднім моім стані молив ся
до Господа Бога і хвалив Его устами
моїми в голос.

17. Еслиби я був з якимсь вдоволенем
живив гріх в серцю моім, не бувби ви-
слушав мене Господь.

18. Но Господь Бог видів, що у мене
того не було, і вислушав мене.

19. Най-же проте буде благословен
Господь Бог, що не відкинув моєї мо-
литви, но що вислухавши, умилосердив
ся наді мною.

Псалом 66.

Послаництво Ізраїля.

Надпись: »Въ концѣ, въ пѣсняхъ, псаломъ пѣсни

Давїда.«

В єврейськїм не читає ся в надписи слово »Давїда«, що дало
розличним пояснителѣм сего псалма повід, ріжно о творцї,
причинї і часї его зложеня судити. Тї, що глѣбше над змислом
сего псалма застановляли ся, приписують зложене его царю
Давиду. Віщий творець отримавши від Бога обїтницю, що з его
роду має народити ся Мессїя, Спаситель, просить в сїм псалмі
Бога, щоб приходом Мессїї благословив всю землю і всі на нїї
мешкаючі народи і щоби удїлив їм ласки, щоби они Его пізна-
ли і Єму честь віддали.

ѡ. Бѡже оущѣдри ны,
ѿ благословї ны : про-
свѣтїи алицѣ твоѣ на
ны ѿ помїаши ны.

ѡ. Познати на землї
пѣтъ твої, во всѣхъ
ѡзыцѣхъ спасїнїе твоѣ.

1. О, щоби Господь Бог милосердієм
Єму властивим поблагословив нас, по-
силаючи нам того, котрого має послати,
і щоби дав нам увидїти лице своє в видї
человічєскїм, та щоби помиловав нас.

2. Щоби ми тим лучше і скорше
научили ся від Него правого закону,
дороги до спасеня, котру утратилисьмо
через гріх; о щоби вже раз всі народи
пізнали і поздоровили Спасителя свого.

ѡ. Да исповѣдатея
тѣбѣ людїе Бѡже, да
исповѣдатея тѣбѣ лю-
дїе всї.

ѡ. Да возвеселатея,
ѿ да возрадуются ѡ-
зыцы, ѿко сѣдннн лю-
дѣмъ правотѡю, ѿ ѡ-
зыки на землї наста-
вннн.

ѡ. Да исповѣдатея
тѣбѣ людїе Бѡже, да
исповѣдатея тѣбѣ лю-
дїе всї: земля даде
плодъ свой.

ѡ. Благослови ны
Бѡже, Бѡже наш, бла-
гослови ны Бѡже ѿ да
оубоїтца єгѡ всї кон-
цы землї.

3. Тодї і вірні погане будуть оповї-
дати славу Твою і покинувши всі не-
довірства і суевїря будуть Тобї дяку-
вати.

4. Тодї розвеселять ся і порадиють
всі народи, як пізнають, що Ти сокру-
шивши через єдинородного Сина Твого
власть дїявола, судиш по правдї людем
на землї і що їх добрими Твоїми пра-
вами провадиш до житя вічного.

5. Тодї восхвалять Тебе всі народи
землї і подякують Тобї за всі добродї-
їства Твої, особливо за той найдорож-
ший овоч землї, що з пречистого лона
Марїї, тої найчистїйшої землї наро-
дить ся.

6. Нехай нас благословить Бог, Бог наш,
нехай нас поблагословить Бог і нехай
в свѣтїї боязни прославляють Его всі
народи, мешкаючі до послїдних границь
землї¹⁾.

Псалом 67.

Гора тучна.

Надпись: »Въ концѣ, псаломъ пѣсни Давїда.«

Єю надпись вияснюють деякі так: В конець закона, котрий
Єсть Христос, і в вічне хвалене Єго в піснях, псалом Давиду
свѣтїм Духом вдохновений. Творцем сего псалма єсть сам
цар Давид. Є правдоподобнїйшим віднести зложене сего псалма
до часу вознесеня і поставленя кивота завіта в Сїонї, і уважати
сей псалом яко пісню похвальну Бога Ізраїля, котрий осво-
дивши свій нарід від напастливих ворогів, усїв на тронї своїм
т. є. кивотї завіта в Сїонї, щоб свій нарід вспомагати, аж доки
не віддадуть Єму всі народи і царства приналежної чести. Се
булоби і буквальный зміст того псалма. Но кромї сего та по-
хвальна піснь Бога сїдячого на тронї в Сїонї в пророцкїм дусї
нашого Ісуса Христа; се предсказує свѣтїсть Ним основаної

¹⁾ Трикратне повторене слова »Бог,« всказує на таїньство пре-
свѣятої Тройці.

і розличними побідами возвисеної Єго Церкви, як то вже уважали св. Августин, Іларіон, Євтимій і інші. Св. Єроним примічає добре, що сей псалом містить в собі таїнства обох Завітів, так старого як і нового. Прехороший і превосходний сей псалом наповнений буйними образами і зворотами поетичними; по тій причині і трудний — мож сказати найтрудніший меже всіми псалмами — до вияснення; особливо же для темних і незвичайних находячих ся в нім слів, а крім сего для не певної історичної підстави, як і для пророчого свого змісла, на який вказує і сам св. Апостол Павло в посланю (ко Єфесам 4, 8.)

а. Да воскреснетъ Богъ, и разсечётся врази егѣвъ, и да възжаты отъ лица егѣвъ никакви дщии егѣвъ.

б. Яко исчезаетъ дымъ, да исчезнетъ: яко таетъ воскъ отъ лица огня, такъ да погибнетъ грѣшница отъ лица Божіа.

в. Я праведницы да возвеселятся, да возрадуются предъ Богомъ, да насладятся къ веселію.

г. Воспойте Богу, пойте имени егѣвъ: престохорите космодшамъ на запады: Господь имає ємѣ.

д. И радуйтеся предъ нимъ: да смятется ѿ лица егѣвъ, отъца сирыхъ и ссѣи вдовиць.

1. Най повстане Господь Бог, і лукаві сини Ізраїля розпорозать ся по цілому світу, я злі духи і вороги, що Єго ненавиділи убігнуть перед лицем торжествуючого побідителя смерти¹⁾.

2. Так як при найменшім порушеню воздуха счезає дим, або як від сили огня топить ся воск, так скоро счезнуть перед лицем Божим, всі злі духи, і при них всі закаменілі грішники²⁾.

3. Праведні же живучі по закону Божому будуть ся радувати і веселити і наслаждати всякими добрами, що отримують в посіданє.

4. Ви же перві ісповідники правд Божих співайте імени Божому Єго хвалу, розширяйте щораз дальше спасительну науку Того, що є правдивим Паном всего світа і радуйте ся перед Ним.

5. А гонителі ваші най убоятъ ся, і най покорять ся перед Отцем сиріт і судиею вдів.

¹⁾ Слова «да воскреснетъ Богъ» виняті з книг числа гл. 10, ст. 33. Тими то словами мовив Мойсей Бога, коли жиди підносили кивот завіта, щоби з ним стрітати ворога наступливого; просили они тими словами о потіху Божу і поміч против ворогам своїм.

²⁾ Хороше порівнанє скорости і легкости в знищеню всіх злих духів і некаючих ся грішників зі скоростию счезаючого диму від вітра і таючого воску від огня. А если ся каже, що злі духи і грішники счезнуть, то не має ся розуміти, мовби они мали погибнути що до свого существованя, но що они утратять скоро свою шкідливу силу та шкідливий вплив на других.

е. Богъ къ мѣстѣ склѣтокъ сксѣмъ: Богъ ксѣлетъ єдиномишленныа къ домъ.

ж. Изводай окованыа мѣжесткомъ, такъжде прѣвгорчевачица, живѣщиа къ провѣхъ.

и. Бже, внигда и сходяти твѣкъ прѣдъ людми твоими, внигда мимоходяти твѣкъ къ пѣстѣни.

к. Земля потрясѣса: яко невеса канша отъ лица Бога сѣнана, отъ лица Бога Израїлака.

л. Дждъ волѣкъ отлѣчиши Бже достѣлнѣю твоємѣ, и иже мѣже, ты же сокершиах єси є.

м. Живѣтнаа твоѣа живѣтъ на ней: оуготѣлаах єси влагостію твоєю ницѣмѣ Бже.

н. Господь дастъ глаголь благовѣстѣющимъ, силою многею.

о. Царь силъ возлюблѣннаахъ, красотѣю домѣ раздѣлѣти корѣсти.

6. Господь Бог перебуває в своїм свѣтлїм домі в небі, но Він і з відтам захищає неслухно пригнетених; Він приймає всіх в доброті і чесноті однако мислячих під свою опіку, а по укінченім сїм житю до дому свого (т. є. до неба¹⁾).

7. Він увільняє всемогучою своєю силою окованих в кайдани через згубні пристрасти від злого, Він виведе і тих з горя, що его огірають гріхами своїми і так якби мертві перебувають в гробах.

8. Колись то йшов Ти Господи Боже в знамени стовпа огненного перед вибраним Твоїм народом, провадячи его через червоне море і пустиню.

9. Тоді потрясла ся земля і небо спустило манну по приказу Господа Бога із гори Сїона, що ся опіковав Ізраїльтянами.

10. Подібно і тепер Ти уготовав о Господи Боже Твому достояню (Твоїй Церкві) дощ многих ласк, і хотяйби оно занемогло для ріжних нещасних пригод, но Ти зможеш знова двигнути его, вилічити і вскріпити.

11. В тій Церкві будуть перебувати вівці Твого пасовиска, Твої вірні, і хотяй они самі собою немічні, однак забогатіють ласкою Твоею.

12. Господь сам вдасть слова оповідаючим Єго новий Закон, нову науку; Він уділив тому слову так велику силу, що буде можливо навернути ним всі народи.

13. Той сам Господь, цар сильний і Отець возлюбленого свого Сина і Єго вірних, дасть їм силу, користь, яку найдуть Євангелисти і Апостоли над царствами, розділити меже себе, щоби украсити по ріжним царствам свої Церкви.

¹⁾ Єдиномишленя (μονοθελους) одной віри т. є. ті, що о правді і чесноті згідний мають суд.

Ді. Йще неспитє по-
середк предказ, крылк
голубинк посрєбрєнк,
й междораміа єа къ
блещанін заата.

Єі. Книгда різнет-
внтз неієсний царі на
ній, оєнєжатєа къ
єламанк: гора Божіа,
гора тєчнаа.

Єі. Гора оєсырєннаа,
гора тєчнаа: кєкєю
непєцєтє горы оєсы-
рєннаа?

Єі. Гора, юже благо-
колі Богз жити вє нєй:
йєо Господь всєлітєа
до конця.

Йі. Колєснїца Божїа
тємаи тємаз, тєсаца
говєзїющїхъ: Гдѣ къ
нїхъ вє сїнанъ вє єтѣмаз.

¹⁾ Сельмон, гора в границях покоління Єфраїм в провінції Самарїї недалеко Іордана, котра безперестанно від снігів біліє ся.

²⁾ Замість гора тєчнаа читає ся в першоворі (har Basan) гора Басан, імя власне гори і околиці, находячої ся по лївім березі ріки Іордана, на сєверовосток; де мешкала половина покоління Манасїа. Ся околиця була богата в добірні пасовїска, в нїй випасали ся найкрасші воли, корови і пр. Переводчики замість імени власного положили приложник описуючий свїйство сєї околиці. Гора оєсырєннаа, — творець хотїв сїм вираженєм сказати, що гора т. є. Церков так тучна і богата в ласки розличні, що они не текуть як рїдке молоко, но що они густї, як би сир або нагромаджена сметана в нїй находить ся.

³⁾ Тут порівнує творець прихід Бога на гору Сїнаїску і похід Єго кивота на Сїон з вознесенєм Спасителя на небо.

14. Если голосителі слова Божого спїч-
нуть, оперши ся на новім і старім За-
конї, на вдохновених словах так Про-
роков як і Апостолів, тоді крила голубні
(т. є. віра і обичаї Церкви) стануть
посрїблені правдивою мудростію, а хре-
бет єї стане позолочений огнем правди-
вої ревности і любови.

15. А коли небесний Цар (Христос) ца-
рїв своїх (оповідателїв Єго науки, що у-
дїленою собі силою стануть ся царями,
володїтелями душ) роздїлить по всїм
Церквам царства сєї землі, тоді народи
освободжені від чорної змази своїх грї-
хів, стануть білійшими, чим снїг гори
Сельмон. Гора бо Божа (т. є. Єго сьвята
Церков) є богата во всякі добра¹⁾.

16. І по правді гора Божа (т. є. сьвята
Церков) є усирєнна; бо в нїй тече мо-
локо ласк Божих, она тучна во всякі
добра, і щож сумніваєте ся о тїм, га-
даючи, якби кромі неї були еще иньші
гори усирєнні, иньші Церкви, котрі би
також богатством ласк сияли²⁾.

17. Тільки наша Церков є та гора,
в котрій Бог постановив собі перебувати
во віки.

18. Тьми Ангелїв сьпїваючих в радости,
сопроводжали Тебе Боже, якби на возї
тягненім ними на гору Сїнаї, колись
мав голосити закон³⁾.

Ді. Восшєль єєй на
высотє, павнїль єєй
павнєк: прїалъ єєй да-
ланїа къ чєловкѣцѣхъ.

К. Йєо непокарѣ-
ющїаєа: єже всє-
літїєа.

Ка. Господь Богъ
благословєнъ, благосло-
вєнъ Господь дєнь днє:
неспєшїтѣ намъ Богъ
спасєнїй нашїхъ.

Кв. Богъ нашъ, Богъ
єже спасати: й Гдѣа
Господня иєхѣдїща
смєртїнаа.

Кг. Обачє Богъ со-
крєшїтѣ глави кра-
гѣкъ скойхъ, вєрхъ
влєєъ прєхѣдїщїхъ вє
прєгрєшїнїхъ скойхъ.

Кд. Рєчє Господє:
ѡтѣ вєсєна ѡбращє, вє
гавнїннѣхъ морскїхъ.

Кє. Йєко да ѡмѡчит-
єа ногѣ твоѣ вє крѡ-
ви, іазїкѣ пєєь тво-
їхъ ѡтѣ вєрѣгъ ѡтѣ
негѡ.

19. А коли Ти спасєш наш, воскресши
їз грѡба, межє тьмою Ангелїв вознесєш
ся на небо, і возьмєш з собою всїх,
що тут до часу були увязненї; одержиши
в небї від Твогѡ Вїтѣя дари, котрі удї-
лиши своїм людям¹⁾. (ко Єфєс. 4, 18.)

20. Бо Ти удїли своїх дарїв таким, що
зневажаючи Тебе і Твою науку, непокор-
ливї, в перед і в ум собі того не брали,
що Бог в Своїй Церкві буде перебувати.

21. Най же буде благословєний Го-
сподь Бог наш во віки; бо Він перепро-
вадїть нас щасливо дорогою спасєня.

22. Він Бог наш, Бог, котрий є твѡр-
цєм нашогѡ спасєня і Єго великий дар
освободити і спасти нас від смертї вїч-
ної, бо Він має ключї житя і смертї.
(Апок. 1, 18.)

23. Однакож Господь Бог сокрушить
голови ворогїв своїх, Він приклонївши
вершки голов, упокорить тих, що по-
груженї в грїхах, гѡрдѡстїю возносять ся
і не заховують Єго заповїдїй.

24. І то тим певнїше, коли сам Бог
сказав: вижену ворогїв їз Васана, з мїсця
красногѡ і урожайногѡ, і погружу в фя-
лях моря, як колись Фараѡна.

25. Від їх забав і утїх земских пере-
несу їх в стан погїбели котрий буде
так страшним, що нога твѡя, вїрний
мїй народє, буде бродити в їх кровї,
і язик собак твоїх почєрвонїє від кровї.
яку вплють ся твої ворогї²⁾.

¹⁾ Всї люди були до часу невільниками, остаючись під грїхом в власти сатани, аж доки Христос Спаситель не увільнив їх від неї оплатївши довг чесною своєю Кровїю на хрестї. Взвє же з собою Христос душї правєдних, котрі перед здїланим відкупом не могли бути припущєними до неба.

²⁾ Від стиха 23—25 предсказує творець кару всїм непоправним і закѡснїлим грїшникам, як і ворогам сьвятої Божїої Церкви і Єго вїр-
них. Стих 24 мож так розумїти, коли вже Бог сам сказав: Ворогїв Церкви моєї, що то згордили богатїми спасительними єї ласками, про-
жену і потоплю їх в бездонних фялях морских власної їх гѡрдѡстї і слїпѡстї, як колись Фараѡна.

кв. Відкна бѣша шѣствѣа твоѣа Бѣже, шѣствѣа Бѣга мсерѣа царѣа, ѡже кз сватѣамз.

кв. Предварѣна кнѣзи кѣмъ поѡщнѣмъ, посреѣдѣ дѣкѣ тимпаннѣцѣ.

кн. Кз цѣркѣмъ класоакѡте Бѣга, Господа, ѡтѣ йстѡчнѣкѣ Изрѣилѣкѣмъ.

кд. Тамъ Венѣамѣнз ѡнѣкѣнѣй, кз ѡжасѣк.

д. Кнѣзи Ісѡвкѣ, класѡкѣ ѡмъ, кнѣзи Завулѡнѣ, кнѣзи Неѡтѣалѣамѣ.

26. Ія і другі видѣлисьмо Твої побѣдоносні дѣла о Христе Боже мій, котрий, хотяй тепер в місті свѣтѣм по правиці Господа Бога Вітця в небі живеш, однак невидимо перебуваєш в Твоїй св. Церкві¹⁾

27. В часі побѣдоносного Твого походу йшли князі, то є старщина народа, разом з тими, що сѣпѣвали псалми, і з дѣвами, що ударяли в тимпан²⁾.

28. Они сѣпѣвали: Хвалѣть Бога в ваших Церкѣвах, хвалѣть Господа із сімени Ізраїля т. є. Христа³⁾.

29. В тѣм побѣдоноснѣм поході мали участь князі: Венѣамин наймолодший в ужасі (т. є св. Апостол Павло з поколѣня Венѣаминѣ, наймолодший т. є. послѣдний в званю своїм апостольскѣм в ужасі т. є з зачудованѣм і з всяким пожертвованѣм оповѣдяючи славу Богу).

30. Князі Юдскі (т. є. Апостоли з того поколѣня, крѣвні Ісуса по плоти, якими суть Яков, Юда і Симеон); князі Завулѡна і Неѡтѣалѣамѣ (т. є. прочі Апостоли від Ветсайди, як св. Петро, Андрей, Яков, Филип, Матей⁴⁾).

¹⁾ Сим стихом стверджує пророк то, що висше сказало ся, приводячи собі в памѣть, що вже до тепер Господь Бог для вибраного народу здѣлав і враз що еще в будучности має здѣлати.

²⁾ Почавши від сего стиха описує творець побѣдоносний, торжественний похід, коли вже Господь Бог Ісус Христос возніс ся на небо і засѣ на престолі по правиці Бога, в Ёго царстві т. є так в Ёго Церкві на землі, як і в царстві Ёго відвѣчної хвали в небі. В дословнѣм же значеню, торжественний похід, коли вже в церкві сѡнскѣй умѣщено кивѡт завѣта, містить сей стих пророцтво о наверненю до св. Церкви Христа, людей рѣжного стану, гѣдности і пола.

³⁾ Отѣ йстѡчнѣкѣ Изрѣилѣкѣмъ Деякі відносять ті слова до Господа Бога, т. є. до Мессіѣ, котрий з Ізраїля походить, инші же розумѣють під ними в загалі всѣх разом Изрѣилѣтян.

⁴⁾ Наведені імена поколѣнь Изрѣилѣкѣмъ не виключають з того походу людей з прочих поколѣнь Изрѣилѣкѣмъ. Навѣть творець поколѣня Венѣаминѣ і Юди, бо они були найближчі Єрусалима, де почивав Кивѡт завѣта, де перебував, страдав, воскрес і возніс ся на небо Христос. Навѣть також поколѣня Завулѡна і Неѡтѣалѣамѣ, яко найдалше віддалені від того свѣтѣного мѣсця.

кд. Заповѣждѣ Бѣже сѣлаю твоѣю: ѡкрукѣнѣ Бѣже сѣ, ѡже содѣлаѡх ѡсѣ кз насѣ.

кв. Отѣ храма твоєгѡ кѣ Єрусалимѣ, текѣ принесѣтѣ царѣе дарѣ.

кд. Запрѣтѣ зѡкрѣмѣмъ трѡстѣнѣмъ сѡнам ѡнѣцѣмъ кз ѡнѣцѣмъ людскѣмъ: ѡже затѡкрѣтѣ йскѡшенѣмъ сребрѡмъ.

кд. Растѡчѣ йзѡкѣкѣ хотѣшѣмъ крѣнемъ: прѣйдѣтѣ мѡлитѣннѣцѣ отѣ єгѣпта, ѡдѡнѣа прѣдварѣтѣ рѡкс своѣ кз Бѡгѣ.

кв. Цѣрѣтка земнѣа, поѡте Бѡгѣ, всѡнѡте Господѣкѣ.

кд. Восшѣдѣмъ на нѣко небѣсѣ, на вѡстѡкѣ.

кв. Єѣ дѡстѣ глѡсѣ своѣмъ глѡсѣ сѣлаѣ, дадѣте слѡвѣ Бѡгѡкѣ на Изрѣилѣ: класѡкѣпѡта єгѡ, ѡ сѣла єгѡ на ѡблацѣмъ.

кн. Дѣкѣмъ Бѡгѣмъ кз свѡтѣмъ своѣмъ, Бѡгѣмъ Изрѣилѣкѣмъ: тѡй дѡстѣ сѣлаѣ ѡ держѡкѣмъ людѣмъ своѣмъ, класоакѣнѣ Бѡгѣ.

31. Господи Боже укрѣпи Твоею силою все, щось до тепер здѣлав для Твоеї Церкви; дай, щоби наша Церков була всегда побѣдоносна.

32. Самі царі принесуть свої дари, Твоїй Церкві, основаній в свѣтѣм місті Єрусалимі.

33. Устраши і відверни ворогів Твоеї Церкви, що як звѣрі в густій тростині укривають ся під рѣжними видами, і що як дикі воли (яко легкодушні розпунтні люди) жиють межи Твоїм народом, та старають ся підступами і рѣжними злими прикладами відсторонити від Твоеї Церкви тих, що суть по подобію сѣбла випробовані в огни рѣжних бѣд.

34. Прожени тих, що своїм переслѣдованѣм наносять бѣду Твоїй Церкві, а тоді Єгѣпет і Єгѣпѣя т. є. найзавзятѣйші Твої вороги і найдалше стоячі від Твоеї правди, прѣйдуть благаючи приюта в Твоїй Церкві.

35. Всі народи землі дайте хвалу Господу Богу, оповѣдайте в пѣснях славу Ёго в псалмах.

36. Хвалѣть Господа Бога, що від всхѣдної сторѡни Єрусалима із гѡри Сѣоньскѡй возніс ся до неба.

37. Бо дивѣть, Бог сей зможе своїм словам і обѣтнѣцѣм дати силу. Він зможе їх розповсюдити. Дайте тому Богу Изрѣилѣ славу, котрого має стат прекрасний і всемогучество показує ся і колись яснѣйше покаже ся на облоках небесних т. є. на небі.

38. Дивний і чудесами прославлений єсть Господь Бог во Свѣтѣх своїх; той Бог Изрѣилѣ дасть силу і мѣць покѡреня всѣх ворогів; нехай буде сей великий Бог благословенний.

Псалом 68.

Поможи мені.

Надпись: »Въ концѣхъ, о ѡзмѣнишася, псаломъ Давіда.«

Цю надпись вьясняютъ деякі слѣдующимъ способомъ: В концѣ закона, котрий есть Христос, сей псалом вимірений від Бога самому Давиду вдохновений о змінивших ся від злого в добре, котрим просить пророк Господа Бога, щоби его скорб змінила ся в радість. Після надписи, творцем сего псалма есть цар Давид; час же і причину, для якої би сей псалом мав бути зложеный, означити трудно, а то тим труднѣйше, коли о історичнім і буквальному змісті сего псалма ріжні суть гадки. Деякі, заперечаючи сему псалмови всяку історичну основу, уважають его чисто пророцким в котрім находить ся живими красками намальований образ страдающего Христа Спасителя яко Мессіи, того князя вірних і жерела всякого усправедливленя. До такої гадки і такого суду привели многих ріжні місця в новім завітї як на пр. у Іоанна (гл. 2, 17, 15, 25, 19, 28, 29,) в Діян. Апост. (1, 20,) в посл. св. Павла до Рим. (11, 9, 10, 15, 3,) в котрих сей псалом о Христї вьясняе ся. Вкінці зваживши, що декотрі місця сего псалма, як стих 10 і 26, кромі Христа до нікого иньшого не дадутъ ся віднести, тим скорше можна висказати, що сей псалом есть одним із чисто мессіянских. Короткий зміст сего псалма есть: описане страсти Христової і предсказане карі для закостенѣлих Его ворогів, а спасеня і потішеня для надіючих ся на Него і на Бога.

а. Спаси мѧ Бже, ѡко видѣша кѣды до днѣи мѣѧ.

б. Оубѣдѣхъ въ тмѣнїи глѣбинѣ, и нѣсть постѣнїѧ.

в. Придѣхъ въ глѣбинѣ мѣрскїѧ, и вѣра потенїѧ мѧ.

1. Спаси мя Господи Боже мій; бо гіркі води смутку втиснули ся до моєї душі, терпіня всякого роду умучили мене, як мучить ся чоловік, що потопає в глибокій водї¹⁾.

2. Я попав ся в глубінъ тих терпінъ, як би в безодне грязке болото, на яким трудно найти місця где би мож було оперти ся та видобути ся з него.

3. Остаю серед тих терпінъ, як би серед глибокого бурливого моря, котрого бісячі ся фалї, мало що не потоплять мене, а боввани розриваючої душу горести зігнули мене.

¹⁾ Тверець порівнує нещастя, терпіня, біди і утисненя поетичнимъ способом, то з фалюющею водою, то з бездонним морем, то з грязким болотом, і пр.

д. Оубѣдѣхъ зоквѣи, ѡзлочѣ гортанѣи мѣи: ѡчѣзѣста ѡчи мѣи, ѡтх ѣже ѡповѣти мнѣ на Бога мѣгѣи.

е. Оумножишася пѣче клѣсѧ глабѣи мѣѧ, ненакїдѣщїи мѧ тѣи.

ж. Оубрѣдѣхъ країи мѣи, ѡзгнѣщїи мѧ неправѣднѣи: ѡже не кощїщѣхъ, тогда коздалѣхъ.

з. Бже, ты оубрѣдѣхъ ѣси безѣмїѣ мѣѧ, и прѣгрѣшенїѧ мѣѧ ѡ тебе не ѡтѣишася.

и. Да не постыдѣтсѧ ѡ мнѣ терпѣщїи тебе Гди, Гди силѧ.

й. Нижѣ да посрамѣтсѧ ѡ мнѣ, ѡцѣщїи тебе Бже Іилѣкѧ.

і. Ілѣкѧ тебе радї прѣтерпѣхъ понѣшенїѣ, покрѣи срамѣтѧ лицѣ мѣѧ.

к. Чѣждѧ вѣхъ країи мѣѧ, и стрѣннѣи сыновѣи мѣѧ матери мѣѧ.

4. В тїй болїзни і терпїню ослаб я вже і голос утративъ взиваючи о помїч; занемогла також і сила моїх очий позираючих на небо, звїдки визираю і надїю ся Твоєї помочи, о мій Господи і Боже.

5. Число ненавидячих мя і переслїдуючих без причини, умножило ся; їх так много, як волося на головї¹⁾.

6. Они укрїпили ся і взяли верх над мною; в заїлости своїй заприсягли менї кару, на яку я не заслужив; кажуть сплатити, спокуювати се, чого я ніколи не взяв їм, та чого я не завинив.

7. О Господи Боже мій, Тобї відомо, як неслухно поступили зі мною; Ти знаєш, яке то мое безумїє, мій грїх. (Суть то грїхи людий всїх, які я на себе приняв щоб за них Тобї задосить вчинити. Ісая 53, 11.)

8. Господи Боже, не допусти, щоби се мое терпїне було згїршенем для вірних.

9. І щоби мали ся того встидати ті, що на Тебе надїють ся і що Тебе лиш шукають о Господи Боже сил небесних²⁾

10. Бо що терплю, терплю для Твоєї слави і Твоєї справедливости а не для моїх грїхів; я терплю так велику ганьбу що і сам стидаю ся.

11. Мої країни і братя, мої ученики і крѣвнї і знакомї уважали мене за чужого (Мат. 46, 56) а сини матери моєї (т. є жиди, котрим зі мною разом спільна матїр) мали мене за чужосторонного, а то:³⁾

¹⁾ Каже творець: Ворогів так много, як волося на головї. Есть то увеличений спѣсїб бесїди, так звана гіпербола, мїсто сказати: число ворогів велике, не до счисленя.

²⁾ Стидалиби ся, слиби Христос не був воскрес.

³⁾ Під братами, розумїють ся так жиди, котрі були одного племенї з Христом, як і крѣвнї, знакомї і ученики Христа, котрі Его в часї страданя опустили і повтїкали; „синѣ же матери“ суть також жиди, учителї і члени синагоги, котра була так жидам як і Спасителю спільною материю. Христос бо, кромі крѣвних і знакомих не мав жадних рїдних братий, Він був єдинородний Син і один тїлько у Матери своєї, прѣсвѣтої Богородици.

гі. Яко ревность до-
мѣ твоегѡ снѣдѣ ма, и
пощеніа поносѣицѣхъ
твѣхъ, нападѣша на ма.

гі. И покрѣихъ по-
стомахъ душѣ моею, и
бѣсть къ пощенію
мнѣ.

ді. И положихъ о-
дѣжаніе мое вѣтнице, и
бѣихъ ѡма къ прѣтѣ.

еі. О мнѣ гасм-
лахъса скдѣицѣи къ
краткѣхъ, и ѡ мнѣ
поахъшѣи цѣи кінѣ.

зі. Яз же молитвою
моєю къ тѣхъ Бже:
врѣма благоволеніа, Бже.

зі. Вж мнѣжестѣхъ
милости твоеѣ оуслѣ-
ши ма къ истинѣ спа-
сеніа твоегѡ.

иі. Спаси ма ѡтх
вреніа, да не оуглабѣнѣ:
да ѡбѣаключѣа ѡтх не-
навидѣицѣхъ ма, и ѡ
гасбѣицѣхъ кѡдѣ.

ді. Да не потопѣтъ
менѣ вѣра коднаа, ни-
же да пожрѣтъ менѣ
гасбѣннѣ, ниже скѣдѣтъ
ѡ мнѣ рокѣицѣхъ оуѣтъ
своѣхъ.

¹⁾ Ціле жите Христа було постом; бо Христос жив убого, від-
мавляючи собі всяких вигід і умертвляючи тіло своє і таке Его жите
було причиною, що жиди розв'язлі по фарисейски гіршили ся і Ним
гордили.

²⁾ „Скдѣицѣи къ краткѣхъ:“ тільки що судії. Після всхідного звичаю
відбували ся суди на місцях публичних, якими були і ворота міста,
котре було в округ муром обведене.

12. Дятого, що обстав я в свѣтій
ревности за славу дому Твоего, свѣтінї
Твоеї, та що грѣхи Тебе ображаючих
спали на мене.

13. І щом в постї для жалю і смутку,
плакав в душї своїй, і то було новою
причиною, що вороги мої гордили мною¹⁾

14. Постячи приоблїк ся в грубу одїж,
а і то було причиною, що я став ся
їх приповідкою та предметом погорди.
(Мае. 11, 19.)

15. На против мене виступили з лож-
ними бесѣдами ті, що сидять на публич-
них місцях в воротах міста, (т. е. самї
судії, котрих обовязком єсть боронити
правди), а пїяки та розпустні упиваючи
ся, сьпівали о мнѣ хульнї піснї²⁾.

16. А я звертаюсь в молитвах до Тебе,
о Боже і Господи мій; надїйшов вже час
Твоего благоволеня (т. е. час задосить-
учиненя) і примиреня Твоего з людьми.

17. Вислухай мене ради великого ми-
лосердя і правдолюбя, для яких дана
нам обїтница, що Ти нас спасеш.

18. Виведи мене шасливо з грязи тер-
піня, щоби я в нїй не потонув; освободи
від тих, що мене ненавидять, виведи
їз глубини, від мого смутку і моєї бо-
лїзни.

19. Щоби мене не потопила своїми
фалями в гору спинаюча ся вода, щоби
не покрила мене бездонна глубінь, та
щоби і рїв (грїб), в який я попав ся,
не запер ся над мною.

і, Оуслѣши ма Гѣ-
споди, яко вѣага ми-
лостѣ твѣѣ, по мнѣ-
жестѣш ѡдрѣтъ твоѣхъ
прѣзри на ма.

ка. Не ѡткратї лицѣ
твоегѡ, ѡтх ѡтрока
своегѡ. Яко скорбаѣ,
скѣрѡ оуслѣши ма.

кв. Вонамъ душї мо-
ей, и ѡзвѣки ю: крагъ
моѣхъ ради ѡзвѣки ма.

кг. Ты во кѣи по-
щенію мое и стѣдъ
мої, и срамотѣ мої.

кд. Прѣдъ твоею
(єсть) кѣи ѡскорбѣ-
юцимъ ма: пощенію
чѣаше душѣ моѣ и
страсть.

ке. И ждѣхъ сѣскор-
бѣцаго, и не бѣ: и ѡу-
тѣшаюцихъ, и не ѡ-
брѣтѣхъ.

кз. И дана къ снѣдѣ
моѣ жѣлчк, и къ жѣдѣ-
дѣ моѣ напоїна ма
ѡцѣ.

кѣ. Да вѣдѣтъ тра-
пѣза ѡхъ прѣдъ нїми
къ сѣтъ, и къ козѣ-
данію, и къ сѣбѣази.

20. Вислухай о Господи, молитву мою
ради великої доброти твоеї, а для без-
конечного милосердя Твоего, поглянь на
мене милосерним Твоїм оком.

21. Не відтягай ся помочи слугї Тво-
му; я тяжко страдаю, терплю, мучу ся;
спїши з Твоею помощю.

22. Охорони жите мое, спаси мя ради
ворогів моїх, щоби ся завстидали, видячи
мене спасеного.

23. Бо Тобї відомо, о Господи Боже,
мій, як они мене завстиджують, насмі-
вають ся з мене і гордять мною.

24. Не меньше знанї Тобї і всї вороги
мої; в їх руках чекає мене тільки по-
горда і терпінє; а то тим більше сму-
тить душу мою.

25. Я чекав такого, щоби подїляв
смуток мій зі мною, і не було такого;
шукав кого, щоби мене потїшив, і не
знайшов.

26. Они кормили мене жовчею, а в
жаждї моїй почаствовали мене напоєм
з ѡцѣ.¹⁾ (Іоан. 19, 29.)

27. Виджу я, о Господи Боже, яка їх
за се постигне кара. Власний їх стїл,
при котрїм будуть ся живити, буде їм
сїтню згубною, в яку самї ся зловлять;
а надгорода їх погібель і кара вічна
за згїршенє²⁾.

¹⁾ Два рази напоювали Христа таким напоєм; раз, нїм єше на
крест прибили, коли обнажений сидѣв на каменї, а вороги готовили
орудя розпѣтя, дригий же раз, коли висѣв на крестї і казав: »Жажду«.

²⁾ Від 27 до 33 стиха предсказує ся в формї проклятя, кара за-
служена, яка має постигнути ворогів Христових. „Най буде їх трапѣза
в сїть.“ Они дали менї ѡцѣ з зѡвчею, най же за те буде їм прикра
їх пожива, коли при столї схотять ся покрїпити. Під трапѣзою розуміють
деякі Письма Мойсейовї і Пророків, в котрих жиди читаючи місто, щѡб
ся навернути, пізнаючи правду, самї в сїть невірства впадають, з кот-
рого освободити ся їм трудно. Дальше предсказанї карї постигли жи-
дѣв по збуреню Єрусалима і занятю Палестини Римлянами за Тита,
римского цїсаря.

ки. Да помрачатся
Очи их еже не видят,
и хребет их кыи
славы.

кд. Прой на на
гнѣхъ твоѣхъ, и ярость
гнѣва твоего да по-
стигнетъ ихъ.

л. Да вѣдетъ двѣрз
ихъ пѣствъ, и кз жи-
лища ихъ да не вѣ-
детъ жикѣи.

ла. Зане егѣже ты
поразиа еси, тѣи по-
гниа, и кз волкъзи
ѣвкз мойхъ прило-
жиа.

лк. Приложи безза-
коніе кз беззаконію
ихъ, и да не видѣствъ
кз правдѣ твоѣ.

лг. Да потребѣтсѣ
ѡтз книги живѣхъ, и
сз праведными да не
напишѣтсѣ.

лд. Ницхъ и вселѣи
ѣсмь азъ: спасеніе твоѣ
Бже да прийметъ мѣ.

ле. Восхвалю ѣма Бга
моєго сз пѣсню, воз-
величѣ егѣ кз хвалѣни.

28. Их очи померкнутъ так, що і не спостережуть, в як велику безодню зла они попали; їх хребти покорчать ся від згинання під чужим правлінням.

29. Ти вилєш на них Твій справедливий гнѣв яко кару, і ціла строгість того постигне їх несподівано.

30. Их рідний край стане ся пустим і в їх домах не буде ніхто більше мешкати.

31. Бо они переслїдовали Того, котрого Ти для гріхів людских тяжко зранив, они і так вже раненому до Єго болів додавали нових болів.

32. Ти сам поступиш, що они в за-слїпленю своїм упадаючи з гріха в гріх не доступлять ласки оправданя¹⁾.

33. Они вимажуть ся з книги вибраних Божих і не причислять ся до праведних і сьвятых²⁾.

34. А я єсмь той убогий і болячий, котрий спасе ся Твоїм всемогучеством від всіх сих терпін.

35. А за те восхваляю я Господа Бога мого в піснях і вознесу величіє Єго і силу в хвалах і піснях.

¹⁾ Найстрашнїша кара, яка в тїм стиху висказує ся; бо таким способом мають заковенїлі вороги Христа утратити вїчне щастє.

Господь Бог справдї не хоче нічого нещастя, не хоче смерти грїшника, но щоби навернув ся і жив. Но коли чоловік мїсто поправити ся, з грїха в грїх вступає, легковажачи собї напїмненя Божї, тодї лишає єго Бог при єго злїй волї, відтягаючи єму свою ласку, а так чоловік самовільно погибает.

²⁾ „Да потребѣтсѣ ѡтз книги живѣхъ,“ розумїє ся, не поодиноких жидів, бо они, если ся навернуть, могут належати до праведных і сьвятых. Так, по воскресеню Христа многї жиди навернули ся і стали ся Сьвятими Божими; та предказана кара має ся розумїти о цїлїм народї жидівским взагалї. Той нарид був вперїд народом сьвятим і вибраним у Бога, по воскресеню же Христа перестав він таким бути, а мїсце єго заняли Християне із поган і жидів наверненї. Розумїєсь те мїсце в загалї о відкиненю цїлого жидівского народу.

лс. И оубо дне вѣ-
детъ Бгѣ пѣче тѣцѣ
ѣна, роги ѣвносаща и
пазнокти.

лз. Да оубратъ нищїи
и возвеселѣтсѣ: въз-
зритѣ Бга, и живѣ вѣ-
детъ дѣша ваша.

лн. Ико оубавиша оуб-
вѣгѣа Гбсподь, и оуб-
кованныа своѣа не оуб-
ничижи.

лд. Да восхвалятъ
егѣ неба и земля,
море и всѣ живѣцаа
кз немъ.

ле. Иво Бгѣ спасѣтъ
сїюна, и созидѣтсѣ
градъ Ісдѣйстїи.

ла. И вселѣтсѣ тамъ
и наслѣдѣтъ ѣ.

лв. И сѣма равѣхъ
твоѣхъ оудержѣтъ ѣ:
и любашїи ѣма твоѣ,
вселѣтсѣ кз немъ.

36. А та похвальна жертва буде Господу Богу приятнїша чим жертва із молодого телятка, котрому шо йно виростають роги і пазнігтї.

37. Бїднї і засмученї увидївши то, що Господь Бог для мене здїлає, потїшать ся. О люди, поперед старайте ся жити Богом (т. є після Єго закона і приписів), а будуть жити во вїки душі вашї.

38. Бо вислухає Господь Бог молитву бїдних в їх нуждї; Він також не залишить і тих, що хотяй на час узами грїха звязали ся, но в покаяню знова до него прибїгнули.

39. Нехай за те вихваляють Господа Бога небо і земля і море і всї сотворїня, що в небї і на землї живуть.

40. Господь Бог вибавить Сїон (т. є. перву свою Церков) з всякої бїди і гнету т. є. нова Церков розпросторонить ся по рїжних мїсцях¹⁾.

41. І спасенї люди прийдуть в їх посїданє.

42. Також і потомки вїрних слуг Твоїх одержать їх в наслїдство, і цілу землю, на котрїй безперестанно будуть перебувати ті, що люблять славу Господа Бога свого²⁾.

¹⁾ Продсказує ся в тїм стисї обновленє Юдеї збуреної поганями через то, що на мїсци синагоги повстануть Церкви християнскї так в опустошенїм краю жидівским, як іпо цїлїм сьвїтї.

²⁾ Потомки вїрних слуг Єго, суть всї християне, що Апостолами, а по них їх наслїдниками Епископами, а потому і їх учениками, Сьвященниками, до пізнаня спасительной правды привернули ся.

Псалми утренні.

Псалом 20.

Псалом царский.

Надпись: »**Въ** коніцъ, псаломъ Давіда
вдохновенный.«

Надпись, вказує творцем сего псалма самого царя Давида, час же і причина зложеня его з трудностю дає ся определити. Містить він молитву войнів Давидових, говорить св. Аваназий. Став ся він пізнійше постсянною молитвою за царів, і здає ся, що его співали на хори. Св. Василий, а за ним Феодорет і Євтимій, відносять зложене сего псалма до часів царя Єзекія і его воєнної виправи супротив Сенахериба. Св. Августин, Ерним і інші за ними, вясняють сей псалом зі всім відповіно о Христі і Его побіді над сатаною і над переслідователями Его Церкви.

д. Оуслышитъ тѣ
Господь въ день
печали: защититъ тѣ
Имя Бога Іакквал.

к. Послетъ тебѣ
помощь ѿ силъ
своихъ заступитъ тѣ.

г. Поманѣтъ кѣмъ
жертвъ твою, и
всесожженіе твоє
точно бѣди.

¹⁾ Да поманѣтъ жертвъ“ мовить творець, не як би Господь Бог мав о них забути; у Господа Бога бо ніт позабутя; хоче він тими словами тільки сказати, що Господь Бог зі взгляду на жертви, о котрих знає, тепер своєї помочи не відмовить.

1. Най вислоухає тебе царю Бог в твоїх потребах і нуждах, а імя Господа Бога Якова, (т. е. сила і всемогучого Господа Бога, що Якову, патрарсі, і его потомкам обіцяв помагати), най тебе стереже.

2. Най тобі пішле поміч із свого сьвятого місця, де стоить кивот завіта, і охороняє тебе з небесного Сіона.

3. Най буде памятливий Господь Бог на всі твої жертви безкровні, як і кровні цілопаленя і най они будуть Ему милими, тобі же самому в пожиток¹⁾.

д. Дастъ тебѣ
Господь по сердцу
твоему, и кѣсь
сокрѣтитъ твою
испованитъ.

е. Возрадемса о
спасеніи твоєму, и
къ имя Господа
Бога нашего
возвѣстимса.

ж. Испованитъ
Господь всѣ
прошанія твоѣ,
ныне познахъ,
яко спасе Гдъ
Христа своего.

з. Оуслышитъ его
съ небесе свѣта
своего, въ
силу спасеніе
десниці его.

и. Сін на колѣс
цахъ, и сін на
коняхъ, мы же
къ имя Господа
Бога нашего
призовѣмъ.

с. Тѣ спати
вѣша, и
падѣша, мы же
востанемъ и
исправихомса.

г. Господи спаси
царя, и
оуслыши ны,
къ онъ же
еще день
призовѣмъ тѣ.

4. Най виповнить Господь бажаня твого серця і всі добрі замисли твої, і нехай укріпить всемогучою рукою всі твої підприємця.

5. Ми будемо тішити ся з Твого спасеня, а по віднесеній побіді похвалимо ся о імени Господа Бога нашого.

6. Нехай дастъ Господь Бог всю по твому бажаню. Ми вже передвиджуем і на певно надіємо ся, що Він не опустить, но спасеть того, котрого зволив ласкою своєю на царя нам помазати.

7. Господь Бог, що особливо в небі перебуває, вислоухає его і всемогучою силою правої своєї руки заховає его від усякого зла.

8. Вороги наші хвалять ся в гордості своїй множеством коний і воєнних возів, і на них покладають всю свою надію; ми же звиваємо помочи Господа Бога нашого і на Него лишень надіємо ся; Він бо один допоможе нам побідити ворогів наших.

9. Вороги наші зломані Его силою, побіджені упадуть, ми же опираючись за помочию Господа Бога їх силі, твердо позістанемо і піднесем ся яко побідителі землі.

10. Господи Боже, спаси нашого царя і вислоухай нас кожного часу, коли за него будемо ся молити.

Псалом 20.

Царский.

Надпись: »**Въ** коніцъ псаломъ Давіда.«

Надписи видно, що сей псалом зложений самим царем Давидом; час же его зложеня не певний. Зміст сего псалма єсть то молитва благодарственна народа за уділені царю від Господа Бога добродійства. Св. Отці і многі толкователі вясняють

сей псалом яко благодарственну молитву Церкви за отриману Христом побіду над світом, гріхом і дияволом. І справді деякі місця сего псалма не можна инакше розуміти, як лиш о самім Христі. По тій причині вже халдейський парафраст, як і давнійші і новійші рабіни відносили сей псалом в буквальный зміслі до Мессії.

а. Гди, сілою твоєю возвеселитса царь, и о спасеніи твоємъ возрадетса слава.

б. Желаніе сердца егво даль еси емъ, и хоткнїа оустнъ егво нкси днїиах егво.

в. Ико предварїа еси егво благословенїемъ благостыннїамъ, положиа еси на главк егво ккнїць отъ камїне честна.

г. Живота просїах еств оу тебе, и даль еси емъ долготъ днїи кз вккз вкка.

д. Велиа слава егво спасенїемъ твоїмъ, слава и великнїе возложиши на него.

е. Ико даси емъ благословенїе кз вккз вкка: возвеселиши егво радостїю съ лицемъ твоїмъ.

1. Господи, в Твоїй силі найде наш цар всегда потїху; він розвеселить ся помічїю, яку Ти пішлеш для него.

2. Ти заспокоїв желаня его сердца, не залишаючи вислухати его молитви¹⁾.

3. Ти удїлив ему своїх добродїйств вперед, нїм він сам о те просив Тебе. Ти здїлав его царем, положивши на головї его вінець царский з найчистїйшого золота, приукрашений дорогими камїнями²⁾.

4. Він просив Тебе, щобись его задержав при житїю; а Ти ему обїцав довго-тревале жите³⁾.

5. Слава его, яку він Тобою спасений одержав, превелика, но Ти его славу і красу умножиш еще більше.

6. Господи Боже, Ти поблагословиш на довгий час не тільки его самого, но здїлаєш, щоб і другї благословене ним получили; Ти здїлаєш его щасливим і веселим, дозволяючи ему тїшити ся огляданем відповідного Маєстату Твого⁴⁾.

¹⁾ Виясняючи сей псалом о Христі, згідний сей стих з словами Христа у Иоана 11, 42.: «Иъз вкдѣхъ пакї всегда ма послѣшавши.»

²⁾ О Христі сей стих належить так розуміти: «Ти від віка здїлав Его царем неба і землі і посадив Его на тронї одесную Тебе, вложивши на голову Его царский вінець.» Цар царів і Господь господствующих.

³⁾ О Христі: а Ти Ему дав жите вічне.

⁴⁾ О Христі: Господи Боже, Ти здїлаєш Его в віки жерелом всяких благословенїй для других.

з. Ико царь оупова-етъ на Господа, и милостїю Вышнагво не подвижитса.

и. Да обрашцетса рска твоа вскѣмъ крагѣмъ твоїмъ: деснїца твоа да обрашцетъ всѣмъ ненавїдащїмъ тебе.

д. Ико положиши ихъ ѡакъ пїрь огненнѣю къ кремѣ лица твоегво: Господь гнѣкомъ своїмъ сматѣтъ ѡ, и снѣтъ ихъ огня.

ї. Падѣтъ ихъ отъ землї погсвнїши, и скѣма ихъ отъ сынѣмъ челоѣческїхъ.

а. Ико оуклонїша на та слава, помїсаниша совѣты, иже не возмогѣтъ составити.

к. Ико положиши ѡ хребѣтъ, къ иъзытцѣхъ твоїхъ оутѣкнїши лице ихъ.

г. Вознесїса Господи сілою твоєю: воспоемъ и поемъ силы твоа.

7. Ти здїлаєш се, бо цар наш цілу свою надїю на Тебе покладає а тим самим він забезпечує себе, що лиш в милосердію Твоїм опїки шукає.

8. Всемогуча сила Твоєї руки винайде і постигне всіх ворогів, що Тебе ненавидять і Твого царя не слухають.

9. Господи, Ти їх строго покараєш; бо зітреш їх і попалиш як пїч огненну, і коли они увидять лице Твоє горїюче справедливым гнѣвом, посмутнїють і щезнуть як би в огни перед тим гнѣвом.

10. Ти погубиш не тільки їх самих, но також і їх потомків так, що і слїду межї людьми по них не буде.

11. І то цілком справедливо, бо они хотїли і осмїлили ся положити на Тебе всякі зла; они безумнї гордили Тобою; они нужденнї укладали собі пляни, якї нїколи збути ся не можуть.

12. Господи Боже, Ти їх так строго покараєш, що і спамятати ся їм буде годї; нечаянно і з усіх сторїн окрѣжать їх всякого рода бїди. І ті, що по них остануть ся, будуть пораженї смертоносними стрїлами Твого справедливого гнѣву¹⁾.

13. Господи Боже, укажи ся нам в силї Твоїй, а ми будемо співати і вихваляти Твою силу і чуднї дїла Твого всемогучества.

¹⁾ Дуже трудний сей стишок; ріжні ріжно виясняють. Теодорет і Евтимїй виясняють его так: «Ти проженеш їх і принудиш щоби хребет свій обернули утікючи перед Тобою, а Твоє загнѣване лице постигне також і дїтий їх.» Беллярмін: «Ти здїлаєш їх хребтом, то есть частию тіла, котра виставлена есть всегда на бичоване; Ти здїлаєш, щоб їх лице для більшої їх муки, споглядало на Твоїх вибраних, як на ті останки з помежи тих, котрих Ти ущасливиш.» Маттей, Менохїй, Босвет і Тїрїн держачи ся первотвору, виясняють сей стишок так: «Ти їх достигнеш Твоїми смертоносними стрїлами так, що они будуть принужденнї обернувши хребти свої, утікати.»

Псалом 3. гляди на стр. 29.

Псалом 37.

Покаянний 3.

Надпись: »Псаломъ Давіда, въ памѣть ѡ сѣбѣотѣ¹⁾.«

Цей псалом зложений царем Давидом. Творець діткнений тяжкою недугою тіла і душі, жалує ся, узнаючи свою недугу яко заслужену кару за свої гріхи, но враз надіє ся і просить Божої помочи. Єсть проте сей псалом аллегорією і кажуть, що в образі недужого чоловіка представлений тут цілий нарід, попавши ся в прикрий і нещасний стан, з якого надіє ся і просить освободження від Бога. Святі Отці вясняють сей псалом в висшій значеню о нарушенім через гріх супокою совісти.

а. Господи, да не іростію твоєю обличши мене, нижє гнѣвомъ твоимъ накажиши мене.

б. Якъ стрѣлы твоѣ оунизѡша въ мнѣ, и оутвердѣхъ вси на мнѣ рѣкы твоѣ.

в. Нѣсть ищѣніа къ плѣти моеї, отъ лица гнѣва твоегѡ, нѣсть міра въ костіхъ моихъ, ѡ лица грѣхъ моихъ.

1. Господи і Боже, не карай мене в Твоім гнѣві і не наказуй в Твоім роз'ярєню, но умилосерди ся, карай як Отець, а не як строгий судия, карай мене, щобим ся поправив, а не щобим ся мав погубити.

2. Знаю, як великим єсть нещастє гріха смертельного, бо не раз вже грязли в мені стріли насланної Тобою кари; не раз дізнав я ріжних прикrostий та гнету, яким мене справедливо досягла рука Твоя за мої гріхи²⁾.

3. Сама вже згадка на Твій гнѣв справедливий, непокоїть мене цілого, а тягар гріхів моїх наповняє мене так великим страхом і смутком, що кости в мені дрожать.

¹⁾ Сю надпись вясняють слѣдующим способом. Псалом Давиду вдохновений і зложений в память великої скорби і ласкавого від неї освободження, на день суботний (до моленя) назначений. То слово »ѡ сѣбѣотѣ« не находить ся в первотворі, а доданє єсть пізнійше грецкими переводчиками, по якій причині, незвістно.

²⁾ Творець порівнує поетичним способом біди і ріжні скорби і терпіння з стрілами, що пущені з лука, грязнуть в тілі і так ранять і справляють болізни.

д. Яко беззаконіа моѣ превыдѡша глѣкѣ моѣ, и якъ время тяжкее отаготѣша на мнѣ.

е. Возмердѣша и согнѣша раны моѣ, ѡ лица бездѣліа моего.

є. Пострадахъ и слакохса до конца, весь день скѣтѣхъ хождахъ.

ж. Яко лѣдѣа моѣ напленишася порѣганій, и нѣсть ищѣніа къ плѣти моеї.

з. Ослабелѣхъ быхъ и смирихса до скла, рикахъ ѡ въздыханіа сердца моего.

и. Господи предъ тобою все желаніє моє, и въздыханіє моє отъ тебе не отгаиса.

і. Сердце моє сматѣса, остави ма сила моѣ, и скѣтѣ очію моею, и той нѣсть съ мнѡю.

к. Дрѣзи моѣ, и искренніи моѣ, прѣмѡ мнѣ прибѣжишася и стѣша.

л. И ближійи моѣ отъ далече мене стѣша, и нѣждахса ищѣніи дѣши моеѣ.

4. Число гріхів моїх зросло понад голову мою і мало що цілого мене не покріють, они обвисли на раменах моїх як невиносимий тягар.

5. Нужденний став я через безумну мою гордість та лїнь так довгу в грісі, що як гнила рана розширив ся що раз дальше смрід згіршеня.

6. По тій причині збіджений до крайности похилив ся я і ходив засмучений.

7. Бедрa мої наповнили ся згубним і пожираючим мя огнем; бо раз розпансані попихали они мене всегда до злого, побуджали до сласти, а здоровля нема в цілім тілі моїм, склоннійше оно що раз більше до злого, чим до доброго.

8. Я мусїв встидати ся, що я як розумний чоловік не міг поконати злих жадоб тіла мого, видїв я що слабну і грязну в понижено і в тій слабости моїй кричав я і воздыхав з глубини сердца мого.

9. Но Господи Боже! Ти сам видиш, як велика моя жажда, щоб освободити ся від зла такого; знані Тобі також і зїтхненя мої.

10. Серце моє т. є. воля моя повстала супроти мене, сила мене опустила так, що хотяй хочу оперти ся покусам, не зумію; слабонька моя воля, померкло свѣтло розуму мого і здаєсь неначе я его зовсім не маю.

11. Приятелі мої і крєвні, що приближали ся до мене, не помагали мені, но як би для більшої кари мого гріху, холоднокровно стоячи приглядали ся тій моїй нужді.

12. Мої же сусіди і ближні відступили мене, оставляючи в руках тих, котрі старали ся мене згубити.

ґі. И ѿщщїи слаа
мнѣ, глаголахъ съетна-
а, и астиннымъ весь
день поучахъса.

дї. Язъ же ѿкв
глахъ не слышахъ, и
ѿкв нѣмъ не ѿверзаш
оустъ своихъ.

еї. И въхъ ѿкв че-
ловѣкъ не слышай, и
не ѿмкнї въ оустѣхъ
своихъ обличїиа.

ѕї. Ико на тѣ Го-
споди оупокахъ, ты
оуслашиши Господи
Боже мой.

зї. Ико рѣхъ: да не
когда порадуютсѣ
врази мой, и внигда
подвижатсѣ ногамъ
моимъ на мѣ келерѣче-
ваша.

иї. Ико азъ на раны
готовъ, и болѣзнь моя
предомною есть вѣнс.

дї. Ико беззаконїе
мое азъ возвѣщъ, и
попѣсѣмъ о грѣсѣхъ мо-
емъ.

кї. Врази же мой
живѣтъ, и оукрѣпшасѣ
паче мене, и оумно-
жишасѣ ненавидѣщи
мѣ вѣхъ правды.

13. Ті лукаві, що мені зло зділати хотіли, зневажали мене, клеветали і обмовляли розповідаючи ложні о мені річи; они по цілих днях розмишляли лиш над средствами і нараджали ся, як би мене згубити.

14. А я, як бим був глухим, не слухав і не уважав на їх поговорки і як би німий, не отвирав я моїх уст на їх обмови.

15. Як той, що слух утратив і мову, я не відповідав нічого на їх обмови і клевети (книг. цар. II, 16, 10, 11, 12).

16. А то для того, бо волів я на Тебе надїяти ся, мій Боже, як себе обороняти, будучи пересвѣдченим, що Ти мене в-слухаеш і поможеш і оборониш.

17. Рівнож і для того, щоб, еслиби я відплачував злим за зле, вороги мої не радували ся видячи мою нетерпеливість, для якої і Ти сам, о Господи Боже, готов би мя опустити; бо вже і так стали вороги мої оповідати о мені не-сотворені дїла коли увидїли мій упадок, і що мій трон зачав ся колати.

18. На koniecъ же і для того, бо я готов за грїхи мої зносити не тільки обмову і хуленя, но також бите і хотяй би рани; грїхъ бо, причина тої моєї тепершної нужди, стоїть завсїгда перед моїми очима.

19. І охотно хочу я зносити всякі поруганя і зла, яко слущну кару за мій грїх; я признаюсь до вини і не заперечую; я хочу всегда роздумувати мій грїшний стан, а чей так скорше покаюсь і поправлю.

20. Но о, Господи Боже мій милосер-ний, Ты, що видиш мене упокореного і з терпеливостю все зносячого, дивись як умножають ся вороги мої і як жиють і як зросло число тих, що мене нена-видять і що старають неслухно нанести мені зло.

ка. Воздаюци мѣ
слаа возблагаа обол-
гахъ мѣ, занѣ гонѣхъ
благодѣтїю.

кв. Не остави мене
Господи Боже мой, не
отстѣпнї отъ мене.

кг. Конми въ по-
мощь мою, Господи
спасенїа моегѣ.

21. Они з помежи тих, що відплачу-ють злим за добре; они мене обмовля-ють і хулять, шом узброївши ся в терпеливість, з ними подоброму обходив ся.

22. Дятого, о Господи Боже мій, не опускай мене і не відступай від мене.

23. Но спїшись мені помочи; бо Ти Господь і Бог, що допомочи і мене спасти завсїгда готов еси.

Псалом 62.

Бог моя потїха.

Надпись: »Псаломъ Давїдъ, внигда вѣти ємѣ
въ пѣстїни їсдаїсткї.«

Сей псалом зложеный самим царем Давидом в часї его переслїдуваня, підчас котрого перейшовши Йордан, коли скитав ся в пустини Єфраїмскїй, котру в ширшїм значеню можна звати Юдскою. Цар Давид покладаючи свою цілу надїю в милосердію всемогучого Бога, просить Его тим псалмом о заступлене і спасене перед переслїдующими его ворогами. Св. Єронїм виясняе сей псалом о приходї Христа. По свѣдоцтву св. Йоана Золотоустого сей псалом причисляв ся від давна до псалмів утренних.

а. Боже, Боже мой,
къ тебѣ оутреню.

б. Возгада тебе дѣ-
шѣ моя, коль множи-
цею тебѣ плоть моя.

в. Къ земли пѣстѣ
и непроходнѣ и без-
воднѣ, такъ къ ска-
тѣмъ ѿвїхъса тебѣ,
видѣти силъ твою и
слакѣ твою.

1. Боже мій, Боже, з розсвїтом у-тренної зорї звертаю очи мої і всі гадки мої до Тебе і Твоїхъ свѣятихъ дїл.

2. Душа бо моя до Тебе одного звертае ся і без Тебе жити не може, як не може жити без страви, без напою, свѣтла і потїхи ещезъ бїльше і тіло мое, хотячи увільнити ся від злого, якому есть підчинене.

3. В землі сїй пустїй, непрохідній і безводній, в пустини дикої природи, як би в свѣятини Твоїй стаю перед Тобою всюди притомним, і душа моя в розмишляню оглядає Твоє всемогучество і свѣтїсть та славу.

д. Яко лѣчши милость твою паче животъ: оустнѣ мои похвалятъ тѣ.

е. Такъ благословляю тѣ въ животѣ моємъ о имени твоємъ коздрѣжѣ рѣцѣ мои.

з. Яко оутѣ тѣка и мѣсти да исполнитса душа моя, и оустнѣма радости восквалатъ тѣ оуста моя.

г. Яще поминѣхъ тѣ на постѣли моєй, на оутреннихъ подчѣхъ къ тѣ: яко былъ еси помощникъ мой.

д. И въ кровѣ крылъ твоєю возрадѣюса, прилепѣ душа моя по тѣбѣ, мене же прїятъ десница твоѣ.

е. Сїи же ксѣ и скаша дѣши моєѣ, кнїдѣтѣ къ преисподнѣ землї: преддѣтса въ рѣки брѣжїѣ чѣсти лїсѣвмѣ къдѣтѣ.

ж. Царь же возвеселїтса о Бѣзѣ, похва-

4. Висше кладу я милосердіе Твое, чим тысячъ жїзней; уста мої не перестануть Тебе вихваляти¹⁾.

5. Я буду безнастанно Тебе хвалити і благословити, і в усякихъ потребахъ жїтя мого не перестану в молитвахъ підносити руки мої до Тебе, о мїй Господи Боже.

6. Молю Тебе, щобъ душа моя наповнила ся товстостїю (т. є. богатствомъ Твоїхъ ласкъ і потїхи), а тоді і уста мої в бїльшїй радости будуть Тебе вихваляти.

7. Коли я, в ночи спочиваючи на ложи моїмъ, о Тобї не забував, о много бїльше хочу Тебе споминати рано пробудивши ся зі сну, подивляти буду Твое всемогучество і доброту, якою Ти мене борониш.

8. Надїючи ся на поміч Твою, повеселюсь під крївлию опікунчихъ крил Твоїхъ, душа моя, дізнавши від Твого покровительства такъ много добра, припаде до Тебе горячою і щирою любовю, виповняючи в покорї Твої прикази: тоді і всемогуча рука Твоя буде мене бїльше хоронити, удїляючи менї щедро своїхъ ласкъ.

9. Дармо старають ся вороги мої мене згубити; безуспїшний їхъ труд, поглотить бо їхъ, закимъ ся спам'ятають, безодня неколкона, і постигне їхъ скоро местний мечъ справедливости Божїої; они попадуть в руки дїяволамъ, тимъ то крови жадающимъ вовкамъ і лїстивимъ лїсамъ.

10. А я, царь і помазанникъ Твій, буду ся тішити Богомъ моїмъ: Єго похвалять

¹⁾ Сим хоче пророкъ висказати, що він бїльше цїнить милосердіе Боже, чимъ найдовшїй вїк, і що єму лїпше в милосердїю Божїмъ хотяйби і заразъ умерти, якъ безъ того жити.

литса всѣкъ кленїйсѣмъ, яко заградїшасѣ оуста глаголющихъ неправеднѣмъ.

всї ті, що узнають Єго правдивимъ Богомъ і в слушнїй справї лишъ Єго іменемъ кленуть ся, а то тимъ бїльше, якъ увидять, що той же самъ Господь Богъ позамикавъ уста тимъ, що зле о Нїмъ говорили та Єго хулили, і що в нїчо обернуть ся злобнї замисли моїхъ ворогїв.

Псаломъ 87.

Глубока жалоба.

Надпись: »Пѣснь псалма сынѣмъ Корѣовымъ. Въ концѣ, о маелѣѣ еже оутѣцѣти, разсѣма Еманъ Езрахїтѣ (Ізраїльтянинъ)¹⁾.«

Деякі вїясняють сїю надпись слїдующимъ способомъ: Псаломъ до спїву переданий сїнамъ Корѣовимъ, щоби єго спївали ажъ до кінця в супроводї музыкального інструмента, званого по єврейски маелее, на перемїну по хорамъ (т. є. коли одинъ хор переспїває, то другїй то саме повторяє). Пїснь поучаюча Емана Езрахити. Навїть з такъ вїясненої надписи трудно відгадати, коли і хто сей псаломъ зложивъ, хотяй о змїстї єго всї майже пояснѣтелї з собою згоджують ся. Найсумнїйшїй бо сей псаломъ цїлий міститьъ скаргу на себе самого засмученого, прїтисненого і в найбільшїй нуждї находячого ся чоловїка, просячого у Господа Бога помочи. В тимъ образї являє ся намъ в псалмї страдаючий за насъ на хрестї Ісусъ Христосъ. Надає ся протѣ сей псаломъ до молитви, в котрїй кожда засмучена і горемъ пририта христїянська душа, може найти для себе полєкшу.

¹⁾ Замїсть »Езрахїтѣ« читаетъ ся в переводї 70 толкователївъ »Ізраїльтянинъ«, но мильно. Хто би той Еманъ Езрахита був, не можъ з певностїю сказати. В I. кнїзї 7, 33, 39, 44, упоминають ся справдї межї поставленими Давидомъ спїваками, Еманъ, Асафъ і Етанъ. Чи вже той Еманъ Езрахита єсть тимъ самимъ спївакомъ, чи иньшїй, і що се слово Езрахита має означати, чи рїдъ єго, чи що иньшого, то все по нинї тайноу, а тимъ бїльшоу, коли Еманъ, спївакъ Давида, бувъ синомъ Йоєла, з роду Кагатъ.

Деякі судять, що сей Еманъ Езрахита, творець сего псалма, живъ в часї виходу Ізраїльтянъ зъ Єгїпта і єсть синомъ Зари, сина Юди. Иньшї же утримують, а то правдоподїбнїшимъ єсть, що сей Еманъ Езрахита єсть справдї творець сего псалма, но що походить з иньшого роду, і що живъ коротко передъ неволею Вавилонською. Сини Корѣови суть левити, півцї походячі відъ Корого, що живъ за Мойсея.

а. Господи Боже спасіння моего, въ дни воззвахъ, и въ нощи предъ тобою.

б. Да видятъ предъ тѣмъ молитва моя, приклоніи оубо твоє къ молінію моему.

в. Ико исповніса зѣла душа моя, и живѣтъ мой адъ приближиса.

г. Прикѣнѣнъ быхъ съ нисходящими въ ровъ: быхъ якъ человекъ къ безъ помощи, въ мѣртвыхъ свободѣ

д. Ико извѣннѣ сплѣти въ гробѣ, иуже не поманѣтъ еси ктебѣ: и тин отъ рѣки твоеѣ отриновѣннѣ быша.

е. Положиша мѣ въ ровѣкъ пришеднѣмъ: въ темныхъ и сѣни смѣртнѣи.

1. Господи і Боже, від котрого надіюся спасеня мого, в день і в ночи взивав я Тебе о помічі).

2. Господи Боже, дозвољ, щоб дійшла до Тебе молитва моя і наклони ухо Твоє вислухати, о що прошу.

3. Душа моя наповнена горем і смутком і жите моє наближає ся до кінця¹⁾.

4. Мене вже тепер мають за такого, котрого до гробу складають; я подібний мерцеві. О еслибим лиш справді в сій хвили був мертвим, то тоді принайменше був бим свобідний від тих нужд та терпінъ, а то на пів умершим; я став ся подібний до чоловіка, котрого вже опустили сили і котрому вже ніяк не мож помочи²⁾.

5. Люди уважають мене вже тепер подібним до ранених, вбитих і лежачих в гробах, о яких би Ти, о Господи Боже, як би о відвержених від Тебе, не мав найменшого стараня.

6. Ти допустив, що вороги мої трунули мене як би в глибоку і темну яму, як би в країну страшної смерти, где нема хотьби маленького луча сьвітла³⁾.

¹⁾ Сей же сам стих від імени Христа: Господи і Боже мій, від котрого надіюся спасеня через воскресене моє, в день самого розпятя і в ніч пред'идучу взивав я Тебе, »Боже мій, Боже мій, всею оставилъ мѣ еси, и: Отче, аще возможно естъ« і пр.

²⁾ Сі слова згідні з словами молячого ся Христа в городі гетсиманьскім (Мат. 26, 38.) »Прискѣрѣна душа моя« і пр.

³⁾ О Христі: В тім моім стані мають мене люди за такого, котрого вже до гробу впускають; они уважають мене опущеним і лишеним всякої помочи; судять, що я неохотно і примушений умираю, но мильно; я хотѣй умираю, то свобідно і по моїй волі, сам бо маю з себе власть, душу мою положити і опять ю взяти.

⁴⁾ Сей стишок виясняють о вступленю Христової душі до ада, де спочивали душі праведних, очікуючи спасеня.

з. На мнѣ оутвердїса яроствъ твоѣ: и всѣ вѣлны твоѣ навѣлх еси на мѣ.

и. Оудалилъ еси знаємыхъ моихъ отъ мене, положиша мѣ мѣрзость сьвѣ.

д. Преданъ быхъ и не исхождахъ: очи мои изнемогостѣ отъ нещеты.

і. Воззвахъ къ тебѣ Господи весь день: воздѣхъ къ тебѣ рѣцѣ мой.

аі. Еда мѣртвыми творїши чудеса? или врачеве воскресятъ, и испокѣдѣтса тебѣ?

кї. Еда повѣсть кто въ гробѣкъ милость твою, и истинѣ твою въ погїбели?

гї. Еда познана бѣдѣтъ къ темѣ чудеса твоѣ, и правда твоѣ въ землѣ забвѣннѣи.

7. О Господи, мене постиг весь Твій строгій, но справедливий гнів; Ти навів на мене за кару всі филї злого.

8. Крімь иньших терпінъ допустив Ти і те, о Господи Боже, що мене відступили всі мої знакомі і приятелі, уникаючи мене як би щось мерзкого. (О Христі Мат. 26, 56. і Лука 23, 49).

9. Я попав в руки лютих ворогів, з котрих висвободити ся мені годі, в тій нужді потемніли, померкли від плачу мої очі, не маючи більше слез.

10. Но я таки не перестав через цілий день Тебе, о Господи Боже, взивати і вносити до Тебе в молитві руки мої, просячи о поміч.

11. Чиж Ти, Господи Боже мій, і серед мертвих твориш чудеса, воскресаючи їх з смерти? або, чи зможуть лікарі повернути їм їх жите, щоб они Тебе могли хвалити.

12. Чи може котрий з тих, що суть в гробі та в розкладі, виславляти і подивляти Твоє милосердіє, правдолюбїє і вірність в одержаню Твоїх обітниць?

13. Чи може в темі гробовій, в тім місци забутя, пізнають чудні діла Твоєї доброти і справедливости²⁾?

¹⁾ О Христі: Переданий на муки ворогам моїм, не хотів я від них освободити ся, щоб не супротивити ся Твоїй волі і пр.

²⁾ Питайна форма 11, 12, і 13 стиха могла би не одному піддати гадку, неначеб за часів творця сего псалма не була еще розширена надія на щасливу безсмертність, і як би сам творець о ній сумнівав ся. Но оно так не есть. Віра в безсмертність душі була з давен давна живою межи Израильтянами, а і сам творець, просьвічений духом Божим, не міг ся сумнівати о тім. Він обнявши своїм духом страшну кару вічної смерти, просить Бога о скорє вибавлене через Христа від такої вічної смерти т. є. вічної кари і погїбели в пеклі, в котрім зістаючі душі не могутъ дізнавати від Бога чудес, котрі привернули би їх до щастя, ані не могутъ Его хвалити, ані виславляти Его милосердіє і доброти. Теодорет і Євтимій виясняють ті стихи зовсім відповідно о смерти тілесній, яку Христос від себе і від своїх вірних віддалити бажає, просячи в сей спосіб о скорє воскресене так: Боюсь смерти

Ді. Й Ізъ къ тебѣ
Господи воззвѣхъ, ѿ
оутрѣ молитва моя
предваритъ тѣ.

Бі. Вскрѣю Господи
отрѣши дѣшѣ мою,
взрачаєши лицѣ твоє
отъ мене?

Бі. Ницѣ єсмь Ізъ,
и къ трдѣхъ отъ
ѣности моеѣ, вознес-
жеса смирихса ѿ ѿз-
немогѣхъ.

Бі. На мнѣ прендѣша
гнѣви твоѣ, оутраші-
нѣя твоѣ возмѣтиша
мѣ.

Иі. Обидѣша мѣ ѿ-
кв вода кєсъ дѣнь: ѿ
держаша мѣ всѣнѣ.

14. О для того то взивав я Тебе, о Господи Боже мій, і скоро день настав, засилав я без утоми молитву мою до Тебе, молячи спасєня від смерти.

15. І чомуж, о Господи Боже, відпихаєш Ти мене від себе, і чому не вислухаєш молитов моїх¹⁾.

16. Я убогий і нужденний від самого дитинства, я всегда переживав в біді та терпінях, а хоч коли на часинку мені лекше стало, опять угнетали мене ріжні бідѣ так, щом занемагав від журби і смутку²⁾.

17. Пізнаю, що мене постиг весь гнѣв Твій і що засмутила і упокорила мене кара Твоєї справедливості³⁾.

18. Жестокість Твоєї справедливості окружила мене, як би вода напливаючи через цілий день коло мене.

і бажав би я задержати жите, но єслиби то не було можливе, то прошу, щоб оно мені і моїм вірним скоро було поверненим; бо мертвим, не живим і не чувствующим, на дармо творив би Ти чудеса, а прецінь тоє честно і справедливо, щоби Ти їх творив, щоб їх люди пізнавали і Тобі дякували. Надіюсь проте від Тебе воскресєня; бо лікарі цілою своєю штукаю не встані воскресити мертвих, повернути їм жите і чувство, щоби могли оповідати славу Твоїх чудес. Они зістаючи в гробах, в тім місці погибели, що до тіла не можуть оповідати чудних Твоїх дѣл милосердія і правди, які би Ти творив.

¹⁾ Чоловік християнський вимовляючи сей стишок, най ся застановить і най сам глядає причини, для чого єго Господь Бог не вислухає, а знайде єї если не в своїм житю, то в способі молитви, а если би там жадних причин не знайшов, то най здасть ся на провидіне Боже, котре знає як і що чоловікови потреба.

Ті слова мож стягнути до молитви Христа: «Да мимодѣтъ чаша сіѣ отъ мене,» котру то молитву небесний Отець для того не вислухав, бо Спаситель наш желав добровільно умерти за рід людский, щоби єго ущасливити. Він просив небесного Отця під услівем, «ѣще возмѣжно,» бо єслиби безусловно був просив, певно був би вислуханий.

²⁾ О Христї: Вперід стаючись в славі Господа Бога, був я сам богатий, щасливий, но ставши ся чоловіком, вже від самого уродженя мого терплю нужду і всякі неவிгоди, вознесеній же на хрест жертвую Тобі і мое жите, видячи слїпоту мого народа.

³⁾ О Христї: Гнѣв Твій, який би мав людий постигнути, за їх гріхи, завис на мнѣ, а кара, яку би їм випадало терпіти, утрудила мене якo чоловіка?

Бі. Оудалилъ єси ѿ
мене дрѣга ѿ искрен-
наго, ѿ знаємыхъ мо-
їхъ отъ страстей.

19. Крімє того допустив Ти єще, о Господи Боже, що мене лишили мої други і ближні, а навіть домашні, і ті що для мене були найсовершеннїшими, станули в тїй моїй нуждї далеко від мене.

Псалом 102.

Ласкаве владїне Боже межѣ людьми.

Надпись: »Псаломъ Давїда вдохновенный.«

Творцем сего псалма єсть сам цар Давид, но час, в котрїм бїв євн єго був зложив, трудно означити точно. Цїлий сєгї нїжний псалом містить благодарні чувства про Бога, і прѣяви крїпкої на него надїї. В тім псалмі оповїдають ся річи, о яких чоловік сам без попередного натхненя не міг би ся дізнати. В нїм вичисляють ся ласки, які Господь Бог вірним слугам своїм удїляє, котрі в тім віці зачинають ся, а в будучім мають своє продовженє і кєнець. Творець розважаючи ті ріжні ласки, які Бог удїляє чоловікови, упоминає вперід себе самого до похвали Господа Бога і Єго добротѣ. Но понеже чоловік сам не єсть встанї за отриманї ласки Богу приналежну честь віддати і вдячним бути, для того взиває творець всїх Ангелів Божих і всї сотворїня, щоби они разом з ним Господа Бога хвалили і благодарили. Святї Отцї вїясняють сєй псалом якo благодарну молитву навернених народів, котрою они Христа Спасителя похваляють.

а. Благослови дѣшѣ
моѣ Господа, ѿ всѣхъ
кнїстрєннаѣ моѣ ѿма-
скатѣє єгѣ.

1. Згадавши на всї добродїйства, якими тебе, о душе моя, Господь Бог обдарив, благослови, величай Єго, а то всїми твоїми властями, силами і дарованями.

б. Благослови дѣшѣ
моѣ Господа, ѿ не за-
выкѣѣй всѣхъ возда-
нїѣ єгѣ.

2. І ще раз упоминаю тебе; благослови Господа твоего і не забувай на всї Єго ласки і добродїйства, які тои удїляє.

г. Очищающаго всѣхъ
беззакѣнїѣ твоѣ, ис-
цѣляющаго всѣхъ недѣ-
ги твоѣ.

3. З ласки відпускає Він тобі вини твої, з ласки не вміняє тобі, хотїя великі Твої гріхи, з ласки лічить він болїзни ті твої душевні і викорїнює зародки гріхів твоїх.

д. Избавляющаго ѿ
нестачнїа животъ твоѣй
внчнющаго та мило-
стїю ѿ щедротами.

е. Исполняющаго въ
благихъ желанїе твоѣ:
обновїтсѧ ѿкв ѿрла
ѿностъ твоѧ.

з. Твори ѿ милосты-
ни Господь, ѿ сдѣв
всѣмъ обидимымъ.

з. Слова пстї своѧ
Мисѣоки, сыновѣмъ
Исраїлевимъ хотѣна
своѧ.

и. Щедръ ѿ мило-
стивъ Господь, долго-
терпѣливъ ѿ много-
милостивъ.

д. Не до конца про-
гнѣвается, ниже въ
вѣкъх враждуетъ.

ї. Не по беззаконї-
емъ нашимъ сотвори азъ
есть намъ, ниже по
грѣхѣмъ нашимъ воз-
далъ естъ намъ.

¹⁾ Порівняне обявленя сил чоловічих до обновленя сил у орла, не одному видасть ся дивним. Старинний спостерегатель природи Саядиас пише, що орел до десяти лїт зміняє свої пера і зануривши ся в море, по такій купели виходить сильний і здоров. Аристотель і Плінїй кажуть, що орел, хотяй і в старости, есть всегда живий і сильний, і що не так з старости як з голоду умирає; в пізнім бо віку стирає ся ему клювъ так, що не може вхопити поживи. Для такої то причини зділав творець повисше порівняне. Інші, котрим таке описане орлиної природи не видає ся правдоподібним, розуміють сей стишок як слїдує: »Обновить ся сила твоя так, що може ся зрівнати з силою молодого еше орла.« Деякі стягають обновлене те до обновленя душі через хрещене і покаянє по словам св. Павла в посланю до Колос. 3, 9.: »Боглѣкшеса кѣтхгтв чловѣка съ дѣланїи егѡ, ѿ облѣкшеса въ новагтв, обновлѣмагтв въ рїзгтв« і пр.

4. З ласки спасає Він грїхи твого тіла від смерти дочасної, а твою душу від смерти вічної, Він окружає тебе своїм милосердієм і своїми добродійствами як би вінцем яким.

5. До того вдоволяє Він добрим желанєм душу твою, наповняючи єї ласками і дарами своїми; Він обновляє ю ними а враз обновляє і скріпляє тіло твоє, як обновляють ся пера і сила у орла¹⁾.

6. А то все ділає Господь Бог, не для яких твоїх заслуг, но з милосердіє свого; Ему бо пристойть ділити милосердіє і справедливість; Він спасе тебе також від всіх ворогів твоїх.

7. То Его милосердіє, явилось в житю Мойсея, і в провадженю жидівського народа, котрим нераз являв ся і свої дороги, і свою святую волю дав пізнати. (Ісход. 33, 13, 34, 6, 7.)

8. О, Господь Бог наш щедрий і милостивий, довготерпеливий і многомилостивий; Він нас милує і відпускає грїхи наші.

9. Господь Бог наш щедрий; Він бо не гніває ся на віки, і не карає зразу на віки, а хотяй часом покарає, то скоро знов помилує, если видить поправу.

10. Він милостив. Не карає бо Він нас, як то за грїхи наші собі заслугуєм, не відплачує злим за зле, но противно, обділяє нас добродійствами.

д. Ікв по высотѣх
небеснѣх ѡтъ землї,
ѡтвердїлъ естъ Го-
сподь милость своѣ
на вошнїхса егѡ.

в. Ікв ѡстоатъ
востоты ѡтъ западъ,
ѡддалнл естъ ѿ насъ
везаконїа наша.

г. Іквже щедрїтъ
ѡтець сїны, ѡщедри
Господь вошнїхса е-
гѡ, ѿко тѡй познѧ
созданїе наше.

д. Поманѣ ѿкв
персть есемъ, чловѣккъ
ѿкв трава днїе егѡ
ѿкв цвѣтъ сѣанный
такъ ѡцвѣтетъ.

е. Ікв дѡхъ прѡїде
въ нѣмъ, ѿ не вѣдетъ,
ѿ не познѧетъ ктомѣ
мѣста своегѡ.

з. Милость же Го-
сподна ѡ вѣка, ѿ до
кѣва на вошнїхса егѡ.

з. І правда егѡ на
сынѣхъ сынѡвѣхъ, хранѧ-
щїхъ закѣтѣхъ егѡ.

и. І помнѧщїхъ
зѧповѣди егѡ: твори-
ти ѧ.

д. Господь на небе-
сї ѡггѡтѡва престѡлъ
своѣ, ѿ царство егѡ
всѣмн обладѧетъ.

11. Милосердіє Господа Бога нашого показує ся в добродїяню. Як далеко відстоїть небо від землі, так широко розпростороняє ся Его милість для тих, що Его боять ся і почитають.

12. Як далеко відстоїть схід сонця від его заходу, так Господь Бог віддаляє від каючих ся їх грїхи, уничтожаючи їх і стираючи чисто.

13. Він довготерпелив, бо як отець має змилуване і вспівчуте над слабостями, терпїнями і нещастями дїтий своїх, не памятаючи їх урази і невдячності, так само Господь Бог знає, що ми маючи з землі сотворене немїчне тіло, есьмо підляглі рїжним болїзням та недугам.

14. Знає він добре, що ми, порох земний, несталї і уломні, знає, що жите чоловіка як той цвїт у поли, цвите, а за хвилию падає і усихає.

15. Знає Він також, що дух вийде з чоловіка і вже го не буде на землї, і не спїзнає мїсця свого, уступить з тих всіх мїсць і занять, які мав за жита свого.

16. Милосердіє же Боже буде во віки над тими почивати, котрі ся Его боять.

17. І то Его велике милосердіє переходить з дїтий на дїти.

18. А то таких, що остають ся в боязни Божїй, і послїдують в побожно-сти родичам своїм, що заховують завіт Его, і виповняють Его св. заповідї, Его св. волю.

19. Що Господь Бог раз приобїцав, то і дотримає, бо може. Господь Бог бо, сидячи на тронї небеснїм, есть всїм Господь і Судия, а Его царство і власть розпростороняє ся над усїми.

К. Благословіте Господа всї Ангели єго, силниї крѣпостию, творѣщиї слово єго, оуслышати гласъ словесъ єго.

Ка. Благословіте Господа всѣ силы єго, сагги єго творѣщиї волю єго.

Кв. Благословіте Господа всѣ дѣла єго: на всѣхъ мѣстѣхъ владѣтельствъ єго, благослові дѣшїи мої Господа.

20. Хвалить проте Господа всї Ангели, ви що близше Него, і Єго величїну лїпше пізнаєте, хвалить Єго ви, що єсте обдарені силою виповняти всї Єго заповідї і безпечні від упадку. Ви бо виповняєте всегда Єго волю, і єсте готові до послуху не з якоїсь боязни перед карою або пожаданя надгороди для себе, щобисьте явили ся Єму послушними, тим самим єго хвалили і благословили.

21. Но не тільки Ангели але і всї небесні духи по своєму достоїнству і чїну хвалить Єго, яко Єго близші слуги, що безперестанно по Єго розказам дїлаєте.

22. Хвалить Єго такожь всї Єго дїла, всї сотворїня, де тільки на якїм місци Єго владїня зїстаєте; і ти душе моя не переставай Єго хвалити і благословити.

Псалом 142. гляди на стр. 46.

ПСАЛМИ ПОЛИЕЛЕЙНІ або многомилостиві.

В ряд так званих псалмів входять 134, 135 і 136 псалом. Зовуть ся они полиелейні по грецки, по нашому же многомилостиві, від 135. псалма, в котрім слова »їко ко вѣкхъ милость єго« часто а то в кождім стисї повтаряють ся. 134. і 135. псалом співає ся постійно у всї недїлі, почавши від недїлі по відданю празника Воздвиженя Ч. Хреста, до 20. грудня, потім від 14. сїчня аж включно до сиропустної недїлі, відтак на всї Празники і Свѣта, коли співає ся Величане. Псалом же 136. співає ся лиш, почавши від недїлі о Блуднїм Синї, аж включно до Сиропустної.

Псалом 134.

Хвалите Господа.

Надпись: »Іліаѣіа« т. є. Хвалить Господа.

Творець сего благодарственного псалма есть незнаний; злоужений правдоподобнїше по поворотї жидів з неволї Вавилонської, в часї посвященя другого храма Божого. Творець упоминає сим псалмом слуг церковних і прочий нарід, щоб не переставали Господа Бога вихваляти, а то раз для Єго всемогучости, якою Він від поганьских богів ріжнить ся, а потім з вдячности за всї добродїйства, які Він народови удїлив і удїляє.

а. Хвалите имя Господне, хвалите раби Господа.

б. Стоѣщи во храмѣ Господни во дворахъ дому Бога нашего.

в. Хвалите Господа, яко благо Господь: пойте имени єго, яко доброд.

г. Яко якоже избралъ сѣбѣ Гдѣ, Израїла въ достоинїе сѣбѣ.

д. Яко азъ познахъ, яко великъ Господь, и Господь нашъ надъ всѣми бѣги.

е. Всѣ ѣлика восхотѣ Господь, сотвори на небесї и на землї, въ моряхъ, и во всѣхъ безднахъ.

ж. Козводѣ облаки и послѣднихъ землї,

Пояснене псалмів

1. Не переставайте хвалити имя Господа! Хвалить Єго особенно ви вірні слуги Єго.

2. Ви, що то перебуваєте на услугах Єго в свѣтї Єго Церкві, священники і левїти; хвали Єго і ти народе, стоячий в притворї св. храма.

3. Хвалить Єго, достойний бо Господь Бог вашого хваленя для Своєї доброти, хвалить Єго свѣте имя, бо оно саме благе і добре, се буде для вас самих користним, если будете Єму за одержанї добродїйства вдячними.

4. Хвалить Єго! Він бо избрав собі Якова патріярха і потомство єго нарід Израїльскїй, яко такий, через котрого хотїв показати всю доброту свою прочим народам (кн. Исход 16, 6.)

5. Упоминаю вас, щоби Єго хвалити; бо я знаю і пересвїдчив ся вже, що Він Господь Бог наш так великий, що з Ним не рівнати ся богам поганьским.

6. Він все, що тільки перед віками схотїв, то і здїлав на небї і на землї, в мори і в найглубших безоднях.

7. Він зводить облаки від послїднихъ границъ землї і з бурї, котрій блискавицї

міланіи въ дождь сотвори: изведай вкѣтры отъ сокровищъ своихъ.

й. Йже поразі первенцы Египетскія въ человека до скота.

д. Послѣ знаменіа и чюдеса посредѣ тебе, Египте, на Фараона, и на всѣ рабы егѣ.

і. Йже поразі ізѣики многи, и ізѣи царі крѣпки.

д. Сіѣна царѣ Аморрейска, и Ога царѣ Васанска, и всѣ царствіа Ханаанска.

к. И даде землю ихъ достоініе, достоініе, Ізраілю людемъ своимъ.

товаришать, неначе творить дощ, щоб плодonoсною зділати землю.

8. Він дозволяє виходити вітрови з місця, де его тримає як би в яким укритім скарбцю, щоб его ужити по своїй вподобі. Він поразив смертю первородного Египта від людей аж до скотів (Ісход. гл. 12, 29).

9. Він той, що так много показав знаків і чудес серед тебе, земле египетска, коли намірив покарати Фараона і слуг его. (Ісход. гл. 3, 4, 5, 6, 7).

10. Він сам єсть той, що побив так много народів і умертвив царів, що гордили ся в своїй силі¹⁾. (Кн. Числ. 21. і Втор. Зак. 2, 3).

11. Він погубив Сіона, царя Аморрейского і Ога, царя Васанського і всіх прочих царів землі хананейскої²⁾. (Кн. Ісуса Навина 6, 10, 12).

12. Він віддав їх землю в посідане народу Ізрайльскому. (Кн. Ісуса Навина гл. 12).

¹⁾ Каже ся: Побив много народів і царів, розуміє ся не тільки в землі хананейскої, но і скрізь, куда лиш Ізраїльтяне до обіцяної землі переходили. В часі переходу, оповідає історія, що Ісус Навин одного дня побив 31. царів. І не дивно. Тих бо царів не треба собі представляти так, як ми їх тепер собі представляем. В старині звали ся царями всі ті, що де в яким небудь кутику мали верх і власть над тамошними людьми.

²⁾ Наводять ся тут Сіон, цар Аморрейский і Ог Васанский по тій причині, що они були сильними і велитними, з котрими бороти ся було небезпечно. Що до зросту Ог числив 9 локтів висоти: кажуть, що ложе его, щоби могло було видержати на собі тягар его тіла, було підперте залізними штабами, і було 9 локтів довге а 4. широке. Царство Аморрейске і Васанське лежало по лівій стороні Єрусалима на всхід за Йорданом, перше дальше на полудне, недалеко Мертвого моря, Васанське дальше на північ. Земля хананейска названа від Ханааня; Ханаан і Аморрей були сини Хама, внуки Ноя... Земля хананейска числила 31. царств (Ісус Навин 12, 24.)

г. Господи, йма твоє къ вѣкѣ, и памать твоѣ къ рѣдѣ и рѣдѣ.

д. Йже есдіти йма Гбсподь людемъ своимъ, и о рабѣхъ своихъ оумолитса.

е. Ідшли ізѣикѣ, сребро и злато, дѣла рѣкѣхъ человекѣскихъ.

ж. Оуста ймстѣ, и не возглаголютъ: очи ймстѣ и не оузратѣ.

з. Оуши ймстѣ, и не оуслышатѣ: ниже во єсть дѣхъ къ оустѣхъ ихъ.

и. Подѣбни ймъ да вѣдстѣ творѣніа ѣ, и всѣ надѣющіиса на нѣ.

д. Доме Ізраіляевъ благословите Господа: доме Іарѣвнѣ благословите Господа: доме Левіинѣ благословите Господа.

к. Боіціиса Гбспода, благословите Гбспода.

ка. Благословенъ Гбсподь отъ Сіѣна, живій въ Іерусалимѣ.

13. О Господи! Твоя честь вічно буде тревати, а память о Тобі буде переходити з роду в рід.

14. Господь Бог сам буде судити народови своему, після свого справедливого суду покарає Він его гонителів і ворогів. Він, вислухавши прошеня вірних своїх слуг, скоро укаже їм милосердіє своє.

15. Що же суть боги поган — нічо — як лиш золото і срібло, діла рук людских, рук тих, що їх вихваляють.

16. Они мають уста, котрими не мовлять, очи котрими не видять.

17. Мають уши, котрими не чують; они не мають жадного жита.

18. Най же стануть ся їм подібними ті всі, що їх ділають, і в них свою надію покладають.

19. Ти же, о доме (т. є. роде) Ізраіля, хвали і благослови одного правдивого Господа Твого, і ти доме Аронов, справляючи чин Архіерейский, хвали і благослови Его. І ти доме Левін, ви Єреї і Левіти, благословіть Господа.

20. Ви всі, що Его в сьвятій боязни узнаете своїм Богом, хвалить і благословіть Его.

21. Словом, най буде благословений Господь Бог наш, котрий мешкаючи в Єрусалимі в своїм св. Храмі, з гори Сіоньскої послає нам свої ласки.

Псалом 67.

Надпись: »Ілліїа« (хвалить Господа).

Сей псалом зложений в тім самім часі, що і 134. Зміст его згідний з змістом псалма 134. з тою тільки ріжницею, що до кожного стиха додано: »яко вз в'їккз мїлость єг'в.«

а. Іспов'їдайтеся Господи, яко благъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

б. Іспов'їдайтеся Богу бог'в'ъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

в. Іспов'їдайтеся Господи господей: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

г. Сотворшема чюдеса велиа єдиномъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

д. Сотворшема несиа раз'омъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

е. Оутв'їдїшема землю на водахъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

ж. Сотворшема св'їтила велиа єдиномъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

з. Єбанце въ область днє: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

1. Благодарить Господа Бога, оповідаючи безперестанно славу Его, Він бо всегда добрий і повний милосердія.

2. Хвалить Господа Бога, що один правдивий межи так многими ложними богами, Він бо не утруджає ся ніколи виявляти всім милосердіє своє¹⁾.

3. Хвалить і превозносить сего Пана над панами, бо Він всегда милостив.

4. Він єсть Той, що сам творить так великі і чудні діла, бо Він відвічно милосерний¹⁾.

5. Він сотворив небо по мудрости своїй, бо милостивий єсть в вікі²⁾.

6. Він оснував і утвердив землю на водах, відвічно милостивий³⁾.

7. Він сотворив ті великі св'їтила, щоб просв'їчували цілому св'їту, Він бо відвічно милостивий.

8. Він зділав, щоб сонце панувало в день, яко відвічно милостивий.

¹⁾ Виражене: »Бога бог'в,« виясняє Теодорет — Бога, що єсть Богом всіх сил небесних, князів і судив земських і св'ятеників, котрих св. Письмо називає богами.

²⁾ Сам творить т. є. власною собі всемогучою силою.

³⁾ По мудрости, і штучно і прехорошо.

⁴⁾ Оснував землю на водах т. є. зділав, що земля суха висше виступила, води же постягали ся в єї щелини, прогалини і бездни.

д. Аснє и зв'їзды въ область нощи: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

і. Поразївшема Єгїпта съ пероинцы єг'в: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

ї. И изв'їдшема Ісраїла отъ средї йхъ: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

її. Р'їкою кр'їпкою, и м'їщию выс'їкою: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їі. Разд'їлшема чер'мное море къ разд'їленїю: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їіі. И пров'їдшема Ісраїла посред'ї єг'в: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їііі. И истр'їсшема Фара'вна, и сїас єг'в въ море чер'мное: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їіііі. Пров'їдшема люди своа къ п'їстїни: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їііііі. Поразївшема царї келїа: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їіііііі. И оубївшема царї кр'їпкіа: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

їііііііі. Сїюна царя іморрейска: яко вз в'їккз мїлость єг'в.

9. Місяцю і зв'їздам приказав, щоб вели перед в ночи, бо Він відвічно милостивий.

10. Він поразив первородних Єгипта смертию, бо Він відвічно милостивий. (Ісход 12, 29).

11. Він увільнив і випровадив нарід Ізраїльський з неволі Єгипетської, відвічно милостивий.

12. Він випровадив сей нарід всемогучою своєю рукою і під зашитою свого непобідимого рамени, бо Він відвічно милостивий.

13. Він розділив води Червоного моря, відвічно милостивий¹⁾.

14. Перепровадив нарід Ізраїльський сухою ногою поміж водами, відвічно милостивий.

15. Потопив Фараона з цілим его війском в філях сего моря, відвічно милостивий (Ісход 14, 24).

16. Провадив з великим старанем нарід свій через пустиню, в вікі милостивий²⁾.

17. Побідив великих і сильних князів, відвічно милостивий.

18. Убив царів сильних, відвічно милостивий.

19. Сїона царя Аморейского, відвічно милостивий.

¹⁾ Море Червоне або Арабске, розділяюче Єгипет від Арабії, назване Червоним про свій вид і червоний полиск.

²⁾ Через пустиню: т. є. Арабску, через котру йшов нарід Ізраїльський 40 літ.

к. Й Ога царь Ва-
санска: ѿко кь вѣкь
милость ѿгѡ.

ка. Й давшемъ зѣмлю
ихъ достоѣніе: ѿко
кь вѣкь милость ѿгѡ.

кв. Достоѣніе Ізра-
илю, рабѣ своємъ: ѿко
кь вѣкь милость ѿгѡ.

кг. Їко кь смиреніи
нашемъ поманѣ нѣ
Господь: ѿко кь вѣкь
милость ѿгѡ.

кд. Й избавилъ нѣ
ѣсть отъ врагѡкъ на-
шихъ: ѿко кь вѣкь
милость ѿгѡ.

ке. Дай пища всѣ-
кой плѣти: ѿко кь
вѣкь милость ѿгѡ.

кз. Исповѣдайтесь
Богѣ некіеомъ: ѿко
кь вѣкь милость ѿгѡ.

кч. Исповѣдайтесь
Господеві господей:
ѿко кь вѣкь милость
ѿгѡ.

20. І Ога царя Васаньского, відвічно
милостивий.

21. І віддав землю їх в посідане, від-
вічно милостивий.

22. В посідане слугам своїм, народови
Ізраїльському, відвічно милостивий.

23. В часі нашого смиренія і нужди
не забував Він на нас, відвічно мило-
стивий¹⁾.

24. Вибавив нас від ворогів наших,
відвічно милостивий.

25. Він живить всіх людей і звірят,
відвічно милостивий²⁾.

26. Благодарить і хвалить Господа не-
бес, бо Він безперестанно милостивий.

27. Хвалить і вихваляйте Господа,
Пана над панами, бо Єго милость пере-
буває во віки вічні³⁾.

¹⁾ В часі смиренія, коли були в неволи єгипетській (Ісход гл. 2 і 3.)

²⁾ Всѣкой плѣти т. є. тілу, часть живучого за цілість. Ужив тво-
рець вираженя тіло, замість живучим, бо тіло пожиєи потребує.

³⁾ Послїдний сей стишок не находить ся в єврейскім перетворі
ні в переводі халдейскім, сирийскім, і у 70 толкувателїв; находить ся
лиш в переводах старинних арабских і в латинській Вульгаті.

Псалом 136.

Сумна арфа.

Надпись: »Псаломъ Давїдъ, розуміє ся Духом свѣтым
вдохновений.«

Надпись та не відповідає змістови. Псалом бо сей зложений
правдоподобнійше в часі по повороті Ізраїльтян з неволі.
Коли Ізраїльтяне, вернувши з неволі, обновили свій храм і его
посвящали, тоді якийсь з священників уложив сей псалом
і передав народу до співаня. Описуючи в нїм нужденний стан
неволі, хвалив він з тим більшою ревностю і вдячністю Госпо-
да Бога за одержану свободу. Псалом сей може послужити
за молитву кожній християнській душі, котра з неволі на сій
земли вздыхає, жаляючи як найскорше дістати ся до вітчизни
своєї в небі.

а. На рѣкахъ Вав-
лонскихъ, тамъ сѣдо-
хомъ ѿ плакахомъ, вне-
гда поманѣти намъ
Сїѡна.

б. На вѣрбахъ по-
средѣ ѿгѡ обѣснхомъ
органы наша.

в. Їко тамъ ко-
просіша нѣ плѣншіи
насъ ѡ словесѣхъ пѣ-
сней.

г. Й кѣдшіи насъ ѡ
пѣнїи: воспойте намъ
ѡ пѣсней Сїѡнскихъ.

1. Засмучені та зажурені сиділи ми
над берегами рік землі вавилонської
і заходилисьмо ся від плачу, спогадавши
на спустошений ворогами Сїон, на віт-
цьскі звичаї, на свѣтї служби, на нашу
утрачену вітчизну та свободу давну¹⁾.

2. Серед Вавилонської землі мешка-
ючи, на вербах при ріках вішали ми
свої музичні орудя, залишивши для су-
мної недолі всякі утіхи і розвеселеня.

3. Ті, що забрали нас в неволю, про-
сили, щоби ми їм заспівали.

4. Спогадавши на пісні, говорили они
до нас: Заспівайте нам піснь похвальну
з тих, що звичайно співалисьє в Сїоні.

¹⁾ Ріки царства вавилоньского були Тигр, Євфрат, Хабора і инь-
ші. Жиди, забрані до неволі вавилоньскої, були розміщені по різних
місцях і при різних ріках царства Вавилоньского; до того то звертає
творець гадку свою, мовлячи: »На рѣкахъ вавлонскихъ.« Иньші же ви-
ясняють стих так, що тільки розуміють одну ріку Євфрат, що серед
міста Вавилона плила, з причини другого стиха, де мовить ся »на вѣр-
бахъ посредѣ ѿгѡ«: т. є. кажуть, міста Вавилона. В значіно духовнім,
розуміє ся під ріками Вавилона дочасні добра сего свѣта, що яко
такі суть небезпечними для душі християнської, жалячої дістати ся
до Бога, до своєї вітчизни.

ѐ. Кáкв воспоемъ
пѣнь Гѳсподню на
землѣ чуждѣй?

ё. Їще завѣдъ тебе
Іерусалиме, забвѣна бѣ-
ди деснища моѣ.

ё. Прилипнѣ ѣзыкъ
моѣй гортанѣ моємѣ,
ѣще не поманѣ тебе,
ѣще не предложѣ Іеру-
салима.

й. Їкв къ началѣ
всѣліа моєгѣ.

ё. Поманѣ, Гѳсподи
сыны Ѣдомскѣа къ
дѣнк Іерусалима.

ї. Глаголющѣа: ѣ-
стоцѣйте, ѣстоцѣйте,
до основанѣй ѣгѣ.

ѣ. Дщѣ Бавглѣна
окаланѣа, блаженъ ѣже
воздастѣ тебѣ коздалѣ
нѣе твоѣ, ѣже коздалѣ
ѣси намѣ.

¹⁾ Сино Єдомскѣ суть Ідумейцѣ, мешкаючѣ за Йорданом, на полудне коло Мертвогѣ моря. Були то потомки Єсава і брата Ізраїльтян, но найзавѣтѣйшѣ ихъ вороги (Єзекиїл 25, 12, 14., Амос 1, 11, 12. і Авдѣй. с. 10). Они допомагали Вавилонцямъ на против Ізраїльтян і підбурювали до більшої лютости. В духовнѣмъ змислѣ мож розумѣти під Вавилонцямѣ поган, що Церковъ Христову гонили, під синами же Єдомскими жидѣв, що поган до переслѣдуваня Християн загрѣвали; иньшѣ же розумѣють під синами Єдомскими людѣй безбожныхъ і убѣгаючихъ ся за вигодами сего свѣта.

²⁾ Два послѣднѣ стихи не суть вираженемъ мести, нѣ проклятемъ, но тѣлько поединчимъ прошенемъ о виповненѣ пророкомъ Ісаїемъ в 13, 16, предсказаної Вавилонцямъ кари, що правдиво виповнило ся за Дарѣя Гистаспа. Слово «щаслив» розумѣють деякѣ в змислѣ, «славнимъ стане ся,

5. А ми же їмъ на се відповіли: Якъ же намъ співати на землѣ чужѣй та в неволи середъ народа, що не почитає нашогѣ Господа Бога, пісни Єго похвальнѣ та веселѣ.

6. Єсли би намъ тутъ середъ неволѣ в уданѣй веселости забути на тебе Єрусалиме, свѣятий нашъ городе та на красну вѣтчину нашу, най намъ скорше здѣлає ся нездѣбною до всего рука наша права.

7. Най скорше прилипне висохлий ѣзыкъ нашъ до піднебѣня, якъ намъ забути о тобѣ Єрусалиме.

8. Нехай намъ стане ся такъ, єсли кромѣ відзисканогѣ Єрусалима, що иньшогѣ початкомъ нашої веселости мало би бути, єсли бисьмо веселили ся, закимъ вернемо ся до вѣтчѣни нашої.

9. О, памятай лишъ, Гѳсподи, на синѣв Єдомскихъ в часѣ того дня, коли збруйно найшли на Єрусалим¹⁾.

10. Коли безперестанно кричали: Розкиньмо мѣсто те ажъ до послѣдногѣ єго камѣня, ажъ до підвалин єго.

11. О мерзеннѣй Вавилоне, щаслив той буде, що відплатить тобѣ всѣ ті зла, якѣ ти здѣлавъ намъ²⁾.

ѣ. Блаженъ ѣже ѣ-
мѣтъ ѣ развѣстѣ мла-
дѣнцѣ твоѣ о камѣнь.

12. Щасливъ той, що возьме твої дѣти в руки і розстрѣкає голови ихъ о твердий камѣнь на ихъ погибель.

Піснь Богородицѣ.

Богородична піснь, котрою Церковъ наша Пречисту Дѣву Марію кожного дня, (кромѣ Господскихъ і Богородичнихъ праздниківъ) вихваляє, зложена єсть з двохъ частѣй. Перша частъ складаєсь зѣ слѣв самої Пречистої Дѣви, якъ ихъ читаємъ в Євангелію у св. Луки (в I. гл. від 46—56 стиха). Друга частъ складаєсь зѣ слѣв свѣятої Церкви, котрими она виражає свою мисль і віру о високѣмъ достоїнствѣ і великихъ прикметахъ Пречистої Дѣви Марѣй, яко Матери Божої. Коли і кимъ піснь ся була-бъ введена в уживанѣ церковнѣ, трудно з певностію означити, хотѣй не єсть нѣякимъ сумнѣвомъ, що вже в першихъ вѣкахъ християнскихъ уживали єї при богослуженю. Бо друга єї частъ находить ся в Літургѣй св. Апостола Якова, котра, по свѣдоцтву стариннихъ писателѣв, єсть найдавнѣйша, уложена, якъ кажуть св. Яковомъ молодшимъ, синомъ Алфевимъ, братомъ св. Йоанна, званимъ справедливымъ, і первимъ єпископомъ єрусалимскимъ; першу частъ читаємо дословно в Євангелію св. Луки, котре вже в першѣмъ вѣцѣ було написане.

З сего Євангелія відомо, що Пречиста Дѣва Марія, отримавши добру вѣсть від Ангела Гавриїла, що має стати ся Матерію Бога, скривала глибоко в серцю своѣмъ те надзвичайне обявлене розмишляючи сама в собѣ надъ нимъ. Недовго потѣмъ пѣйшла Она з Назарета до мѣста Геврон, в котрѣмъ перебувала єї крѣвна, Єлисавета, жена свѣщеника Захарѣй, щобъ єї відвидѣти. Коли в часѣ того відвидженя Єлисавета, просвѣчена св. Духомъ узнавши, що Она Матерію Бога, поздоровила єї яко такую, тодѣ Пречиста Дѣва в глибокѣй покорѣ, з якъ найбільшою скромностію,

оповѣдати ся буде в історѣй, здѣлане таке опустошене. Иньшѣ же виясняють те слово такъ: Щасливъ буде, добре поведуть ся справи і замисли тому, котрий, після пророцтва, тебе Вавилоне збурить. Що дійсно стало ся; Меди бо і Перзи, коли здобули і збурили Вавилон, стали панами в великѣй части Азѣй, Европѣ і Африкѣ. Они не менше були щасливими в взглядѣ духовнѣмъ, бо розширила ся у нихъ віра в правдивогѣ Бога. Такъ Кир і Дарѣй, по словамъ Даниїла 2, 6, 26, 27, і Єздри 1, 2, узнали Бога Ізраїльтян і показали добре успособлене для жидѣв. В духовнѣмъ змислѣ можна ті два стихи такъ розумѣти: Щасливъ той, що в собѣ і в другихъ зумѣє удусити і викоренити неправѣ свѣтовѣ пожадана.

вмісто її дякувати, дає славу Богу в пісні, котра єсть першим псалмом, першою пісню нового закона. Дякує Она нею Богу за спасене рода людского, котре що йно ся зачинає; співає пісьнь божеску, складаючи ся з похвал, пророцтв, вияснень і горячих чувств своєї душі, по приміру пісень Давида і Анни; в тій то пісні, котра становить першу часть нашої Богородичної пісні, відзиває ся її душа слідуочим способом:

а. Величитъ дѣша
моѣ Господа, ѿ возвра-
дкаса дѣхъ мой ѿ
Бозѣ Спасѣ моѣмъ.

б. Яко прирѣк на
смирніе рабѣ своѣмъ:
се бо ѿтхъ нынѣ оубла-
жатъ мѣ всѣ роди.

в. Яко сотвори мнѣ
величіе силный, ѿ сла-
то йма ѿгвѣ, ѿ ми-
лостѣ ѿгвѣ въ рѣды
родѣвхъ кощичеса ѿгвѣ.

г. Сотвори державѣ
мѣшцию своєю, расто-
чѣ гвѣрдыа мѣслию
сердця йхъ.

¹⁾ Се пророцтво Марії виповняє ся аж до нині як найвірнійше і не перестане во вік виповняти ся; всі бо вірні християни виславляють Єї яко блаженну т. є. найщаслившу межи женами.

1. Не лиш словом, котрим годі обняти, що душа мислею досягнути може, но всіми чувствами моєї душі і силами величаю і уболажаю і превозношу в похвалах Господа мого і в удивленю виславляю Єго велич, а всі власти душі моєї возрадували ся в Бозі і лиш в Бозі моїм, що зволив стати ся Спасителем моїм і всіх иньших людей.

2. Радуюсь і веселю ся лиш о Нїм; бо Він найвисший уділяючи своєї непонятної ласки родови людскому, вибрав собі не богату, не в світі славу, но мене найбіднійшу і найнищшу з слуг своїх. Ото від нині, від хвилі коли ласкаво на мене споглядало око Єго, будуть мене виславляти і за найщасливівшу проповідати усі народи і роди во віки¹⁾.

3. Щасливо стануть мя виславляти всі, увидівши і пізнавши, що всемогучий Бог, котрого імя найсвятійше, так велике чудо на мені показав, зділавши мене Діву, матерію мого Сотворителя, а то для милосердія свого. Єго бо милосердіє обнимає по конець віка всіх, що в дитинній боязни не перестають Єго любити.

4. Милосердіє Єго обіймає лиш тих, що Єго боять ся. Ті бо, що Єго не узнають своїм Паном, но в гордых і зарозумілих помислах против Єго св. волі

повстають, Єго не слухають і над Него возносять ся, тих всіх постигне справедлива сила Єго, діткне їх караюче рамя Єго і они розточать ся, погинути і шезнуть¹⁾.

д. Низложѣ силныа
сѣ престѣлаз, ѿ вознесѣ
смиреныа ѿчудныа
испѣани блѣгъ, ѿ ко-
гатѣщыа сѣ отпѣсти
тѣшѣ.

5. Він, всемогучий, єсть в силі покарати хотьби самих царів, князів і старійших і можнійших народа, скидаючи їх з трону і відбираючи їм силу правління народами, (як то зділав з Набуходоносором, Саулом, Аманом, Вастаю;) Він є в стані піднести до найвисшого достоїнства, хотьби самих найбіднійших і найнищших (як то зділав з Давидом, Естерою, Даниїлом, Мардохеом). Він наповняє зголднілих і бідних добрами своїми (як то зділав вибраному своему народови, випровадивши єго з пустині до землі приобіцяної, багатой, молоком і медом пливучої), а противно, відбирає багатим то, що мають, ділаючи їх бідними, (як то зділав Хананейцям, відібравши їм багату землю і віддавши єї народови жидівському²⁾).

е. Восприѣтхъ Ісраїла
ѿтрока своєгѣ, пома-
нѣсти мѣлвсти, ѿквѣ
глагола къ ѿтцѣмъ
нашымъ, йвраїамъ ѿ
сѣмни ѿгвѣ до кѣка.

6. Він і тепер Ізраїля, свого пророка, свій вибраний нарід, приняв в особлившу опіку, посилаючи єму Спасителя, вірно додержуючи обітницю, яку дав був колись праотцю нашому патрїарсі Аврааму і цілому Єго наслідію по вік віка.

До кожного стиха тої пророчої пісні Богородиці додає Церков і свої слова, вихваляючи Пречисту Діву:

¹⁾ Деякі вияснюють слідуочий 4 і 5 стих яко пророцтво, касаюче ся будучої судьби невірних жидів. Росточив, розпоротив Господь Бог гордых і для гордості своєї невіруючих жидів по всій землі.

²⁾ «Низложѣ силныа» т. є. відбере Бог старійшим і князям жидівским для їх гордості правліне, так світске як і духовне, уничтожить їх земне панованє і їх свьященство, насупротив вознесе нарід поганський, котрий доси був віддалений від Бога, привівши єго до пізнаня правдивого Бога.

Честнѣйшю Херс-
вѣмъ, ѿ славнѣйшю
вѣзъ сравнѣнѣа Сера-
фѣмъ, вѣзъ ѿстлѣнѣа
Бога Слова рѣждшю,
сщсѣю Богородицѣ тѣ
вѣличаемъ.

Тебе, Пречиста Діво Маріє! що о много
честнѣйшою єси чим Херувими і славнѣй-
шою без порівняннѣа від Серафимів¹⁾, Тебе,
що без утрати дівичтва свого, породил-
лась Слово Боже, Сина Божого, другу
Пресвятої Тройці особу, що з Твоєї
крови зволив прийняти чоловічу нашу
природу, і для того справедливо зовеш ся
і єси правдиво Богородицею, всі ми, вірні
Твої діти, подивляючи велич Твою не-
поняту, виславляєм і величаєм серцем
і душею.

Псалом 148.

Хвалите Господа.

Надпись: «Аллилуїа,» т. є. хваліть Господа²⁾.

Сей псалом зложеній незнаним до тепер творцем не скорше,
як по повороті з неволі вавилонської. Єсть він одним з
благодарственних псалмів, в котрім упоминає ся всі сотво-
ріннѣа неба і землі, животні і неживотні, розумні і розуму ли-
шені щоб вихваляли Господа. В аллегоричнім зміслі містить
сей псалом напимнене християн, щоб хвалили Бога за одержану
Ним побіду над дияволом, світом і власним тілом, за що
в день суда удостоятъ ся бути участниками в судженю світа.

А. Хваліть Господа
сх небесх: хваліть єго
вх вѣшнихъ.

1. Всі сотворіня, що єсте в небі, що
високим вашим достоїнством та совер-
шенностью ріжните ся від прочих со-
творінь, хваліть Господа.

¹⁾ Словами: «Честнѣйшю Херсвѣмъ ѿ славнѣйшою вѣзъ сравнѣнѣа Серафѣмъ»
виражаєм, що Пречиста Діва Марія єсть висша в своїм достоїнстві
над всі небесні Сили, і що їй по Бозі перша належить ся честь. З по-
межи 9 хорів Сил небесних наводять ся лиш 2 найвисші і найближші
Бога, Херувими і Серафими.

²⁾ В деяких збірниках псалмів стоять в написи при слові «Алли-
луя» еще: «Аггея і Захаріі.» Той додаток уважають деякі підложеним,
бо в жидівскім перстворі і в халдейскім переводі не находить ся. Св.
Ероним читав такий додаток в сирийскім переводі у 70 толкователів
і в многих старинних збірниках. Длятого ті, що сей додаток правиль-
ним уважають, виясняють надпись сю в сей спосіб: Піснь похвальна,
предсказуюча вибраним людям веселиє з милосердия Божого, вияснена
пророками Аггеєм і Захарієм.

Г. Хваліть єго сон-
це ѿ лѣна: хваліть єго
всѣ звѣзды ѿ скѣтъ.

Д. Хваліть єго не-
беса небесъ: ѿ вода
ѿже превѣше небесъ,
да косхвалѣтъ ѿма
Господне.

Є. Яко той рече, ѿ
вѣша, той повелѣ, ѿ
создѣшася.

Є. Постаѣи ѿ вѣ
вѣкъ, ѿ вѣ вѣкъ вѣка:
повелѣніє положи, ѿ не
міам ѿдетъ.

Є. Хваліть єго всѣ
Аггели єго: хваліть
єго всѣ сѣлы єго.

3. Хваліть Єго і ви небесні тіла після
свійств і сил ваших, Ти сонце і луно,
ви звѣзди і прочі свѣтячі тіла, ви-
повняючи сліпо круг вашого діланнѣа.

Хваліть Єго небеса вашою красотою
і незмінностию, ви небеса небес (т. є.
висше місце, небо емпірійске, як би по-
криваюче всі прочі неба), хвали імя
Господне і ти огненно-воднистий воз-
душе, що єси висше всіх тих небес¹⁾.

5. Хваліть Єго, бо ви єсте Єго ділами;
Він сказав, а ви на Єго слово стали ся,
Він приказав, а ви вступили в ряд Єго
сотворінь, Він сотворив вас словом сво-
ім з нічого, Він вас і удержує.

6. Він сотворив вас всіх т. є. ангелів,
сонце, луну, звѣзди, небо і води небе-
сні на всегда, як довго сам схоче; Він
приказав, щоб ви по своїй природі пе-
ребували до кінця свѣта такими, якими
Він вас создав, і щобисьте після таких
правил і порядку ділали, які Він вам
приписав, а то що Він приписав, не змі-
нить ся.

2. Хваліть Єго ви, що як слуги близь-
ко єсте, ви Серафими, Херувими, Пре-
столи, Господства, Сили, Власти, Начала
Архангели і Ангели, словом, всі Сили
небесні не переставайте Єго вихваляти.

¹⁾ Небеса небес, небо найсвятійше, недвижимо, місце перебуваннѣа
Святих і містяче в собі всі прочі неба. Деякі числять 11 небес. Оди-
найте єсть висше описане небо. Зараз під ним, кажутъ, находить ся
десяте небо, що складає ся з замерзлих вод, що зовуть ся в тім псалмі
водами повисше небес. То небо зове ся також кристалне, назване так
для свого полиску; єсть оно, по суді многих, беззвѣздним і першим,
що обертає ся. Під ним небо девѣте, з знаками зодіяка, дальше осьме
ціле покрито звѣздами, дальше прочі сім, кожде з своїми движимими
звѣздами. Суть то лиш догадки, а не річи віри. Св. Атаназій, Василій
Амврозій, Золотоустий, розуміють під водами превисше небес, воду,
що поза звѣздочним небом находить ся, опираючи своє мнѣне на сло-
вах св. Письма (кн. Бит. 2, 1, 7 і Даниіл. 3). Інші уважають, що під
тими водами мають ся розуміти облаки водоносні, но то не відповідає.
Тут в виясненю положено, огненно-воднистий воздух, бо таким справді
єсть він що до своєї природи, составляючи тіла небесні.

3. Хваліть Господа
отъ землі, смієє і
всѣмъ вѣднѣмъ.

и. Огнь, градъ,
снѣгъ, голодь, дѣхъ
вѣренъ: творѣша сла-
во єгѡ.

з. Гѡры і вси хол-
ми: дрѣва плодонѡсна,
и вси кѣдри.

г. Скѣріє, і вси скѡ-
ти: гѣди і птици
пернатѣ.

а. Цѣріє зѣмстѣи, і
вси людїє: князи, і
вси сѣдїи зѣмстѣи.

б. Юношы і дѣвы,
старцы съ юнотами
да восхвалѣтъ імя
Господне: ꙗко вознесѣ-
са імя тогѡ єдинагѡ.

г. Исповѣданїє єгѡ
на землі і на небесї:
и вознесѣтъ рѡгъ лю-
дѣи своїхъ.

д. Пѣснь всѣмъ пре-
подобнымъ єгѡ, сы-
новѣмъ Ізраїлевымъ
людѣмъ приближаю-
щымъ ємѣ.

7. І ти земле, що по небі і що в нїм і на нїм, другою еси з ряду сотворена, хвали зі всіми сотворїнями твоїми Господа Бога, Сотворителя твого. Хваліть Єго ви змиї (т. є. живучі водні сотворїня) і ви глибини водні.

8. Хвали Єго огонь і весь огняний елемент, град, снїг і лїд, як і вітри, виповняючи Господом самим наложений вам обовязок, на пожиток людский.

9. Хваліть Єго гори і горби, дерева плодоносні, і всі лісові дерева хваліть Єго вашою красою, величиною, пожитком і плодами.

10. Хваліть Єго всі роди, звїрят, які на сїй землі проживаєте; ви дикі звїрята і домашні скоти, ви повзаючі гади і в воздуху лїтаючі птиці.

11. Хвали Єго вкїнци і ти чоловіче, щось вийшов з Єго всемогучої руки; а то якого бись небудь був стану, достоїнства, рода, віка; хваліть Єго проте царі і королї земскї і рїзних язиків всі народи; хваліть Єго князї і ви, що есте судиями людий.

12. Хлопці і дївчата, старі і молоді най вихваляють імя сьвяте Господа свого, раз вже для того, бо Він один великий і сильний і нема иншого імени на небі і на землі, котре було би такої хвали достойне, як імя Г. Бога нашого.

13. По друге для того, бо Єго хвалу і славу оповїдають незміренне небо і вся велика просторонна земля; в тре-те для того, бо Він возніс і утвердив царство вірного народа свого.

14. Таку похвальну пісню най співають всі праві, побожні і сьвяті слуги Господа Бога, той вибраний Богом Ізраїль, котрий Господу Богу для постійної віри і чесного житя все близьким позистає¹⁾.

¹⁾ Послїдний стишок вияснюють деякі слїдуючим еще способом: Най восхвалять всі сьвятї Єго і всі правдивї дїти Ізраїля, обновленого народа, що для своєї віри і чесноти єсть Богу близьким.

Псалом 149.

Надпись: »Іллілїа« т. є. хваліть Господа.

Ким і коли сей псалом зложений, трудно відгадати. Отці Грецькі судять, що сей псалом зложений деякими сьвящениками в часї повороту Ізраїльтян з неволї Вавилонської, котрим они дякують Богу за одержану свободу. Можна сказати, що в образі дочасної побїди народа Ізраїльського над своїми ворогами, предсказує ся побїда і честь вибраного, нового Ізраїля, сьвятих Божих, християн, що вперед духовно словом, потім властїю свого Господа, мають сьвіт судити. В тїм змислі виясняем тут сей псалом.

а. Воспойте Господу
дѣки пѣснь новѣ, хва-
ленїє єгѡ въ цѣркви
предобныхъ.

б. Да возвеселїтса
Ізраїль ѡ сотворѣшемъ
єгѡ: и сынове сїѡни
возрадуютса ѡ царѣ
своємъ.

г. Да восхвалѣтъ
імя єгѡ въ лицѣхъ въ
тѣмпанѣхъ и ѡрганѣхъ да
поютъ ємѣ.

д. ꙗко благоволилъ
Господь въ людехъ
своїхъ: и вознесѣтъ
крѡткіа въ спасенїє.

е. Восхвалѣтса пре-
подобнїи въ слѡвѣхъ: и
возрадуютса на ло-
жахъ своїхъ.

з. Возношенїа Бо-
жїа въ гортѣни ихъ,
и мечї обоюдѣ остры
въ рѣкахъ ихъ.

и. Сотворїти от-
мщенїє въ ѡзвѣстїхъ,
облеченїа въ людехъ.

1. Спївай народе новопосьвящений і відроджений водою і духом, нову піснь за то нове велике добродїйство, котре ти від Ісуса Христа отримав, бо випадає християнам, тим сьвятим вибраним в Церкві Христовїй, оповїдати славу Господа Бога.

2. Радуй ся весь новий Ізраїлю в Бозї твоїм за нове твоє відроджене, а дїти небесного Сїона, Церкви сьвятої, най веселять ся о Господї, що своєю ласкою в них царствує.

3. Вихваляйте сьвяте імя Єго, співають і в хорах і при музичних орудїях, і при тимпанї і псалтирї оповїдайте Єго славу.

4. Полюбив бо Господь Бог свій на-рїд, воздвигнув покїрних, освободив і дав їм спасенє вічне.

5. Вибранї Єго, сьвятї, утїшать ся в небесній хвалї і коли їм їх місце там-же призначить ся, в віки радувати ся не перестануть.

6. Їх уста будуть безперестанно оповїдати славу Божу, а їх руки будуть вививати досьвідченими мечами.

7. Щоби сплатити справедливою ме-стїю тим, що їх переслїдували, коли они їх напоминали за їх безбожність.

и. Єквзати царі
їхъ пѣты, ѿ славы
їхъ рѣчними оковъ
железными.

д. Сотворити въ
нихъ сѣдъ написанъ:
слава сіа вѣдетъ всѣмъ
преподѣвнымъ єгѡ.

8. Они звяжуть тиранських царів тих народів, що їх переслідували, ланцями, та славних їх панів зелізними оковами.

9. Так то вповнять они закон над своїми гонителями і ворогами, як вже єсть предсказано в сьвятім Письмі (кн. Премудр. 3. 8). От така то єсть честь і слава, яку Господь Бог приготував всім Сьвятим своїм.

Псалом 150.

Надпись: «Іліаліа» т. е. хвалить Господа.

Псалом сей зложений незнаним творцем в часі якогось торжества, як кажуть, в часі другого посвященя храму Єрусалимского. Творець упоминає сим псалмом всіх, особливо же сьвящеників і прочих слуг церковних, щоби вихваляли Господа Бога Всевишнього при музичних орудиях.

а. Хвалите Бога въ
святыхъ єгѡ, хвалите
єгѡ въ оутвержденіи
силы єгѡ.

б. Хвалите єгѡ на
силахъ єгѡ, хвалите
єгѡ по множествѣ ве-
личествіа єгѡ.

в. Хвалите єгѡ въ
гласѣхъ трѣвнѣмъ, хва-
лите єгѡ въ псалтіри
и гѣсахъ.

г. Хвалите єгѡ въ

1. Хвалить Господа, що перебуває особливо в місци сьвятім т. е. в небі, хвалить Єго, котрий сидить на неподвижнім і кріпкім престолі своєї всемогучости, яка на тверди небесній особливо оказує ся.

2. Хвалить Єго для діл всемогучости Єго (т. е. чудес Єго), хвалить Єго для безмірної величи Єго.

3. Хвалить Єго всіми орудиями, музичними трубами, псалтирем і гусями¹⁾.

4. Хвалить Єго при тимпані і в хорі,

¹⁾ Псалтир, єсть музичний приряд, подібний до нашої ліри або цитри.

тимпанѣ ѿ лицѣ: хва-
лите єгѡ въ стрѣнахъ
и органѣ.

е. Хвалите єгѡ въ
кимвалахъ dobroglad-
сныхъ, хвалите єгѡ въ
кимвалахъ коскандан-
нихъ: всакоє дьханіє
да хвалитъ Господа.

хвалить Єго на струнах і органах¹⁾.

5. Хвалить Єго при кимвалах гармонійних, і радість голосячих. Все що живе і рушає ся, най вихваляє Господа²⁾.

¹⁾ Тимпан єсть то приряд подібний до малого бубна, зроблений під хором. Деякі розуміють також музичний приряд, котрого форма і прикмети нам незнані. Орган, приряд музичний з більше металевих труб, но зі всім иньшого рода, як теперішні органи.

Тут місце сказати коротко, чому в наших руских церквах звичайно не уважає ся при богослуженю музичних прирядів, коли про них в сьвятім Письмі так часто згадує ся і коли сам творець приказує на таких прирядах Бога хвалити. Відповідає ся тим способом: Сьвятий творець взиває нарід старозаконний до подібного хваленя Бога, пояснителі же розуміють під тими орудиями, сили тіла і духа чоловічого, котрими людям в новім законі Бога достоїть хвалити. Сьвяти Отці: Іван Золотоустий, Ізидор, Григорій папа, Августин, Єроним і прочі так пишуть: В старім законі ріжними музичними прирядами хвалили Бога, нині же вірні Христові замість бездушних органів, вихваляють Єго розумно одушевленими членами тіла свого, словами, як то і апостол Павло упоминає, мовлячи: «Представите тѣлесѣ ва́ша, жертвѣ живѣ святѣю ѿ благогѣднѣ Бѣгови, словесне сажаніє ва́ше.» Чоловік виславляє Бога очима, коли відвертає очи свої від суєти сьвіта сего, а звертає їх до всего, що Господу Богу приемне. Піснословить Бога язиком і устами, коли здержує язик свій від злого і уста свої від ложи і оповідає і голосить Єго науку, і Єго славу. Приносить хвалу Богови руками, повздержуючи їх від кривди чужої річи і заробляє ними для себе і своїх, як і ближних, щоби їх вспомагати. Віддає славу Богови ногами, не дозволяючи їм ходити по дорозі розпусти і всякого беззаконія, но ходити на місця хвали Божої. Вихваляє Бога ушами, коли має їх готовими на слово Боже і ухиляє від всякого слова лукавого. Славословить Бога серцем, коли ним любить Бога і ближнього. Так ділаючи чоловік, стає ся знаменитим, доброзвучним і краснопіочим органом Сотворителю своему. Крім всего того не потреба й доказувати сего, що і на органах і иньших музичних прирядах годить ся Господа Бога прославляти.

²⁾ Слова: «Всакоє дьханіє да хвалитъ Господа» творять в перетворі особенний 6 стих.

Славословіє велике.

Славословіє зове ся великим тому, щоб его відріжнити від **С**малого, котре складає ся з молитви: Слава Отцю і Сину і сьвятому Духу і т. д. Хто був творцем великого славословія, трудно вислідити, но то певно, що его здавен-давна уживає ся в нашій Церкві. Про него є згадка вже в Апостольских Постановленьях, о нїм знає поганський проконзуль Пліній Секунд, як то з его письма до римского імператора Траяна (98—117 р. по Р. Хр.) мож ся дізнати. І Атаназій Великий приказує вірним Христовим, щоби его співали кожного рана. Щожь бо чоловікови може бути користнійшим, як дякувати Богу з надходячим днем за доси одержані добродійства а zarazом просити о ласкаве помножене духовного житя в чоловіці, котре вже его туземне щастє утврдує. А власне такою молитвою єсть велике славословіє.

д. Слава въ вѣшнихъ Бѣгъ, ѿ на землѣ мѣръ, въ челоуѣцѣхъ благоволеніе.

е. Хвалимъ тѣ, благословимъ тѣ, кланяємтисѣ, славословимъ тѣ.

г. Благодаримъ тѣ, великіа рѣди славы твоєѣ, Господи Царю небесный.

д. Бже Отче вседержителю, Господи Сине единородный Исусе Христе, ѿ свѣтъи Дѣше Господи Бже.

1. Слава і честь і хвала най буде Господеви, перебуваючому во вишних (т. є. в небі), що піславши з доброї своєї волі Сина свого Единородного, дарував людем перебуваючим на землі, супокій, те жерело всякого добра.

2. Ми Тебе хвалимо яко єдиного, правдивого нашого Господа Бога, благословимо яко добродія, від котрого всяке походить благословене, кланяєм ся яко всемогучому Господеви, узнаючи Твою власть над нами і славословим яко управителя всего сьвіта.

3. Дякуєм Тобі за те, що в сотвореню сьвіта показав Ти нам невисказану славу всесвітлого маєстату Твого, о Господи, єдиний Царю небесний.

4. Ми почитаєм Тебе одного Господа Бога в трех особах: Бога Отця, Сотворителя і Управителя всего сьвіта і всіх божеских осіб перший початок; Бога Сина єдинородного, від віка з Отця, в часі же від Марії Діви народженого Господа Бога чоловіка, Спасителя нашого Ісуса Христа; Бога Духа сьвятого, від Отця і Сина яко одного початку походячого, нас же всіх просьвічаючого і осьвящаючого.

е. Ягнче Бжій, Сине Отчѣ.

ѕ. Взѣмлай грѣхъ мѣра, помѣлай насъ.

ѕ. Взѣмлай грѣхѣ мѣра, прѣимѣ молитвы нашѣ.

ѿ. Сѣдай ѡдѣсеню Отца, помѣлай насъ

ѕ. Яко ты єдинъ свѣтъ, ты єдинъ Господь, Исусъ Христосъ, въ славу Бога Отца, аминь.

і. На всѣхъ днѣхъ благословимъ тѣ, ѿ всѣхъ днѣхъ ѿма твоє въ вѣки, ѿ въ вѣкѣхъ вѣка.

аі. Господи прѣвѣжище выхъ єси намъ, въ рѣдѣ ѿ рѣдѣ.

ѿ. Язъ рѣхъ, Господи, помѣлай мѣ, ѿ исцѣлѣи дѣшѣ мою, яко согрѣшихъ тебѣ.

г. Господи къ тебѣ прѣвѣгѣхъ, набы мѣ творити колю твою, яко ты єси Богъ мой.

д. Яко оу тебѣ єсть источникъ жикотѣ: къ свѣтѣ твоєму ѡзримъ свѣтъ.

е. Пробави милость твою вѣдѣшимъ тѣ.

5. Тобі Сине предвѣчного Отця дякуєм, бо Ти Агнецъ Бжій, пожертвувавший себе на хресті як офірне ягня невинне за грѣхи цілого роду людского.

6. Ти, щось принявъ грѣхи цілого сьвіта на себе, щоби за них прогнѣваній справедливости Бжій принести відплату, умилосерди ся над нами грѣшними.

7. Ти, принявши грѣхи цілого сьвіта на себе, сплатив смертию своєю на хресті довг Отцю передвѣчному, вислухай, просимо, молитви нашѣ.

8. Ти по Своім страданю і славнім воскресеню возніс ся на небо, де чоловіча природа зістала посажена на троні по правій руці Господа Бога Отця, помилуй нас.

9. Ти то один Сьвятий, Ти один Господь Ісус Христос на славу Господа Бога Отця, аминь.

10. Кожного дня благословим Тебе і вихваляєм імя Твоє і не перестанем і в віки.

11. Господи, Ти нам заєдно прибіжешем нашим, був і будеш з роду в рід.

12. Я сказав: Господи помилуй мя, і прошу, ізціли мою душу, бо я згрѣшив перед Тобою.

13. Господи, я до Тебе прибігав і прибігаю, научи мя ділати Твою волю, бо Ти єси Господь Бог мій.

14. У Тебе є жерело житя, і в сьвітлі Твоєї ласки і науки спізнавъ я сьвітло правди.

15. Продовжи ласки і милости Твоєї тим, що Тебе пізнають і пізнати хотять.

Ѣ. Сподѣви Господи
вз дѣнь сѣй, вѣзх грѣ-
хѣ сохрани тиса намъ.

Ѣ. Благословѣнъ єси
Господи Боже Отцѣхъ
нашихъ: ѿ хвалѣно, ѿ
прославлено имя твоє
вз вѣки, аминь.

Ѣ. Бѣди Господи
милость твою на насъ:
якоже оуповахомъ на
тѣ.

Ѣ. Благословѣнъ єси
Господи: научи насъ
оправданіемъ твоимъ.

Ѣ. Благословѣнъ єси
Владико: вразуми насъ
оправданіемъ твоимъ.

Ѣ. Благословѣнъ єси
Святій: просвѣти
насъ оправданіи тво-
имъ.

Ѣ. Господи милость
твою вз вѣки: дѣла
твоя твоєю не презри.

Ѣ. Твѣкъ подобаетъ
хвала: твѣкъ подобаетъ
пѣніе.

Ѣ. Твѣкъ слава по-
добаетъ: Отцѣ, ѿ Свѣ-
на, ѿ святаго Духа.

Ѣ. Нынѣ ѿпріснѣ
ѿ вѣ вѣки вѣкѣмъ,
аминь.

16. Дай, Господи, і сего дня хоронити
ся нам від усякого грѣха.

17. Будь всіма благословений, Боже
Отців наших, і най всі хвалять і про-
славляють імя Твоє в віки, аминь.

18. Господи, най милість Твоя на нас
спочиває; бо ми завжди надіяли ся
і надієм ся на Тебе.

19. Благословен будь, Господи, а научи
нас законів і права Твого.

20. Будь благословенний, Господи, і
дай, щобисьмо ті Твої закони і права
що раз ліпше розуміли.

21. Будь благословенний, Господи, і
дай, щобисьмо Твоїми законами і пра-
вами себе просвѣщали і ліпшими ся
ставали.

22. Господи, Твоя ласка любови і
милосердя відвічна, не погорди сотво-
ріннями Твоїми, ділами всемогучих рук
Твоїх.

23. Тобі належить ся в повні хвала,
Тобі спів наш.

24. Тобі належить ся слава, Отцю і
Сину і Святому Духови.

25. Тепер і завжди і во віки віков,
і так най буде.

Псалми часів і междочасий.

ПСАЛМИ 1-ГО ЧАСА.

Псалом 5.

Против вооргам.

Надпись: »**О** наследствѣ, псаломъ Давида¹⁾.«

Сю надпись вясняють деякі слѣдующим способом: »Псалом
явленый Давиду Духом свѣтым, предсказующий роду
людскому наследство живота вѣчного ласкою Ісуса Христа.«
Сей псалом зложеный самым царем Давидом, хотяй час зложеня
точно не дастъ ся означити. Правдоподобнѣе відносять его
многі пояснители до часу, коли Давид був гонений Савлом.
Він містить горячу молитву переслѣдуваного, якою просить
Бога о поміч насупротив своїхъ вороговъ. Деякі вясняють его
яко молитву Христа до Отца небесного, в часѣ Его страданя.
Сей псалом дастъ ся ужити за молитву каждому праведному,
в нѣмъ поучає ся такой, якъ ему в потребахъ належить ся за-
ховати і якъ улещеня і потѣхи в надѣї на Бога шукати, чтобы
дѣстатися мѣг до щастя вѣчного, де терпеливѣсть переслѣду-
ваныхъ одержитъ свою нагороду.

Ѣ. Глаголю моѣ вна-
шій Господи, разсудѣні
зканіе моє.

1. Господи, приими в слух Твій слова
моєї молитви і вирозумій ласкаво те,
о що Тебе прошу²⁾.

¹⁾ В первотворі читає ся надпись так: Начальнику хору, при
зряді музыкальнѣмъ негильотъ маючи ся співати, псаломъ Давида. Який
би то музыкальнѣмъ бувъ приряд, не легко сказати.

²⁾ Троякимъ способомъ мож не поминати чийогось прошеня; або,
що голос не доходить до ушей, або, що не єсть зрозумѣлимъ значеніемъ

к. Кенмі глаес мо-
леніа моєгѡ, Царю мой
и Бже мой.

г. Йко кх тебѣ по-
молюса. Гдн застра
оуслыши глаес мой.

д. Застра предстанѣ
тебѣ, и оузриши ма,
йко Богъ не хотай
беззаконіа, ты еси.

е. Не приселитса кх
тебѣ лскавнсай, ниже
превдстх беззаконни-
цы предх очыма тво-
има.

ж. Возненавдкх е-
си вса дѣлающыа без-
законіе, погвѣвши вса
глаголющыа ажѣ.

з. Мѣжа крокѡй и
лестика гншаетса Го-
сподь: азъ же множе-
ствомъ милости твоєѡ

и. Внидѣ кх домъ
твой: поклонюса кх
храмѣ сѣдомѣ твоємѣ,
кх страсѣ твоємѣ.

и. Господи, настави
ма правдою твоєю,
врагъ мойхъ ради и-

2. Вислухай мольбу мою і вдови єї; бо Ти цар мій, цар вибраного народа (котрим я управляю), Бог мій, Сотворитель і добродій.

3. Лиш до Тебе одного прибігаю в молитвах моїх в часі з раня, перші мої слова лиш Тобі посвячаю; Ти отже, Господи, вислухай мене милосердно.

4. Но не лиш молити ся, я спішу рано і розмишляти над тим, що Ти, яко найсвятійший Господь Бог, мерзиш ся кождим гріхом і ненавидиш єго.

5. Що серед Тебе не осмілять ся стати лукаві, або зла бажаючі і єго ділаючі; що неправедні не можуть на довго оставати в Твоїй ласці, но що Ти їх як непоправних зі всім від себе відкинеш і погубиш.

6. Бо яко святий не можеш Ти навидіти тих, що зле ділають і яко справедливий мусиш укарати кожного лестного, переверотного і на позір лиш добре ділаючого.

7. Ти, всегда мерзиш ся мужем (т. є. чоловіком желяучим крови і кривди ближнього свого.

8. Я же желяючи не по моїм власним силам но за Твоїм милосердием уйти гріха, являю ся в дому Твоїм, і упавши на лице перед Тобою в святім Твоїм місци благаю о поміч Твою.

9. Господи Боже, веди мене по дорозі заповідий Твоїх і допомагай стеречи ся гріха, щоб мої вороги завстидали ся;

слів, або, що хтось чим иньшим занятый, не вважає на виголошені слова, хотяй Господь всегда чує і все розуміє, скорше нїм Єго хто начне просити, однакож поставляє ся Він в тїм псалмі таким, як би не всегда чув і розумів прошеня; но то має ся розуміти так, що Бог погорджає молячим ся чоловіком і не хоче єму зділати те, о що він просить, коли чоловік просить Єго холодно, лиш устами; або, що Єго просить о річі для себе непотрібні і шкідливі, або що просить без віри і надїї. Псалмопівець просить проте в тїм стисі о дар доброї молитви, щоб єї Бог не тїлько почув, но щоб і вислухав.

справи предъ твоєю
пстѣ мой.

і. Йко нкетъ кх оу-
стѣхъ ихъ истины,
сердце ихъ сѣтно.

и. Грѣхъ отвѣретъ
гортанъ ихъ, языки
своими лскавсѣ, сѣди
имъ Бже.

и. Да отпадѣтъ ѡ
мысли своихъ, по мно-
жествѣ нечестіа ихъ
изрини ѡ, йко преогор-
чиша тѣ Господи.

и. И да возвеселит-
са вся оуповающіи на
тѣ: кх кѣкх возра-
дуютса, и веселинса
кх нихъ.

и. И похвалятса
о тебѣ любящіи има
твоє: йко ты благо-
словивши праведника.

и. Господи йкѡ о-
рѣжемъ благоволеніа,
кѣкчлх еси насъ.

бо много єсть таких, що старають ся мене звести з правої дороги, но Ти, Господи, веди мене заєдно так, щоб я не забув на Твою присутність.

10. Вороги мої притягають мене до себе, но они лицемірні і підлесні, а їх порожні серця замикають в собі тїлько зло і марність.

11. Их горло, то отвір гроба, через котрий виходять з их внутра укриті, погані лукавства, котрі они своїм язиком лестно вихваляють красними і добримі. Суди их сам, Господи Боже, за те, як заслугують.

12. Ти Господи певно погубиш их справедливым судом Твоїм, Ти зділаєш, що их злі замисли і желаня не прийдуть до успіху; они будуть прогнані для неправедности своєї з Твого святаго дому в огонь вічний, бо они Тебе, найсвятійшого прогнівили.

13. Праведні же і добрі, що всю свою надїю лиш в Тобі покладають, будуть веселити ся в вік, они будуть радувати ся, бо Ти сам будеш в них перебувати.

14. Ті, що любять імя Твоє святе, похвалять ся Твоєю ласкою, Ти поблагословиш кожного жиючого праведно.

15. О Господи, Ти окружаєш нас всіх щитом Твоєї доброї волі, Ти, як би оружієм, обороняєш нас перед нападом злого.

Псалом 89.

Просьба о ласку.

Надпись: «Молитва Моусѣа человекка Бжїа.»

Судячи по надписи, то творцем сего псалма мавби бути сам Бжоговидець Мойсей. І правдиво святий Єроним з многими иньшими старійшими як і новійшими пояснятелями приписують правдоподобнійше зложено єго Мойсею, під koniecь 40-літної

подорожи в пустини Арабській. Супротивляє ся такому твердженю з немногими иньшими св. Августин, відносячи его зложене до часу неволі Вавилонської. Хто небудь в прочім есть творцем сего псалма, зміст его позістане незмінним. Містить він в собі молитву до Бога, до Его милосердя; щоби Бог умилосердив ся та ратував нарід гріхами і ріжними бідами пригнетений; або, після иньших, висказує ся в тім псалмі та головна гадка, що наслідком кожного гріха есть смерть, ласка же Божа, яку Христа ради одержуєм, есть правдивим щастем.

а. Господи, приві-
жице кляз єси намъ
кх рѣдъ и рѣдъ.

б. Прѣжде даже го-
рамъ не кѣти, и создѣ-
тисѣ землѣ, и вселѣн-
нѣи: и ѡтх кѣка и
до кѣка ты єси.

в. Не ѡтврати чело-
вѣка кх смиреніе, и
рѣкал єси: ѡбратитесѣ
сѣнове чловѣчестѣи.

г. Яко тысащѣ
лѣтъ прѣдъ очима тво-
има Господи, яко дѣнь
вчерашній, иже мимо
иде.

1. Господи, ми всі виставлені кожного часу на ріжні біди та нужди, Ти, Господи Боже, був і еси нам прибіжищем, помічю і покровом.

2. І справді, заким утворили ся гори і сотворена була земля і весь сьвіт, Ти всегда був і будеш на всегда тим самим Господом Богом, яким тепер еси¹⁾.

3. Для того не допускай, щоб рід людський від Тебе відпав, та приліпляв ся марницям земским; бо Ти не тільки само і устами посланців Твоїх сказав: наверніть ся люди через покаєня до мене. Дай же нам ласку покаєня²⁾.

4. Рід людський і так вже укараний, не допусти на него більшого упокореня. Бо хотяйби ми і тисяч літ на сій землі прожили, щож то все в порівнаню з Твоею вічністю? Тисяч літ, то як один день, що вже минув ся.

¹⁾ В перетворі читає ся замість: «Ты єси» -- Ти Боже.

²⁾ Замість: «Не ѡтврати чловѣка кх смиреніе» читає ся в перетворі: «ѡбращаєш чловѣка кх смиреніе» і, продовжують мовиш: «ѡбратитесѣ сѣны чловѣчестѣи.» Що виясняють з попереджающим стихом в той спосіб: Ти, о Боже, вічний еси, но Ти так постановив, що всі люди обернуть ся в порох, з якого повстали; бо Ти сам уже сказав (в кн. Бит. 3, 19): Порохом еси і в порох обернеш ся. Слова нашого стиха: ѡбратитесѣ сѣны і пр. суть неначе парафразою слів Битія. Таке вияснене відповідне читаню в перетворі.

д. И стража ноциамъ:
ѡгнниженіа ихъ лѣта
бѣдѣтъ.

е. Оутрѣтѣтъ трава
мимоидетѣ, оутрѣтѣтъ
процкѣтѣтъ, и прїдетѣ,
на кѣчеръ ѡтпадетѣ,
ѡжесткѣтъ и исхнѣтъ.

ж. Яко ичезоухомъ
гнѣкомъ твоимъ, и
яроствію твоєю смѣти-
хомсѣ.

з. Положилѣ єси без-
закѣнѣа нашѣ прѣдъ
тобою: кѣкѣ нашѣ кх
проскѣщеніе лицѣ тво-
егѣ.

д. Яко всѣ днѣ на-
ши ѡскѣдѣша, и гнѣ-
комъ твоимъ ичезо-
ухомъ.

е. Лѣта нашѣ яко па-
утина побѣдѣхсѣ, днѣ
лѣтъ нашихъ, кх нѣх-
же сѣдмдесятъ лѣтъ.

5. Літа наші, так короткі, як ті нічні стражи, на які ніч ся ділить; они майже нічим в порівнаню з Твоею вічністю¹⁾.

6. Если бо добре зважим, щож есть вік або жите чоловіка? оно подібне траві що то рано ледво що розвинулась, а вже і чахне і під вечер стверднівши, усихає.

7. Так то і ми; а то справедливо. Бо ми прогнівили Тебе нашими гріхами і погубили себе самих, ми посмутніли на вид страшного Твого гніву.

8. А той гнів Твій такой найсправедливіший; заслужилисьмо собі на него нашими гріхами, що стоять перед Твоїми очима; впрочім і цілий біг нашого житя Тобі добре знаний; Ти в Твоїм яснім умі видиш найтайніші наші гріхи.

9. Дни житя нашого зменшали ся і минули ся перегороджені смертю; ми щезаєм, а то все для гніву Твого за гріхи наші, якими Тебе образилисьмо.

10. Літа наші суть подібні до легко прориваючої ся паутини; число наших літ невелике, ледво коли перевисшає 70 літ²⁾.

¹⁾ Каже ся: Лѣта ихъ яко стража ноци. Жиди ділили ніч перше на три стражи т. е. части, кожда з них тревала чотири години. І так: першу звали *rosz aszmurith* (початок бдіня, з вечера до півночи); другу *aszmoreth tikonah*, середне бдіне, від півночи до перших півнів третю; *aszmoret haboker*, бдіне ранне, від перших півнів аж до сходу сонця. Ті части назвали стражами або бдінями, бо сьвященики і левіти були обовязані бути в церкві на стражи і в тих частях змінляли одні других. Пізнійше ділили они ніч на чотири стражи по звичаю Римлян і звали їх, вечером *ѡфѣ*, півночю *месонитѣ*, півнями *алекрофѣнѣа*, заранком *проѡ*.

²⁾ Літа яко паутина, есть олицетворений спосіб бесіди, (*modus prosopopeicus dicendi*). Замість паутина, толкують з порвотвора до-словно, яко бесіда або звук, що мисли не мішає. Творець хоче короткість нашого віку в порівнаню виразити, а так паутина, як і слово, що вимовлене, скоро переходить, означають туюж саму короткість.

дї. **Ще же в силахъ
бсѣдесать лѣтъ, мно-
жае ихъ трудъ и бо-
лѣзнь.**

бї. **Яко прїйде крѣ-
тость на ны, и нака-
жемса.**

гї. **Ктѣ вѣсть дер-
жакъ гнѣва твоегѡ?
и ѡтъ страхъ твоегѡ
явѣсть твою нечестї?**

дї. **Десницѣ твоѣ
такъ скажи мнѣ, и
ѡкованнымъ сердцемъ
въ мудрости.**

бї. **Обратїса Госпо-
ди, докоакъ? и ѡмо-
ленъ вѣди на рабѣ
твоѣ.**

11. А если хто сильнїйший дожие 80 року, то такой дальше его жите то только труд і болїзнь.

12. Доживши бо только лїт, ми складаем з себе гордїсть, яка в нашїм житю нами поводила, коли видимо себе так близкими смерти.

13. Хто з людей зможе представити собі силу та власть Твого гнїву, хто з них зможе Тебе так бояти ся, як би повинен, хто зможе почислити всї можливі карї Твого справедливого гнїву?

14. Здїлай, о Господи, щобисьмо пїзнали силу Твоєї всемогучої десницї, научи нас докладно о Твоїй караючїй справедливостї; дай щобисьмо ся поучили о нїй від тих, що не ложно но широко, по сердцю, виученї суть в Твоїй правдивїй мудростї, щобисьмо пїзнавши правду, до Тебе навернули ся¹⁾.

15. Прогнїваний вправдї нашими грїхами, о Господи, не відвертай ся від нас, но обернись до нас лицем милосердя Твого, і дай ся препросити слугами Твоїми.

¹⁾ Немало трудности дїлає сей 14 стишок в вїясненю сего псалма, а то не только, що перевїд далеко відстоїть від тексту, но що в самїм переводї вираженя однї при других так положенї, що трудно звязи mezi ними відгадати. В перетворї читає ся сей стишок як слїдує: «Днїе наша ѡскажи намъ (або з'учи нас) и преведѣмса сердцемъ въ мудрости.» 70 же толкователїв читали в перетворї инакше і перевели: «Десницѣ твоѣ такъ скажи мнѣ и прорѣки (або вѣдѣнїна) сердцемъ въ мудрости.» З вїдки в наших молитвословах замїсть «пророк» або «їзучений» взяло ся «окованный», застановить не одного. Вправдї в деяких латинських переводах находить ся замїсть егидїтос, сомпрїдїтос, а чи і славянські переводчики увзглядали сей перевїд латинський?! Если хочемо в сїм стисї задержати слово «оковання», то треба собі додати щось доповняюче тое положене н. пр. «здїлай» а тодї буде такой змисл: Научи нас Господи, в всемогучїй і справедливїй Твоїй десницї і здїлай, щобисьмо мудростїю правою, як би зелїзными оковами крїпко держанї, до Тебе навернули ся. Держачи ся стисло тексту, значїне сего стишка і так еще мож віддати: «Господи, здїлай щобисьмо пїзнали жите і его кїнець, а ми пїзнавши тое добре, принесемо сердца нашї готови до правдивої мудростї т. е. розмисливши собі кїнець житя нашего, здїлаем себе осторожными і мудрими і поправим ся і повернем до Тебе.

дї. **Испѣлюхомса
забра милости твоеѡ
Господи, и возрѣдова-
хомса, и возвеселихом-
са, въ всѣ дни наша.**

бї. **Возвеселихомса
за дни, въ нѣже сми-
рилъ ны еси, лѣта въ
нѣже видѣхомъ злоба.**

гї. **И прїзри на рабѣ
твоѡ, и на дѣла твоѡ,
и настаки скїны ихъ.**

дї. **И вѣди скѣ-
тлость Господа Бога
нашегѡ на насъ, и дѣ-
ла рѣкъ нашихъ испра-
ви на насъ, и дѣла
рѣкъ нашихъ исправи.**

16. А так наповнимо ся скоро Твоїм милосердием і будем ся веселити і радувати в Тобї через цїле наше жите.

17. Ми будем веселити ся в ті днї радости, якї нам даси в замїну за ті днї, в котрих Ти нас усмирив і за ті лїта, в котрих ми по справедливостї дїзнавали горести і рїжного нещастя.

18. Но щоби то скорше могло ся стати, поглянь милосерно на слуг Твоїх як на сотворїня і дїла рук Твоїх і научи дїтий їх, щоби они ходили по дорогї Твоїх заповїдий.

19. Господи Боже наш, просьвіти уми нашї ласкою милосердя Твого, і здїлай, щоб все, що їно з рук наших вийде, було нам в спасене наше. Допомагай дїлам рук наших, і здїлай, щоби всегда були правими.

Псалом 100.

Зеркало князїв.

Надпись: «Псаломъ Давїдъ вдохновѣнный.»

Нсалом сей зложений самим царем Давидом, а найправдопо-
дїбнїйше тодї, коли він обняв правлїне над дванацятотома поколїнями. Містить він заявлене царя Давида, яким ясно ви-
сказує прикмети доброго князя і царя взглядом своїх пїдданих; і то дало причину, для котрої знаменитий вїяснитель дав за надпись сему псалму: «Зеркало для володїючих.» Св. Атаназїй видить в тїм псалмї образець совершенно чесного чоловіка. Кождий отець родини найде в нїм добрі правила для житя.

д. **Милость и сѣдъ
кесноу твѣкъ Господи.**

1. Господи Боже, хочу всегда виславляти Твоє милосердие, котрим нас милуеш і Твїй найсправедливїйший суд, яким караєш зле¹⁾.

¹⁾ Перший сей стих вїясняють деякі еще слїдующим способом: Боже, я хочу перед Тобою оповїсти мое милосердие, як моїх бїдних милую і спомагаю, і мої суди, як все в царствї розпоряджую і справедливо караю, щоб Тобї за ті менї дарованї чеснотї поблагодарити.

г. Пою, й разсмію
вх пстї непорочнїк, ко-
гда прїдеш кх мнѣ?

г. Прехождяхъ къ
несловнїи сѣрдца моего,
посредѣ домѣ моего.

д. Не предлагать
предъ очима мойма
вѣщи законопрестѣпны-
я: творѣшья престѣ-
пленїе вознавидѣхъ.

е. Не припѣ мнѣ
сѣрдце строптивое, оу-
клонѣющагосѣ ѿ мене
аскакаго не познахъ.

є. Окажетѣющаго
тай искренняго своего,
сего изгонѣхъ.

з. Гордымъ окомъ,
и неситымъ сѣрдцемъ,
сѣ сїмъ не іадѣхъ.

й. Очи мой на вѣр-
нымъ зѣмлі, посаждати
ѣ сѣ мною, ходои по
пстї непорочнїи сїи мнѣ
свѣжаше.

ѡ. Не жикѣше посре-
дѣ домѣ моего, тво-
рои гордыню, глаголаи
нпрѣвѣднѣ, не исправ-
лѣше предъ очима
мойма.

2. Но не тільки голосом, але і гармо-
нїйним псалтирем начну видавати Тобі
хвалу, а безустанно над тим буду ся
застановляти, як би то що раз лїпше
пізнати дорогу доброго і чистого житя.
Колиж проте, Господи, прїдеш з помо-
чию і ласкою до мене?

3. Хочу серед моїх домашних всегда
в чистоті сѣрця проживати¹⁾.

4. Постановляю собі відвертати очи
духа (мисли) і тїла від несправедливости
і єї ніколи не ділати, чи то караючи
кого чи надгороджаючи; буду ненавидіти
діла тих, що зле і несправедливо про-
вадять ся.

5. Не хочу я входити в звязь з лу-
кавими і переверотними, а еслиб хто
такий від мене відвернув ся та покинув
приятнь зі мною, не хочу я его знати.

6. Я хочу уникати такого, що скрито
обмавляє ближнього свого, а карати,
ставляючи ему его нечестне ділане, его
грїх, перед очи.

7. З гордими і лакомими не хочу в
приятнь входити.

8. Я лиш з вірними і добрими хочу
приставати та з тими, що чесно на
сїй землі жиють; лиш таких хочу ужи-
вати до моїх рад і послуг, котрі чисто
і безгрїшно ведуть ся.

9. В моїм домі не находити ся гордому
і лукавому; скоро прожену такого, що
говорить лож і клевету²⁾.

¹⁾ Час будущий замїсть минушого відповідає єврейському тексту, і такого часу уживають Єроним, Теодорет Євтимій в своїх переводах.

²⁾ Слово «не исправлѣше» в вїясненю подав я «прожену від себе»; в єврейскім стоїть, не утвердить ся, не устоїть перед очима. Хто перед чїймись очима не поправляє ся, не утверждає ся, то его проганяють.

і. Во оутрїа изви-
вахъ кѣ грѣшнымъ зе-
млі, еже потребити ѿ
града Господнѣ кѣ
дѣлающимъ беззаконїе.

10. В час покараю я злих і перево-
ротних, і прожену із міста Господня
всїх, що провадять лихе і гїршаче
жите¹⁾.

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ І.

Псалом 45.

Ми не боїмо ся.

Надпись: «Еъ концѣ, о сынѣхъ Корѣовыхъ,
о тайныхъ»²⁾»

Аєякі слїдителї вїясняють сю надпись слїдующим способом:
В конецъ, в Христа, котрий провадить людий до досконалости
щасливого житя. Зложенїй самим Давидом і переданїй синам
Корѣовим пївцям для спїву, щоби они о тайних дїйствах Божих:
воплощеня, хрещеня, страданя і воскресеня Христа Спасителя,
які в тїм псалмі містять ся, голосили і проповідали. І при так
вїясненїй надписи трудно з точностю вислїдити творця і час,
в котрїм би сей псалом був зложенїй. Містить сей псалом
благодарственну молитву за отримане добродїйство спасеня
від тяжкого небезпеченства, яке царству жидівскому, особливо
же св. місту грозило; творець підкрїпляє тим самим надїю
в народї на помїч Божу у всяких потребах. Святий Амврозій,
Єроним, Августин, Золотоустий і вїяснителї Теодорет і Євтимій
вїясняють сей псалом яко побїдоносну пїсню Церкви, в котрїй
она оповїдає свої побїди за помочию Божою над ворогами своїми,
і покров Божий, яким Він єї всегда захищає.

а. Богъ намъ прикѣ-
жище и сила, помощ-
никъ къ скорбѣхъ о-
брѣтшихъ ны склѣ.

1. Господь Бог наш есть нам місцем
прибїжища; Він наша помїч і потїха
защищаюча і потїшаюча в бїдах і пе-
реслїдуванях, в яких ми до сїгу нераз
находили ся, і які нас тяжко засму-
чаютъ.

¹⁾ Мовить ся «Во оутрїа» зі взгляду на час, в яким публичнї
відбували ся суди; ті бо звичайно відбували ся рано.

²⁾ Дословно переведена надпись з переотвора так би звучала:
Начальнику хору, синам Корѣовим, пїснь до спїву при музикальнїм
прирядї, званїм галямот. Якого рода був сей приряд, не знати.

к. **Сегѡ** ради не оу-
боимса, внигда смѡща-
етса земла, и прелѡга-
ютса гѡры кз сердца
мѡрекал.

г. **Вознѡмѡша** и
смотѡшася кѡды иѡх,
смотѡшася гѡры крѡ-
пестю егѡ.

д. **Рѡчнаѡ** оустрем-
ленѡ кесѡлтѡ градѡ
Бѡжѡй; **освѡтѡлѡ** бѡтъ
селѡнѡ своѡ **Кѡшнѡй**.

е. **Бѡгз** посередѡ егѡ
и не подвижитса: по-
можетѡ емѡ **Бѡгз** оу-
трѡ забѡтра.

ѕ. **Смотѡшася** ѡ-
зѡнцы, оуклоунѡшася
цѡретвѡл: даде гласѡ
своѡ **Кѡшнѡй**, подвиже-
са земла.

з. **Гѡспѡдѡ** силѡ съ
нами, **застѡпникз** нашз
Бѡгз **Іакѡвѡл**.

и. **Придите** и видѡ-
те дѡла **Бѡжѡл**, **ѡже**
положи чѡдѡса на зе-
мла.

ѡ. **Отѡмѡл** бранѡ до
кѡнѡцѡ землѡ, **лѡкѡ**
сокрѡшитѡ, и слѡмѡитѡ
ѡрѡжѡе, и щѡты сож-
жетѡ **ѡгнемз**.

2. Проте не перелякаємо ся хотяй би
і найбільшого зла, хотяй би земля в
своій основі зрушена, переверталась,
хотяйби ми виділи, що гори в морю
погружають ся.

3. Не біймо ся, хотяйби і всі води
морські двигнули ся з такою силою,
щоби скали і гори задрожали від силь-
ного єї удару.

4. Серед так сильної бурі пішло Го-
сподь Бог ручай спокою свого, що по-
кріпить і потішить город Божий (св.
Церков). Господь Бог вибрав собі єго
місцем перебування свого, посвятивши
єго премногою своєю ласкою¹⁾.

5. Той сам Господь Бог не віддасть
ся з посеред него; Він буде єму всегда
в добрий час помагати.

6. При заложеню підвалин до того
города (св. Церкви) занепокоїли ся на-
роди і заколебали ся держави, а коли
з відтам Господь Бог дав чути голос
свій, вся земля затрясла ся.

7. Ми же, вірні Єго, не маєм чого
бояти ся; Він наш Господь сильний,
Він Господь Бог патріярха Якова, нашим
також покровителем.

8. Прийдіть і приблизіть ся народи,
і подивляйте діла і чуда сего Господа,
які Він в очах всіх зділав на землі.

9. Він усторонив і усмирив війни до
останніх границь землі, Він сокрушив
луки ворогів, Він поломить все їх ору-
жје і попалить огнем і оберне в попіл
їх щити²⁾.

¹⁾ Сильно збуреному морю, котрим означає ся ворохобня народів
хорошо протиставить творець тихо пливучу ріку з ласкою Божою,
котра без крику і шуму потішає і підпомагає вірних слуг Божих.

²⁾ В часі перебування Ісуса Христа на землі був супокій межи
народами.

і. **Оуспразднітса** и
разѡмѡйтѡ, **ѡко** ѡзѡ
бѡмѡ **Бѡгз**: **вознесѡса**
кѡ **ѡзѡнцѡхз**, **вознесѡ-**
са на землѡ.

ѡ. **Гѡспѡдѡ** силѡ съ
нами, **застѡпникз** нашз
Бѡгз **Іакѡвѡл**.

10. Ви мої слуги, віддаливши ся від за-
бігів і клопотів земских, роздумуйте
лиш о тім, що я лиш сам Господь Бог,
котрий все, що єсть, сотворив, і від
котрого все зависить; прийде час, що
мене всі невірні погани і всі люди бу-
дуть узнавати за найвисшого свого
Господа¹⁾.

11. Тішмо-ж ся проте ми вірні Єго,
пам'ятаючи на те, що Господь всіх сил
небесних єсть з нами, і що Господь
Бог патріярха Якова, нас охороняє.

Псалом 91.

Справедливе Боже правління.

Надпись: *«Псаломъ пѣсни къ день сѡбѡтнѡй,»*

т. є. псалом до співання в день суботний.

Н псалом сей своїм змістом є найвідповіднішим до співу в день
суботний. В той бо день відпочинку, належить виславляти
і подивляти Божу мудрість, всемогучість і доброту для сотвореня
і удержуваня цілого сьвіта. А власне в тім псалмі подивляє
творець діло Божого сотворіня і провидіня, описуючи при кінці
коротко треваюче щастє злих, а вічне щастє добрих.

а. **Блѡго** єсть ипѡ-
вѡдатиса **Гѡспѡдеви**,
и **пѡкти** именѡ твоѡмѡ
Кѡшнѡй.

1. Благо і праведно і користо єсть
для кожного чоловіка дякувати Господу
Богу за добродійства, якими нас обда-
ровує, і співати хвалу в честь Єго най-
висшого св. імени.

б. **Возвѡцѡти** за-
бѡтра **мѡлѡсть** твою, и
иѡстинѡ твою на всѡх
нѡщѡ.

2. Добре єсть оповідати Єго хвалу
в призначенім до того часі і виславляти
милосердие Єго в щастю, відносячи всяке
добро до Него, і правду Єго вироків
і виповненє даних Ним обітниць в не-
щастю²⁾.

¹⁾ «Оуспраздніть,» вясняють також в той спосіб: Залишіть борбу
і ворожі напади; будьте лагідними серцем... Або: Перестаньте переслі-
дувати Церков Божу, і пересьвідчіть ся, що я єсм Бог, котрий воз-
нісши ся на горі Голготі на хрест для спасеня язиків (поган і всего
рода людского на землі), не перестав бути Господом сильним, побіди-
телем ада і смерти, і покровителем і заступником нашим.

²⁾ «Забѡтра и на всѡх нѡщѡх» значить властиво кожного часу; згадує
творець тим вираженєм служби дневні, утреню, вечерню, повечерис; в
символичнім зміслі означає, день, дні щастя; ніч, дні нещастя і лихолітя.

ґ. Вх десятиструн-
нїкѡз џсалтири сѡ пѣ-
снїю вх гѣсѡлѡх.

д. Йко возвеселѡх
мѡ єсї Господи кѡ
творѣнїи твоємѡ, ѡ вх
дѡклѡхъ рѡкѡ твоєю
возрадѡсѡ.

є. Йкѡ возвеличѡша
сѡ дѡклѡ твоѡ Господи
сѡклѡ оубѡвѣшасѡ по-
мышлѣнїѡ твоѡ.

ж. Мѡжѡ безѡмѣнъ не
познѡетѡ, ѡ неразѡмѡкѡ
не разѡмѡкетѡ сїхѡ.

з. Книгдѡ прозѡбѡша
грѣшнїци ѡкѡ траѡ,
ѡ прѡникѡша кей дѡк-
лѡцїи беззакѡнїє, ѡко
дѡ потрѡбѡтсѡ вх вѣкѡ
вѣкѡ.

и. Тѡ же Бѡшнїй
вх вѣкѡ Господи.

ѡ. Йко сѡ краѡи твої
Господи, ѡко сѡ кра-
ѡи твої погїкнѡтѡ, ѡ
разѡдѡтсѡ кей дѡк-
лѡцїи беззакѡнїє.

ї. Й вознесѣтсѡ ѡкѡ
єдннорѡга рѡгѡ мѡї,
ѡ стѡрѡсть мѡѡ вѡ
єлѡн мастїтѡкѡ.

3. Добре єсть спѡвати Єго славу при
десятоструннїм псалтирї і оповѡдати
з радости і задоволенѣм Єго хвалу
в пїсни при гуслях¹⁾.

4. Ти, о Господи Боже, наповнив мене
в поглядї на сотворїня, Твоєю радостію
і веселостію, хочу проте веселити ся
роздумуванѣм дїл, Тобою сотворених.

5. Ах, як чудними і великими сѡуть
дїла Твої, Господи Боже. Твої добрі за-
мисли, Твоє урядженѣ так многих і до-
сконалих рїчий, Твоє найвїдповїднїше
упорядкованѣ всего совершеного, то
все для нашого слабого розуму невил-
слїдженї і глибоко укритї тайни.

6. Чоловїк змисловий, безумний і без-
божний, не пїйме і не зрозумїє в тїм
всїм Тебе і Твого неустанного дїланя.

7. А хотяйби грїшники умножили ся
як траѡ, що так скоро і густо вирос-
тає, хотяйби тї безбожнї весело про-
живали та вподобали собї в своїх досто-
їнствах і богатствах, такої, коли того
найменше надїють ся, погїбнуть на вїки.

8. Ти же, Господи, останеш всегда
однаким.

9. Всї вороги Твої погїбнуть, в кїнци
і безбожнї розсиплять ся і пропадуть.

10. Моя же сила зросте і скрїпить ся,
як зростає красно і сильно рїг однорож-
ця, і моя старїсть буде крїпка і здорова
і скрїплена Твоєю ласкою і милосердїем,
якби товстою оливою помазана²⁾.

¹⁾ Десятострунний псалтир, музикальний приряд, на подобу арфи або гитари зроблений. Новїйшї, в перепоснїм змислї, розумїють десятеро заповїдей Божих, котрими хвалить ся Бога виповняючи їх.

²⁾ Й вознесѣтсѡ ѡкѡ єдннорѡга рѡгѡ і пр. єсть то образцевий спосїб вираженя на Вєсходї; першим образцем виражає ся сила чесноти і достоїнства; єдинорог, звїр, котрому висше носа росте рїг красний і сильний; другим же виражає ся радїсть; єлей бо служив до помашуваня тїла в день радости і веселїя.

лї. Й воззрѡк ѡко
мѡє на врагї мѡѡ, ѡ
востаѡщѡмѡ на мѡ
лѡкѡвнїщѡмѡ оубѡвѣ-
шитѡ оубѡ мѡє.

кї. Праведникѡ ѡкѡ
фїнїѡцѡ процѡтѣтѡ,
ѡкѡ кѡдрѡ, ѡже вѡ
лїѡвнїцѡ, оубѡмножитсѡ.

гї. Насаждѣнї вѡ
домѡ Господни, вѡ
дѡбрѡцѡхъ Бѡга нашѡгѡ
процѡтѣтѡ.

дї. Єщѡ оубѡмножатсѡ
вх старѡсти мастїтѡкѡ,
ѡ благопрїѡмающе вѡ-
дѡстѡ.

єї. Дѡ возкѡстѡтѡ,
ѡкѡ правѡ Господѡ
Бѡгѡ нашѡ, ѡ вѡстѡ
неправдѡ вх нѡмѡ.

11. Мої очи побачуть, як будеш ка-
рати ворогів моїх, і мої уши учують
справедливу месть над тими, що мене
хотїли в своїй злості погубити.

12. Жиючі праведно, по Твоєму закону,
зацвітуть, і так будуть перебувати як
пальма, що заєдно зеленїєсь; они по-
множать ся і взнесуть ся високо як
кедри, що ростуть на горї ливаньскїй¹⁾.

13. Они посадженї в домї Божїм і Нїм
плеканї, будуть всегда процвітати, за-
держуючи свою силу і красу.

14. Крімї того дїйдуть до глибокої
і в всякї чесноти богатої старости,
і будуть, мимо старости, живкими і
добрими до зношеня своїх трудів.

15. Щоби словом і дїлом показували
всїм, як наш Господь Бог правий і спра-
ведливий, і що в Нїм нема хотьби най-
меньшої тїни несправедливости.

Псалом 92.

Бог цар наш.

Надпись: »Вх дѡнь предсѡбѡтнїй, книгдѡ насѡлїсѡ
землѡ, хѡллѡ пѣснї Давїдѡсѡ.«

Надпись сю вїясняють деякї в той спосїб: Пїснохвалене царя
Давида в честь Господа Бога всего сотворїня, о дни перед-
суботнїм, котрий єсть день шестий; в нїм утвердила ся земля
і зїстала населена чоловїком. Чи сѡ сей псалом єсть дїйсно твором

¹⁾ »Йкѡ фїнїѡцѡ процѡтѣтѡ ѡ ѡкѡ кѡдрѡ вх лїѡвнїцѡ оубѡмножитсѡ.« Два рїжного рода дерева ужив творець до свого образця, і то не без причини. Фїнїкс єсть пальма, що неустанно зеленїє ся, має солодкий овоч і довго дуже трєває, кедр же не трупїше, лїстя не тратить, красно пахне і широко і високо росте. Тим то деревам уподобив творець людїй побожних і чесних, котрї для своїх чеснот і добрих дїл много з ними мають схожости. Кедр росте по найбільшїй частї на горї Лїванон, котра находить ся в полудневїй частї Палєстини; проте подано »ѡже вх лїѡвнїцѡ.«

²⁾ В первотворї нема надписи нїякої, в текстї грецкїм дописано єї, здає ся тому, понеже в синапозї сѡ сей псалом звичайно читано в день передсуботнїй.

Давида, не мож певно сказати, коли по при тім суть і инші мніня. В сім псалмі творець хвалить силу Божу, котра відкрила ся при сотвореню сьвіта. Представляє ся в нім Бог яко Господь сотворитель, котрий відкриває ся в часі сотвореня сьвіта, виходячи в першій хвили сотвореня з тайного свого відвічного существованя. В висшій змислі виясняють св. Отці сей псалом о царстві Христа, т. є. о Єго вічно тревати маючій Церкві, котра була основана в день передсуботний т. є. в п'ятницю, в день смерти Христової і утвердилась по Єго воскресенню.

д. Господь воцарісѧ,
кѧ лѧпотѧ обѧчѧсѧ:
обѧчѧсѧ Господь кѧ
силѧ ѿ прѧпоѧсѧсѧ.

є. Їбо оутвердѧ все-
лѧннѧю, ѧже не подвѧ-
житсѧ.

г. Готѧкъ престѧлъ
тѧкѧй ѧтѧтѧѧѧ, ѧтъ
кѧкъ тѧ ѧсѧ.

д. Воздвигѧша рѧкки
Господи, воздвигѧша
рѧкки глѧсы своѧ.

є. Возмѧтъ рѧкки
сотрѧнѧ своѧ, ѧтъ
глѧсѧвъкѧ водѧх мнѧгихѧ
дѧвны высѧты мор-
скѧ.

з. Дѧвнѧ кѧ высѧ-
кнѧх Господѧ.

1. Господь воцарив ся; Він став царем цілого сьвіта, Він облік ся в силу (т. є. богату посилає славу, велич силу, кріпость і красоту), і препоясав ся (т. є. постановив собі з нічого сотворити сьвіт і наділяти єго своїми добродійствами).

2. Він сотворив землю і все, що тільки єсть на ній, і утвердив єї так, що не може піддвинути ся і виходити із раз витиченої дороги.

3. О Господи, престол Твого царства, Твого владичества, від віка треває; Ти бо від віка, заким єще яке сотворіне бути зачало, сам з себе маєш Твое божеске существо.

4. Здає ся, Господи Боже, як би ріки візбравши шумом співали в голос славу Твою.

5. Піднесли ся філі водні, а шум і шипіт вод многих служить їм замість голосу, оповідаючого Твою славу.

6. Задивляючий справді єсть вид филь морских, коли ними вітер в гору мете, но більше удивляюча і майже непонятна єсть сила Твоя, Господи, якою Ти з високого неба смириш їх лютість, приказуючи тишину, і якою Ти цілий сьвіт управляєш.

з. Свѧдѧкнѧ твоѧ
ѧѧкрѧшѧсѧ зѧкѧн: дѧ-
мѧ твоємѧ подѧбѧєтъ
свѧтынѧ Господи кѧ
долгѧтѧ днѧй.

7. Права Твої, наука Твоя, велич і доброта Твоя, яку голосить Тобі Церков св., показуєсь кождому ясно, і вразно аж до увіреня; годить ся проте, щоби Твій дїм (т. є. церков) заєдно зїстав чистим і сьвятим¹⁾.

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 16.

Молитва против ворогів.

Надпись: «Молитва Давїдсѧ.»

Но свідоцтву Теодорета, св. Василя і св. Атаназія, зложений сей псалом самим царем Давидом тоді, коли гнів і ненависть Саула що раз більше до него взмагали ся. Змістом єго єсть молитва щира царя, котрою жалує ся на своїх ворогів і неслухне переслідуванє, перед найвисшим судиею Богом, взиваючи Єго на сьвідка своєї невинности і просячи о поміч і опіку. Сю молитву Давида виясняють св. Отці яко молитву Христа до Бога Отця, у котрого Він єсть нашим заступником і жертвою благальною за грїхи наші і цілого сьвіта. Деякі виясняють єго яко молитву Церкви сьвятої, або яко молитву кождого вірного і праведного о вибавленє від злого і о отриманє помочи.

д. Оуслѧши Господи
правдѧ мою, вонмѧ
молѧннѧ моємѧ.

1. Господи, пішли мені для невинности моєї ласку, щобишь мене вислухав²⁾.

є. Вншнѧ молѧткѧ
мою, не кѧ оустнѧхѧ
лѧстѧвнѧхѧ.

2. Вислухай молитву мою, яку Тобі приношу не лестними устами, но по ширости серця мого.

¹⁾ Сей стишок виясняють деякі, слїдуочим єще способом: Все, що Ти Господи Боже нам приобіцяв, єсть правдивим і певним, особливо же, що згромаженє вірних, Твоя Церков під особливим Твоїм покровом має бути все щасливою; годить ся проте, щоби она сьвятою, чистою і непорочною безперестанно зїставала, маючи так сьвятого покровителя, і так великого добродія.

²⁾ Инші виясняють положенє: «Оуслѧши правдѧ моє» в такий спосіб: Вислухай справедливу мою річ напротив ворогів моїх.

Г. **Отъ** лица твоего
судба моя изидетъ,
очи мои да видита
правды.

Д. **Исксиль** еси
сердце мое, посѣтилъ
еси нощю, **исксиль**
мѧ еси, и не обрѣтеша
къ мнѣ неправда.

Е. **И**къ да не воз-
глаблютъ уста мои
дѣла человеческихъ,
за словеса уста тво-
ихъ азъ сохранихъ
псти жиствы.

Ж. **Сокрши** ступи
мѧ къ стезамъ тво-
ихъ, да не подвижстел
ступи мѧ.

З. **И**зъ козвѣхъ,
яко оуслышалъ мѧ еси
Боже, приклони оухо
твое мнѣ, и оуслыши
глаголы мои.

И. **Оудив** милости
твое, спасаи оупока-
щима на тѧ.

К. **Отъ** противящихъ-
са десницѣ твоей со-
хранн мѧ Господи,
якъ звѣницѣ ока.

Л. **Къ** кровѣ крылъ
твою покрѣши мѧ,
отъ лица нечестивыхъ
обстрастнихъ мѧ.

3. Прошу Тебе, Господи, щоби суд на мене не з чийх иньших як тільки з Твоїх вийшов уст; дозвожь, щоби мої очи побачили і пересвѣдчили ся о Твоїй справедливости свѣтій.

4. Ти вже випробував мое серце, колись посѣтив мене в ночи (т. є. в мраці мого смутку і угнетеня); Ти випробував мене проникаючим огнем ріжних терпінь і не найшов нїякого беззаконія в мені.

5. Ти досвѣдчив мене тяжким терпінем, щобим, наворачнувши ся до Тебе, не хвалив дѣл людских і не надїяв ся на їх поміч, але щобим, хотяй в терпіню і біді, поступав завсїгди після приказів уст Твоїх.

6. Для того, як перше так і тепер, утверждай мої ноги, щоби ступали все по дорозі прав Твоїх, і щоби, похитнувши ся на так слизкій дорозі, не збочили согрїшаючи.

7. Нераз же вислухав Ти мене в молитві. Боже мій, видячи мою ширість і правоту; приклони і тепер ласкаво ухо Твое і вислухай мою мольбу.

8. Здїлай, щоби і прочі пізнали на мні чудне милосердіє Твое, і спаси мене, як спасаеш всїх, що Тебе просять в надїї на Твое милосердіє.

9. Стережи мене від старающих ся противити ся Твоїй охороняючій мене правиці так старанно, як старанно стереже ся зїниця ока.

10. Хорони мене під опікуньчими крилами Твого провидїня, перед злосними моїми гонителями, що на мое настають жите і горестию его наповняють так як хоронить печалива кокош свої цїпенята.

А. **Враз** мой дшш
мою одержаша, тѣкѣ
своѣ затвориша, уста
ихъ глаголаша горды-
ню.

Б. **Изгнани** мѧ
нынкъ обывдѣша мѧ,
очи свои возложыша
оуклонити на земаю.

Г. **Обвѣ**ша мѧ якъ
левъ готѣвъ на лѣвъ,
и якъ скѣменъ обитѣ-
ль къ тайныхъ.

Д. **Вскресни** Госпо-
ди, предвари ѧ, и запни
ихъ, и збави дшш мою
и нечестиваго, орже
твое, отъ врагъ рѣки
твоеѧ.

Е. **Господи**, и ма-
лыхъ и земаи раздѣли
ѧ къ животѣ ихъ, и
сокровенныхъ твоихъ
исполниси чрево ихъ.

Ж. **Насытиса** сы-
новъ, и оставиша о-
станки младенцемъ
своимъ.

11. Вороги мої окружили мене, настаючи на мое жите, а як в людскім тілі (товстїсть) окружає внутрєнности, так они загородили туком жестокости серце свое перед милосердієм, а уста їх виголошуют самі горді річи і перехвалки.

12. Мої гонителі окружили мене в около так, що мені трудно уйти погібели; они забувши на милосердіє, влїпили очи свої в землю, роздумуючи, як би мене погубити.

13. Окружили мене і обступили так як той хищний лев свою добич, або як лев молодий, що в засїдках чигає на переходячих, щоби їх зловити.

14. В так великій для мене потребі повстань Господи, спїшишь з Твоєю помочию і упереди моїх ворогів, не дозвожь, щоби они мене погубили, спаси жите мое з рук тих лукавих, відбери їм Тобою дане оружїє (т. є. власть других карати, якою не уміють орудувати).

15. Господи, віддїли множество тих неправедних ворогів від маленької Тобі вірної дружини; они бо напихають ся дарами Твоїми, як би своїми власними¹⁾.

16. Мають значне потомство, много синів і внуків, котрим лишивши призирані і нїби добре і старанно укриті земскі скарби, почитають собі се за особливше щастє.

¹⁾ Деякі виясняют сей стих слїдующим еще способом: »Господи, відбери від неправедних і то мале число дочасних дїбр, до яких они цїлим своїм серцем прилягли, назбиравши і скривши їх як би свою власність, коли они по правді Тобі приналежать.« При тїм виясненю представляє ся нам творець, як би просив Бога, щоби Він відібрав безбожним і неправедним все, на чїм они в своїм заслїпленю слабо основуют свою надїю. Таке его прошене єсть справедливє і в хосен неправедним; они побачивши себе відлученими від марних дїбр земских, зможуть, роздумавши марність дочасних річий, наворачнути ся до Бога і таким способом найти свое правдивє сокровище і щастє.

ѡ. Ѣзз же правдоу
ѡблакъ лицѣ твоємѣ,
наскщѣса, внигда ѡ-
китимисѣ слава твоєѣ.

17. Я же з иньшими правими хочу на сій землі лише чесноти і дѣбр духовних; бо щож мені і їм по марних добрах земских? Я переживши чесно на землі, если ся дістану до вічної слави, буду насичатись щастем вічним.

Псалом 24. гляди на 54 стр. — Псалом 50. гляди на 40 стр.

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 3-ТО ЧАСА.

Псалом 29.

Ти уздоровив мене.

Надпись: »Псаломъ пѣсни, ѡбновленіѣ домѣ Давіда¹⁾».

Що сей псалом зложеный есть самим царем Давидом, того не перечить нікто з пояснителів, хотяй о причині і часі его зложеня ріжно толкують. Найвідповіднійшим есть віднести зложенє сего псалма до часу відвернення від цілого народа сеї великої кари, о якій споминає ся в 1. кн. Пар. гл. 21. ст. 26. Давид узнавши, що Бог помилував нарід жидівский, наказавши ангелу своему смерти его на дальше карати, купує у Орни Евсаїна тік, посвящує его, ставляє жертвенник, приносить Богу жертву і благодарить Его словами сего псалма за помилуванє і спасенє. З тим схожа і повисша надпись. Многі з сьвятих Вітців вясняють сей псалом в духовнім змислі о воскресеню Христа. Есть сей псалом образцем молитви для каждой християнської душі, в часі зворушеня пристрастий, або в часі великих покус.

ѡ. Вознесѣ тѣ Госпо-
дѣ. ѡбкв подѡлѣ мѣ
ѡсѣ, ѡ не возкесѣлѣх
ѡсѣ крагѡвкѣ моѣх ѡ
мнѣ.

1. Вихваляти хочу милосердіє Твоє, Господи Боже, і дякувати Тобі за то, щось мене приняв в Твою опіку і не допустив ворогам моїм тішитись з мого нещастя.

¹⁾ 70 пояснителів переводячи надпись з первотвора, ужили слова тогож »le dawid« до близшого означеня слова »дому,« но після слова єврейского, хотяй слово безпосередно по слові »дому« стоїть, належить оно такой до близшого поясненя слова »псалом« так, що надпись до-словно з єврейского переведена, повинна читати ся в той спосіб: »Псалом пісни Давиду вдохновений о освяченю дому.«

ѡ. Господи Боже мой
воззвѡх кѣ тебе, ѡ
исцѣлѣлѣ мѣ ѡсѣ.

2. Я взивав Тебе, Господи і Боже мій, в молитві моїй, а Ти не залишив мене уздоровити.

ѡ. Господи воззвѣх
ѡсѣ ѡ да дѣшш мою,
спѣсѣх мѣ ѡсѣ ѡтѣ
нисходѡщицѣх кѣ рѡкѣ.

3. Ти Господи вибавив жите моє від очевидної смерти і спас мене з числа тих, котрих до гробу вже вкидають.

ѡ. Пѡйте Господеки
приподѡбнѣ ѡгѡ, ѡ
исповѣдайте пѡмѡть
сѡтѣни ѡгѡ.

4. Співайте Господеви хвалу Его і величайте співаючи, імя Его сьвяте; вихвалайте Того, що о вас не забув в вашім нещастю.

ѡ. Їко гнѣвкѣ ѡро-
сти ѡгѡ, ѡ живѡтѣх кѣ
кѡли ѡгѡ.

5. Гнів бо Его (т. є. кара) есть впливом Его справедливого негодованя за провину грѣха, жите же (т. є. спасенє) грѣшника походить з Его волі і великого Его милосердія.

ѡ. Вѣчерѣ водворѣт-
сѣ плачѣ, ѡ заѣтра
радѡстѣ.

6. Если Господь Бог кого в вечер (т. є. на якийсь час) в плачу зівастить, то з рана (т. є. в иньшій часі) знова порадує і потішить¹⁾.

ѡ. Тзз же рѡкѣх кѣ
ѡбѡлѣи моємѣ: не по-
дѡйжѣсѣ кѣ кѣкѣ.

7. Находячи ся в щастю і добробиті і богатстві потішеня Твого, сказав я: ніколи не лишати ся мені мого щастя.

ѡ. Господи волею
твоєю подѡждѣ добрѡ-
тѣ моєѣ силѣ.

8. Ти бо сам Господи Боже уділив по воли Твоїй мому щастю силу і постійність²⁾.

ѡ. Ѣткрѡтѣлѣх же
ѡсѣ лицѣ твоє, ѡ вѡхѣх
смѣрѣнѣх.

9. Но коли зволив-єсь відвернути лице Твоє від мене, відобравши мені Твою ласку, тоді постигло мене зло і я засмутив ся.

ѡ. Кѣ тебе Господи
воззвѡх, ѡ кѣ Богѣ
моємѣ помѡлюсѣ.

10. Но і в тім біднім моїм стані взиваю Тебе Господи о поміч, і не перестаю просити о потіху.

ѡ. Кѡлѣ полѡза кѣ крѡ-
ки моєѣ, внигда сѡдѣ-
ти мнѣ кѣ ѡстѣлѣнѣ.

11. Якаж бо користь була би з того, еслибим, лишивши ся жита, зайшов в гнилий гріб.

¹⁾ »Вѣчерѣ водводѣтсѣ плачѣ, ѡ заѣтра радѡстѣ« значить тільки, що гнів Бога коротко треває, і що Він як скоро покарає, так, видячи покуту серця, знова помилує.

²⁾ Замість »добрѡтѣ моєѣ,« читаєм в первотворі »горѣ моєѣ,« то є мому царству, властиво, мому трону, котрий на горі поставлений. 70 же пояснителів читали се слово з відмінними знаками і віддали »доброті.«

ґі. Ёгда исповѣстса
тебѣ переть? иль воз-
вѣстятъ истинѣ твою.

ґи. Слѣша Господь
и помилова мѧ: Го-
сподь бѣсть помощ-
никъ мой.

ґі. Обращахъ еси
плачь мой въ радость
мнѣ, растерзалъ еси
крѣпце мое, и пре-
ножсалъ мѧ еси все-
ліемъ.

ґі. Ико да воспоетъ
тебѣ слава моя, и не
оумилюса: Гди Боже
мой, въ вѣкъ исповѣ-
са тебѣ.

12. Чи зможе порох, то есть мое
тіло обернене в порох по смерті, Тебе
хвалити і вірність Твою в вивовнено
обітниць иньшим оповідати.

13. Так говорив я, а Господь вислухав
мене, помилував і став моєю помочію.

14. Перемінив Він плач в радість,
роздер вретиче (одежу смутку), в котре
я приоблік ся, і придів мене одіжию
веселія.

15. А то для того, щобим в радоснім
моім стані Єго хвалив, щоби болізнъ
не перешкаджала мені Єго величати
і вихваляти. Господи, во віки не за-
лишу я Тобі за отримані добродійства
дякувати.

Псалом 31.

Покаянний 2.

Надпись: »Псаломъ Давидъ разумъ« (т. е. тільки,
що поучающий).

Сей псалом єсть одним з тих 12, що носять надпись: »Псалмъ
Разумъ« що значить псалми поучаючі. Старинні жидівські
толкователі кажуть, що они проте названі псалмами разума,
бо при їх читаню додавано все для ліпшого зрозумленя
осібні виясненя; иньші же противно судять, що они длятого
названі псалмами разума, понеже що до свого змісту суть до-
сить зрозумілими так, що ніякого не потребують виясненя.
Сей псалом названий жидами: »серцем Давида« з тої причини,
що в нїм, якби в образі яким, представляє ся каюча ся душа
Давида. Зложений самим царем Давидом в короткім часі по
єго гріховнім упадку, коли напімнений пророком Натаном,
гріх свій узнав, исповів і відпущене отримав. Давид поучає
сим псалмом кожного грішника, що робити повинен, щоби до-
ступити відпущеня гріхів; він описує з одної сторони щасливий
стан тих, що щиро покаювши ся, відпущене своїх гріхів

отримують, з другої же сторони ставляє нужденний образ
закаменілого і не поправляючого ся грішника. Єсть сей псалом
межи покайнними псалмами другий з ряду.

а. Блажені иуже о-
ставилася беззаконіа,
и иуже прикрѣсилася
грѣш.

б. Блаженъ мѣжъ,
ѣмѣже не вѣкнѣтъ
Господь грѣхъ, ниже
ѣсть въ оустѣхъ єго
лѣсть.

в. Ико оумолчѣхъ,
обѣтшаша кѣсти моя
отъ єже звѣсти мнѣ
вѣсь дѣнь.

г. Ико дѣнь и нощь
обѣтотѣ на мнѣ рѣка
твоѧ, возвратѣхъ на
страсть, єгда оузи
мнѣ тѣрнъ.

д. Беззаконіе мое
познахъ, и грѣхъ мо-
егѡ не покрѣхъ.

е. Рѣхъ, исповѣмъ
на мѧ беззаконіе мое
Господеви: и ты о-
ставилъ еси нечѣстїе
сѣрдца моего.

1) Не без причини каже ся, що гріхи, які Господь Бог прощає,
бувають не тільки покритими но і вимазаними. Такий толк єсть ви-
мірений против ложної науки лютеранської, котра каже, що Бог лиш
кару грішникови каючому ся відпускає, гріхи же такой в серци позіста-
ють. Після науки правдивої Церкви католицкої, кому Бог раз гріх
простить, то не лиш кара вічна уступає, но і гріхи зовсім як би ви-
мазують ся, так як би їх ніколи не було.

1. Правдиво щасливий, кому відпущено
провини, і покрито та вимазано єго
гріхи¹⁾.

2. Щаслив чоловік, котрому Господь
Бог, дарувавши вину, не почитує гріха,
і котрого душа не скриває в собі лести,
желаючи при першій ліпшій спосібности
вернути ся знова до давного гріху.

3. Господи, як довго таїв я сам перед
собою мій гріх, не признаючи ся до
него, так довго мучений болізню сові-
сти плакав я по цілих днях, що і зда-
вало ся мені, як би в мені старіли ся
кости мої, утративши силу свою.

4. Як день так ніч тяжила на мні
рука Твоєї справедливої кари і під тою
карою, і в так біднім стані моєї совісти,
щом іно не попав в роспуку; то все
докучало мені так тяжко, як би хто
встромив був в мене колюче терне.

5. Но скоро узнав я гріх мій, скором
признав ся щиро до цілої провини, не
оправдуючи себе, і не укриваючи нічого
перед собою.

6. Скором собі постановив: Вискажу
перед Господом і Богом моім все, що
і як я Єго образив, тоді простив Ти
мені велику серця мого нечесть, мою
провину, мій гріх тяжкий.

3. За тò помóлитсѧ кз тѣбѣ всѧкз преподобный кз врѣмѧ благопотрѣбно.

й. Обаче кз потóпѣк вóдз мнóгихз кз немѣ не приближатсѧ.

џ. Ты єси прибѣжище моє óтз скорби обдѣржѧщѧ мѧ: радосте моѧ óтз обвѣдшихз мѧ.

ї. Бразьмѧю тѧ, й наставляю тѧ на пѣтк сей, кз óнъ же пойдеши óтвѣрждѧ на тѧ óчи мой.

ѧ. Не вѣдите ѧкв конь й мѣскз, ѧмже нѣсть разьма.

с. Броздѧми й óздóю чѣлюсти йхз востѧгниши, не приближающихсѧ кз тѣбѣ.

7. Для сеї то Твоєї готовости, прости людям, поблагодарить Тебе кождий щиро каючий ся грѣшник; він буде в сам добрий час Тебе молити, т. є. еще за житя, коли еще пора каеня і прощи.

8. Щоби в час повіни (т. є. смерти) в часі суда, коли нема прощєня, і коли кари, як би потоп водний стануть окржати безбожних, ті не постигли его¹⁾.

9. Господи! Ти моїм прибіжищем в кождім гнеті, як і в тім, що мене тепер окржає і засмучує. Господи Боже мій, Ти моя єдина радосте, потїхо і сило, заступи мене перед ворогами, що мене переслідують.

10. Я просвьіщу твій розум, і укажу дорогу, якою тобі ходити; я буду тебе постоянно доглядати моїми очима, і охороню від злого²⁾.

11. Ви же люди, не будьте як кінь або мул, як безрозумні звїрѧта.

12. Господи Боже, повстѧгни тих, що далеко суть від Тебе, ріжними бїдами, як повстѧгають ся чѣлюсти худоби уздами і бороздами; повстѧгни їх в звїрячїм їх способі дїланя, щоби ся опам'ятали і Тебе услухали³⁾.

¹⁾ Деякі вьясняют 7. і 8. стих сего псалма і так: Щиро каючий ся грѣшник (котрий може ся звати преподобним і правим, для того, що покинувши через щире покаєнє свою злобу, ласкою Божою усправляє ся і освящає ся), буде Тебе в сам добрий час (т. є. еще за житя свого) благи о помилуванє; Ти бо в тім часі можеш простити грїхи. В час же повіни, т. є. по смерти в часі суда, коли кара, як би потоп водний стане окржати безбожних, не приближати ся їм більше до Тебе з просьбою о помилуванє, якого в той час вже не буде.

²⁾ В тім стисі наводить пророк самого Господа Бога, промавляючого до каючих ся грѣшників.

³⁾ В 11. і 12. стисі звертає ся пророк знов з промовою від себе до грѣшних людей, напинаючи їх, щоби в своїм дїланю не ставались подібними безрозумним бидлятам, но щоби дали ся Богови провадити, инакше бо предсказує їм (в формі прошеня до Бога), зла, які їх постигнути можуть, і якими Бог їх змусить, приневолить, щоби они, хотяй по неволи, Єго власть над собою узнали.

г. Шнóги рѧны грѣшномѧ: óповѧющаго же на Господа милость обвѣдетз.

д. Веселїтсѧ ó Господѣ, й радѣйтсѧ праведнїи, й хвалїтсѧ всї правїи сѣрдцємз.

13. Великі і страшні кари чекають кожного непоправного грѣшника; но хто на Господа Бога надїє ся, того обїме Єго милосердіє і ласка так, що єму більше не сходить з правої дороги в погибель.

14. Тїште ся проте праведні, побожні і Бога боячі ся о Господі вашім, вся ваша слава най буде лиш в тім, щоби Єму служити і Єго одного над усе любити.

Псалом 60.

Спаси царя.

Надпись: »Бз конѣцз, кз пѣснєхз Давїдс.«

Деякі з новїйших приписують зложєне сего псалма самому царю Давиду підчас его переслїдуваня Саулом, або власним своїм сином Авессаломом. Просить він тим Бога о опіку перед гонителями, споминаючи давнїйші часи Божої оборони. Св. Єроним і Іларїон уважають сей псалом образцем молитви для кожного угнетєного і засмучєного.

а. Оуслѧши Бóже молѣнїє моє, коньми молїтвѣк моєй.

б. Óтз конѣцз землї кз тѣбѣ козвѧхз, внегда óтнї сѣрдцє моє, на кáмень кознѣслз мѧ єси: наставлялз мѧ єси.

в. Їкò вкїлз єси óповѧнїє моє, стѧпнз крѣпостнї óтз лицѧ країїѧ.

1. Вислухай ласкаво Господи Боже мою молитву, і приклони ухо Твоє на вислуханє моєї просьби, і увзглядни єї милостивно.

2. Від послїдного мїсця сеї землї взивав я Тебе Боже, і коли серце боязнию і смутком пероповненє вянуло, упало, Ти покрїпив, вознїс і поставив мене як би на скалі, де я вже безпечний перед ворогами моїми, Ти мене напровадив на безпечну дорогу¹⁾.

3. Ти бо моя ціла надїя, і Ти був нераз для мене як би крїпостию на против ворогів моїх.

¹⁾ Кажє ся: »Óтз конѣцз землї кз тѣбѣ козвѧхз: т. є. з послїдного мїсця землї взивав я Тебе, чим означає ся безмїрне вїддалєне землї від неба, котрє звичайно уважає ся яко пристанище Бога всемогучого.

д. Ксеаюса въ селе-
ни твоёмъ въ вѣки:
покрюса въ кровѣ
крылъ твоихъ.

е. Ико ты Боже
оуслашалъ еси моли-
твы моѣ: далъ еси
достоѣніе боащымъ
имену твоєму.

з. Дни на дни ца-
рики приложши: лѣта
ѣго до дне рѣда ѣ
рѣда.

и. Превѣдетъ въ вѣки
прѣдъ Богомъ: милость
ѣ истинъ ѣго ктѣ въз-
шетъ?

и. Такъ воспою ѣ-
мени твоєму въ вѣки,
коздатъ мнѣ молитвы
моѣ дѣнь ѣтъ днѣ.

4. На місци, котре мені назначив-
сь, хочу я на все зіставати з Тобою;
на нѣм буду все безпечний, як би в тѣни
опікунчих крил Твоихъ.

5. Ти Господи Боже, вислухав-єсь не-
раз вже молитву мою, Ти не відмавляєш
ніколи обіцяної Твоєї обороняючої ла-
ски тим, що ся боять імени Твого.

6. Ти продовжиш лѣта життя Твому
помазанному цареві, і дозволиш єму
царствувати в вік як найдовший¹⁾.

7. Так із особливої Твоєї ласки не
залишить він ніколи жити в присутно-
сти Твоїй; хто бо видів коли і чув,
щоби Господеви на доброті і на вірно-
сти в виповненю Єго обітниць сходило²⁾.

8. За те буду все в псалмах і піснях
вихваляти імя Твое сьвяте, і в молитвах
моїх Тебе благодарити, як довго живу.

ПСАЛМИ ЧАСА 6-ГО.

Псалом 53.

Супротив ворогів.

Надпись: »Въ конѣцъ, къ пѣснѣмъ рѣзема Давидъ. Внегда прити
Зефеїемъ ѣ рещи Саулъ: не се ли Давидъ скрѣса въ насъ.

(книга цар. I. гл. 23 і 26).

Сей псалом зложеный самим царем Давидом. Час, причина
ѣ зміст висказані досить ясно в самій же надписи. Давид
молить в часі свого гоненя о заступлене і покров Бога.

¹⁾ Деякі вясняючи сей псалом, яко молитву Церкви Христової
в часі єї гоненя, гадку сего стиха виражають слѣдующим способом: Ти
Боже продовжив лѣта царствованя нашего Царя, Христа Спасителя
в віки з роду в рід.

²⁾ Той же Цар наш, Христос, заступник і сильний покровитель,
буде перебувати в віки перед лицем Твоім о Боже; і хто би був так
смілим, щоб досвідчав Єго милосердіє, яким Він нас всіх спас, і Єго
истину т. є. вірність в виповненю Єго обітниць.

Надпись саму вясняють деякі слѣдующим способом: Сей псалом
розуму пророцкого має ся співати аж до кінця сьвіта, бо
Дух св. вдохновенем научив Давида, щоби в бідах своїх з вдячно-
стю прибігав до Бога кождий, що йно бажає осягнути спасене.

а. Боже въ йма твоє
спаси мѣ, ѣ въ сѣлѣ
твоєй сѣди мнѣ.

б. Боже оуслаши
молитву мою, вишши
глаголы оутѣ моиъ.

в. Ико чѣждѣи ко-
сташа на мѣ, ѣ кровѣ-
ци кзыскаша дѣши
моєѣ, ѣ не предложѣша
Бога прѣдъ собою.

д. Єи бо Богъ по-
могѣтъ мнѣ, ѣ Го-
сподъ заступникъ дѣ-
ши моєѣ.

е. Отвратѣтъ зла
врагѣмъ моимъ, исти-
ною твоєю потреби
иъ.

з. Кѣлю пожрѣ тѣбѣ,
исповѣса ймени тво-
єму, Гди, йко кѣлго.

1. Господи Боже, спаси мя Твоєю
всемогучістю, перед котрою все усту-
пає, і будь мені в силі Твоїй судією
і оборонителем против ворога мого.

2. Господи Боже, вислухай ласкаво
молитву мою і зділай зі мною після
слов уст моїх, о що прошу.

3. Люди, що перше нѣби сприяли, но
для свого ворогованя і змінчивости
стались мені чужими, повстали напро-
тив мене і під'юдили сильних (що мають
силу мені шкодити); а ті вооруживши
ся, наставляли на жите мое; нещасні!
відвернули они очи свої від Господа
Бога, і забули на страх Божий¹⁾.

4. Но Господь Бог мав їх лукаве діло
перед очима, знав добре що мені хоті-
ли зробити; я вірую, що він готов мені
помочи, що жите мое в Єго руках,
і що Він сам его боронить.

5. Господь Бог відверне зло від мене,
яке мені вороги мої нанести бажають.
О, Господи Боже, погуби їх всіх, і роз-
жени по справедливости Твоїй і вірно-
сти в виповненю обітниць Твоїх²⁾.

6. Тоді принесу добровільно і охотно
жертву благодарственну в хвалу і честь
всемогучества Твого, Господи, і буду
вихваляти пресьвяте імя Твое, котре
ласкавим показує ся для кожного, що
Єго щиро звиває.

¹⁾ Під чужими розумів пророк Зефеїв, як і своїх Ізраїльтян, що
для ворожого свого способу діланя стали ся єму як би чужими. Під
кріпкими розумів самого Саула і его военачальників.

²⁾ Речене: »Боже погуби їх« і пр. не має ся розуміти яко проклин
або як голос душі бажуючої мести, но яко пророцтво, в котрім в формі
проклинаючої, предсказує ся певна кара.

з. Якщо́ отъ вса́кіа печалі́ изба́вих ма́ еси́, ѿ на кра́й мо́а возврѣ́ око мо́е.

7. Ти бо спас мя не від одной вже небезпечности і не від одного нещастя, і тепер спасеш мя від угнетеня, від моїх ворогів, так що я без страху зможу поглядати на рога мого.

Псалом 54.

Надпись: »Въ коніць, въ пѣснехъ рѣзма Дави́дъ.«

Псалом сей схожий в многих з 34 і 40 псалмом, зложений самим царем Давидом. Змістом сего псалма єсть молитва о поміч. Євтимій і Теодорет вясняють псалом сей дословно о Давиді. Св. Іляріон і Єроним вясняють его о Христі, котрого зрадив Юда а жиди передали Римлянам; иньші св. Вітці розуміють Его о Церкві Христовій, котру на внї переслідують невірні, внутр же зраджують еретики. Св. Августин вясняє его в загалі о переслідуваню кожного доброго чоловіка.

а. Внѣши́ Бо́же мо́литвѣ мо́ю, ѿ не прѣзри молені́а моєгѡ; воньма́и мнѣ́, ѿ оуба́лиши ма́.

1. Господи Боже, вислухай молитву мою, не погорждай моїми частими просьбами, поглянь Твоїм милосерним оком на бідний мій стан, на мій смуток і дай ласкаво те, о що прошу.

б. Возкорѣ́хъ печалі́ю моєю́, ѿ сматѡ́хса ѿ́ гласа кра́жіа, ѿ ѡ́ стѣжні́а грѣ́шника.

2. В молитвах моїх занепокоїв ся я і гірко плакав, зваживши мое угнетене і мій біль, я задрожав з боязни перед злим, яким мені грозив ворог мій, і бояв ся перед переслідуванем, яким мене лукавий приятель переслідувати намірив.

в. Якщо́ оубла́ниша на ма́ беззаконі́е, ѿ вх гнѣ́вѣ кра́ждоу́хъ мнѣ́.

3. Вороги ті звалили на мене всяке зло, обмавляючи мене і посуджуючи несправедливо о ріжні злочини; они докучали мені в своїм гніві ріжними способами і переслідували мене.

г. Сердце́ мо́е сматѣ́са къ мнѣ́, ѿ бо́льши смѣ́рти нападе́ на ма́.

4. Проте непокоюсь внутр серця мого, мене переймає надзвичайний страх перед настагаючою смертию.

д. Стра́хъ ѿ трѣ́петъ прійде́ на ма́, ѿ покрѡ́ ма́ тма́.

5. Я дрожу з боязни, і виджу ся окруженим тьмою; так, що мені трудно доглянути місця в яке міг бим уйти перед сею небезпечностию.

е. И́ рѡ́хъ: кто́ дасть́ мнѣ́ крыла́ ꙗ́ко голуби́нѣ, ѿ по́лищѣ, ѿ почи́ю?

6. І в тім то біднім стані закликав я: Хто дасть мені крила, щобим як боязливий голуб в невинности моїй уйшов всего зла, і скрив ся залетівши на місце безпечне¹⁾.

ж. Се́ оубла́хса вѣ́гаа, ѿ водворѣ́са въ́ пѣстїни.

7. Єслибим міг, улетів бим далеко з відси, і скрив бим ся в віддаленій пустини.

и. Ча́хъ Бо́га спаса́ющаго ма́ отъ ма́лодѣ́шїа ѿ́ отъ бѣ́ри.

8. Там чекавби я помочи від Господа Бога, котрий вже нераз спас мене, в подібній боязни душевній, і страшних бурях переслідуваня.

і. Потопи́ Господи́, ѿ раздѣ́ли ꙗ́зїки ѿ́хъ: ꙗ́ко вѣ́дѣхъ беззаконі́е ѿ́ прорѣ́каніе въ́ градѣ́.

9. Господи, погуби ворогів моїх, поділи їх язики т. є. зділай, щоби ся поріжнили в своїх злобних постановленях против мене; видів я в престольнім місті моїм всю їх злобу, бунти та сварки.

ї. Днѣ́мъ ѿ́ но́щїю о́бвѣдетъ ѿ́ по стѣ́нѣмъ є́гѡ, ѿ́ беззаконі́е, ѿ́ трѣ́дѣ́ посре́дѣ́ є́гѡ, ѿ́ неправда́.

10. А злоба їх велика, як би вооружений воїн стереже день і ніч мури їх міста, і недопускає правди, а серед самого міста, розгостили ся страсть і терпіне убогих і несправедливість і злоба можних.

її. И́ не оскѣ́дѣ́ ѡ́ стѡ́гнѣ́ є́гѡ́ ли́хва ѿ́ ле́сть.

11. Крім сего на більшу їх погибель, не устають ніколи по улицях міста лихва і обмана²⁾.

їі. Якщо́ ꙗ́ще въ́ кра́гъ поносі́ах мнѣ́, претерѣ́пѣ́ахъ въ́хъ оубѡ́.

12. Єслиби який отвертий ворог мене обмавляв, та на чести зневажав, знїс би я тоє, бо ворог звичайно так робить.

їіі. И́ ꙗ́ще въ́ ненавѣ́дѣ́ ма́ на ма́ велерѡ́чкѣахъ, оубрѣ́вѣ́хса ѡ́ негѡ́.

13. Єслиби деякий ненавидячий мене ображав, клеветав, ганьбив і посуджував мене, тобим ся віддалив і скрив, щоби не бути причиною до дальших клевет его.

їііі. Ты́ же чело́вѣ́че равнодѣ́шїне, владѣ́ю ма́ю, ѿ́ знає́мый ма́ю.

14. Але перед тобою не гадав я скривати ся, не надїяв ся зради. Ти бо, котрому я звїряв ся, Ти мені видав ся єдиним чоловіком в сім роді; Ти друг мій, дорадник, вожд, знаємий мій³⁾.

¹⁾ Крыла голуба жаєє мати пророк ддятого, щоби міг утечи, а також і тому, що сей птах не утруджає ся в леті.

²⁾ В 9, 10 і 11 стисі описує пророк стан моральний жителів міста Єрусалима, в своїм часі, і малює в поетичних красках тогдішне зіпсуте.

³⁾ Чоловік рівнодушний тут значить тільки, що чоловік одноі мисли, одноі віри одноі гідности.

єі. Йже кѣпнѡ на-
слаждаѡса єси съ мною
брашнѣхъ, кѡ доми Бѡ-
жїи хѡдїхомъ єдино-
мышлѣнїемъ.

ѡі. Да прїидетъ же
смѣрть на нѡ, ѡ да
снїдѡстѡ кѡ ѡдѡ жїви.

ѡі. Йко ѡбѡветѡ
кѡ жилищахъ ѡхъ, по-
средѣ ѡхъ.

їі. Йзъ къ Бѡгѡ
возвѡхъ, ѡ Господѡ
ѡсѡлѡша мѡ.

їі. Вѣчерѡ, ѡ застра,
ѡ полѡдне, повѣмъ ѡ
возвѡщѣ, ѡ ѡсѡлѡшитѡ
гласъ мої.

їі. Йзвѡкитѡ мїромъ
дѡшѡ мою ѡ прибли-
жающїхѡ мнѣ, йко
къ мнозѣмъ бѡхъ съ
мною.

їі. Оѡсѡлѡшитѡ Бѡгъ,
ѡ смиритѡ ѡ, сїи прѣ-
жде вѣкѡ.

їі. Йжесть ко ѡмъ
їзмѣнѣнїѡ, йкѡ не
ѡсѡлѡшасѡ Бѡга: про-
стрѣ рѡкѡ свою на воз-
даїнїе.

їі. Осквернїша за-
вѣтѡ єгѡ, раздѣлїшасѡ
ѡтѡ гнѣва лицѡ
єгѡ, ѡ приближїшасѡ
сѡрдцѡ ѡхъ.

15. Ти той сам, що зі мною при
однім засїдав столї і з него живив ся;
той сам, що враз зі мною учащав
в одній і тїй самїй мисли до дому Бо-
жого. Ти мїй рїдний, і одної зі мною
вїри.

16. Найже постигне нагло таких зрад-
ників смерть, най же їх живих похолоне
пекло.

17. Бо їх доми і серця переповненї
зовсїм злобою і лукавством.

18. Я вже взиваю і прошу Господа
Бога, а він спасе мене¹⁾.

19. Рано, в полудне і в вечер (т. є.
кожного часу) хочу оповїдати милосер-
дие Боже надї мною, і надїюсь, що Він
вислухає все ласкаво мое прошене.

20. Він верне менї давний спокїй душі
моїй, Він охоронить мое жите перед
нападом ворогів моїх, що зробили заго-
вор на мене одного.

21. Предвїчний Господь Бог вислухає
мене і усмирить їх своєю карою.

22. У них бо нема нїякої перемїни,
они все однакї застарїлі в злїм, не
каючі ся і не боячі ся Господа Бога,
проте піднесе Господь Бог руку свою
і укарає кожного з них пїсля мїри
провин.

23. Они осквернили своїми злими дї-
лами Єго закон, но проте розсипались
они перед караючим гнївом Господа
Бога, котрого серце зближило ся до них,
щоби їх злобу справедливо пїмстити²⁾.

¹⁾ Замість: «ѡсѡлѡша мѡ» читає ся в первотворї «спасетъ мѡ.»

²⁾ Замість: «приближїшасѡ сѡрдцѡ ѡхъ» читаєм в латиньскїй Вулгатї
«приближїсѡ сѡрдцѡ єгѡ» і пїсля сего подав я повисше вїяснене. Остаючи
при многїм числї: «їх» вїднести треба до ворогів і обїяснити: однакож
їх серця зближили ся, злучили ся в злобі.

їі. Оѡмѡкнїша сло-
веса ѡхъ пѡче єліѡ,
ѡ тѡ сѡтъ стрѣлы.

їі. Возвѣрзи на Гѡ-
сподѡ печѡль твою, ѡ
тѡї тѡ прѣпитѡетъ:
не дѡстѡ къ вѣкѡ
мѡлѡвї праведникѡ.

їі. Ты же Бѡже ни-
зведѡши ѡхъ кѡ стѡде-
нїцѡ йстѡлїнїѡ.

їі. Мїжїе кровїи ѡ
лѡтї, не прѣсловѡтѡтъ
днїи своїхъ: ѡзъ же
Гѡдї ѡповѡю на тѡ.

24. Здає ся, як би слова тих лукавих
мягшї були від оливи, як би були сама
правда і доброта, а прецїнь тї мягонькї
і масненькї слова, то убиваючі стрїли.

25. Но Господь Бог додає менї вїдваги,
щобим в усїм що до мого спасеня, здав
ся на волю Єго; Господь Бог сам охоро-
нить жите мое, Він не дозволить, щоби
вороги оскорбляли і засмучали правед-
ного.

26. Ти, Господи Боже, справедливий
вкинеш сїх лукавих в глїбїнь погїбели
(до пекла), де вкиненї понесуть смерть,
з якої не буде їм нїякого виходу¹⁾.

27. Мужї жаднї чужої кровї, чужого
добра, мужї лестнї, пїдступнї і обманчївї,
не будуть довго перебувати на сїй землї,
не доживуть бо і половини свого вїку;
а я хочу цїлу мою надїю положити
в Бозї, Він бо один може мене спасти.

Псалом 90. гляди на 61 стр.

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 6-ГО.

Псалом 55.

Надїя.

Надпись: «Въ концѡхъ, ѡ людѡхъ ѡ свѡтѡхъ ѡудѡлѣннѡхъ. Давїдъ
кѡ столѡписанїе, кнїгѡдѡ ѡдѡержѡша ѡ иноплѣмѣннїцѡ
кѡ Гѡдѡ²⁾» (1. кнїга Царств 2, 21).

Тї, що від надписи не вїдступають, держачи єї за подлинну,
судять ѡ творцї і часї зложеня сего псалма слїдуємим спо-
собом: Давїд узнавши через друга свого Йонатана, що єго
Саул убити наміряє, утік був до Анхиса, або Ахиса, царя

¹⁾ Стѡденїцѡ йстѡлїнїѡ, т. є. студня, яма смерти; на Вскѡдї були
глубокї цистернї, до котрїх спускано за кару злодїїв; глубока цистерна
єсть образом пекла.

²⁾ В первотворї читає ся надпись так: Начальнику хора і упра-
вителью того вїддїлу спївакїв, що звав ся нїмїй голуб, людїи в вїдаленю

Филистинів в Геті; сей же напіннений своїми порадиниками, щоби у себе найбільшого ворога Филистинів не скривав, задумав Давида погубити; довідавши ся Давид, удавав якийсь час перед ним зумасшедшого, аж на кінець втік і скрив ся в печері Одолам; і в тій то печері мав Давид сей псалом зложити. Змістом его єсть молитва царя Давида до Бога о поміч против ворогів своїх, на котрих жестокість і несправедливість нарікає. Сей псалом єсть zarazом заохотою для него самого, до кріпшої віри і надії в Божу поміч і опіку. Деякі знова, неуживаючи зовсім надписи, виясняють сей псалом яко молитву Ізраїльтян в часі неволі вавилонської, або яко молитву Макавеїв підчас переслідування Антіоха Епіфана. Св. Отці виясняють сей псалом яко молитву страдаючого Христа. Сей псалом може послужити за молитву кожному християнинови в часі великих і небезпечних покус.

а. Помісли мѧ Бже, іако попрѧ мѧ человекѧ кѣсь дѣнь борѧ стѣжи мнѧ.

б. Попраша мѧ крази мой кѣсь дѣнь: іако мнози борюци мѧ съ высотѧ.

в. Въ дѣнь не оубоюса, іазъ же оупокію на тѧ.

д. О Бозѧ похвалю словеса моѧ, на Бѧга оуповахъ, не оубоюса что сотворитъ мнѧ плѧть.

1. Господи Боже мій умилосерди ся надімною, лукавий бо і неприязний чоловік напосів ся мене погубити; проте застмучає мене переслідуючи цілими днями.

2. Множество ворогів взяло ся з ним, щоби неустанно спільно могли ділати над моєю погібелію; число тих, що на мене настають, велике, а mezi ними багато сильних та можних.

3. Дятого я по цілих днях дуже бою ся, но прецінь надію ся від Тебе помочи.

4. В Бозі (т. є. за Его помочію) буду я вихваляти словеса мої (т. є. Божі дані мої обітниці або все, що мені з допусту Его трафить ся), я бо положив на Господа Бога цілу надію мою, і проте не злякаюсь ніякого зла, яке мені може нанести плоть (т. є. лукавий чоловік, кождий в порівнаню з Господом Богом єсть сама неміч).

зістаючих. (Дятого приписувано сей псалом жидам в неволі вавилонській). Зложений царем Давидом, коли его держали Филистини або иноплемєнці в Геті. Що в ліпшій порядку уложене так звучить: Псалом надписаний іменем Давида царя, тим самим зложений тоді, коли его Филистини держали в своїм місті Гет, відданий до співу начальнику хора і управителю того відділу півців, що звав ся безгласний голуб, придатний в молитву тим, що суть в віддаленю від міста сьвятого т. є. плінникам. Крім сего виясненя, є много иньших, о котрих дя великого їх множества і ріжності, замовчуєм.

е. Бісь дѣнь словѣсъ моѧхъ гнѣшѧхсѧ: на мѧ кѧ помышленіѧ іхъ на слѧ.

є. Вселѧтсѧ ѧ скрѧютсѧ: тѧи пѧтсѧ моѧ сохрѧнѧтсѧ, іакоже потерѧша дѣшсѧ моѧ.

з. Ни ѡ чесѧхъ же ѡтрѧнши ѧ, гнѧкомѧ люди низкѣдѧши.

и. Бже, живѧтъ моѧ козѧктѧхъ тѧбѧ: положиѧз ѣси слѣзы моѧ прѣдъ тобою, іакъ ѧ въ ѡбѧтовѧніи твоѧмъ.

и. Да возвратѧтсѧ крази мой вспѧть, въ ѡнь же іще дѣнь призѧкъ тѧ: сѧ познахъ, іако Бѧгъ моѧ єси тѧ.

і. О Бозѧ похваляю глаголах. О Господѧ похваляю слово.

іа. На Бѧга оуповахъ, не оубоюса, что сотворитъ мнѧ человекѧ.

5. Через цілий дєнь (через цілий час перебуваня мого mezi ними) поясняли вороги мої всі мої слова і діла перевозно і злобно, а всі їх мисли кружили лиш около того, щоби мені лиха нанести та мене погубити.

6. Они заговор зробили на мене, сходять ся і в скритости нараджують ся, щоби мене погубити, і тому хоронять пильно пята мою (т. є. уважають пильно на всі мої кроки) вичікуючи спосібної хвилі, щоби погубити мою душу, щоби позбавити мене житя, терпять бо они щось до мого житя.

7. Ти же Господи не дармо проженеш їх всіх від себе, укараєш гнѣвом Твоїм справедливим і зітреш тих ворожих людей.

8. Господи, я оповів Тобі весь смуток і всі біди житя мого, і надіюсь, що Ти не забудеш ні о смутку моїм, ні о всіх в тім смутку проляних слезах; но що Ти їх будеш все мати в Твоїй памяти, і як би перед Твоїми очима, як то мені нераз обіцяв-єсь.

9. Вислухай мої слезні молитви, а тоді пощезають вороги мої розпорошені Твоєю силою.

10. Бо я кожного дня (т. є. кождої хвилі) коли тільки о поміч до Тебе кличу, пізнаю і що раз то ліпше пересвідчаюсь, що Ти мій Господь Бог всемогучий, що мені можеш помочи.

11. Проте не залишу вихваляти Божих обітниць і завіщаня дя мене; я покладаю цілу мою надію лиш в однім Господі Бозі, я тоді не буду мати чого бояти ся, шож бо мені тоді може заподїяти, хочби який лукавий і злобний чоловік.

кї. Бѣ миѣ Боже
молитвы, ѿже воздасть
хвалы твоѣ.

гї. Яко избавилъ еси
дшш мою ѿ смерти,
очи мои ѿ слезъ, и
нозѣ мои ѿ посполно-
кѣнїа, благоугождъ
предъ Господемъ къ
свѣтѣ живыхъ.

12. Господи Боже мій, буду памятати на всі мої зділані постановленя і обіти і не залишу з них як найсовістнійше вивязати ся, щоби в той спосіб помножити хвалу Твою.

13. Ти бо еси той, що спас жите мое від смерти, очи мої від гірких сліз, і ноги мої від того, щоби не поховзнули ся в глубінь погібели; прото вірно Тобі буду служити і Тебе благодарити в свѣтлі ласки Твоєї, якою живуть вірні Твої слуги.

Псалом 56.

Встань о Боже.

Надпись: «Къ концу, да не растлїши Давїдъ къ столпописанїе, кнегда емѣ отъвѣгати отъ лица Саула къ пещерѣ!»

Поворець і час зложеня псалма сего, наведені в надписи. Зложив его сам цар Давид, коли втік перед Сауловим переслідуванем і скрив ся в печері; правдоподібно в печері Єггади. Змістом сего псалма єсть молитва умилостивляюча Давида, якою просить Господа Бога о поміч і опіку, перед грозячим небезпеченством смерти. Св. Августин, Іларіон і Єроним, виясняють сей псалом о страдаючїм Христї.

а. Помысли мѣ Бже,
помысли мѣ: яко на
тѣ оупова дшш моѣ,
и на свѣнь крыл твоїю
надъюса, дондеже прїй-
детъ беззаконїе.

1. Помилуй мя Господи Боже, помилуй мя, в Тобі бо ціла надїя моя; укритий під опікуньчими крилами провидїня Твого, не залишу надїяти ся на Твою поміч, так довго, доки не перестане переслідуване злих і ворожих людей.

1) Слова надписи: «да не растлїши» читають ся також в 57, 58 и 74 псалмі. Деякі беруть їх в тїй гадці «щобись не погузив», і кажуть, що Давид хотїв тими словами, ті псалми від інших, яко псалми умилостивляючі Господа Бога, означити. Деякі знов кажуть, що ті слова додані від тих, що псалми збирали, в тїй цілі, щоби ніхто не осмілив ся із тих псалмів щось відняти, або до них щось додати, но щоби їх старанно хоронено. Деякі наконець надпись єврейску толкують в той спосіб: Начальнику хора, псалом Давиду вдохновенний, маючий ся співати по образці пісни, котра починає ся словами: «да не растлїши.» Слово «къ столпописанїе» значить тільки, що писане Давида.

к. Возвождъ къ Богъ
кышнемъ, иѣс благо-
дѣлашемъ миѣ.

г. Посла съ нѣсе и
спасе мѣ, даде къ по-
ношенїе попирающыа
мѣ: посла Богъ ми-
лостъ свою и истинъ
свою.

д. И избави дшш
мою ѿ среды скѣпншхъ
носпѣхъ смѣщїи: ски-
новѣ человекѣстїи, збви
їхъ ордѣи и стрѣлы,
и ѣзїкы ихъ мѣчъ
острѣ.

е. Вознесѣ на нѣса
Боже и по всей землї
слава твоѣ.

з. Сѣтъ оупотоваша
ногамъ моїмъ, и сал-
кѣша дшш мою: иско-
паша предъ лицемъ мо-
їмъ ѣамъ, и впадѣша
къ нѣ.

з. Готово сердце моѣ
Боже, готово сердце
моѣ: воспою, и пою къ
славѣ моѣй.

и. Востани слава
моѣ, востани фалтїрю
и гѣсан, востанѣ рѣнш.

д. Исповѣса тѣбѣ
къ людехъ Гди, воспою
тѣбѣ къ ѣзїкѣхъ.

2. Не залишу я кликати до Всевишнього о поміч, котрий мені все так много доброго зділав.

3. Він післав мені нераз свою поміч з неба, та завстидав всіх, що наставляли на жите мое; Він післав мені поміч свою для милосердя свого і вірности своєї в дотримуваню обітниць своїх.

4. Він спасав нераз жите мое, випровадивши мене з посеред моїх ворогів, що як розлючені молоді льви на жите мое наставляли; но тепер засипляю я прецінь в боязни перед тими лукавими і ворожими людьми, що замість оружя і стріл зуби, і за острый меч язык мають острый, котрим мене обмавляти і чорнити не перестають¹⁾.

5. Господи Боже мій вознеси ся в силі Твоїй висше небес і покажи людям на землі славу Твою через те, щобишь мя спас від ворогів моїх.

6. Они бо наставляли укрито згубні свої сїти на мене, та ділають все так, щоб я змучений під тягаром ріжного зла, чим скорше попав в погібель; они копають підімною ями, щоб мене зловити, но здає ся, що судом Твоїм, Боже, самі в них повпадають.

7. Господи, моє серце на все готове, що тільки мене постигне, і що тільки Ти на мене зішлеш, я все готов співати і вихваляти славу Твою.

8. Повстань о душе моя і хвались о Господї, повстаньте псалтир і гусле, щоби Господа хвалити, я бо скоро день хочу все Єго величати і хвалити.

9. Господи Боже! я буду все оповідати хвалу Твою межі народами і славу Твою межі невірними.

1) Під синами человеческими, котрих зуби острі як стріли, і язык як меч, розуміє пророк Саула і его другів, і виражає способом поетичним їх вражду і ненависть.

Г. Йко возвеличися до небс милость твоа, и даже до облакк истина твоа.

д. Вознесися на небса Боже, и по всей земли слава твоа.

10. Я скажу їм, що все від землі аж до високого неба єсть наповнене Твоїм милосердієм і правдоподібєм.

11. Будь вознесен о Господи Боже мій висше небес, а слава Твоя най ся оповідає і най гомонить по всій земли.

Псалом 69. гляди на ст. 44.

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВЯТОГО.

Псалом 83.

Тоска за домом Божиим.

Надпись: »Вз конецъ о точилкухъ, сынѡмъ коревымъ пѣснь«¹⁾.

Всеї надписи трудно де що о творци і часї зложеня сего псалма вивести. Зміст сего псалма є щастє тих, що могут мати участь в загальнім богослуженю, враз же описанє потїхи, яку участники загального богослуженя мають. Отці св. виясняють слова псалма сего, яко горяче желанє каждой души християньскої, що бажає як найскорше дістати ся до неба.

а. Коль возлюбленна селєніа твоа Господи силъ! жадаєтх и скончаєтсѧ душа моа кх дворѣ Господни.

1. О як милим, як приемним, як волюбленим єсть місце Твого перебуваня Господи Боже мій; моя душа воздыхає за ним, она спімнувши собі, що не єсть в посіданю дому Божого, як би вже

¹⁾ Трудним до виясненя єсть вираженє: »о точилкухъ,« що латиньскі переводчики віддають вираженєм „pro torcularibus.“ Точило єсть то знаряд газдівский, так звана праса, котру уживали до витисканя соку із винних ягід. Но в якій звязи малоби стояти се слово з прочими словами надписи, не легко розв'язати. Суть протєє в тїм взглядї як найріжнійші виясненя, із котрих тїлько деякі тут наведемо. І так: Деякі кажуть, що се слово стоїть длятого в надписи, щоби упїмнути, що сей псалом співано звичайно в часї винобраня, котре по святї кучок випадало, яко благодаренє Бога за сотворенє свїта. Иньші знова кажуть, що се слово означає знаряд музичний, котрий мав вид точила, і протєє се слово находяче ся в надписи псалма напонило півцїв, щоби они сей псалом при такім то знарядї музичнім співали. Иньші наконєць залишають толкованє єврейского слова, котреби мало значити точило, і єврейску надпись переводять слїдующим способом: Начальнику хора Керевих синів пїснь, на музичний знаряд званий габитит.

б. Сердце моє и плоть моа возрадокастасѧ о Бозѣ живѣ.

в. Йво птица обрѣтє сєбѣ храмниѧ, и горлица гнѣздѡ сєбѣ, и дѣже положитъ птенцы скоа.

д. Олтарї твоа Гди силъ, царю мой и Боже мой.

е. Блажені живїщїи кх домѣ твоємъ, кх вѣки вѣкѡвъ ко сѣвалатъ тѧ.

ж. Блаженъ мѣжъ, ємѣже єсть застѣпленїє єгѡ оу тебе, ко сѣждєніа кх сєрдцѣ своємъ положи: кх іудѡмъ плачїкнѡю, кх мѣсто єже положи.

з. Йво благословєніє даєтъ законополагѧи, пойдѣтъ ѡ силы кх силѧ, іавїтсѧ єгѣ во гѡвѣ кх Сїонѣ.

и: Господи Боже, оуслѣши молитвѣ мою, вѣнши Боже іакѡвѣ.

й. Зашїтнїче, нашъ кїждѣ Боже, и прїзри на лицѣ Хрѣта твоєгѡ.

і. Йко лѣше дєнь єдинъ кх двѡрѣхъ твоєхъ, пѣче тѣсѧщѣ.

умирала, як би відходила від себе, для великого смутку і неутомимого желаня.

2. Душа моя враз з тілом, згадавши Тебе Господи Боже, живий источниче всякого житя, не посїдає ся з радости.

3. Пташка маленька, має дєсь в якїм домї місце своє хоть вузеньке, і горлиця гнїздочко своє, щоби могла положити свої цїпенята.

4. А я, Господи Боже і царю мій, не могу, не сьмію прийти в посїданє Твоїх олтарїв храма Твого, котрий би менї був солодким прибіжищем та ущасливляющим місцем.

5. О, Господи Боже, як щасливі ті що в Твоїм перебувають домї, в Твоїм храмі; они Тебе там неустанно вихваляють.

6. Щасливий чоловік, шо лиш від Тебе надїє ся помочи, бо він постановляє в серци своїм, шо раз то на висшїй стєпень досконалости вступати; і то як довго на землі, на сїм місци плачу зістає, де єго Господь Богъ поставив, щоби собі заслугував.

7. Господь Бог бо давши закон свій, яким показує ся дорога до вїчного щастя, даєть таким своє благословенє, свою ласку, за помочию котрої будуть они поступати з чесноти в чесноту, аж доки не увидять Бога богїв в небеснім Сїонї.

8. Господи Боже, всемогучий Панє всїх сил небесних, вислухай молитву мою, зрозумїй мя Боже великий, Боже отцїв наших.

9. Господи Боже! Ти оборонителю наш, поглянь на нас ласкаво, подивись милосердним Твоїм оком на помазанного Твого нашого царя, на будучого нашого Мєсїю.

10. Далеко лїпше перебувати в домї Твоїм в храмі Твоїм, хотьби один дєнь, чим всї єго тѣсѧщ лїт.

дї. Изволихъ приме-
татисѧ къ домѣ Б҃га
моєгѡ паче, неже жити
мнѣ въ селѣнїихъ грѣ-
шничїихъ.

ѣ. И ко милость ѿ
истины любитъ Г҃дѣ,
Богъ благодать ѿ сла-
кѣ дасть.

҃г. Господь не ли-
шитъ благїихъ, ходя-
щихъ незлобіемъ: Г҃дѣ
Боже сила, блаженъ че-
ловѣкъ оуповааѣ на нѣ.

11. Я вибрав і постановив собі бути
охотно хотьби і найнищим слугою в
Твоїм домі, як мешкати з грішниками
Тобі противними хотьби в палатах.

12. Господь Бог любить милосердіє
і правду, т. є. Він наймилосернїйший і
найвірнїйший, проте дасть Він нам в
тім житю свою ласку, в будучім же
славу щастя вічного.

13. Ні! Господь Бог не лишить своїх благ
своїх ласк і потїхи тих, що в невинности
далекими від грїха живуть. Всемогучий
Господи Боже наш, щасливий той чо-
ловік, що сильно надїє ся все тоє від
Тебе отримати.

Псалом 84.

Обнови нас.

Надпись »Въ концѣхъ сынїихъ Корѣюкїихъ пѣснь.«

Цього псалма змістом єсть молитва збідженого і ріжними не-
щастями діткненого народа, щоби Господь Бог вернув да-
вне щастє. Хотяй змість так ясно виложений, то прецінь тру-
дно щось певного сказати о творцю і часї єго зложеня. Ви-
ясняють многі сей псалом яко молитву народів, находячих ся
через довгий час в загагальній неволї, в духовній темнотї, ко-
трою благають Бога, щоби їх із неї як найскорше вибавив.
В перших трех стихах предсказує ся увільненє з неволї, в слї-
дуючих молить ся пророк, щоби се увільненє як найскорше
наступило, і предсказує наслідки зділаного освободженя. Не
мішає тому зовсім нічо тая обставина, що в перших трох
стихах замість будучого, читає ся час минувший: пророцтво
бо, в відношеню до Бога всевідучого, яко минувшє уважати
ся повинно.

а. Благоволихъ єси
Господи зѣмлю твою,
возвратїхъ єси пачѣмъ
їакъкѡмъ.

1. Господи, проклявши рїд людский
для єго грїха, постановив Ти в відвїчних
Твоїх замислах єму сей простити, з ним
ся поєднати і єму благословити; в тих
же самих відвїчних постановах Твоїх

задля передвидженої і відкупительної
смерти Твого Сина, відвернув Ти також
від людий неволю тяжкої темноти¹⁾.

2. Ти простив людям їх грїх, через
який попали ся в гірку неволю, Ти по-
крив і знїс той грїх, так як би єго
більше не було.

3. Ти усмирив гнїв Твій справедливий
для наступити маючого задоситьучи-
неня Твоїм Сином; Ти відвернув ся зо-
всім від Твого гнїву і негодованя²⁾.

4. Зачниж, о Господи Боже, діло увіль-
неня, спасеня нашого; забувши на про-
вину грїха нашого, відверни гнїв Твій
справедливий від нас³⁾.

5. Ми вже так довго зносимо наслі-
дки Твого гнїву. О Господи Боже! чи
гадаєш на нас гнївати ся у віки, чи
гадаєш продовжати єго із рода в род?
Нї! то не годить ся з Твоїм милосер-
дієм.

6. Господи Боже, я увїрен, що, если
до нас обернеш ся, забувши на наші
грїхи, тим самим оживиш і обновиш
нас, а рїд людский оживлений і обновле-
ний розвеселить ся в Тобї і стане Тебе
вихваляти.

7. Покажи нам Господи Боже Твоє
милосердіє, яке Ти приготував для нас
від віків, через Спасителя нашого, Сина
Твого, обїцаного нам Месию.

б. Оставилъ єси без-
закѡнїихъ людїй твоїихъ,
покрїяхъ єси всѧ грѣ-
хїи ихъ.

҃г. Оукротїхъ єси
кїєскъ гнѣвкѡхъ твоїхъ, воз-
вратїлсѧ єси ѿ гнѣва
їарости твоєї.

д. Возврати насъ
Бж҃е спасенїи нашіихъ,
и ѡкрати їарость твою
ѿ насъ.

е. Єда въ кѣмъ про-
гнѣваєшисѧ на нї?
или прострѣши гнѣвкѡхъ
твоїхъ ѿ рода въ родъ?

ж. Бж҃е, ты ѡбращѧ
ѡживїши нї. и людїє
твоїи возвеселѧтсѧ ѡ
тебѣ.

з. И ѡи намъ Г҃дѣ
милость твою, и спа-
сенїє твоє даждѧ намъ.

¹⁾ В першїм стисї наводить пророк першу причину і крайний
наслідок освободженя людий з неволї грїховної темноти, і називає
першою причиною тогож: »Бж҃їє благоволенїє« Божїй відвїчний совїт,
основуючий ся на Єго милосердию і добротї. Послїднїй же наслідок
єсть совершенна чоловіка і всїх людий свобода, котру одержує ся во-
скресенєм до вічної хвали.

²⁾ В другїм і третїм стисї викладає пророк спосїб, яким висше
згаданє освободженє зачинає ся.

³⁾ З четвєртим стихом зачинає пророк просити Господа Бога,
щоби відвїчний совїт свїй освободженя людий схотїв як найскорше за-
чати і препровадити.

й. Оуслыш, что речётъ о мнѣ Гдѣ Бгъ? Яко речётъ мѣръ на люди своа.

д. Я на предвѣдѣннѣ своа, я на обрацающыа сердца къ немѣ.

г. Обаче близкь боащуха егѡ спасеніе егѡ, келити слава къ земалянамѣ.

а. Милость я истина ерктѡетъса, правда я мѣръ обловызастаса.

б. Истина ѡ земаляхь возсія, я правда съ небесіи приніче.

в. Яко Гдѣ дасть благодать, я земаля наша дасть народъ своа.

д. Правда предъ нимъ предидеть, я положитъ къ нѣтъ стѣны своа.

8. Послухаю і розважу, що скаже мені Господь Бог в серци моім, на мое прошене. Він скаже о спокою до людей, о примиреню, яке принесем Спасителем нашим Ісус Христом, князем правдивого спокою¹).

9. Він оголосить спокій людям своїм, вперед добрим і правим, опісля же і тим грішним, що щиро ввійдуть в себе самих, і покаювши і поправивши ся, обернуть ся серцем своїм до него.

10. І по правді спасене, ласка увільнення із неволі духовної буде близка всім тим, що в Него увірять і страхом почитаня Его убоять ся, щоби так замешкала хвала Божа на землі, походяча з уст просвѣщених і навернених.

11. В приході Месії, правда і милосердие зійшли ся з собою, і справедливість обіймила ся взаємно зі спокоем²).

12. Правда тая (т. є. Ісус Христос яко найширїйша правда) від землі засіяла, народила ся з пречистого лона Марії Діви, а справедливість неба на тоє поглядала.

13. Господь дав благодать, т. є. для своєї доброти післав Сина свого, що став чоловіком, а земля наша т. є. Пречистая Діва, та земля неорана, дала плод свій, т. є. Ісуса Христа, котрий яко Господь Бог від Неї тіло приняв.

14. Правда іде перед Ним а всі Его діла суть праві і добрі, і всі кроки Его житя безгрішні і святі, щоби люди, що за Ним в слід ходити не перестануть, могли дійти до вічно щасливої вітчини своєї.

¹) В сім стислі словах: «оуслыш, что речётъ» показує псалмопівець, що слова, які він предсказує, не суть его власними, но з обявленя Божого, яке ему надає Бог через натхнене

²) В 11 і 12 і прочих стихах представляє пророк часи приходу Месії. Овочі приходу Христового дійсно чотирма словами дадуть ся виразити, як то псалмопівець наводить: а то милость, т. є. милосердие, помилуване Боже, истина, т. є. божественна правда Христової науки; правда, т. є. усправедвлене і справедливість і мир т. є. спокій совісти.

Псалом 85.

Прошене о поміч.

Надпись: «Молитва Давіда» (розуміє ся вдохновенна).

Після суду і мніня більшости толкователів зложений сей псалом самим царем Давидом, хотяй час его зложеня ближе означити трудно. Що сей псалом в якімсь прикрім і біднім стані, або терпіню Давида, єсть зложений, свідчить его зміст. Яке би се терпінє було, чи переслідуване его через Саула або Авессалома, его власного сина, твердити не смієм. Містить сей псалом горячу молитву до Бога, щоби Він, яко найліпший помічник, в терпіню і біді находячому ся Давиду ласкаво поміг. Св. Василій і св. Августин виясняють сей псалом яко молитву Ісуса Христа в часі переслідуваня Его через жидів, яко молитву Христа страдаючого і заповідаючого нею своє Воскресене, я навернене народів до него. Сей псалом може послужити за молитву кождей християнській души в смутку, бідах, нужді і переслідуванях.

а. Приклоні Гдѣ оухо твоє, я оуслыши ма, яко нищя я оубогъ єсмь азъ.

б. Сохрани дшш мою, яко предвѣдѣннѣ єсмь: спаси раба твоєгѡ, яко раба твоегѡ, оупокающаго на тѣ.

в. Помилуй ма Гдѣ, яко къ тебѣ возвокъ кѣсь дѣнь, возвесели дшш раба твоєгѡ, яко къ тебѣ вздохъ дшш мою.

г. Яко ты Гдѣ блгъ я кротокъ, я многомилостивъ всѣмъ призывающымъ тѣ.

1. Господи, наклони ласкаво ухо Твое, выслухай мене та зділай скоро, о що прошу, бо я пригнетений, потребующий помочи і убогий.

2. Хорони Господи жите мое, на котре настають вороги мої, бо я один із преподобних Твоїх, (т. є. із числа тих, котрих Ти сам собі вибрав, і котрі Тобі через віру посвятили ся); спаси вірного Твого слугу, а то тим скорше, бо лиш в Тобі одним маю цілу мою надію.

3. Вислухай мене Господи задля милосердия Твого і помилуй мя; видиш, що я по цілих днях лиш Тебе о поміч просив, потіш і розвесели серце Твого слуги, бо оно до Тебе одного в молитві підноситься ся і до Тебе одного належить¹).

4. Ти бо Господи, предобрий, ласкавий і повний милосердия для тих, що Тебе взивають.

¹) «Взяти к Господу свою душу» значить тільки, як взнести душу свою до Господа, а в таким то взнесеню духа свого до Бога лежить суть молитви правдивої.

є. Вншій ГДн мо-
литвс мою, ѝ конній
гласъ молѣнїа моегѡ.

б. Къ дѣнь скорбѣн
моєа воззвѣхъ къ тебѣ,
їако оуслышалъ мѧ єси.

в. Нѣсть подобнѣхъ
тебѣ къ воззѣхъ ГДн:
ѝ нѣсть по дѣлаѡмъ
твоєиѡмъ.

г. Всѣ ѡзыщы, єли-
ки сотворѣхъ єси, прїй-
дѣтъ, ѝ поклонѣтсѧ
предъ тобою Господи,
ѝ прославятъ ѝмѧ твоє.

д. Їако велиї єси
ты, ѝ творѣи чюдеса,
ты єси Богъ єдинъ.

є. Настѣви мѧ ГДн
на пѣть твою, ѝ пойдѣ
къ истинѣ твоєй, да
возвеселѣтсѧ сердце
моє, боѡтисѧ ѝ мене
твоєгѡ.

ж. Исповѣсѧ тебѣ
ГДн Бже мой всѣмъ
сердцемъ моїмъ: ѝ про-
славлю ѝмѧ твоє къ
вѣкѣ.

з. Їако милость
твоѧ велиѧ на мнѣ, ѝ
ѡзбавѣхъ єси дѣшѧ мою
ѡ ада присподнѣи-
шагѡ.

¹⁾ «Ѳтъ ада присподнѣишагѡ» присподнѣиший називає ся ад, для виображеня собі єго положеня, котре єсть низше, якъ всяке инше місце. Єсли сей стишок о приходї душї Христовї в ад, розумїти маємо, то в цїлости такъ сей стишокъ вїясняти належить: Твоя милость велика на мнї; Ти бо вїбавив душю мою з ада, де она була зїйшла, щоби потїшити душї праведнихъ, там до часу відкупленя задержанихъ, спровадивши єї знов в тїло і възнїси єї разом з тїлом до неба.

5. Проте повтаряю знов мою прось-
бу: Господи вислухай молитву мою і
здїлай після слів мольби моєї.

6. В день смутку мого і угнетеня
взиваю Тебе Господи, вислухай мене,
нераз бо вже просив я Тебе в подібній
станї о поміч, а Ти вислухав мене.

7. Межи множеством богів, яких собі
видумали люди, нема такого, щоби був
подібний Тобі; нема діла, котреби з Тво-
їми ділами порівнати мож було.

8. Тому Господи і всі погани, що своїм
ложним богам кланяючи ся, і котрих
Ти сотворив, повернути ся до Тебе,
они прийдуть із всіх сторін і поклонять
ся в покорї перед Тобою, они будуть
оповідати всемогучість і славу Твою.

9. Ти бо один лиш, що ділаєш пра-
вдиві чудеса, Ти один великий і пра-
вдивий Господь Бог.

10. Господи, провадь мене завсїгди
по дорозї закона Твого; щоби я став-
ши на нїй, нїколи не зїйшов з неї, а
пізнавши Твій закон, все жив після него,
розвесели мое серце утїхою правдивою,
щоби оно бояло ся пресвѣтого Імени
Твого.

11. Таким способом, Господи і Боже
мій, зможу я Тебе всегда вихваляти і
прославляти Імя Твоє свѣтоє.

12. Хочу Тебе вихваляти для великого
Твого милосердя, якесь на мнї показав,
спасаючи жите моє із грозячого небез-
печенства смертї¹⁾.

г. Боже, законпре-
стѣпниці востаѧ на
мѧ ѝ сонмъ держав-
ныхъ, взыскаѧ дѣшї
моєа, ѝ не предложѧ
тебѣ предъ собою.

д. Ї ты ГДн Бже
мой, щедрий ѝ миро-
стивый, долготерпѣл-
вый ѝ истинный.

є. Прїзри на мѧ,
ѝ помилѡй мѧ, даждь
державъ твою ѡтрокѣ
твоєиѡмъ, ѝ спасї сына
рабѡ твоєа.

ж. Сотвори съ мною
знаменїе къ благо, ѝ
да видѡтъ ненавїда-
щїи мѧ, ѝ постыдѡт-
сѧ: їако ты ГДн по-
мѡгахъ мнѣ, ѝ оутѣ-
шилъ мѧ єси.

13. Господи Боже мій! закона Твого
і Твоїх прав переступники, лукаві мої
вороги, повстали против мене; зібране
могучих людей настає на жите моє, не
уважаючи Тебе справедливого, що со-
храняєш добрих від напасти, а караєш
злих.

14. Ти бо, Господи Боже наш, предо-
брый і милосерний, довготерпеливий,
милостивий і вірний в виповненю Твоїх
обїтниць.

15. Поглянь милосердним оком прови-
дїня Твого на мене і помилуй мя, дай
спокійне царство дитяти Твому і спаси
сина слуги Твоєї¹⁾.

16. Господи! здїлай на мнї знак Твоєї
доброї волї і уподобаня в менї, щоби
тоє побачили ті, що мене зненавидїли
і гонили, і щоби повстидали ся, узрївши
що Ти мене милуєш, що Ти менї допо-
міг і мене потїшив.

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 9-ГО.

Псалом 112.

Хвалїть Господа.

Надпись: »Ѳллилаїа« т. є. хвалїть Господа.

Коли і ким сей псалом зложений, означити трудно, хотяї
многі приписують єго зложене царю Давиду. Змість єго
слїдующий: псалмопївецъ взиває всіх, щоби прославляли і хва-
лили Бога, а то для печаливої Єго старанности, якою Він всіх
людей без рїжниці обнимає, і хотяї найвисший, і найменьшим
не гордить.

¹⁾ В сїм стишку, єсли ся о Христї псалом вїясняє, під сином
слуги або рабинї, слушно Христа розумїти можна; Він бо правдиво
що до чоловіцтва єсть сином Марїї, котра в покорї своїй назвала
ся рабою Господнею.

д. Хваліть отроци
Господа, хваліть йма
Господне.

к. Бѣди йма Гдн
благословінно ѿ нинѣ
й до вѣка.

г. Ѽ костѣкх сѣн-
ца до запада, хва-
но йма Господне.

д. Високх надх всѣ-
ми ѣзѣки Господь,
надх нѣсы слава єгѡ.

є. Ктѡ йкѡ Господь
Богх нашх, на высѣ-
кихх живий й на сми-
рѣнныа призираѣй, на
небеси й на землѣ?

з. Воздвизаѣй ѿ зе-
мли нища, й ѿ гно-
ища возвышаѣй оубога.

з. Посадити єгѡ сз
кнѣзи, сз кнѣзи лю-
дѣй своѣхх.

1. Хваліть отроки (т. є. вірні слуги)
Господа, хваліть сьвяте йма Єго¹⁾.

2. Най буде йма Єго св. (т. є. Єго ве-
личество і хвала) благословенне і про-
славленне всіми всегда і в віки.

3. Як велика єсть земля від всходу
сонця, аж до заходу, достойним єсть
йма Господа, щоби всі на неї живучі
Єго вихваляли²⁾.

4 Господь бо владітелем найвисшим
і Царем над всіми людьми; слава вели-
чества Єго, перевисшає славу небес.

5. Хто бо може порівнати ся з Госпо-
дом Богом, котрий, хотяй на висоті не-
бесній має престол, однак для доброти
своєї не відтягає ся, опікувати ся мар-
ними сотворіннями, що суть на небі і на
землі.

6. Він видобуває бідного і нужденно-
го із бід і із грязі сумного єго поло-
ження і смутку³⁾.

7. Щоби єго вивисшити і посадити
поміж князями свого народа.

¹⁾ «Отрокх» значить часом тільки, що раб, слуга; иньше значене
єсть: дитина, молодець.

²⁾ «Ѽть костѣкх сѣнца до запада,» розумѣють деякі о часі (т. є. че-
резь цілий день), иньші знов о місци від одного края землі, аж до дру-
го єму противного.

³⁾ «Й ѿть гноища возвышаѣй оубога» вмісто того читає ся в першотворі
із триніжка. Триніжок єсть знаряд кухонний, на яким ставляє ся гор-
шки, а під ним розпалює ся огонь. Давними часами складав ся такий
триніжок з трох рівних камінїв. Длчого би толкователі віддали се
слово словом «гноїще,» толкують деякі ось так: На Вскході серед пу-
стині і на пасовисках, де нема дерева, уживали пастухи на підпал су-
шеного гною, котрий межи трема каміннями т. є. під триніжок наложе-
ний і підпалений, дав і тому слову друге значіне гноїща. Тими сло-
вами означає псалмопівець низкий і худобний стан тих, що пізнійше
великого доступили достоїнства як н. пр. Йосиф, Мойсей, Давид і пр.
Мож сей стишок розуміти; також і о цілім роді людскім, котрого Го-
сподь Бог по задоситьучиненю Сина Божого Ісуса Христа із нужден-
ного Єго стану і гноїща гріха возніє, до ласки своєї і даже до вічної
хвали в небі.

й. Кеселѡа неплодѡвъ
кз дѡмх, мѣрь, ѡ ча-
дѣхх кеселѡишюса.

8. Він той, що узрівши для непло-
дності своєї засмучену дома жєну, ді-
лає з неї матір: веселячу ся о многих
дїтях¹⁾.

Псалом 137.

Хвала Божа.

Надпись: «Псаломх Давіда, Яггїа и Захарїа» т. є. псалом Да-
виду вдохновенний від пророків же Аггея і Захарїя і иньших
Ізраїльтян, підчас повороту із неволі вавилонської,
яко молитва ужитий²⁾.

Після слів надписи і по судженю многих пояснителїв, зло-
жєний єсть сей псалом самим царем Давидом тогдї, коли
він по смерти Саула, або по усмиренній ворохобни Авессалома
засїв спокійно на царскім престолі. Псалом сей єсть благодар-
ственным. Псалмопівець благодарить Бога, за увільненє своє
з ріжних переслїдувань, а заразом наминає всіх царїв і кня-
зїв, щоби і они Господу Богу дякували за тоє, що Господь
Бог ними опікує ся і їх стереже. Давид взбуджає в собі сильну
надїю, яку лиш в Господі Бозі єдинім хоче мати, хотьби в яких
бїдах і тїснотах, і просить Господа Бога, щоби єго з опіки
своєї не виключав. Після мнїя Отцїв св. предсказують ся
в сїм псалмі і вихваляють ся побїди Христа і Єго св. Церкви,
котрі то побїди Христа будуть колись узнавати царі земскі,
просьвічені світлом св. Євангелїя, і не залишать того, що раз
дальше розповсюднювати.

д. Йспокѣмса тѣкѣ
Гдн кѣкѡх сѣрдцемх
моїмх, й предх аггѡам
кесної тѣкѣ, йако оу-

1. Господи, хочу всегда Тебе вихва-
ляти і Тобі дякувати не лиш словами,
но в ширости серця мого; я хочу спі-
вати хвалу Тобі в присутности ангелїв

¹⁾ Дословно розуміти мож о Анні, матери Самуїла, Сарі, Рахилі,
Ревеці, Єлисаветі; в висшїм же смислі о Церкві Христовій, котра хо-
тяй з початку здавала ся неплодною, лиш мало що вірних маюча, пі-
знійше же повеселїла, узрівши за Божою помічю, множество по цілій
землі своїх вірних.

²⁾ В єврейскім оригіналі кромі слів «псалом самому Давиду», не
находить ся нічого більше в надписи.

слышалъ еси всѣ глаголы оустъ моихъ.

Ѣ. Поклонюся къ храму стѣнамъ твоимъ, и исповѣмся и мнѣнн твоимъ, о милости твоей и истинѣ твоей: яко возвеличилъ еси надъ всѣмъ имя твое стѣбе.

Г. Въ онъже иже день призовѣ тѣ, скорѣ оуслыши мѣ: оумножиши мѣ въ дѣши мойи силою твоею.

Д. Да исповѣдатея тѣмъ Господи вси цѣрїе зѣмстїи, яко оуслышаша всѣ глаголы оустъ твоихъ.

Е. И да воспоютъ къ пѣтѣмъ Гдннхъ, яко келїа слава Гднѣ.

Ж. Иже высокъ Гдѣ, смиреннаѣ призираетъ, и высокаѣ издалеча къбствѣ.

Твоих, Ти бо вислухав ласкаво мое прошене¹⁾.

2. Хочу в глибокій покорї кланяти ся перед Тобою в домі молитви, в церкві Тобі посвяченїй і вихваляти Імя Твое свѣтлое задля Твого милосердя і вірности в вповненю Твоих обітницъ, чим показав-есь, що Імя Твое свѣтлое над все вивисшене і могутче.

3. Господи, коли небудь я Тебе призивав, Ти скоро вислухав мене, а тим самим удобрив Ти душу мою, і умножив єї слави, щобим тим охотнїше і лїпше Тобі мїг служити.

4. Тебе Господи будуть вихваляти всі царї і володїтелї землї, а то тим певнїйше если зрозумїють всі Твої слова, які виголосив єсь в обявленях Твоих, если увидятъ, що Ти їх точно вповняеш.

5. Они не перестануть в пїснях оповїдати і вихваляти Твої дороги і славу Твою, Господи; слава бо Господа велика єсть, коли Він замисли і постановленя свої до кінця приводить.

6. Дїйстно що Господь Бог великий єсть і високий, бо Він своїм всемогучеством і силою все переходить; но прецїнь не залишає Він хотїй великий, надзирати своїми добротливими очима меньші і низкі рїчи, зарївно як високї і важнї; Він надзирає і опїкує ся смиренними слугами своїми, но видить Він також і гордих, котрих з далека від себе держить²⁾.

¹⁾ Деякі толкователї кажуть в своїх перелогах вмісто: «прѣдъ ангелѣмъ Твоимъ» «прѣдъ всѣмъ» розумїє ся поганьскими, т. є. исповїмся Тобі правдивому Богови, на перекир богамъ поганьскимъ. Держачи ся подлинника, де стоїть дословно: могутчї, крїпкї, дальше Бог, бози — деякі знова толкують: перед могутчими т. є. перед царями і володїтелями сеї землї хочу оповїдати славу Твою.

²⁾ Если ся мовить, що Господь Бог когось далеко від себе держить, то значить тїлько, що Господь Бог не милує і відтягає їм свою ласку, свою помїч; смиреннимъ дає Бог ласку, гордимъ же противить ся.

З. Иже пойдѣ по средѣ скорби, жикнши мѣ: на гнѣвѣхъ врагѣ моихъ простѣралъ еси рѣкѣ твою, и спасѣ мѣ десница твоя.

И. Гдѣ воздасть за мѣ: Гдѣ милость твоя въ вѣкѣхъ, дѣлаъ рѣкѣ твоею не презри.

7. Господи, я знаю і сильно вірую, що Ти мене найнижшого зі слуг Твоих, если колись находить ся буду в пригнобленю, бїдї або нуждї, не залишиш, але додаш менї сили і терпеливости і потїшиш і оживиш мене. Коли бо гнѣвливи вороги мої були повстали на против мене, Ти повстѣгнув напад їх справедливо караючою рукою Твоею, і спас мене всемогучою Твоею десницею.

8. Господь найлучший местник і Він пїмстить ся на тих, що мене переслїдують. Господи, я сильно вірую, що милосердие Твое на віки тревати буде. Не опускай же, Господи Боже, дїла руки Твоеї, т. є. мене, щомъ всемогучою Твоею волею сотворений

Псалом 139¹⁾.

Бог знає мене.

Надпись: «Въ концѣ псаломѣ Давїдѣ.» (Духом св. до написаня обявлений).

Сей псалом зложенїй самимъ царемъ Давидомъ в часї переслїдуваня его черезъ Саула, хотїй той часъ близше означити трудно. Давидъ оскаржує ся передъ Богомъ на безбожнїсть, клевети і підступи ворогівъ своїхъ, оживляє себе надїєю на Божу помїч і просить о тую. Св. Отцї Іларїонъ, Еронїмъ, Золотоустий Йоанъ, Августинъ і инші, вїясняють сей псаломъ, яко молитву самого Ісуса Христа в чоловїчїй Его природї, і яко молитву Его вірнихъ о опїку противъ лютихъ ворогівъ дїавола і злихъ людей.

К. Измї мѣ Гдѣ ѿ человека лѣваѣ, ѿ мѣжа неправѣднѣ избѣви мѣ.

К. Иже помѣслиша неправѣдѣ въ сѣрдцѣхъ, всѣхъ дѣнь ополчѣхъсъ врабни.

1. Господи спаси мя, і увільни мя від злихъ, безбожнихъ і переворотнихъ людей, яко найбільшихъ і найлютїйшихъ ворогівъ моїхъ.

2. Бо они роздумують лиш о злобнихъ рїчахъ противъ мене, та вооружають ся по цїлихъ дняхъ, щоби на мене ворожо напасти.

¹⁾ Сей псаломъ в многихъ мїсцяхъ схожий на псаломъ 5 і 50.

г. **Нзостріша ѿ-
звѣкъ свѣи ѿкъ смѣннѣ
ѿдѣз ѿспѣвѣкъ подѣ
ѿстнѣми ѿхъ.**

д. **Сохрани мѣ Гдѣи
ѿз рѣкѣ грѣшнѣчи, ѿ
члѣвѣкъ неправѣднѣхъ
ѿзми мѣ, ѿже помѣ-
слиша запѣти стѣпнѣ
моѣ.**

е. **Скрѣпиша гѣрдинѣ
сѣтъ мнѣ, ѿ ѿшѣ пре-
пѣша сѣтъ ногѣмъ
моѣмъ: при стѣзѣ со-
блѣзны положѣша мѣ.**

ж. **Рѣкъ Гдѣви: Бѣз
моѣ ѿей ты, вишнѣ
Гдѣи глѣсъ молѣнѣ
моѣгѣ.**

з. **Гдѣи, Гдѣи сила
спасѣнѣа моѣгѣ, ѿсѣ-
нилѣ ѿей надѣ главою
моѣю къ дѣнѣ брѣни.**

и. **Не предѣждѣ менѣ
Гдѣи ѿ желѣнѣа моѣгѣ
грѣшнѣкъ: помѣслиша
на мѣ, не ѿстави менѣ,
да не когдѣ вознесѣтѣ.**

3. Они наострили язик свій злими мовами; клеветами, хулами, прокляттями і всякими лихими словами, і всі ті зла у них як би небезпечна їдъ гадюки¹⁾.

4. Господи, хорони мя перед нападаючою силою сих грѣшних і увільни мя від неправедних людей, що собі постановили непокоїти мої кроки, щоби мене яким небудь способом відвести від правдивої дороги²⁾.

5. Засліплені в своїй гордості хитро укрили сїти свої на мене, і додали до тих сїтий ще рїжного рода силця, щоби мене чим скорше зловити; они дають тою дорогою, якою я ходжу, згїршеня, щоби мене лиш в свої дістати руки.

6. Я в тих обставинах небезпечних сказав Господеви: Ти мій Господь Бог, вислухай Господи молитву мою.

7. Господи, Господи, Ти єдина сила мого спасеня, Ти своєю помочиєю, як би тїнию хоронив голову мою, жите мое в часї нападу ворогів моїх.

8. Не допусти, Господи, щоби я розярений шкідливою пожадливістю віддав ся в руки грѣшному і злоблomu ворогови мому, котрий лиш над тим роздумує, як би менї лиха нанести; не выпускай мя із Твоєї помочи, щоби він колись не похвалив ся, що мене побїдив³⁾.

¹⁾ Вмісто многого числа «ѿспѣвѣкъ» стоїть в первістнїм язичї число єдиничне, но не мїшає гадки. Аспїд рїд гадюк, котрі мають в собі їдъ дуже небезпечну, і з такою затроючою їдию порівнує псалмопївець всі лукаві рїчи переворотних людей.

²⁾ «Заняти чїесь стопи» значить тїлько, що дати якусь перешкоду, а така перешкода підчас ходу справляє упадок.

³⁾ «Не предѣждѣ менѣ ѿз желѣнѣа моѣгѣ грѣшнѣкъ», вїясняють деякі єще і в той спосїб: Господи, не допускай, щоби я від правого желаня мого, Тебе любити і почитати, відступив і попав ся в руки грѣшників, сподобавши собі їх приманчивї розкоші.

д. **Глава ѿкрѣженѣа
ѿхъ трѣдѣ ѿстѣнѣхъ ѿхъ
покрѣтѣ ѿ.**

і. **Падѣтѣ на нѣхъ
ѿгліа ѿгнѣнаа, ни-
зложѣши ѿ вз стра-
стѣхъ, ѿ не постѣатѣ.**

їа. **Мѣжѣ ѿзвѣчѣнѣ
не ѿсправѣтѣ на зе-
млі, мѣжа неправѣдна
злаа ѿглокѣтѣ вз ѿ-
стѣкнѣ.**

їб. **Познахъ, ѿко со-
творѣтѣ Гдѣ сѣдѣ ни-
щѣмъ, ѿ мѣстѣ ѿзвѣ-
гнѣмъ.**

їв. **Обѣче правѣднѣ
ѿсповѣдатѣ ѿмени
твоѣмъ, ѿ вселѣтѣ
правѣн сѣ лицѣмъ тво-
їмъ.**

9. Если менї поможеш, тогдї замисл їх переслїдуваня, яким они мене всюди окружають, і цілий труд їх уст, щоби мене оклеветати, покриє їх і перейде на них самих¹⁾.

10. На них спадуть углі огнєнні (громи) т. є. всі зла, якими они менї докучали, они самї утомлять ся в своїх пристрастях, а нужда буде так велика, що їм годї буде опам'ятати ся і стояти²⁾.

11. Чоловік, котрого язик скорий до ложї клевети і обману, не може нїколи жити щасливо на сїй землі; зла і нещастя, які єго постигнуть, не послужать єму до того, щоби, зносячи їх в терпеливості, мїг ся поправити; він лише чим скорше приспїшить собі погибель вїчну.

12. Я пізнав і крїпко вірую, що Господь має старанє об тїм, щоби хоронити бїдного і убогого, і що Він готов помстити зле, яке Єму де хтонебудь хоче нанести.

13. Так праведні і добрі не перестануть вихваляти Имя Твоє святоє, Господи; они перебудуть в невинности в присутности Твоїй, наслаждаючи ся Твоїми ласками, аж доки не вїйдуть в мешканє Свѣятих, де видом лица Твоєго свѣятого тїшити ся не перестануть

¹⁾ «Глава ѿкрѣженѣа ѿхъ», се до вїясненя трудне положене читає ся в єврейскїм оригїналі так: глава окружающих мене. Сїмдесятѣ толкувателїв положили замїсть мене, їх. Глава, єсть першїй падеж, і значить ту тїлько, що латинське praecipuum, що з прочими словами дає такий змїст: Особлившїй і надзвичайнїй їх труд в окруженю мене, в нападі на мене, лихими словами, клеветами і ложами, на них самих прїйдець і їх покриє.

²⁾ Падѣтѣ на нѣхъ ѿгліа, поетичнїм способом представляє псалмопївець тягар і велич кари, яка грѣшних і переворотнїих чекає.

Псалми на обідниці.

Псалом 102. гляди на 125 стр.

Псалом 145.

Надій ся на Господа.

Надпись: «Илланзіа Аггеа і Захаріа.»

Тобі був творцем, сего псалма, трудно певно означити мимо того, що в надписи імена пророків Аггея і Захарії знаходять ся. Імена бо сих пророків не читають ся ні в єврейскім оригіналі, ні в халдейским переводі, но додані суть до надписи сімдесятьма переводчиками і сирійским, здає ся, переводчиком, лиш для того, що зміст сего псалма єсть схожий з пророцтвами тих пророків, які они в своїм часі о обновленю храма Єрусалимского обвістили. Зложений єсть сей псалом в часі неволі вавилонської, або як иньші лучше судять, по повороті із неї, коли цар Кир відкликав дане вже позволене на обновлене храма. Псалмопівець заохочує нарід, щоби був постійним в своїм упованю на Бога, котрий однн єсть сталим в приреченях своїх, і вірним в їх виповненю. Многі Отці св. вясняють сей псалом яко заохоту вірних Христових, щоби на дорозі своїй до небесного Єрусалима, вічної вітчизни своєї надіяли ся помочи лише від одного Бога.

А. Хвали дшї моѧ
ГДА: восхваляю ГДА въ
животѣ моємъ, пою БГС
моємъ до ндеже ѣсмь.

1. Хвали душе моя Господа, я хочу через ціле жите моє лиш Господа Бога хвалити і Єму Єго славу співати¹⁾.

Б. Не надѣйтесь на князи, на сны чело-вѣческіа, въ нѣже нѣсть спасеніа.

Г. Извѣдетъ дшѣ ѣгѡ, и возвратитсѧ въ землю свою, въ той дѣнь погнѣнстѣ всѧ помышленіа ѣгѡ.

Д. Блаженъ, ємше БГХ Іаквль помощникъ ѣгѡ, оупованіе ѣгѡ на ГДА БГА своего, сотворшаго нѣко и землю, море, и всѧ, іже къ нѣхъ.

Е. Хранѣщаго истина въ кѣкх, творѣщаго сѣдѣ обидимыхъ, дающаго пищу лчшимъ.

Ж. ГДѧ рѣшитъ бѣдѣнныа, ГДѧ оумдрѣетъ слѣпцы.

З. ГДѧ возводитъ низверженныа, ГДѧ любитъ праведники.

И. ГДѧ хранитъ пришельцы, сира и вдовѣ прійметъ, и пѣтъ грѣшныхъ погнѣитъ.

К. Коцаритсѧ ГДѧ въ кѣкх, БГѣ твѡй сіѡне въ родѣ и родѣ.

2. Люди добрі, не покладайте ваші надії на могучих і богатих сего сьвіта, бо они яко люди, мало що можуть вам помочи.

3. Они, як кажу, лиш люди смертельні; душа, що оживляє тіло їх, опустить колись єго, они обернуть ся знов в землю, з котрої повстали. а так загинуть з ними всі думки і заміри їх.

4. Щасливий той, кому покровителем Господь Бог, патріярха Якова, щасливий, кажу, хто на Того надіє ся котрий всемогучим своїм словом, по своїй волі із нічого сотворив небо і землю і море і все, що в них єсть.

5. Він правдолюбивий дотримує свого слова, виміряє справедливість покривдженому і накормляє голодних.

6. Він Пан і владитель розв'язує узи закованих і в неволи зістаючих, Він просьвічає сліпих¹⁾.

7. Він підносить упадаючих під тягаром долегливостий і любить праведних.

8. Він має старане о прихожих і чужинцях, і Він опікує ся і хоронить і охороняє вдови і сироти, Він нівечить замисли грішних.

9. О Сіоне! Господь Бог твій не перестане в віки царствувати²⁾.

¹⁾ Просьвічає сліпих, — душевно сліпих, просьвічаючи їх розум своєю наукою; тілесно сліпих, звертаючи чудесним способом утрачений взір.

²⁾ О Сіоне! т. є. о Церкве Божа! котра єси на Сіоні збудована, або, о Церкве вірних Христових.

¹⁾ Слова: «Хвали дшї моѧ Господа» причисляють ся в первістнім язиці надписи, і суть неначе вясненем слова аллилуя.

Псалом 33.

Подяка.

Надпись: Псаломъ Давидъ (Дух. св. вдохновенный) внигда
 ѿзъмни лице свое предъ ѿвѣмелѣхомъ ѿ ѿпсетѣ
 ѣгѣ ѿ ѿиде.

Надпись сеся відносить ся до історії, що записана в I кн. Цар. гл. 21. с. 10. Давид переслідуваний Саулом, утікає і скриває ся у филистинського царя Ахіса. Но коли слуги сего царя наміряють погубити Давида, він зміряючи лице своє, т. е. удаючи зумасшедшого, вигнаний був від него і так уйшов нещастя, яке ему прозило. Не мішає сего цілковито, що в надписи замість «пред Ахісом,» стоїть «Авімелехом,» назва бо відносить ся і до Ахіса яко загальна всіх царів филистинських. Час і творець сего псалма ясно виповіджений в надписи. Змість же его есть благодарна молитва Давида за вибавленє з тяжкого небезпеченства. Давид дякує сим псалмом Господу Богу за своє вибавленє, и zarazом наминає ним всіх, щоби Его хвалили так для стараня Его, яке Він має около вірних слуг своїх, як і для помочи, яку Він нам в наших бідах і недогодах висьвідчає. Сей псалом есть акростихон, т. е. починаючи кождий свій стих що раз то іншою буквою в порядку із еврейского альфавету, винявши букву *wa* и *phe*.

а. Благословлю ГДА на всакоє время, вынх хвалю Егѣ въ оустѣхъ моихъ.

б. О ГДѣ похваляйтсѣ душа моя, да оуслышатъ кротцыи ѿ вознесайтсѣ.

в. Возвѣщайте ГДА съ мною, ѿ возвѣщайте ѿма Егѣ въспѣ.

г. Взыскахъ Господа ѿ оуслыша ма, ѿ ѿскрѣхъ скорбей моихъ ѿзбави ма.

д. Пристѣпите къ немѣ, ѿ просектитсѣ, ѿ лица ваша не постыдѣтсѣ.

1. Лишь Господа Бога одного хочу в кождім часі хвалити, а з моїх уст най не виходить нічо, кромі похвали Его.

2. Душа моя най ся хвалить лиш о Господі, щоби смиренні і побожні душі, пізнавши чудеса, які Господь Бог на мні зробив, о Нім також зрадували ся.

3. Хваліть всі люди разом зі мною Господа Бога, і виславяйте Імя святає Его.

4. Я шукав у Господа Бога помочи і просив о ню а Він вислухав мене, і увільнив мене від всіх моїх бід і смутків.

5. Приблизіть ся лише до Него з вірою, а Він врозумить і просьвітить вас і не будете мати причини встидати ся, як би не виповнило ся тоє, о що просите і на що надієте ся.

е. Сей нищій воззвѣ, ѿ ГДѣ оуслыша ѿ, ѿ ѿскрѣхъ скорбей Егѣ спасе ѿ.

ж. Ополчитсѣ Ангелъ ГДѣнъ окрестъ вошнхса Егѣ, ѿ ѿзбавитъ ѿхъ.

з. Вкѣсите ѿ видите, ѿко вагъ ГДѣ, влажнх мѣжъ, ѿже оупокѣтъ нанъ.

и. Бѣйтсѣ ГДА вси стѣи Егѣ, ѿко нѣктѣ лишнѣа вошнхса Егѣ.

й. Богатѣи обнищѣша, ѿ взалкаша, взыскающѣи же ГДА, не лишѣтсѣ всѣагѣ вага.

к. Приидите чѣда, послашайте мене, страхъ ГДѣню нащѣ ващѣ.

6. В доказ того най буде вам сам Давид. Ото він в біді і нещастю своїм удав ся в молитві до Господа Бога, а той потішив і увільнив его від всякої биди.

7. Ангел Господень буде при тих, що Господа Бога боять ся і Его любять, щоби їх охоронити і спасати в усяких потребах¹⁾.

8. Схотіть лише тримати ся все Господа Бога, і до Него удавати ся, а переконаєте ся самі, який Він добрий для тих, що Его шукають і в Нім надію свою покладають.

9. Ви, що єстьте слугами Господа Бога, перейміть ся дитинним страхом до Него а Він боячим ся не дасть в нічім терпіти нужди.

10. Богачі сего свѣта натерпіли ся голоду і нужди, помимо всяких своїх достатків, які їх не могли заспокоїти; але ті, що Господа Бога боять ся, будуть опливати в всякі добра, хотяй би і убогими були²⁾.

11. Ходіть діти і послушайте мене, а я вас научу правдивої боязни Господа Бога.

¹⁾ «Ополчитсѣ Ангелъ Господень окрестъ вошнхса Егѣ,» подібність взята із воєнної охорони. Як би казав: Подібно як воїни, коли окружать яке місце, хоронять его, так само Ангели Божі окружують правдиво боячих ся Бога своєю опікою так що нема чоґо їм бояти ся. Псалмопѣвец розуміє тут під словом «Ангел» не лиш самих Ангелів хоронителів, но і всякі средства Божого провидѣня, якими Бог вірних слуг своих перед злим заховує. Наводить же ангела тому, понеже Бог, хотяй сам може своїм всемогучеством нас стеречи, розпорядив, щоби висші від чоловіка сотворѣня его стерегли невидимо, часом же і видимо під образом чоловіка, як стерегли Лота перед жителями Содоми, Якова, в часі его утечі до Лавана і пр.

²⁾ Вмісто вираженя: «богатѣи» читаєм в первістнім язичі «молоді сильчі лви». Сімдесять же переводчиків кладучи в переводі своїм; «богатѣи» положили тоє длятого, що може вмістообразового вираженя, положили властиве. Бо богачів для їх богатств і великого впливу на других, легко можна порівнати зі лвами.

Ѣ. Ктò єсть человекъ хотѣи живѣти, любѣи днѣи видѣти благи?

ГІ. Оудержи языкъ твой ѿ сѣти твоѣи, ѣже не глаголати лести.

ДІ. Оуклонисѣ ѿ сѣди и сотвори благо: языкъ мѣра, и поженѣ ѣ.

ЄІ. Очи ГДни на праведныя, и уши єго къ молитвѣ ихъ.

ЄІ. Лице же ГДне на творѣщыя сѣла, єже потребѣти ѿ земли пѣмать ихъ.

ЄІ. Козвѣша праведни, и ГДь оусѣлѣша ихъ, и ѿ всѣхъ скорбѣи ихъ избавѣи ихъ.

ИІ. Близъ ГДь сокращенныхъ сердцемъ, и смиреннымъ духомъ спасѣтъ.

ДІ. Мнози скѣрби праведныхъ, и ѿ всѣхъ ихъ избавитъ ѣ ГДь.

К. Хранитъ ГДь всѣ кѣсти ихъ, ни єдина ѿ нихъ сокращитѣ.

12. Кто з людей є, що ся старає о правдиве щастє, та хоче в добрім прожити вік свій?

13. Хочеш таким бути, повстѣгни языкъ твой, щоби не обмѣляв нікого, і уста твої, щоби не говорили неправди.

14. Уникай злого, і роби добре, шукай правдивого спокою, та не лінуй ся і не уставай в шуканю тогож.

15. Очи Господа споглядають все на праведнихъ, і уши єго готові все вислухати їхъ просьби.

16. На неправеднихъ і безбожнихъ споглядає Він також, але оком строгої справедливости своєї, щоби їхъ такъ укарати, аби і память по нихъ не лишила ся на земли.

17. Праведні, побожні і добрі взивали о поміч до Господа, а Він вислухав і увільнив їхъ від їхъ бід і недолі.

18. Господь Бог бо єсть всегда близьким до помочи тим, що в серци своїм правдиво кають ся; Він готов всегда спасати покірнихъ серцем.

19. Правда, що і побожні і добрі мають нераз много злого зносити і терпіти, но Він зможе і від того їхъ увільнити.

20. Господь Бог бо кости вірнихъ своїхъ слугъ заховає що і найменша з нихъ не загине, а в часъ загального воскресеня всі кріпкі повстануть¹⁾.

¹⁾ «Хранитъ Господь всѣ кѣсти ихъ,» єсть реченє на пословицю похоже, якою виражає ся особенна старанність Божого провидѣня для вірнихъ, подібне до того реченя новозавітного (Мат. X, 30.)

КѦ. Смерть грѣшникѣхъ люта, и ненавиждѣи праведнаго пре грѣшатъ.

КѦ. Избавитъ ГДь души рабѣхъ своихъ, и не пригрѣшатъ всѣ оубѣжѣи нѣнѣ.

21. Грѣшники же і безбожні погинуть нужденнішою смертю; і всі, що уважали за добре, коли праведнихъ із ненависти переслѣдували і з нихъ ся насѣмѣвали, помилять ся в тій своїй гадцѣ, бо они такожъ загинуть.

22. Господь Бог вибавить душі своїхъ вірнихъ від усякого зла, Він недопустить, щоби ті, що на Нєго надѣяли ся, були заведені в своїй надѣї.

Псалом, коли ідеть ся в трапезу.

Псалом 144.

Хвала Божа.

Надпись: «Хвала Давіда» (т. є. похвальна піснь Давіду, Духом св. вдохновенна.)

Вправді читає ся в надписи имя Давида, однакож не можна судити, що сей псалом зложив сам цар Давид, а то длятого, що пояснителі що до творця ріжної суть гадки, тому що не можна ні часу, ні причини его зложеня вислідити. Після змісту єсть сей псалом благодарственный. Псалмопівець вихваляє в нім Бога для Его досконалости, особливо же для Его доброти, справедливости і милосердия, і дякує Ему, що Він для своїх досконалостей старає ся о рід людський, передовсім же о тих, що в побожности своїй з синівскою боязнию в Нім свою покладають надію. В єврейскім первотворі єсть сей псалом акростихом, т. є. починаючим кождий свій стих, що раз то иншою буквою єврейского альфавету, з винятком букви «ну», як сьвідчать старинні вяснителі. Містить сей псалом як найдокладнійші пророцтва о покликаню народів до царства Христоваго і о основаню Его сьвятої Церкви. Св. Йоан Золотоустий повідає, що сей псалом звичайно співали ті, що недавно прийняли Тайну Крещеня. Они дякували сим псалмом Богу за тоє, що прийаті до родини християньскої, удостоились скріпити ся св. Причастієм: найсвятійшим Тілом і Кровию Христа Спасителя. В великим почитаню і значіню єсть сей псалом у самих Рабінів, котрі кажуть, що, если его хто три рази кождого дня відмовляє, той може безпечно надіяти ся вічного щастя.

а. Вознесѣ тѣ Бже мой, црѣю мой, ѿ благословлю имя твоє въ вѣкѣхъ, ѿ въ вѣкѣхъ вѣка.

б. На всѣхъ днѣхъ благословлю тѣ ѿ восхвалю имя твоє въ вѣкѣхъ, ѿ въ вѣкѣхъ вѣка.

в. Велиї Гдѣ ѿ хвалень сѣлаѡ, ѿ величію єгѡ нкѣть концѣ.

г. Родѣ ѿ родѣ восхвалѣтѣ дѣла твоѣ, ѿ силѣ твоѣ возвѣстѣтѣ.

д. Великолѣпіє славы стѣни твоєѣ возглаголютѣ, ѿ чюдеса твоѣ повѣдѣтѣ.

е. Ѹ силѣ страшныхъ твоихъ рекѣтѣ, ѿ величіє твоє повѣдѣтѣ.

ж. Памѣть множетка бѣгости твоєѣ ѡрыгнѣтѣ, ѿ правдою твоєю возрадѣютѣ.

з. Щедрѣ ѿ милостивѣхъ Гдѣ, долготерпѣливѣхъ ѿ многомилостивѣхъ.

и. Бѣгѣ Гдѣ всѣческимъ ѿ щедрѣты єгѡ на всѣхъ дѣлахъ єгѡ.

і. Да ѿповѣдѣтѣтѣ тебѣ Гдѣ всѣ дѣла твоѣ, ѿ преподѣннї твоѣ да благословѣтѣтѣ тѣ.

к. Слава царствїа твоєгѡ рекѣтѣ, ѿ силѣ твоѣ возглаголютѣ.

1. В хвалі буду я Тебе всегда превозносити, Господи Боже і Царю мій, і благословити та виславляти Імя Твоє сьвяте в віки.

2. Кождого дня (т. є кождого часу) вихваляти буду Імя Твоє св. і славити неустанно по всю вічність.

3. Ти бо Господи великий і достойний еси всякої хвали, а сю Твою велич не зможе ніхто ні змірити ні зглубити.

4. Всі роди людскі будуть від одного покоління до другого хвалити діла Твої і оповідати всемогучу силу Твою.

5. Они не перестануть говорити о безмірній чести, яка Тобі ся належить для сьвятости Твоєї, они не перестануть оповідати о чудах, які Ти зділав їм.

6. Они будуть голосити силу і кріпость страшного Твого суду, будуть вихваляти Твоє величество.

7. Они пригадають другим всі діла доброти Твоєї, і будуть веселити ся о справедливих судах Твоїх.

8. Господь Бог бо наш добрий і милосерний, долготерпеливий і многомилостивий.

9. Господь Бог добрий для всіх, а Его милосердие ясніє над всіми Его ділами.

10. Господи! Тебе хвалять всі діла Твої, і вибрані Твої не перестануть Тебе виславляти.

11. Они будуть славити красоту і величество царства Твого і оповідати муть Твої чудеса.

Ѣ. Сказати сыновѣмъ чловѣческимъ силѣ твою, ѡ славі великолѣпнѣ царствѣ твоегѡ.

Г. Царство твоє, царство всѣхъ вѣкѡвъ, ѡ вѣчество твоє въ всѣкомъ родѣ ѡ родѣ.

Д. Вѣрнѣ ГДѣ въ всѣхъ словесѣхъ своихъ, ѡ придобенѣ въ всѣхъ дѣлахъ своихъ.

Е. Оутверждаетъ ГДѣ всѣхъ спасаемыхъ, ѡ возставляетъ всѣхъ низверженныхъ.

Ж. Очи всѣхъ на тебѣ оуповѣютъ, ѡ тебѣ даѣши ѡмъ пищу въ благовременіи.

З. Отверзѣши тебѣ рѣки твоѣ, ѡ исполнѣши всѣмъ животно благоволеніемъ.

И. Прокленѣнъ ГДѣ во всѣхъ пѣснѣхъ своихъ, ѡ придобенъ во всѣхъ дѣлахъ своихъ.

12. Так, щоби всі люде дізнали ся о Твоїй силі і о красоті і великости царства Твого.

13. А Твое царство есть царством відвічним і всіх столітий, і власть Твоя розпростирає ся на всі роди людскі.

14. Господь Бог наш вірний в виповненю своїх обітниць, і святий в усіх своїх ділах.

15. Він піддержує всіх, що суть в небезпеченьстві упадку, Він підносить і упавших, бо мимо всяких упадків Господь Бог такой поможе тим, що самі хотять ся піднести.

16. О Господи! очи всіх нас до Тебе звернені, надіють ся помочи від Тебе, бо Ти дав їм вже корм в часі потрібнім.

17. Ти ледво отвориш всемогучу руку Твою, а все що тільки живе, має всі добра, які ему потрібні.

18. Господь справедливий в розпорядженнях своїх, і правдиво святий в усіх ділах своїх.

Д. Близъ ГДѣ всѣмъ призывающимъ его, всѣмъ призывающимъ его въ истинѣ.

К. Волю волющихъ его сотворитъ, ѡ молитвы ихъ услышитъ ѡ спасетъ ѡ.

Ка. Хранитъ ГДѣ всѣхъ любящихъ его, ѡ всѣхъ грѣшники потребитъ.

Кв. Хвалѣ ГДѣю возглаголютъ уста мои, ѡ да благословитъ всѣхъ каплѣтѣ ѡмъ стѣе его, въ вѣкѣ ѡ въ вѣкѣ вѣка.

19. Він близький помочию всім тим, що просять Его, і що в Нїм покладають свою надію.

20. Він виповняє желаня сих, що Его боять ся, Він вислухує їх молитви і спасає від злого.

21. Господь Бог стереже всіх тих, що Его щиро люблять, противно же губить всіх закоснілих грішників.

22. Уста мої не перестануть оповідати хвали Господа Бога, а моїм щирим бажанем єсть, щоби всі люди виславляли св. Імя Его.

Псалми часів царских.

I. ПСАЛМИ В НАВЕЧЕРІЄ РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГО.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 5. гляди на 149 стр.

Псалом 44.

Хвала Месії.

Надпись: **Въ концѣ ѿ ѡзмѣнѣмыхъ сынѣмъ
Корѣовымъ въ рѣзѣмъ пѣснь о возлюбленнѣмъ.**

Ця надпись є досить трудна до вьяснення. Після вьяснення св. Єроніма і Теодорета так треба сю надпись розуміти: Псалом о тих, що із невірства в віру правдиву мають перейти і тим способом змінити ся, вручений начальним півцям від синів Кореових на то, щоби они его розумно в пожиток слушаючих співали, яко піснь о возлюбленім Сині Бога живого Ісусі Христі. Хто, коли і для якої причини сей псалом уложив, із надписи і зі змісту трудно вислідити. Погляди пояснителів в тім взгляді найріжнійші. Залишивши проте всяке об тім розумоване яко меншої ваги, одно лиш мож твердити, що сей псалом єсть месияньским, котрого змістом єсть піснь похвальна на приобіцяного Месії, Господа і Спаса нашого Ісуса Христа, котрого тут велика тайна вочоловічення, і побіда над змисловим світом вдохновеним псалмопівцем ясно предсказує ся. Деякі старають ся вьяснити сей псалом в двоякий спосіб: раз в буквальный яко піснь весільну, зложену в честь вінчання царя Саломона з дочкою єгипетского короля; другий раз в переносний, яко похвальну піснь о полученю Ісуса Христа з Єго церквою; но слушности же двоякого пояснення сего псалма допускати не можна, бо в буквальный змислі треба его вьяснити

яко чисто месияньский псалом о маючім ся явити Христі, до чого приневолюють не малі причини. Найголовнійша mezi нимися, що сам апостол св. Павло уважав сей псалом пророческим, коли в посланю своїм до Євреїв (1. 8.) доводив его словами божества Ісуса Христа. Проте виразно каже псалмопівец із початку і при кінци сего псалма що наміряє хвалити царя, котра похвала відповідає всякій случайности ліпше ніж весільному обходу. Дальше не споминає ся тут заручена, но жена стояча одесную царя, і описує ся цар маючий родину велику з многих синів і дочок. В кінци же похвала, яка ся висказує в сім псалмі на честь царя, єсть більша, як би она при всякім під схлібляню могла бути приписана царю Соломонови.

**Ѧ. Отрѣкнѣ сердце
моє слово блага: гла-
голю азъ дѣла моѣ
царѣви.**

**Б. Языкъ мой трѣсть
книжника скорописца.**

**Г. Красенъ добротою
паче сынѣкъ чловѣче-
скихъ, ѡзвѣсѣ благо-
дѣтъ въ оустнѣхъ тво-
ихъ: сего ради благо-
словѣтъ Тѣ Богъ въ вѣкъ.**

1. Серце мое переповнене божеским сьвітлом відзиває ся в сьвятій бесіді, і я сьпіваю сесю піснь, щоби похвалити і прославити Царя Месию.

2. Язык мій подібний до пера в руках скорописця, котрий все списує, що єму Дух св. відкриває¹⁾.

3. Царю і Спасителю мій, Ти найкраснійший поміж синами чловічими; на Твоім лиці яснїє доброта а в Твоїх устах краснорічїє і правда і ласка, проте благословив Тебе Господь Бог на віки²⁾.

¹⁾ Першими двома стихами ділає псалмопівец читателя уважним на слїдуюче, що має сказати.

²⁾ Сим стихом начинає похвалу Царя Спасителя від внішної Єго красоти яко чловіка, і так поступенно аж до душевних, потім і божеских Єго прикмет. Спаситель наш Ісус Христос був і по внішности своїй що до тіла найкраснійший mezi синами чловічими; бо божество Єго надавало особенний вираз і тілесній Єго поверховности. Никифор в 1. кн. своєї історії в послїдній главї описує внішний вид Тїла Христового так: Спаситель наш по виду чловіка мав лице подовговате, черти виразні, приемні і до себе притягаючі. Краска Єго лиця черво-няво-снїдава, зріст середний, не переходячий міри пів четверта ліктя. Очи Єго черво-няво-брунато-чорножовтаві, живі і блискучі, не довгі чорні брови, мірно довгий рудавий порост бороди. Темно рудава, густе волосє взад зачесане, спадало, досить довго на плечі. Ніс орлиний, шия трошки прихилена, надавала Єму вид правдиво в покорі ходячого чловіка. В прочім що до внішности своїй тілесної в многих подібний Він був Пречистій своїй Матері, Пресьвятій Діві Марії. Прекрасні же прикмети Єго душі годї описати та виповісти; Божеска природа злучена з чловічою природою в одну Особу Бога- Чловіка, надавала і тим щось божеского.

Д. Преподши орбжіє твоє по бедрѣ твоєй, сіане.

Е. Красотою твоєю и добротою твоєю и на лацѣ, и оуспѣкай, и царствуй.

Ж. Истинны ради и кротости и правды, и наставитъ тѣ дѣннѣ десница твоѣ.

З. Стрѣлы твоѣ ишопрѣны, сіане: людіе подѣ твоєю падѣтъ, въ сѣрдци врагѣ царѣвыхъ.

И. Престола твоѣ, Бѣже, въ вѣкѣ вѣка: жѣзла правости, жѣзла царствѣя твоєго.

К. Возлюбѣла еси правду, и возненавидѣла еси беззаконіе: сегѣ ради помѣла тѣ, Бѣже, Бѣж твоѣ еліемъ радости пѣче причѣстникѣ твоѣхъ.

4. Но Ты не тільки найкрасший але і найсильнѣйший; препояши около бедр твоѣх меч всемогущества Твоего, о царю сильнѣйший, і спішишь увільнити Твій нарід¹⁾.

5. Зачни ходити і ділати в красоті і доброті Твоїй, і неуставай щасливо царствувати і управляти свѣтом.

6. Царствуй і управляй свѣтом для Твоеї вірности в виповненню Твоѣх обітницъ, для Твоеї лагідности для каючих ся і Твоеї справедливости для закаменѣлих грѣшників, а так Твоя власна кріпость і сила, причинить ся чудним способом до побільшення Твоеї области, Твоего царства, Твоеї Церкви.

7. Народи поражені стрілою острою Твоего свѣтла і науки, що має силу серця прошибати, упадуть побіджені і піддадуть ся Тобі; а серця ворогів Твоѣх, що вперед Тобою гордили, зачнуть Тебе почитати.

8. Таким способом божественный Спасителью свѣта, престол Твій царский (т. е. царство Твое) буде тревати вічно в Твоїй церкві, а жезл Твій (т. е. спосіб управління і володіня) буде всегда найсправедливѣйший.

9. Ти полюбив справедливѣсть і зненавѣдѣв злість і всяку неправѣсть, для того помазав Тебе Господь Бог елеєм радости, піднісши Твое чоловіцтво до такої гідности, що его посадив по правій руці Престола свого в небі, украсив Тебе достоинством, котре переходить всяке достоинство ангелів, що суть і будуть учасниками Твоеї хвали²⁾.

¹⁾ В образці вооруженого война преставляє псалмпівець Спасителя спішачого на поміч роду людскому.

²⁾ Помазане Ісуса на Царя свѣта відносить ся до Его чоловіцтва, а не божества. Із взгляду на слова: «пѣче причѣстникѣ твоѣхъ» уважає ся в тім стисі Ісус Христос яко голова вірних своїх, котрий помазанем ласки на таку зістав посвяченим, і проте Его вірні, отримуючи для заслуг Его многі ласки, справедливо називають ся причѣстниками.

І. Смирна, и стакти, и касія ѿ ризъ твоѣхъ, ѿ тяжестей слоновыхъ: и зъ нѣхже возвеселиша тѣ дѣтери царѣ къ чѣсти твоєй.

Л. Престѣ царѣца одеснѣю тѣбѣ къ ризѣхъ позолоченныхъ: одѣлана и прѣскашенна.

К. Слѣши дщѣ, и виждѣ, и приклонѣ оухѣ твоѣ, и забѣди людіи твоѣ, и домѣ отца твоєго.

10. Пречудный запах смирни, стакти і касіи (т. е. ласк і чесноч) виходить із риз Твоѣх і із обтяженя слоневого (палати або храма слоневую костью приукрашеного, і як би обтяженого), т. е. від найсвятѣйшого чоловіцтва Твоего виходить пречудный запах всяких ласк і чесноч, котрими веселять Тя дочки царскі (т. е. всі побожні і праві душі) що до Твоего прибѣгнуть почитаня¹⁾.

11. По правій стороні Твоїй, в усякій чести буде мож видѣти царицю Твою возлюбленну, (т. е. Церков Твою, котрої Ти еси царем) в ризах позолочених і ріжними красками приукрашених (т. е. повну ріжних ласк), котрими як би золотом і дорогоцінностями на весь свѣт сятии буде²⁾.

12. Слухай же (Церкве Христова) дочко любезнѣйша, поглянь до якої ти піднесена чести; узнай, що тобѣ ділати. Забудь на людіи Твоѣх і на дім отця Твоего (т. е. забудь на людіи поганських з їх ідолопоклонством і на Твоѣх близьких з народа ізраїльського, з їх церковними приписами і віддай ся цілим сердцем приписам Твоего нового Царя).

¹⁾ Смирна, називає ся сок із арабского деревця, що есть висше над 5 локот. Із сего соку робить ся гіркий вправді но дуже пахучий олійок. Стакта, грецке слово. Латинскі переводчики віддали се слово вираженем «кропля.» Св. Василій толкує се слово через екстракт або ессенция із смирни дуже пахучий. Деякі виражають се слово через алое; есть то рід билини індійскої і арабскої. Касія, деревце, у иньших же билина, котрої корінь дуже пахучий. «Тяжести слоневі» ті вираженя утрудняють дуже гадку сего стиха. В єврейскім оригіналі читає ся: «із палат зуба», розуміє ся із палат костью із зуба слоневого украшених. Грецкі переводчики віддали єврейске виражене, маюче двояке значіне, т. е. палати або тяжести; послѣдного вираженя уживали славянскі переводчики. Палату назвали: «тяжестями слоневими» в тім змислі, що ся палата дорогою слоненою костью приукрашена богато, як би стогнала під таким украшенем — чим обтяжена. Під ризами і тягаром слоневим розуміють майже всі вияснѣтелі чоловічу природу в Особі Христа Спасителя.

²⁾ Під вираженем цариці мож кромѣ Церкви розуміти також Пресв. Дѣву Марію. Від того стиха начавши звертає свою бесѣду псалмпівець до Церкви Христової або також і Преч. Дѣви Маріі.

ґі. **И** возжелаетъ
Царь доброты твоєѣ:
зане́ тойъ есть ГДѢ
Богъ твоѣй, приклонни-
шисѣ ѣмѣ.

дї. **И** дщи́ Тѣрова
сѣ дары, лицѣ твоємѣ
помолѣтсѣ богѣтїи
людетїи.

єї. **Ксѣ** слава дщере
царѣвы кнѣтрѣ, рѣсны
златѣми одѣѣна, и
прекращѣнна.

ѕї. **Приведѣтсѣ** Царю
дѣвы, кѣ слѣдѣ ѣѣ
вѣжнѣѣ ѣѣ приведѣт-
сѣ тебѣ.

ѕї. **Приведѣтсѣ** кѣ
веселїи и радостї: ве-
дѣтсѣ кѣ храмѣ Ца-
рѣкѣ.

иї. **Вмѣстѣ** о́тець
твоѣхъ вѣша сѣнове
твоѣй: поставиши ѣѣ
кнѣзи по всѣй землї.

¹⁾ Св. Василїй і Августин вїясняють сей 17. і 18 стих слѣдующим способом: До обрученої приведуть ся в храм царскїй, в его вѣчне мешкане і многї иньшї чистї дѣви, котрї з тою нареченою царскою т. є. з сьвятою Церквою на вѣки получают ся в радости і веселости. (Тая обручена т. є. Церков св. або храм Христовий, здає ся в такїм змислї тут положена, як она в особї Пресьвятої Дѣви представляє ся).

13. Тогдї буде тебе сей Цар і обручник твїй любити, Він буде пожадати твоєї краси і доброти, но і ти повинна лиш одного Его любити, бо Він твїй Господь і Бог твїй, котрому поклонять ся всї народи.

14. І дочки тирскї (т. є. поганьскї народи) почитають тебе, о Церкве Христовѣ, дарами і жертвами і самї можнїйшї і богатшї сїх народів упокоривши ся в твоїй присутности будуть взивати твоєї помочи.

15. Вся слава дщери царскої (т. є. Церкви Христової) єсть у внутрї єї (т. є. полягає в душевних єї богатствах, як: в вѣрї, в любови, в послусї і неложнїй покорї) бїльше, як в єї внїшнїм украшеню; хотяй она і на внї не менше красна, одїѣна в ризи золотї і прекраснї, котрї оказують дїлами на внї то, що у внутрї є.

16. До тої Обручницї Твоєї, до Твоєї Церкви, о Царю Христе, прийдуть і иньшї дѣви т. є. душі побожнї і чистї.

17. Прийдуть також і многї иньшї народи з їх церквами, щоби ся з Твоєю, Христе, сьвятою, соборною і апостольскою Церквою все веселили і радували¹⁾.

18. Замість патрїархів, пророків, якї в старїм Завїтї були, народять ся Тобї иньшї сини, т. є. позискаєш сьвятих Апостолів, Учеників і їх наслїдників, єпископів, котрих поставиш володїтелями князїв і їх людїй, яких они Тобї підчинять оповїданем слова правди св. Євангелїя.

д. **Поманѣ** йма
ткѣе во всѣкомѣ рѣдѣ
и рѣдѣ.

к. **Свѣ** рѣди людїє
исповѣдатсѣ тебѣ кѣ
кѣкѣ: и кѣ кѣкѣ кѣкѣ.

19. Я а по мнї всї Апостоли і їх наслїдники будуть з роду в рїд поминати Імя Твоє сьвятоє, Царю Христе, они будуть виславляти Твою силу і милосердїє, яке показуєш через удїлене ласк Твоїх людем.

20. І народи, наверненї до сьвятої Твоєї вѣри, не перестануть Тебе вихвалити, Тобї дякувати на вѣки вѣчні.

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 66. (гляди на 98 стр.

Псалом 86.

Сїон мїсто сьвїта.

Надпись: **»Сынїмѣ Корѣовымѣ, псаломѣ пѣсни,«** т. є. псалом вручений синам Корѣовим, яко пѣвцям до спїву.

Коли і ким сей псалом був зложенїй, трудно означити. Під образом туземного добре обведеного і мешканями населеного мїста Єрусалима пророк вихваляє і описує Церков Христову, котра єсть основана на сьвятих горах, т. є. сильних основах, Апостолах, яким іменем називає їх св. апостол Павло в своїм посланю до Єфес. (гл. 11. 20). Так вїясняють сей псалом многї із св. Отцїв і иньших вїяснителїв а межї тими: Теодорет, Євтимїй, Белярмін і пр.

д. **Основанїѣ** єгѣ на
горахъ сѣкѣхъ: любитѣ
ГДѢ врата Сїѣна пѣче
всѣхъ селенїѣ Іакв-
вїихъ.

1. Основи его т. є. сьвятого мїста Єрусалима (Церкви), о котрїм я тепер розважаю, суть утверженї на сьвятих горах Сїона (Апостолах), де і храм збудований. Господь Бог має бїльше уподобане в брамах Сїона, Він бїльше любить мїсто Єрусалим, нїж прочї мїста в царствї патрїарха Якова, нїж прочї мїста Юдеї¹⁾.

¹⁾ В єврейскїм первотворї слова першого стиха: **»Основанїя его на горахъ св.«** належать до надписи. І тої гадки суть майже всї

к. Преславнома глаголаша о тебе, граде Бжий.

г. Помань Раавъ и Бавлонна вѣдѣшымъ ма.

д. И се иноплеменицы, и Тиръ, и людие ѿдѣшети, снъ къша тамъ.

е. Мати Сионъ рече: человекъ, и человекъ родиша къ немъ, и той основа и Бжний.

2. Много славних, величавих і кра-
сних річий предказано пророками о
тобі, місто Боже, о тобі Церкве Его
святая.

3. Хочу спімнути гордий Єгипет і Ва-
вилон, котрих народи колись в вірі бу-
дуть мене узнавати і почитати¹⁾.

4. В тім то місті св. (в Церкві Хр).
буде мож побачити чужі народи т. є.
Филистинів і чужинців, як жителів Тира
і народи етиопські, всі они будуть ко-
лись в ній находити ся²⁾.

5. І о Сіоні згадуючи, скаже не один:
о плодоносна Мати Сіон, і славна! по-
неже не одного, але много славних жи-
телів в своїм лоні будеш числити; сла-
вна, понеже сам Бог найвисший твій
положить основу і утвердить Тебе³⁾.

жидівські пояснителі. Християнські же противно, лучать з слідующим стихом і уважають їх 1. стихом. Много трудности робить заіменик «его,» котрий в єврейскім єсть рода мужеского, а іменик «місто,» до котрого відносить ся, звичайно єсть рода женського. Сю трудність розвязують вияснителі тим, що така перемена рода єсть в єврейскім звичайна, і що імена міст суть і в тій мові рода мужеского. Деякі переводчики відносять той заіменик до Господа Бога, і толкують сей стих так: «Основані (т. є. Богом) на горах святых, врата Сіона любить Господь більше, ніж всі мешканя Якова. Каже ся в многім числі: «на горах святых» для того, що гора Сіон була двоверхна; один верх звав ся: гора «Морія», на котрім стояла церков, другий же Сіон, де була кріпость, палата і місто Давидове.

¹⁾ Раав, значить, гордий, або гордість, як свідчать рабіни і халдейскі переводчики, друге імя Єгипта.

²⁾ Вмісто «тнъ къша тамъ» читає ся в єврейскім в єдиничнім числі «і сей роди ся там» що деякі вияснюють о Христі в той спосіб: і народи Тира і землі етиопскої прийдуть в Сіон, узнавши, що там новий Цар родив ся.

³⁾ Сей третій стих читає ся в первотворі в той спосіб: «И Сионъ рекъ: человекъ и человекъ родиша къ немъ и самъ основа егъ Бжний». А що в славянських переводах стоить «Мати Сіон» то походить з відси, що наслідували грецких переводів. Хибний сей перевід задержав ся опісля в усіх славянських переводах. Слова, «человекъ и человекъ», належать до слідующих слів, «родиша къ немъ», і єсть то спосіб вираження в єврейскім; многе число замість, «многш людій родиша къ немъ». Ті, що вираженя, человекъ, і человекъ, поділяють, відносячи одно до дієслова речет, друге до дієслова роди ся в нем; вияснюють сей стих в той спосіб: «І не один скаже а Сіоні: в нім народив ся надзвичайний чоловік, Бог бо і Чоловік разом, Він яко найвисший оснував его сам, родивши ся в нім яко чоловік».

ѕ. Гдъ повѣсть къ писаніи людій и князій, сихъ бжнихъ къ немъ.

з. Ико веселѣшихса есѣхъ жилище къ тебѣ.

6. А о тім всім, місто Боже і о твоїх сла-
вних вірних, поучить Господь Бог дру-
гих в письмах св., в розказах людий
своїх і князів т. є. писанях Апостолів
своїх, котрі будуть князями, головами
нової Церкви, як і в письмах прочих
вірних, якими народи поучати ся будуть¹⁾.

7. Всі, що в тобі перебувають, Сіоне
(святая Церкве), не посідають ся з ра-
дості, яку знаходять в спокою, котрий
посідають²⁾.

Псалом 50. гляди на 40 стр.

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 71.

Псалом царский.

И Надпись: «О Боломонк псаломъ Давидъ вдохновенный³⁾».

Псалом сей після одних зложений Давидом, після иньших якимсь другим незнаним півцем за часів Давидових, єсть правдиво месиянським. Бо хотяй деякі двояко розуміють сей псалом, раз яко мову о сині і наслідникови Давида, царю Соломоні, другий же раз яко пророцтво о царстві Месії Ісуса Христа; однакож св. Отці вияснюють его одноголосно о Ісусі Христі,

¹⁾ Сей стих в єврейскім так стоить: «Господь почислит в переписи народів, і сей роди ся там». Вмісто почислитъ, мож положити ізвѣститъ, понеже дієслово єврейске значить числити і ізвѣстити. «Людий і князів сихъ», єсть винительний падеж мног. числа.

²⁾ Послѣдний сей стих стоить в єврейскім: «І поючі і ликуючі, всі источники мої в тебѣ.» Переводчики же замість дословного толкованя, ужили толкованя так знаного, juxta sensum, по змислу, виражаючи слова, поючі і ликуючі одним словом, источники мої, читали они, жилище. Супокій, яким насладжати ся будуть вірні в Сіоні т. є. в Церкві Христовій, розуміє ся духовний, котрий слідувати буде з пересвідченя, що вірні можуть доступити відпущеня гріхів своїх, і що їм мож надіяти ся вічного частья.

³⁾ В єврейскім первотворі не читаємо в надписи слово Давиду а просто о Соломоні псалом; находить ся она лиш в декотрих грецких і латинських переводах.

яко будучим Месії, уже для самих виражень, (як н. пр. в стисі 5, 11, 12, 17), котрі ніяк о Соломоні розуміти не можна. Они додають еще і то, що в тім псалмі так много есть признак Ісуса Христа, яко будучого Месії, що той не мав би очий і ніякої віри, хтоби не хотів сего узнати. Однакож иньші держачи ся строго надписи, толкують сей псалом о Соломоні яко о типі Месії, подібно як слова «*И той вѣдетъ мнѣ къ Сѣна и ѿзъ вѣдѣ емаъ къ Отца,*» без сумніву о Соломоні суть сказані, а остаточно до Г. Ісуса Христа відносять ся. Пророк Давид бере як би початок від Соломона, і переходить зараз на Месию. Соломон може бути типом Месії, вправді не цілим житєм своїм, бо зле закінчив (і то есть причиною боязни, для всіх нас, хотьби найбільшими ласками наділених), але з того взгляду, що він збудував храм Божий і царствував в мудрости, спокою, богатстві і великій славі¹⁾.

**д. Боже, сѣдѣ твоѣ
царѣи дѣждѣ и прѣ-
вдѣ твоѣ скынѣ царѣвѣ.**

**е. Сѣдѣти людемъ
твоимъ къ прѣвдѣ, и
нищымъ твоимъ къ
сѣдѣ.**

**г. Да воспріймѣтъ
гѣрѣи мѣръ людемъ, и
хѣлами прѣвдѣ.**

1. Господи Боже уділи цілу ревність справедливого і мудрого суда Твого цареві Твому і его синови т. е. (по плоти Ісусу Христу) цілу силу в справованю Твоєї справедливости.

2. Щоби він управляв людьми Твоїми після відвічних прав Твоїх, і щоби судив і карав кожного без ріжниць, так богатого як і убогого після найсвятішої справедливости Твоєї.

3. Господи Боже, в дусі виджу я, що з ним настане спокій всюди, що й мешканці гір і лісів, котрі по природі суть більше дикими і ворожими, будуть тішити ся спокоєм і стануть наслідниками великої справедливости Твого князя²⁾.

¹⁾ Хотяй сказано, що сей псалом в єврейскім первотворі числить лиш 19 стихів, то розуміє ся таких, що входять в склад цілого псалма, кромі сих доданий єсть еще і 20. стих, здає ся яко додаток від збирача псалмів в один збірник. Сей додаток звучить в єврейскім: оскудіша пісни Давида сина Ессеова; і сей додаток спонукав многих, що сей псалом узнали за Давидів.

²⁾ В сїм стиху висказує псалмопівець гадку, що спокій запанує по цілій землі. Після пророчого способу говореня, означає гора образ Божого провидїня в провадженю людей, через який чоловік з уровени звичайного житя має взнести ся. Гора, Церков Божя, а гори, то поодинокі церкви, в яких християне в своїх бідах і угнетенях находять спокій.

**е. Сѣдѣтъ нищымъ
людемъ, и спасѣтъ
скынѣ сѣбѣгнѣхъ, и сми-
рѣтъ клеветникѣ.**

**е. И прѣвдѣтъ съ
сѣланцемъ, и прѣжде лѣ-
ннѣ рѣда родѣмъ.**

**з. Снѣдѣтъ ѿкъ
дѣждѣ на рѣнѣ, и ѿкъ
каплѣ каплющѣ на зе-
млю.**

**з. Возсѣдетъ во
днѣхъ єгѣ прѣвдѣ и
множество мѣра, дѣн-
деже ѿтѣметъ лѣна.**

**и. И ѡбладетъ ѿ
мѣра до мѣра, и ѿ
рѣкъ до конѣцъ все-
леннѣмъ.**

**д. Прѣдъ нимъ при-
падѣтъ єгѣтѣплѣ, и
кразѣ єгѣ перѣтъ по-
лѣжѣтъ.**

4. Він буде судити т. е. обороняти убогих, бідних в народі і спасати їх дітий, но він zarazом усмирить і укарає тих, що їм кривду роблять обмовою і иньшими гнетами¹⁾.

5. Его царство буде тревати через всі роди людскі і як довго сонце і місяць перебувати будуть і еще довше во віки.

6. Він зійде спокійно на землю, як колись зійшла роса на руно Гедеонове (Суд. 5, 38), або як сходить ужизняющий дощ на суху і спрагнену землю²⁾.

7. І всі увидять, як за Его правліня настане всюди справедливість і спокій, котрий так довго перебувати буде як місяць т. е. до кінця сьвіта.

8. І буде володіти від моря до моря, і від рік аж по конєць землі, т. е. по всій землі, де тільки люди мешкати будуть³⁾.

9. Єму поклоняють ся Єтіопці і ті, що були Его ворогами, на знак почитаня і послуху кланяти ся будуть і устами своїми цілувати землю⁴⁾.

¹⁾ Замість «смирить клеветника», читає ся в єврейскім, «усмирить гнобителя».

²⁾ Під руном розуміють деякі руно з овчати Гедеонового, иньші же розуміють в загалі все, що єсть скошене, або зістрижене, і ті послідні виясняють сей стих в той спосіб: Він зійде спокійно, як дрібний дощик, котрий що тільки скошену траву зрошує. Но перше вияснене згаджає ся лучше з гадкою св. Отців, котрі під руном розуміють Матер Божю, а під дощем відвічне Слово Божє, що за діланем св. Духа зійшло неначе роса в лоно Пречистої Діви.

³⁾ Під рікою розуміють многі пояснителі, ріку Йордан, де Христос в часі свого крещеня був оголошений сином возлюбленнїшим Бога і Месиею сьвіта.

⁴⁾ Межи иньшими народами наводить псалмопівець наперед Єтіоплян, длтого, що они після тогочасного понятя замешкували послідні границі землі на полудне, або і тому що Євнух цариці Єтіоплян Кандакий, перший з тих що мешкали поза обіцяною землею, до Христа. наворачив ся.

Г. Царіє Оарсійстін
й Острєви дари прє-
несѣтъ, царіє Ірактїн
й Сава дари приведѣтъ.

Д. И поклонатєса
ѣмѣ вси царіє зѣмстїн,
всї ізѣкци порабѣта-
ютѣ ѣмѣ.

Е. Иѣкѣ ізбави нї-
ща ѿ силна: и оубѣга,
ѣмѣже не вѣк помѣ-
щника.

Г. Поощадѣтъ нїща
и оубѣга, и дѣшѣ оу-
бѣгихѣ спасѣтъ.

Д. Оутѣ лихѣѣ и ѿ
неправды ізбавитѣ дѣ-
шѣ и хѣ и честнѣ иѣмѣ
ѣгѣ предѣ нїми.

Е. И жївѣ бѣдетѣ,
и дѣтєса ѣмѣ ѿ златѣ
Ірактїйска: и помѣлат-
єса ѿ нѣмѣ вѣкнѣ, вѣк
дѣнѣ благословѣтъ ѣгѣ.

З. Бѣдетѣ оутвер-
ждѣніє на землї на вер-
сѣхѣ горѣ, превезне-
сѣтєса нѣче лїкѣна плѣдѣ
ѣгѣ: и процвѣтѣтъ ѿ
градѣ іѣкѣ тракѣ зе-
мнѣ.

10. Царі тарсійскі (індійскі) і мешкан-
ці островів принесуть Єму дарунки, а
князі арабскі і царева Сава пожертву-
ють Єму дари від себе¹⁾.

11. Словом, всі царі земскі і всі на-
роди узнають Єго, піддадуть ся Єго
власти і будуть Єго почитати.

12. Він бо увільнить убогого і слабого
з рук сильнішого, що Єго угнетає,
особливо же тих, що не мають ніякого
помічника і покровителя.

13. Він пощадить і помилує убогих
т. є. бідних і помочи потребуючих, і
постарає ся, щоби спасти душі тих ну-
ждених.

14. Він освободить їх від лихви т. є.
від множества бід, гнетів, обмани і не-
справедливости безбожних, а Єго імя
стане для них дорогим і пречестним²⁾.

14. Царство Єго буде вічно тревати,
Єму принесуть дари дорогоцінні в жер-
тву, і будуть неустанно молити в імени
Єго о Єго царстві і будуть Єго благо-
словити на кожний день.

16. І буде тогді велике багатство збі-
жа на землі, навіть на самих вершках
гір, так, що множество плода Єго во-
знесе ся над гору ливанську, а жителі
міста Божого будуть виростати як тра-
ва землі. Алегоричний сей стих виясняє
так: Буде багатство духовної страви
т. є. слова Божого на землі і на са-
мих вершках гір (яко місцях недо-
ступних і в собі самих не плодних), а овоч
сего збіжа, сего духовного житя, буде
виростати, множити ся і вносити ся,
хотайби над кедри ливанські, а жителі

¹⁾ Тарсис в загалі означає всі фенікійскі колонії в Іспанії, по-
тім місто старинне в Іспанії, Гартесус. Острови, здає ся острови на за-
хід Іспанії, багаті в золото і дорогі каміня. Сава так звала ся Арабія,
іншї розуміють Мерое, чим означає ся край полудневий.

²⁾ «Освободить від лихви», замість сего стоїть в єврейскім
первотворі «від угнетеня».

міста Божого т. є. вірні в Церкві Хри-
стовій будуть виростати і множити ся
як трава на землі.

17. Най же буде благословенне імя
того нового царя на віки, котре в собі
відвічним єсть, і як довго сонце на сю
землю сьвітить, так довго не переста-
нуть Єго всі з честью благословити.

18. В тім то імени доступять благо-
словеня всі роди землі, і всі народи
будуть єго вихвалити.

19. Най же буде благословенний Го-
сподь Бог Ізраїля, котрий сам один так
многі і дивні чудеса зділати може.

20. Най буде благословенно імя Єго
слави на всегда у вічність, ціла же земля
най наповнить ся славою Єго могуче-
ства, доброти і мудрости, а то все най
є стане як найточнїше.

Псалом 131.

Молитва.

Надпись: »Пѣснь степеней.«

О творци сего псалма не можна нічо певного сказати. Мі-
стить сей псалом спомин усердного желаня, яке мав Давид
зі взгляду на виставленє храма, zarazом же спомин обітницї,
яку Бог царю Давиду дав. Творець сего псалма молить Бога,
щоби Він по своїй обітницї утвердив царство Давидове в єго
домі, що ся сповнило в Ісусі Христї, Царю царствуючих, ко-
трий походив по плоти від сімени Давидового.

А. Поманї ГДї Дѣда,
и всѣо крѣтєсть ѣгѣ.

1. Боже, згадай на царя Давида, Твого
слугу, на єго лагідність, смирене і вірну
службу.

Б. Иѣкѣ клѣтєса ГДѣ-
вѣщѣсѣа Крѣс Іѣ-
кѣвлю.

2. Як то він тогді, коли єще кивот
завїта був під шатром, зробив обіт і
клятвою єго потвердив Тобі, о Боже,
праотцїв наших.

ґ. Йще внидѣ къ се-
ленію дѣмѣ моегѣ: ѿи
взидѣ на ѡдрѣ по-
стѣли моеѣ.

д. Йще дамъ сонъ
очіма мойма, ѿ вѣ-
ждѣма мойма дреманію.

е. Ѿ покой скраніа-
ма мойма: дѡндеже
ѡбращѣ мѣсто Гдѣи,
селенію Бгѣ Іаквѣлю.

є. Єі слышахомъ ѿ
вѣ ѡвфратѣ: ѡбрѣто-
хомъ ѿ вѣ полѣхъ дѣ-
бравы.

є. Книдемъ въ се-
ленію єгѣ, поклонимѣ
на мѣсто, ѿдѣже сто-
ѣтъ нѡвѣ єгѣ.

и. Воскрѣни Гдѣи къ
покой твоѣ: тѣ ѿ кѣ-
вѣтъ стѣни твоѣѣ.

3. Скорше не вѣйду в дѣм мѣи, і не
положу ся на постели мойѣ.

4. І не дозволю своїм очам сну, ані
повікам дрѣмоти і вискам моїм спокою.

5. Аж доки не явить ся менѣ місце,
котреби було відповідним і гідним щоби
на нѣм побудувати дѣм на хвалу Бога
праотця нашого Якова.

6. Ми чули вже з уст предків наших
і пророків, що місцем постійним в
честь Бога має бути в Єфраті, в ме-
шканях поколѣня Веніямина, де Вифле-
єм лежить; ми нашли те місце в по-
лях, лісом покритих, в місті Єрусалимі,
в крѣпости Аревна Євусея¹⁾.

7. Ми вѣйдемо з радістю в Єго свѣ-
тий дѣм, і віддамо Єму честь і поклон
на тѣм місци, де Він свої ноги положив,
т. є. де зі своєю ласкою перебувати
зачав²⁾.

8. Встань Господи вѣйди з нами в
свѣятий храм, в місце, котре вибрав єсь
собѣ, щоби на нѣм перебувати, і най-
вѣйде там кивот твоєї свѣятині т. є.

¹⁾ Трудним до вѣясненя сей стих дѣятого, що в нѣм споминає ся
властива назва місця Єфрати, і місце дубравное. Правдоподобнѣйшим
видить ся, що Єфрата, означає Вифлеєм, хотяй на сѣм місци не був
храм, но в Єрусалимі. Творець сего псалма не без причини ужив ви-
разу Єфрати, в значеню Вифлеема. Зробив те раз дѣя риторичної фигу-
ри, бо не був віддалений Вифлеєм від Єрусалима лиш зо двѣ милі; по-
друге, щоби означити, що храм мав бути виставлений в посѣлостях
поколѣня Юди т. є. в тѣй сторонѣ Єрусалима, котра належала до по-
колѣня Юди і поглядала на Вифлеєм; по третє дѣя поетичного способу
говореня, так званого однакозвучія (парономазію). Кивот завітний мав
бути принесений з міста Сило в Єфраїм, до Єфрати, місця в поколѣню
Юдскім, лежачого. Наконєць в пророчѣм дусѣ Христа ради, котрий яко
основанє нового храма мав народити ся в Єфраті т. є. Вифлеємі, мо-
вить, в полях дубравних, і добре, околиця Єрусалима була богата дѣй-
стно в ліси і горби хащами і корчами зарослі.

²⁾ Вѣйдемо в дѣм Бога, коли уже буде устроєний, де ноги свої
положить. Кивот бо старозавітний уважає ся яко піднѣже нѣг Господа
Бога сидячого на крилах херувимских.

кивот завітний, котрого Ти освѣятив, і
через котрий Тебе величають, почитають
і свѣятять¹⁾.

9. Твої свѣщеники най ся облечуть
в правду, най будуть свѣтити і добри-
ми і яко Твої слуги най служать Тобѣ
охотно.

10. Задѣя обѣтницѣ даних слугѣ твоему
Давиду, як також і з любови до него
не відвертай і не продовжай приходу
і явленя ся обѣцяного нам помазаного
Твого Христа Спасителя²⁾.

11. Ти бо, Господи, клятвою потвер-
див дану Давиду обѣтницю і не схочеш
не виповнити єї. Ти сказав єму: одного
з потомків Твоїх посаджу на престолѣ
царскім.

12. А то тим певнѣйше, если сини
Твої сохрѣняти і виповняти будуть за-
віт, який я з Тобою заключив і если
держати ся будуть тих приписів, котрих
я їх навчу.

13. Навѣть сини синів Твоїх, если не
залишуть так само робити, все на пре-
столѣ Твоїм сидѣти будуть.

14. Господь же Бог вибрав собѣ Сіон
місцем перебуваня свого.

15. Там місце неустанного мого ме-
шканя, там замешкаю, понеже вибрав
я єго собѣ.

16. З того місця поблагословив я їх
туди в праці о поживліє, і убогих і по-
требующих поживліня, насичу хлѣбом³⁾.

д. Скащенниці твоѣ
облекѣтѣся правдою:
ѿ предѡбнѣн твоѣ воз-
радѣютѣся.

е. Дѣда ради раба
твоегѣ, не ѡврати ли-
ца помазаннагѣ тво-
егѣ.

є. Клятѣся Гдѣи
дѣдѣ истинно, ѿ не
ѡвѣржетѣся єѣ: ѡ пло-
дѣ чрѣка твоегѣ поса-
ждѣ на престолѣ тво-
ємѣ.

и. Йще сохрѣнятѣ
сѣнове твоѣ завітѣ мой:
ѿ свѣдѣнїа моѣ сѣѣ,
ѿлаже насѣѣ ѿ.

и. Ѿ сѣнове ѿхъ до
вѣка сѣдѣтѣ на пре-
столѣ твоємѣ.

и. Йко ѿзбрѣ Гдѣи
Сіонѣ, ѿ ѿзбрѣѣ ѿ вѣ
жилище сѣѣѣ.

и. Єѣи покой мой
въ вѣкѣ вѣка: здѣ всѣ-
люсѣ ѿко ѿзбрѣхъ ѿ.

и. Ловитѣ єгѣ блѣ-
гословѣнїа блѣгосло-
вѣлю: нищым єгѣ на-
сичѣ хлѣбѣ.

¹⁾ Слова виняті із Мойсеової молитви.

²⁾ Тѣ, що дословно толкують о Соломонѣ, розуміють під помаза-
ним Соломона.

³⁾ В латинськѣм переводѣ стоїть замѣсть «ловитву» «вдову», в
славянськѣм же переводѣ точнѣйше перевели «ловитву», понеже єврей-
ске вираженє тоє означає. Св. Іларіон надає словам «возблагословлю
ловитву їх», такий змисл: поблагословлю ловитву св. Апостолів і їх на-
слідників, коли оповѣданєм правдивої науки стануть ловити людий.

зі. Єфіенники єгв
облекс кь сїніє: ѿ пре-
подобїи єгв радостію
возраддютса.

їи. Тамв возвращ
рогъ Дѣдови, оуготбо-
вахъ скѣтїлникъ по-
мазанномъ моемъ.

ѡ. Краги єгв обле-
кѣ стѣдомъ: на нѣмже
процкѣтѣтъ стѣна
моѡ.

17. Сьвящеників єго облеку я в сьвя-
тість, побожність і чесноти і св. Єго
слуги будуть вести правдиво веселе жите.

18. Там т. є. в Сїонї відновлю силу
і славу Давидови, і процвитати буде
царство єго, бо я приготовив помаза-
ному мому сьвітле наслідство.

19. Ворогів Єго покрию встидом; а
над ним буде процвитати моє благосло-
вене; з дня на день буде взростати
сила і хвала Єго.

Псалом 90. гляди на 61. стр.

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВЯТОГО.

Псалом 109.

Борба Христа.

Надпись: «Псаломъ Давїдъ вдохновенный.» В деяких
переводах додано єще до сеї надписи:

«Іліалїа.»

Псалом сей єсть тим уваги гідний, що в нїм скривають ся
великі тайни, і що поодинокі реченя суть трудними до ви-
ясненя. Чи псалма сего сам Давид єсть творцем, певно твердити
не можна, хотяй надпись приписує єму зложеноє. Декотрі по-
яснителї старали ся сей псалом вияснити дословно о царї Да-
видї; но то надзвичайна смїлість, тим більше, коли сам Ісус
Христос сей псалом о собі розумїти всказує в Єванг. Мат.
22—44. По примїру св. Отцїв і иньших католицких пояснителїв,
виясняєм єго і ми в дословнїм значїню о самїм Христї Месїї,
о Єго царствї т. є. Церкві, о Єго вїдвїчнїм і дочаснїм рождествї
о Єго сьвящєнствї і муках.

ѡ. Речє Гдѣ Гдѣи
моємъ: сѣдї одеснїю
менє.

1. Сказав Господь Бог Отець Синови
своему, Господу мому: сїди одесную ме-
не і май хвалу і силу і власть над всїх
иньших¹⁾.

¹⁾ В жидівскїм стоїть: «Речє Єгвѡа Гбсподѡви моємъ т. є. Ідонай»
Єгова означає самого Бога і значить: той, що єсть. Адонай же озна-

ѡ. Дондеже положѣ
краги твоѡ подножіє
ногъ твоїхъ.

ѣ. Жєзлъ сїлы по-
слєтъ тѣбѣ Гдѣ ѡ Єгвѡ-
на: ѿ гбсподствїи по-
средѣ крагѡвъ твоїхъ.

ѡ. Єтъ твоєю начало
кѣ днѣ слѡвы твоєѡ,
кѣ скѣтлостєхъ стѣхъ
твоїхъ: ѡзъ чрѣка прѣ-
ждє деннїцы родїхъ
тѡ.

2. Сїди і царствуй і тогдї, коли всїх
ворогів царства твого піддам тобі яко
піднїже нїг твоїх¹⁾.

3. Жєзл, або скиптр твоєї власти і тво-
го царства, о Месїє, із Сїона розтягне
вїдвїчний Отець на цїлу прочу землю,
Ти будєш панувати і розказувати серед
тих, що були і суть ворогами твоїми,
чи схотять чи нї²⁾.

4. Ти мїй Сину будєш і тогдї пра-
вити всїм сотворїнем, коли засєдєш на
престолї, щоби судити сьвіт серед сьвя-
тих твоїх, що сияти будуть як сонце.
Бо я тебе родив з мого власного єства
нїм сотворив звїзди і все проче, вїд
віка³⁾.

чає тїлько, но гбсподин, пан. Давид уживши тут сего слова, хотїв тим
дати до пїзнаня, що Бог Отець говорив до Сина свого, не яко до Бога
тїлько, але яко і до чоловіка а те вираженє адонї, так Божеству, як
і чоловіцтву Месїї єсть вїдповїдне. «Сїди одесную» означає, що
Ісусу Христу вїддана зїстала найвисша власть. Тим «сїдїнїєм одесную»
означає ся рївність Сина з Отцем що до Божества зо всїм, що до чо-
ловіцтва же в єго найвисших і найважнїйших добрах, якими суть
величєство, могучєство, власть і досконалість. Хотяй бо Ісус Христос
подїляє царствованє з вїдвїчним Отцем не лише яко Бог, але і яко чо-
ловік; хотяй бо єго нїсьвятїше чоловіцтво по ипостаснїй звязи з
вїдвїчним Словом, божєством, найвисшого достїгло достоїнства, одна-
кож оно єсть все меньше вїд Божества і властиво, до него то сказано:
«сїди одесную мене,» подїляй славу Бога Отця; що бо до Божества
в Христї, то для Нєго нема ані правого, ані лївого сїдїня, оно зовсїм рївне
єству Бога Отця.

¹⁾ Слово «дондеже» розумїти належить так, що оно не виключає
будучности. Бо Христос і тогдї царствувати не перєстає, коли уже
всї єго вороги будуть побїдженї і єму підданї.

²⁾ Межи жидами, турками, поганамї і єретикамї царствує Ісус
Христос, Син Божїй в Церкві своїй, хотяй они не раз тому царство-
ваню супротивляють ся, но тоє нїчо не перєшкаджає Єго царствованю.
Жєзл бо єго правлїня, котрий вїйшов із Сїона, Єрусалима, де Ісус
смерть спаситєльну на хрестї понїс, св. хрест сильно і побїдоносно
царствує по цїлїм сьвїтї.

³⁾ Окружений сьвятими, яко з побїдїтелями тїла, сьвїта і сатани.
Деякі вїдносять слова «я бо родив» до вїдвїчного рождєства Сина Бо-
жого з вїдвїчного єства Отця; деякі до чоловічого рождєня, вїд Дїви
Марїї.

ѐ. Клатса ГДь, ѝ не расклетса: ты Іерейъ въ вѣкъ, по чинѣ Мелхиседековъ.

џ. ГДь одесню тебе, сокршиахъ естъ въ день гнѣва своѣго царі.

ѣ. Сѣдитъ въ ізвыцѣхъ, ѝсполнитъ паденіа: сокршиахъ главъ на землі многіхъ.

ѝ. Ѡ потѣка на пѣтї піетъ: сегѡ радї вознесѣтъ главъ.

5. Ти не тільки царем відвічним, но по обітницї моїй, котру клятвою ствердив я, ніколи на зміниш ся. Ти разом яко святик найвисшій во віки жертвуючий ся і жертву приносячий по обряду Мелхиседека⁴⁾.

6. Господь, Месія сїдячи одесную Тебе, о Господи Боже, Отче відвічний, в день свого суду, коли свїй справедливий гнѣв і кару обявить, зломить і знищить силу неприязних ему царів.

7. Він сам осудить збунтовані против него народи, Він справедливим своїм засудом доповнить число павших в погибель, і знищить голови премудрих і гордих в народах.

8. Він в правді ставшись чоловіком буде пити з потоку при дорозі, з потоку ріжних терпінь і горя сего житя і навіть саму смерть, но власне для того внесе голову свою, внесе ся по упокореню до трону володїня і маестату.

⁴⁾ Каже ся »Єрей в віки« щоби тим способом розрізнити тоє святицтво від святицтва Ааронового, котре до певного часу мало своє місце, потім устало. Ісус Христос же єсть святиником в віки, понеже свої заслуги жертвує і в небі за спасене людий; по скінченю же сего віка буде Він приносити жертву благодарну в імени людий неустанно за ті ласки, які Бог людям уділив. Каже ся »по чину Мелхиседекову« сей замість кровавої жертви принїс жертву чисту і безкровну хлїба і вина, яко образ жертви новозавітної, в котрій то жертві сам Ісус Христос головнійшій єсть жрець. Заходять еще иньші подібности межї Ісус-Христом а Мелхиседеком, для яких сказано »Ты єси Іерей по чинѣ Мелхиседековъ.« Мелхиседек благословив поганам і вірним Авраама перед наданем права, і молив ся за тих і їх наслідників; так само і Христос уділяє на землі благословене своє народам без ріжницї т. є ласку і відпущене грїхів. Мелхиседек, цар Салем т. є. спокою і справедливости, незвістною вітця і матери, незнаного походження, не маючи в святим Письмі анї дня рожества, анї кінця житя свого. Так само і Христос царствує в Салем або в Єрусалимі т. є. в своїй Церкві справедливо і спокійно. На землі роджений без вітця, на небі без матери; відвічний що до початку свого і кінця, а походжене его невисказане і непоняте.

Псалом 110.

Хвала Божа.

Надпись: »Іліаіа.«

К оли і ким сей псалом зложеный, не дасть ся точно означити. Святи Отці поясняют сей псалом, яко благодарну молитву Христа і Єго Церкви за добродїйства, якими Господь Бог вірних своїх надїлив, особливо же за установлене св. Євхаристїї і за навернене народів Псалом сей є артизмом в єврейскім текстї жидівскої поезїї; належить бо до так званих поазбучних, тільки бо числить полустихів, кїлько єсть букв в єврейскїй азбуцї.

а. Іспоклеса тебѣ ГДи всѣмъ сїрдцемъ моїмъ, въ сокѣтѣхъ правыхъ, ѝ сонмѣ.

б. Бєліа дѣла ГДна, ѝзыскана во всѣхъ волахъ єгѡ.

в. Іспокданіє, ѝ великолїпїє дѣло єгѡ, ѝ правда єгѡ превъзаетъ въ вѣкъ вѣка.

г. Памать сотвориахъ єсть чдїєхъ своихъ, милостивъ ѝ щедръ ГДь: пища даде боащымъ єгѡ.

д. Поманѣтъ въ вѣкъ завѣтъ свой: крѣпость дѣла своихъ возкѣсти людємъ своимъ.

1. Хочу оповідати цілим серцем моїм Господи Боже мій, Твою славу і Твоє величество серед вірних Твоїх дома і на загальнім тїм зібраню т. є. в церкві.

2. Великими бо суть всі діла Твої, о Господи, сияючі Твоїм всемогучеством і мудростию, они всі досконалі, впливаючі по святиї відвічній Твоїй волї.

3. Кожде з діл Єго достойне оповідання Єго слави, яко прекрасне, Він бо що ділає, ділає все після відвічної своєї справедливости.

4. Господь Бог яко милосерний Отець і милуючий людий своїх, оставив по собі памать всіх діл своїх чудних, особливо же в тїй чудесній справі, яку Він вітцям нашим і нам всім щиро Єго боячим ся уділив¹⁾.

5. Він не забуде і додержить народови своему то, що завітом своїм обіцяв, Він укаже і дасть пізнати велику цїну і вагу всіх своїх діл.

¹⁾ Пища, про котру тут споминає ся, є то манна старозавітна і найсвятиша Євхаристїя нового завіта, той хлїб преестественний, котрого манна була прообразом.

5. Дати їмъ досто-
яніе ізъвѣстїи: дѣла рѣкѣ
ѳгѡ, истина ѳ сѣдѣ.

6. Кѣрны всѣ заповѣ-
ди ѳгѡ: оутвержде-
ны во вѣкѣ вѣка, со-
творѣны кѣ истинѣ ѳ
правотѣ.

7. Избавленіе посла
людѣмъ своимъ: запо-
вѣда въ вѣкѣ закѣтъ
своѣй.

8. Свѣто ѳ страшно
їмя ѳгѡ: начало пре-
мѣдрости страхъ Го-
сподень.

9. Разумъ же кѣтъ
всѣмъ творѣщимъ ѳ:
хвала ѳгѡ пребываетъ
въ вѣкѣ вѣка.

6. Він дасть избраному народови сво-
му в посідане поган, бо діла Ёго всемо-
гучої руки, сама правда і справед-
ливість²).

7. Всі Ёго заповіді, прикази і заклази
суть вірні, правдиво добрі, они незмін-
ні во віки, установлені по правді і спра-
ведливості.

8. Він післав людям своїм спасене
Сином своїм, Спасителем нашим, Він
заклучив з нами завіт, який на віки має
перебувати.

9. Імя Ёго свѣте і страшно, біймож-
ся Ёго протое, ділаючи по завіту Ёго,
і задержім той страх Божий, котрий
єсть початком всякої мудрости.

10. У тих єсть правдиво добрий ро-
зум, що після боязни Божої все діла-
ють і все живють. Хвала Господня пере-
буде на віки і ніколи не устане, бо Він
все хвали достойний.

Псалом 45. гляди на 157 стр.

Часи царскі в навечеріе Богоявленя.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 5. гляди на 149 стр.

Псалом 22.

Добрий Пастир.

Надпись: »Псаломъ Давіда вдохновенный.«

Оли і по якій причині сей псалом Давидом зложений, не
дасть ся точно означити. По змісті судячи, в котрім
виказані многі досвѣди вітцѣвскої опіки Божої, пра-
вдоподобно єсть сей псалом плодом умственным пізнійших літ
Давида, коли то він уживаючи спокою, розмишляв минувший
свій вік. В тім розмишляню пізнав вітцѣвску опіку Господа Бога
над собою та ті многі ласки, якими щедра рука Божа его на-
діляла, і тому то словами сего псалма благодарить Бога, за Ёго
пастирску опіку. Длятого сей псалом став ся подячною молитвою
цілого народа Ізраїльського, котрий зі взляду на завіт з Госпо-
дом Богом, уважав Ёго своїм пастирем а себе віцями. Бо Го-
сподь Бог, яко добрий пастир, наділяв нарід Ізраїльський не-
устанно своєю ласкою. Свѣяті Отці виясняють сей псалом о
Ісусі Христі Спасителю нашім, котрий вірних свого стада, яко
добрий пастир, наділяє ласками своєї Церкви, зіставивши в ній
богатство всяких ласк, заклучених особливо в Тайнах Божих,
в св. Крещеню, св. Євхаристії і в прочих Тайнах, благослове-
нях і освященях, які Церков Ёго справляє. А понеже найпо-
трібнійшою ласкою в царстві Христовім єсть ласка, яку ко-
ждий отримує в св. Тайні Крещеня, проте і сей псалом поло-

жений святими Отцями в царских Часах перед Богоявленем щоби в день, коли Спаситель наш від Йоана хрестив ся, і вірні Єго за ласку крещеня свого благодарили Бога.

а. Гдѣ пасѣтъ мѧ, ѡ ничтѣже мѧ лйшитѣ: на мѣстѣхъ салчнѣхъ тѧ мѡ всѧлѣ мѧ.

б. На водѣхъ покѡйнтѣхъ кспитѧ мѧ: дѣшѣ моѡ обрѧти.

в. Настѧви мѧ на стѣзи правды; ѡ мене рѧди своєгѡ.

г. Їще бо ѡ пойдѣхъ посредѣхъ скнн смѣртнѡхъ, не оубоюса слѧ: ѡко тѧ со мною єси.

д. Жѣзлѣ твѡѡмъ, ѡ пѧлицѣ твѡѡмъ: тѧ мѧ оутѣшиста.

1. Господь пасе мя, управляючи мною по приміру доброго пастиря, а так на ничім мені не бракне, на місци урожайним поставив Він мене¹⁾.

2. Він поставив мене на місци пашнім, близько оживляючої води, щоби я міг успокоїти свою жажду, та щобим ся покріпив²⁾. Він також заблудившу мою душу, як би заблудившу вівцю, пошукав і запровадив до свого стада.

3. Він запровадив мене заблудившого на дорогу правди, віддаляючи від мене спосібности гріха, зменшаючи покуси, умножаючи в мені любов, просвѣчаючи, розогняючи, притягаючи і відстрашаючи ріжними примірами; а то все для більшої хвали свого імени святаго.

4. І хотяй би мені прійшлось ходити серед самої темряви смерти, серед тисячних небезпеченьств, не боюсь ні найменшого зла, Ти бо все зі мною, о Господи Боже, і яко пастир добрий охорониш мене.

5. Бо жезл і палиця пастирска³⁾, та пастирска опіка Твоя, тая мене все потішить; жезлом Твоїм покараєш, если зблуджу, і приведеш до опамятаня, палицею же відженеш всякі напади ворогів.

¹⁾ Псалмопівець вичисляє подрібно всі прикмети доброго пастиря: перше єсть, що провадить вівці на добре пасовиско; під урожайним пасовиском розуміти належить всі богатства ласк Божих, якими суть обявлене правд Божих, слово Боже і всякі ласки в св. Тайних заключені, котрі в Церкві святій, в тій пажити духовній скривають ся.

²⁾ Добрий пастир шукає місця на пасовиско, щоби і вода була добра. Вода спокійна, єсть тільки, як ласка Божа оживляюча, котру насамперед отримує чоловік при св. Тайні крещенія.

³⁾ Жезл і палиця пастирска єсть образ особливої опіки і старанности Божої.

є. Оуготѡвалѣ єси предомною трапѣзѡ: сопротѣхъ стѣжѡущѡмѡ мнѣ.

ж. Оумѧстилѣ єси єлѣемѣхъ глѧвѣ моѡ: ѡ чѧша твѡѡ оупѡжѡющѧ мѧ ѡакѡ держѧвна.

и. ѡ милѡсть твѡѡ поженѣтъ мѧ ко всѧ днѡ жикѡтѧ моєгѡ.

й. ѡ єже всѧлѣтѡми сѧ кѣ дѡмѣхъ Гдѡхъ, кѣ долготѣ днѡхъ.

6. Ти Господи Боже заставив Твій стіл, при котрім мені покріпити і поживити ся можна стравою Твоєї потіхи, против всіх моїх гонителів¹⁾.

7. Ти і голову мою умастив єси елеєм радости. О як дорогоцінним і превосходним до потішеня єсть вино Твоєї чаші²⁾, котре святим способом упиває того, що з него коштує, такий бо забубши на всякі гнети сего свѣта, в любови до Тебе розпалює ся і гадає лише о Тобі, як о найліпшій потішеню.

8. Я сильно надіюсь нарештє, що і милосердіє Твоє не залишить мене, но ласкаво допоможе, як довго жити буду.

9. Оно провадить мене також в дім веселости Твоєї, о Господи, в дім вічного щастя, де мені мешкати пожадано во віки.

Псалом 26.

Надій ся.

Надпись: »Псаломъ Давидъ вдохновенный прежде помазаніа.«

Слова: »прежде помазаніа,« нема в єврейскім, а як свѣдчать Фидим і Теодорет, ні в так званих: »гексаплах.« Творцем сего псалма є сам Давид цар, час же зложеня не певний. Давид на крилах віри взносить ся в сім псалмі духом своїм до неба, а бачучи себе окруженим зі всіх сторін небезпечностями, погорджує ними і не трагить надії на поміч Божу, котра буде єго охороною. Відтак знов звернувши свою увагу на пере-

¹⁾ Під заставленим столом розуміти належить богатство благословеня земского і духовного, якого Бог вірним уділяє. Що до нового завіта, то під заставленою трапезою розуміти мож престол, вілтар, з котрого подає ся корм духовний Тіла і Крови Христової.

²⁾ Під елеєм радости і чашою вина упиваючого, також нічого иньшого, як богатство ласки Божої розуміти треба, особливо же душевну радість; образ знаний зі звичаю у всхіднім краю, де при утіхах тілесних, при забавах, звикли голову елеєм помазувати на знак радости.

слідування і небезпеченства, просить в покорі о покров Божий і прийняте его в дім Божий, в сьвятиню небесну. В загалі можна сей псалом розуміти о чоловіці богобоязливім і побожнім, котрий з цілої душі бажає, щоби хвала Божа на землі росла котрий, хотяй ради того свого бажання є переслідуваний своїми співземляками, то помимо того однак він не остигає в ревности о славу Божу і Его почитане, але пригадавши собі обітницї Божї, заохочує ся сильно до надїї на Бога. В відношеню до Христа і Его Церкви поясняють его о вірнім, що св. крещенєм просьвічений, серед многих небезпеченьств і терпіннь помазує ся на наслідника царства небесного.

а. **ГДь просвѣщеніє мое ѿ Спасителя мой, когѡ оубоюся?**

б. **ГДь защититель живота моего, ѿ когѡ оустрашѣся?**

в. **Внегда приближтиса на мѧ словесюшымъ: еже снѣсти плѡти моѧ.**

г. **Оскорбляющіи мѧ ѿ врази мой, тїи ѡзнемогѡша ѿ падѡша.**

д. **Ѣще ополчитсѧ на мѧ полкъ, не оубойтсѧ сѣрдце мое.**

е. **Ѣще востѧнетъ на мѧ брань, на негѡ ѡзѡповаю.**

1. Господь Бог сам просьвіщає мене, розгоняючи тьму моєї невіжи, Він сам хоче мене спасти і когож мені ся бояти?

2. Если Господь Бог сам приймив на себе, щоби мене і жите моє охоронати, то когож мені бояти ся, щоби мені то хто не відобрав?

3. Хотяй би ся зблизили до мене вороги мої подібні хищним звїрям, щоби розшарпати і похлонути тіло моє¹⁾.

4. Хотяй ті вороги старають ся мене засмутити і образити, я переконаний, пересьвідчений, що они не витревають в своїх змаганях і самі погібнуть.

5. Хотяй би цілий полк таких ворогів на мене зібрав ся, не убою ся нічого, зістаючи під кріпким покровом Божим.

6. І в самій річи при близькій стрічи з ворогами моїми в треваючій борбі з ними, не перестану надїятись на поміч мого кріпкого оборонника.

¹⁾ Сністи плоть — образове виражене, котрим не тільки тілесна погибель представляє ся, но і духовна, споводована обмовою і очерненем.

з. **Єдино просіхъ ѿ ГДѧ, то възвѣдъ, еже жити мнѣ въ домѣ ГДѧ всѧ дни живота моего.**

и. **Зрѣти мнѣ красота ГДѧю, ѿ посѣщати храмъ стѣи егѡ.**

д. **Ѣко скръ мѧ възселеніи своемъ: въздѣнь зѡлъ мойхъ покрѣ мѧ въ тайнѣхъселеніа своего.**

і. **На камень вознесѣ мѧ: ѿ нынѣ сѣ вознесѣ глакъ мою на краги моѧ.**

и. **Обыдохъ ѿ пожрѡхъ възселеніи егѡ жертвѣхъ хваленіа ѿ воскликновеніа: пою ѿ воспою ГДѧви.**

к. **Оуслаши ГДѧ глакъ мой, ѿмже въззвѡхъ, помилуй мѧ, ѿ оуслаши мѧ.**

г. **Текъ рече сѣрдце мое: ГДѧ възвѣдъ, възска тебе лице мое, лица твоегѡ ГДѧ възвѣдъ.**

д. **Не ѡврати лица твоегѡ ѿ мене: ѿ не**

7. О одно лиш просив я Господа Бога мого, і о тоє просити не перестану, а то, щобим був гідним як довго жию, в Его св. домі, в Церкві перебувати¹⁾.

8. І щобим відвідуючи Его св. церков дізнавав тої солодости якої дізнають всі любячі Его.

9. В тім бо св. домі своїм, захоронює Він мене перед переслідуванем, і хоронить перед напастию ворогів моїх²⁾.

10. Він взніс мене і поставив як би на високій скалі, проте тепер взношу я голову мою по над моїх ворогів як бим їх побідив³⁾.

11. Разом зі сьвящениками хочу окружати престол Его, хочу в Его домі приносити разом з ними жертву хвали і співати псалми і пісні похвалні в Его честь.

12. Вислухай Господи Боже молитву, якою Тебе благаю, умилосерди ся і вислухай мене.

13. Єще перед тим желав я, як Тобі відомо, Тебе мати оборонником моїм, очи мої лише Тебе шукали, і тепер і потім хочу лиш Тебе шукати і в Твоїй присутности перебувати, Тебе слухати і Тебе любити.

14. Не відвертай проте, о Господи, хотяйби для грїхів моїх лице Твоє від

¹⁾ Жити в дому Господнім, т. є. в Его Церкві, або в загалі під Его покровом. Псалмопівець уважає Бога яко господаря, котрий прийнявши чужосторонного в дім свій, не тільки що Ему мешкати дозволяє, але zarazом і хоронить.

²⁾ Сей стих виражає причину, чому просячи, жєлає жити в домі Божім.

³⁾ »Вознести главу свою над вороги,« значить тільки, що побідити їх; псалмопівець сказавши в попереднім стисі, що Бог его приймив в дім свій, в тім стисі наводить дальші наслідки прийнята т. є. побіду над ворогами своїми.

о́клоніса гнѣвомъ ѿ раба твоєгѡ.

бг. Помощникъ мой всѣди: не ѡрѣши мене, и не остави мене Бже Спасителю мой.

вг. Яко о́цъ мой и мати моя оставиша мѧ: Гдъ же воспріятъ мѧ.

дг. Законоположи мнѣ Гдъ въ пстѣ твоємъ: и настави мѧ на стезю правдоу, врагъ моихъ ради.

ег. Не предаждь мене въ дѣшю стѣжѧющихъ мнѣ: яко восташа на мѧ свидѣтели неправдѣ, и соуга неправда свѣтѣ.

жг. Вѣрною видѣти блага Гдѧ на землѣ живыхъ.

зг. Потерпи Гдѧ, мсжайса, и да крѣпнѣтса сердце твоє, и потерпи Гдѧ.

мене, та не віддаляй Твоєї помочи від мене, Твого слуги.

15. Буд мені все скорим і кріпким покровителем, не лишай мене ніколи, не погорджай мною, Господи Боже мій і Спасителю мій.

16. Отець і мати моя лишили мене, но за тоє Господь Бог приймив мене в свої обнятя, під свій покров¹⁾.

17. Научай мене Господи закону Твого в житю моім і веди мене по дорозі, що до Тебе провадить, щобим не попав ся в руки ворогів моїх.

18. Не віддавай мене в руки моїх гонителів, бо видиш, що декотрі ложно сьвідчили против мене, но їх безбожність їм самим пошкодила.

19. Я надіюсь колись в краю живих т. є. в царстві небеснім насичати ся тими добрами, які Господь Бог приготувив любячим Его.

20. Ти же, душе моя, очікуй милосердія Божого, і борись зі всею силою, крѣпись і надій ся на поміч Божу, котрої Він тобі відмовити не схоче.

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 28.

Прославляйте.

Надпись: Псаломъ Давіда, ісходѧ скінїи. Після иньших:

Псаломъ Давіда, по окончанїи скінїи.

В еврейскім наводить ся лиш коротенька надпись: Псаломъ Давіда (вдохвоєнний). Ідучи за першою напесею, многі по приміру св. Василія В. вясняють сей псалом, яко напимненє для

¹⁾ «Отець і мати лишили мене,» сим виказує псалмопівєць подрїбно тих, що з ним з тїйснїй тїй зїставали звязи, означуючи найліпших другів своїх, котрі в небезпечєнствах его лишили.

свѣщеникѣв виходячих по здѣланїй службї зі скінї до других по них ідучих, щоби ті пильно і побожно жертви Господу Богу приносили. Иньші, тримаючи ся другої надписи, кажуть, що сей псалом зложеній Давидом царем, коли скіня на горі Сїон уже була готова, і кивот завіта з Карїятара перенесений і уставлений, і вясняють яко упимненє до свѣщеникѣв, щоби з побожностю і пильною увагою приписани служби в скінї відправляли. Иньші еще відносять ті упимненя до ангелів, щоби они в небесних дворах хвалили Господа, котрий свїй маєстат в страшних місцях на землї відкриває. Иньші вкінци відносять се напимненє до володїтелів земских, котрих Давид побїдив, щоби ті правдивого Бога узнали і Ему жертву хвали на горі Сїон принесли. Найвідповіднїйшим змістом сего псалма, здає ся, єсть візване пророка до народа, щоби для почитаня Бога в Его скінї збирав ся і тут з побожностю жертвам був присутний. Св. Отці вясняють сей псалом о візваню поган до принятя науки євангельскої і вступленя в Церков Христову через купіль св. крещеня.

а. Принесіте Гдѣв сїнове Бжїи: принесіте Гдѣв сїны овны.

б. Принесіте Гдѣв славу и честь, принесіте Гдѣв славу и мени єгѡ: поклонїтса Гдѣв въ дворѣ стѣмъ єгѡ.

в. Гласъ Гдѣнъ на водахъ: Бгъ славы возгремѣ: Гдъ на водахъ многихъ.

1. Приносїть сини Божї, Ему яко Господу в жертву ягнята молоденькї¹⁾.

2. Віддайте Господеві і Его свѣтому імени честь і хвалу, узнаючи в глибокій покорі Его власть над вами. Почитайте Господа, кланяючи ся Ему в Его св. храмі.

3. Голос того Господа Бога чути понад шум вод, серед шуму вод многих чути полос Величества Божого, як би грому²⁾.

¹⁾ Синове Бога суть або ангели або свѣщеники, або самї Израїльтане, котрі по избраню через Бога стали ся особливо синами Божими. «Сини овни» суть молодята овець, ягнята, які приношено на жертву в старім завітї; вираженя ті положенї замїсть загального: приносїть жертву Господу Богу, законом приписану». В висшїм зміслї, до Христа сей стих розумїти належить так: Ви, що кровю Агнця непорочного відкупленї, через крещенє стали ся синами Божими, принесїть Господеві жертву подяки і хвали.

²⁾ В тїм стисї аж до кінця псалма наводить пророк причини, для яких Господа Бога почитати і Ему кланятися належить. Причина така, що голос Божїй т. є. Господь Бог сам дивне творить, так в свѣтї видимим як і духовним. Давид проте описує подрїбно дїйства гогосу Божого на перед в водї, потому в воздусї, в огни, в кінци на землї, ко-

Д. Гласъ ГДнь въ крѣпости: гласъ ГДнь въ великолѣпїи.

Е. Гласъ ГДА сокращающаго кедры: и стрѣлетъ ГДь кедры ливанскїа.

Ж. И истинитъ Ж ѡакъ телца ливанска: и возлюбленнїи ѡакъ сынъ единорожь.

З. Гласъ ГДА пресѣцающаго пламень огнь: гласъ ГДА страшающаго пѣстыню, и стрѣлетъ ГДь пѣстыню Каддїйскю.

4. Той сам Господь дає пізнати свій голос в своїм всемогутстві, і в своїй величи, Він бо як лишь схоче, а вже дрожать земля і море¹⁾.

5. Голоє Господа Бога можна пізнати і по тім, що Він править рухами воздуха, буря вітрів на Его розказ утихає а найвищі і найсильніші кедри, що ростуть на горі ливанській, обертає в порох²⁾.

6. Він ломить і крушить їх так, що кусні їх розлітають ся і підскакують, як молоде теля на горі Ливанській, або яко молоде премиле котеня вивірки (білки)³⁾.

7. Звук того Божого голосу переминає, розділяє полонїнь огня; той сам голос стрясає пустиню, стрясе і розрушить він все аж до пустині кадїйскої⁴⁾.

трі суть частями матерїального свѣта. Дух Божий взносїть ся в часі створеня над водами і то многими. В книзі Бїтія читаємо, що ціла земля була покрита водами, що Господь Бог дав чути свій голос і розділила ся вода і стала ся суша. Голос Божий дав ся також чути над водами в часі крещеня Христа, і тогді освятили ся води і уділила ся їх сила Божа купїлю крещеня для людий многих.

¹⁾ В иньшїм змислі: Голос Евангелїя Божого не був без наслїдків: він бо в оповїданю нової науки дав ся пізнати великими чудами.

²⁾ «Стрѣтъ кедри ливанскїа», дерева, що на горі Ливана ростуть; в висшїм змислі треба ті слова так розуміти: голос Евангелїя Божого зрушить самих премудрих і високих достоїнством людий, він їх, хотяй засльїплених і упертих, сокрушить і приведе до смиреня, лагідности христїянскої і до сердечного покаяня.

³⁾ Иньші: він сокрушить кедри так легко як теля, ті молоді звѣрята, котрі в тім лїсі на горі Ливан находять ся; в переноснїм значїню треба ті слова так розуміти: Голос Евангелїя Божого не тїлько що сокрушить зарозумілих і гордых людий, але що їх зовсїм зїтре, переменить на иньших.

⁴⁾ «Гласъ пресѣцающїи пламень огнь», вказує їм блискавку, котра в рїжних краях і заламах на зводї небеснїм указує ся. Пустиня Кадїйска лежить в Арабії так званїй камїннїй, належить до страшних і прикрих; показує ся тут з тих слів, що навіть те, що само в собі страшне єсть, то перед Господом Богом дροжить. В висшїм змислі має ся то розуміти, що голос оповїданя Евангелїя пересїче серце диких народів як би полонїнем огня, так що і пустинї наповнять ся вірними Христа, хотяйби і та велика пустиня Арабії Кадес. (Дїйстно, як свѣдчить св. Ероним, жило в тїй пустинї множество свѣтїх Божих пустиножителів монахів).

И. Гласъ ГДнь совершающїи елени, и вкрїетъ дѣрѣвы: и въ храмѣ егѣ всѣкїи глаголетъ слава.

Ж. ГДь потопъ на селаетъ: и садетъ ГДь Цркъ въ вѣкѣ.

І. ГДь крѣпость людемъ сконанъ дастъ: ГДь благословитъ людїи своѣ мирома.

8. Той голос Божий улекшує роджене оленям, котрі без особлившого провидїня Божого не рѣдили-б, той же відкриває хотьби найгустїйші лїси, розтинаючи перунами дерева і робить їх прозорими і свѣтлїйшими, а люди видячи силу Его всемогучости, прибїгають в храм Его, щоби віддати належну Ему хвалу¹⁾.

9. Господь Бог ділає потопи водні з місця свого перебуваня, Він сидячи на облаках водних, розпоряджує всїм і управляє в віки²⁾.

10. Той же сам Господь Бог надїлив свій нарїд крїпостю против всяких его ворогів, Він дасть ему своє благословенє і свою поміч, щоби так постоянно жив в свѣтїм спокою³⁾.

¹⁾ Гласъ совершающїи елени т. є. голос улекшающий роджене оленів. А по досвѣдченю природописцїв олень тим легше родить молодї свої тоді, коли его звук або лоскїт грому налякає. Иньші відносять ті слова до попередного стиха і виясняють так: Голосу Божого лякають ся так дикї створїня, як пустиня Кадис, як ничтожнї, яким єсть родяча серна. Відкриває Господь Бог дубрави бурею, в часі котрої ломають ся гїля і дерева і так гуща лїсова відкриває ся. В висшїм змислі треба розуміти: Голос свѣщенїчного слова ділає самим собою слабих і немїчних здібними до героїчних чеснот; тойже сам голос відкриває перед їх очима ті темні і укрїтї місця св. Письма, котрих дуже трудно зрозуміти і їх змисл поняти, так, що они тепер їх легко розуміють; а так люди, пізнавши все тоє, стануть в Храмї Божїм, в Его св. Церкві прославляти і величати Божу премудрїсть, всемогучїсть і силу.

²⁾ Деякі відносять сі слова до потопу за часів Ноя. В висшїм змислі належить розуміти так: як в часі Ноя Господь Бог наказав водам, щоби потопили землю, показуючи тим, що є царем і судїєю землі, таким і тепер бути не перестає. Він бо на облаках водних яко на тронї сидячи, розказує напоювати землю дощем, і випроваджує для людий всяке поживлїне. В висшїм змислі: Господь Бог відкривши в день загальноного суду все тайне, і відобравши від всїх належну честь своєї справедливости, вилїє потїм свое благословенє і свою кару на всїх, як заслужили, а так знісши всяку власть і царство злих людий, стане сам один царствовати на віки.

³⁾ Декотрі вияснителї псалмів робять увагу, що семикратне повторенє слів «Гласъ Господень на» відповідає сімом Тайнам в Церкві Христовїй і так: Глас Господень на водах, — відносить ся до Тайни Крещеня; Глас Господень в крїпости, — до Тайни Миропомазаня; Глас Господень в великолїпїю, — до Тайни Евхаристїї; Глас Господень сокрушающий кедри, — до Тайни Покаянїя; Глас Господень стрясаючи пустиню, — до Тайни Свѣщенства; Глас Господень пресѣцающий пламень огня, — до Тайни Супружества; вкїнци: Глас Господень совершаючи елени, — до Тайни Елепомазаня.

Псалом 41.

Туга.

Надпись: **Въ концѣ въ рѣзѣхъ, сынѣмъ Корѣовымъ.**

Нершій сей псалом написаний сином Коревим. Коре, правнук Леви, голова заговору против Мойсея, був пожертвий землею (кн. Числ 16.) По нїм зісталось три сини, Азир, Елькана і Авіасаф; а їх потомки належали до ряду співаків, котрі установлені були царем Давидом, щоби в честь Бога співали псалми, а межи ними начальник співу іменем Еман. Тим сином Коревим єсть написаних 11 псалмів, іменно кромі сего 44, 45, 46, 47, 48, 49, 84, 85, 87, 88, но не знати длячого, чи тому що они ними зложені, чи тому тільки, що їм до співу передані були. То тільки певно, що псалми іменем Коревим синів надписані, ріжнять ся від прочих псалмів, високою гадкою і красним уложенем, як і живійшим і теплійшим поетичним чувством. Правдоподібнійшим єсть, що сей псалом зложений в імени Давида котримсь потомком Корея в тім часі, коли Давид був переслідуваний через власного сина Авессалома, і в тім переслідуваню Давид утік аж в пустиню Маганаїм, де віддалений від місця богослуженя, жєлає цілим серцем знова повернути до него, а з тим желанем совокупляє желанє горяче за дружеством з Господом Богом, котрий єго з грозячого нещастя вибавити може. Св. Отці, Ероним, Августин і Йоан Золотустий поучають, що сей псалом містить теплійші желаня чоловіка побожного, котрий жиючи серед ріжних бід і покус, вздыхає за небесною вітчиною, щоби увільнений як найскорше від земского падолю плачу, міг лицем в лице оглядати Бога.

а. Ймже образомъ жєлаєтх єлінь на істѣчники вѣднїа: сїце жєлаєтх дѣшѣ моѣ къ тѣбѣ Бже

б. Возжадѣ дѣшѣ моѣ къ Бгѣ крѣпкомѣ, живѣомѣ: когдѣ прїидѣ ѡ і ѡблїюса лицѣ Бжїю?

1. Так як олень жаждучий сквапно жєлає допасти до жєрєла водного, так і душа моя жєлає і горячо бажє з Тобою, о Господи Боже, з'єдинити ся.

2. Моя душа горячо жажде за Тобою, Господи Боже всемогучий і живий, колиж, ах колиж буде мені можна Тебе оглядати і видом лица Твого насолоджувати ся¹⁾.

¹⁾ Кажє ся: «Господь Бог живий», понеже Бог жєрєлом всякого житя, а проте в силі загроженє жите Давида охоронити, також Бог живий против богів поган, котрі суть мертві ідоли.

г. Бжїша слєзы моѣ мнѣ хлѣбѣ дѣнь ѡ нѣщѣ: внєгдѣ глаголатисѣ мнѣ на всѣхъ дѣнь: гдѣ єсть Бгѣ твоѡ?

д. Єїѣ поманѣхъ, ѡ ѡблїюхъ на мѣ дѣшѣ моѡ: ѡко прїидѣ въ мѣсто сєлїнїа дѣвна дѣже до дѣмѣ Бжїа.

є. Бжѣ слѣкѣ рѣдоканїа ѡ ѡспѣванїа шѣма прѣзднїющѣгѣ.

ж. Вєскѣю прїскѣрбна єсї дѣшѣ моѣ? ѡ вєскѣю смѣщѣешї мѣ?

з. Оупѣкѣй на Бгѣ, ѡко ѡспѣкѣсѣ ємѣ; спасєнїє лица моєгѣ, ѡ Бгѣ моѡ.

и. Къ мнѣ самѣмѣ дѣшѣ моѣ сматїсѣ: сєгѣ рѣдї поманѣхъ

3. В тім горячїм вичїкуваню заливав ся я слєзами дѣнь і нїч, як би слєзи мої були моєю стравѣю, а то тим бїльше, колим учув, що мої вороги побачивши мене в так глѣбокїм смутку зї сьмїхом говорили: де єсть єго Господь Бог, щоби єго потїшив?

4. Зауваживши так сьмїлі насьмїшки ворогів моїх, я неутѣмїмо старав ся душу мою очистити і увільнити від всїх земскихъ жадѣб і склонностїй, потїшаючи ся тою солодкою гадкою, що з того мїсця вигнаня дїстануть небавком до чудного мїсця перебуваня Твого, до дому Божого.

5. І я вїйду там певно, співаючи в радости славу Божу і серед торжественного пїра¹⁾, злучивши ся з вибраними Божими, заспїваю піснь весєлу.

6. І чѣмуж ти сумна і прїскѣрбна душе моя?

7. Уповаї лиш крїпко на Господа Бога, а за Єго помѣчию надїєсь вернути до Єго св. мешканя. Мїй Господи Боже, Ти спасєнє моє, Ти сам здїлаєш, щоби лице моє огляданєм Твого лица насолождувалось²⁾.

8. Хотяї я надїєю на Тебе потїшаю ся, однакож душа моя, зглянувши на свої слабї сили, на свою немїч, непо-

¹⁾ «Шѣма прѣзднїющѣгѣ», сї слова доданї для лїпшого значїня гласу радованя. Під час пїрїв прѣзднїчнихъ духъ чоловіка особливо весєло розположений; впрѣчїм псалмопївецъ під тїми вираженями мїг також мати на гадцї пїри євхаристичнї, як і при жертвахъ подячнихъ з весєлостїю і радостїю справовано.

²⁾ «Спасєнїє лица» називає ся Господь Бог; пїсля вираженя всхїдногѣ, мати лице до когѣсь оберненє, значить тільки, що на когѣсь ласкаво поглядати, єму добре хотїти зробити; єсли Господь Бог ласкаво глядїть, спасає; тож само зачить і видом чїєгѣсь лица тїшитись.

тл̄ ѿ земл̄ Йордански,
и Ермонийски, ѿ го-
ры малыя.

д̄. Бездна бездн̄с
призываетъ, въ гласѣхъ
хл̄бѣи твоихъ.

і. Бсѣ высоты тво-
я, и вѣаны твоѣ на
мнѣ приидоша.

д̄. Въ день заповѣсть
Гд̄а милость свою, и
нѣщю пѣнь егѡ.

к̄. Ѽ менѣ, молі-
тва Бг̄с живота моего,
рекѣ Бг̄с: заступникъ
мой еси.

г̄. Почто ма закыах
еси? и кс̄кю сѣтсѣа
хождѣ, кнегда оскор-
блетъ врагъ?

д̄. Кнегда сокраща-
тисѣ кветѣмъ моимъ,
поношѣхъ мнѣ врази
мѣи.

коить ся і ізнемагає, протое вздыхаю
до Тебе від землі Йорданської і Ермо-
нської і від гори малої¹⁾.

9. Моїм терпінням і смуткам нема кін-
ця, одна бездна т. є. глибини за другою
ріжних нещастя ідуть по собі, як би се-
бе приклидували на Твій приказ, котрий
на мене спускаєш, як би отвертих ка-
таракт водних, так що іно мене не по-
топлять²⁾.

10. Мені здає ся, як би вже всі води
небес. всі філі ріжних нещастя, бід і
смутків на мене ся виляли.

11. А я такой не упадаю на дусі, бо
если Господь Бог в день щастя і утіхи
своім милосердієм мене потішає, то й
тепер в ночи, в час гнету і смутку
скріпить мене, щобим, здавши ся на Єго
св. волю, в піснях хвалити і благосло-
вити Єго не переставав.

12. Я хочу безперестанно до Господа
Бога, покровителя житя мого молити
ся і голосити: Боже, Ти мій заступник,
не опускай мене.

13. Но чому ж поступаєш Ти тепер
зі мною, Господи Боже, як бись о мні
забув, чому дозволяєш, щоби я смутив
ся переслідуваний ворогами моїми?

14. Чому дозволяєш, щоби мої кости,
як ножом різані від болізниї, крушили
ся³⁾, щоби я серед ріжних покус сла-
бів і упадав, коли тим часом мої во-
роги ріжними добавками мене мучити
не перестануть?

¹⁾ Вздыхаю від землі Йорданської т. є. від східної' сторони Йо-
дану, в котрій утікаючий Давид находив ся недалеко (Ябоки) і Ермо-
нийски. Сторона назвала від гори Ермон, котра лежить на північно-
східній границі від ріки Йордана. Гора малая єсть горбок незначного
імени, недалеко котрого Давид перебував.

²⁾ «Бездна вѣдз», єсть символічне виражене великих і многих тер-
пінъ, котрі подібно водам на чоловіка напливають.

³⁾ «Кнегда сокращатисѣ кветѣмъ», виражене, яким описує ся безмірна
болізнъ і терпінє, в яких находячому ся здає ся, як би кости із ста-
вів виходили і крушили ся.

ѣ. Кнегда глаголати
имъ мнѣ на всѣхъ
день: гдѣ єсть Бг̄х
твой: кс̄кю прискорк-
на еси души моеѣ? и
кс̄кю смѣщавши ма?

ѣ. Оупокѣй на Бг̄а,
яко исповѣсѣа есмѣ:
спасѣнїє лица моего, и
Бг̄х мой.

15. Коли они лютійші неустанно ме-
не висьмівають, говорячи: Де той Го-
сподь твій, на котрого ти надїав ся?
Но ти душе моя, чому смутиш ся і не-
покоїш мене?

16. Надїй ся лиш на Господа, бо га-
даю, що незадовго стану величати ми-
лосердіє Боже, що не задовго буду
міг в найглибшій пересьвідченю сказа-
ти: Ти мій Господь Бог, Ти мій Спаси-
тель, котрого все перед очима моїми
мати хочу.

Псалом 50. гляди на 40. ст.

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 73.

Спустошене съвятинї.

Надпись: Разсѣа Асафс; що поясняє ся: Псаломъ пос-
чаюцій Асафс вдохновенный.

Ва часів Давидових був Асаф співак. Під іменем Асафа єсть
надписаних 11. псалмів, що описують сумні приключеня і
обставини храма Єрусалимского. Однак певним єсть, що, хотяй
ті псалми іменем Асафа суть надписані, то для того що Асаф єще
за часів Давида жив, не можуть бути єго твором тому, що зга-
дують о річах, котрі пізнїйше по смерти Давида стались, подібно
як і сей 73 псалом.

Містить сей псалом жаль і наріканя народа жидівского,
задля неволї і угнетеня, прятїм також і молитву, щоби Бог
котрий так часто ріжного рода чудесами і добродїствами на-
рїд надїляв, і тепер єго захищав і піддержував. Заходить єще
питанє, о яким то розрушеню церкви і міста єсть мова, чи о
тім, яке за часів Набуходонора збулось, чи о тім, що за часів
Антиоха Єпифана або Римлян? Більша часть пояснителїв єсть
за часом Антиоха Єпифана. О розрушеню за часів Набуходо-
носора годї розумїти, бо в стисї 10. стоїть: «знаменїа наша не
видѣхомъ нѣсть, котмѣ прорѣка» що і часови Набуходоносора

не відповідає; були бо тогди пророки, що і близький час розрушена предсказали і в часі неволі про увільнене від тоїж говорили. Проте зміст сего псалма відповідає найліпше часам Антіоха Єпифана; не було бо тогді пророка, котрий би о кінці переслідуваня через Антіоха щось ближшого і точнішого був предсказав.

В висшій змислі вясняють сей псалом многі о переслідуваню Церкви Христової.

а. Кексю Бже ѡри-
нсаз еси до конця: раз-
гнѣвася ѡрость твоа
на овци пажити твоєа?

б. Поманн сонмъ
твоѡ: егѡже стажаля
еси испѣрва.

в. Извѣкиах еси же-
зломъ достоаннѡ тво-
егѡ: гора Сиѡнъ сѡа вз
пейже веселѣса еси.

д. Воздвигни рѣцѣ
твоѡ на гордѣнии ѡхъ
вз конця: елика лѣ-
кѣвѡва врагъ въ
сѣтѣмъ твоємъ.

е. Ѣ всѣхвалѣшася
ненакѣдѣши тѡ: по-
средѣ праздника тво-
егѡ.

ж. Положиша знаме-
нѡ своа; знаменѡ.

1. Чому, о Господи Боже, відкинув Ти нас зо всім від себе, чому розгнѣвав есь ся так строго на вівці твоєї пастви¹⁾.

2. Не забувай на нарід, котрого-сь посѣдав і в своїй мав опіці від самого початку²⁾.

3. Ти бо вибавив жезл (скиптр) Твого володѣня над своїм народом в обѣцаннѣм нам краю, вигнавши із него ворогів, котрі там мешкали; а там находить ся і гора Сион, на котрій Ти, задля нашого спасеня, зволив мешкати³⁾.

4. Піднеси страшну руку Твоєї всемогучости, щоби запам'ятану гордість ворогів цілковито знищити і помішати. Тобі бо відомо, як много зла той лукавий ворог зробив на Твоім св. місци.

5. Они то зненавидѣвши Тебе, хвалили ся еще безбожними своїми ділами, які поповняли в св'ятім храмі навіть тогді, коли ми в честь Твоєго імени торжествували.

6. Они заткнули на вершку Твоєго храма знамена, свої хоругви войскові,

¹⁾ »Овци пажити Божої« були істинно Ізраїльтяни, яко нарід вибраний, мешкаючи в краю Господом Богом приобѣцаннѣм, в Палестині.

²⁾ Исперва т. е. із часу, коли нарід Ізраїльський не мав иньшого царя кромѣ Господа Бога самого, від часу здѣланого завіта при горі Синаї, або від часів Адама і Авля, від того бо часу існує Церков Божа.

³⁾ Жезл: яко символ власти правлѣня, потім же і нарід, котрим ся управляє. В деяких славянських переводах стоїть замість четвертого падежа: жезл, шестий падеж: жезлом; що однак змисла не мішає.

ѡ не познаша; ѡко во
ѡхѡдѣ превѣшше.

з. Ѣко вз дѣрѣвѣ
дрѣвѣмъ, сѣкирами раз-
сѣкѡша дѣри егѡ
всѣмъ: сѣчивома ѡ
оскѡрдомъ разрѣши-
ша ѡ.

и. Возжѣша огнемъ
сѣило твоє на землѣ,
оскѣрнѣша жилище ѡ-
мене твоєгѡ.

к. Рѣша вз сѣрдцѣ
своємъ южикѡ ѡхъ
всѣмъ: прѣидѣте ѡ ѡ-
ставимъ всѡ праздни-
ки Бжѡѡ ѡ землѣ.

л. Знаменѡ ѡхъ
не видѣхомъ, нѣсть
ктомѡ пророка, ѡ насъ
не познаєтѣ ктомѡ.

м. Докѡлѣ Бже по-
носѣтѣ врагъ: раздра-
житѣ протѣкнѣннѡ ѡма
твоє до конця?

н. Кексю ѡврацѣ-
ши рѣкѡ твою, ѡ де-
снѣцѣ твою: ѡ средѣ
нѣдра твоєгѡ вз ко-
нѣцѣ?

не розріжняючи межі місцем найвисшим, св'ятим і виходом, місцем посльїдним міста¹⁾.

7. Як би серед ліса, рубаючи дрова, они сокирами розрубували дѣри Твого храма, пилами і сокирами розрушили они їх.

8. Они підпалили св'ятиню Твою огнем; они збесчестили місце, де Твоє св'яте імя було в почитаню²⁾.

9. Они в засліпленю своїм, злучивши ся з подібними собі товаришами, казали: Знищїм в сїм краю всі св'ята, які в честь Господа Бога того св'яткують ся.

10. Не видѣти вже нам чудес, які через нас діяли ся, нема вже і пророків межі нами, котрі би нас потїшали, указуючи нам надїю вибавленя від сего зла, ми до такої приведені нужди, що вже ніхто нас, яко вибраний Твій нарід, не хоче знати³⁾.

11. Як довго еще будеш терпѣти, о Господи, щоб ворог наш над нами глумив ся, і щоб імя Твоє св'ятое до справедливого гнѣву Твого побуджав.

12. Чому відтягнув Ти щедру і всемогучу руку Твою від нас, скриваючи в Твоім добродѣйнім лонї, нічого не ділаючи, чому не вилиєш Твої ласки на нас?

¹⁾ И не познаша — читати мов в скобках положені. Иньші еще і так сей стих вясняють: Вороги заткнули на вершках брам свої знамена, в знак своєї власти, не пізнаючи, що тая власть Тобою Боже на той час була їм дана.

²⁾ Як читає ся в І книзі Макавеїв 4, 38.

³⁾ В деяких славянських переводах зайшла в тїм стиху ошибка що до заїменника замість »їх«; повинно ся читати: »наша,« так бо стоїть в єврейскім: »знаменя наша«; так само читає ся у сїмдесять толкователїв, так само і в усіх латинських переводах.

ґі. Бґх же црґ нашх
прежде вѣка, содѣла
спасеніе посредѣ землей.

дї. Ты оутвердилъ
еси силою твоєю море:
ты стѣралъ еси главы
зміекъ въ водѣ.

єі. Ты сокрѣшилъ
еси гласъ зміекъ: далъ
еси того брашно лю-
демъ єдіопскимъ.

єі. Ты расторгъ еси
источники и потоки:
ты изведилъ еси рѣ-
ки итамскія.

єі. Твой есть день,
и твоя есть ночь,
ты совершилъ еси зарю
и солнце.

иі. Ты сотворилъ
еси вса предѣлы землей:
жаткѣ и рекаѣ ты со-
здалъ еси ѿ.

13. Ти Господь Бог наш, Ти цар наш
також, від давна Тобі належить ся спа-
сительнo ділати по цілій землі.

14. Ти сам всемогучою Твоєю силою
розділивши води Червоного моря, у-
твердив їх, як муровані стіни, в часі
нашого переходу, а потім в тих самих
водах, потопив ти голови зміїв ворогів,
гонячих нас, Фараона і Єгиптян.

15. Ти тим способом розрушив силу
гордого Фараона, того лукавого змія;
Ти віддав трупи потопивших ся на до-
бич людям єтіопским¹⁾.

16. Ти Твоєю всемогучостию дозво-
лив, що із сухої скали на удар виплили
богаті води Мойсея; Ти не раз і вису-
шив хотьби найбистрійше пливучі ріки²⁾.

17. Ти сотворив день і ніч, зорю у-
тренню і сонце.

18. Ти позначив і утвердив всі гра-
ниці землі, Ти сотворив літо і весну,
розкладаючи тим способом цілий рік
по єго частям³⁾.

¹⁾ «На брашно людям єтіопским» — в єврейскім замість: «єтіопским»
стоить: «людям пустині.» На брашно, образово в утіху ради добичи.
Ізраїльтяне називали оба береги Червоного моря, так арабский як і
єтіопский, Єтіопским, отже розуміли: із тіла потопивших ся Єгиптян
викинуло море по обоім берегам, так що і Єтіопани мали на них своє
брашно, свою добич, обдираючи їх тіла з одежи і дорогоцінних річий,
які при собі носили.

²⁾ «Итамскія», єврейске слово означає ріки, котрі сильним ру-
чаєм пливуть і ніколи не висихають, яким був Йордан; тоє місце
відносить ся до події при Йордані, про котру є згадка в книзі Ісуса Навина
3, 14. Єсть вправді в Юдеї ріка Итам, але про таку подію при тій ріці
нема згадки в Письмі св.

³⁾ Восточні люди в страшних часах ділили рік цілий на дві
части, жатву або літо і весну або зиму. Старинні Африканьці розрі-
зняли лиш зиму і літо т. є. дві части року: старинні Греки після
Діодора і Євсевія три части: весну, літо і зиму. Звичайно розрізняли
чотири части року: весну, літо, осінь і зиму. Новійші Греки розрізня-
ли пять частий; весну, літо, агаров час овочів, моголаров час по ово-
чах або властиву осінь і зиму; старинні Латинці також пять частий:
ver, aestatem, autumnum, hiemem et brumam. Жиди в кінці навіть шість
частий числячи на кожду пору по два місяці: і так зерах час сїйби в мі-

дї. Помани сіа:
крагѣ понеси Гдѣи: и
людіе бездмни раздра-
жиша йма твоє.

є. Не предаждь свѣ-
ремъ дшш и сповѣдаю-
щима тебѣ: дшш оу-
богнх твоихъ не за-
бѣди до конца.

єа. Призри на за-
вѣтѣ твои: яко йспѣ-
нишася помраченнїи
землей домѣхъ безза-
конїи.

єв. Да не возвратит-
ся смиреннїи посра-
мленз: нищѣ и оубогъ
коухвалита йма твоє.

єг. Востани Боже,
свди прѣ твою: поман-
ни понешіе твоє, єже
ѿ бездмннхъ весь день.

єд. Не забѣди гласа
молитвенникѣ твоихъ:
гордына ненавидѣ-
щихъ тѣ кажде вѣнѣ.

19. Господи, вислухай тоє, що тепер
кажемо: Ворог лютий зневажив Тебе,
і безбожний нарід хулив в своїм неро-
зумі імя Твоє сьвятоє²⁾.

20. Не віддавай же в руки ворогів
наших, тих лютих звірів, житя Тво-
їх вірних, і не забувай на нас убогих
слуг Твоїх.

21. Господи Боже, вспірни на завіт,
який зділав єсь з праотцями нашими,
і спіщись нам помочи; видиш бо, що
люде в землі нашій незнані, чужі, но
в несправедливости жостокі, умножи-
лись і що раз дальше ся розпростира-
ють.

22. Господи не допусти, щоб нарід
Твій вибранный, вже і так укараний в те-
перішнім тяжкім гнеті надальше зіста-
вав, він і так бідний і нужденний; но
сли єго підвигнеш, то не залишить імя
Твоє св. хвалити і благодарити.

23. Встань Господи Боже, в справе-
дливости Твоїй суди не тільки річ на-
шу, но і Твою; спірни лиш на ті хули,
посьмішки, якими вороги безумні цілий
час Твоєму сьвятому досаждали імени.

24. Господи, не забувай на голос про-
сячих, як і на образливий голос воро-
гів Твоїх, гордість бо тих, що Тебе не-
навидять, з дня на день вмагає ся.

сяци вересню і жовтні, сог зиму в місяци листопаді і грудни, choroph
весну в січні і лютім, katser час жнив в марті і цвѣтні, kaits літо
в травни і червни, hot час спеки в липци і серпни.

²⁾ Деякі відносять слова сего стиха «помани сіа» до попередного
в сей спосіб: памятай, як много чудес зділав Ти Твогого народа ради.

Псалом 76.

В терпінях.

Надпись: **Въ коніць ѿ Ідіѡмѣк псаломъ Асаѡсѣ.**

Відомо, що Ідітум і Асаф були за часів Давида царя найліпшими співаками. Но понеже оба імена в надписи находять ся, то многі вьясняють надпись сим способом: псалом потомками із родини Асафа зложений і півцеви із родини Ідітума до співу предложений; щоб так надпись вьяснити а не инакше, вимагає зміст самого псалма, котрий мовить о нуждах, які в часі плїни Вавилонської мали місце. Псалмопівець жалує ся іменем народа на довготу неволі і просить в теплій молитві Бога о поміч, щоб змінив теперішний сумний стан народа, розбираючи в душі своїй чудні діла минувшого часу, якими Бог нарід захищав був. Св. Августин вьясняє сей псалом о сумнім стані природи чоловічої в загалі, як також і о чоловіці в особенності, в котрім то він в добрім вправляє ся і безперестанно вздыхає, щоб як найкорше із землі, місця вигнання дістати ся до вітчизни небесної. Так в єврейскім як і в переводах числить сей псалом кромі надписи стихів 20.

а. Гла́сомъ моймъ къ ГД́С воззвахъ: гла́сомъ моймъ къ БЃС, ѿ вна́тъ мнѣ.

б. Въ дѣнь ско́рби моеѡ Б҃га взыска́хъ рѡкама мойма, но́щію предъ нимъ: ѿ не прелѡщѣнъ вѣхъ.

в. Обѣрже́са оутѣшитисѡ дшѡ моѡ, поманѣхъ Б҃га, ѿ возвеселѣхъса; погла́мла́хъса, ѿ малодѣшествова́ше дѣхъ мой.

г. Предварѣстѣ страже́ ѡчи мой: смѡ-

1. Нераз вже взивав я голосом моім Господа і Бога моего, і Він вислухав мене.

2. В день смутку моего шукав я в Бозі потіхи і в ночі молив ся я Єму, возносячи в молитві руки мої до Него і не завів ся я в моїй надії.

3. Моя в смутку погружена душа відвертає від себе всяку утіху, но коли я спімнув собі на Бога, знова наповняла утіха серце моє, аж коли сам в себе війшов і пригадав собі всі лукаві діла, яких я допустив ся.

4. Мої очі перед часом будили ся¹⁾, я не спав цілими ночами внутрєнного

¹⁾ Предварѣстѣ стражи ѡчи мой т. е. мої очі випереджали стражі нічні. Виражене зняте з того, що у жидів ніч ділила ся на менші часті, котрі стражами звали ся; таких числили Євреї перше три, по неволі Вавиконській навіть чотири; ті часті заповідались восклицаннями нічних сторожів, отже випереджати кожний восклик сторожів нічних значить часто, будити ся, не спати, цілу ніч чувати.

тѡхса, ѿ не гла́болахъ.

д. Помыслихъ днѣ перкыа: ѿ лѣта вѣчна ѡ поманѣхъ.

е. ѿ повчѡхса, но́щію серце́мъ моймъ, гла́мла́хса, ѿ тѣжашѣ дѣхъ мой.

ж. Єда́ въ вѣкы ѡри́нетъ ГД́, ѿ не приложѣтъ благово́літи пакѣ?

з. Ілі́ до конца́ милостѣ своѣ ѡскѣ́тъ, сконча́ гла́бо́ль ѡ рѡда къ рѡдъ.

и. Єда́ забѣдетъ оудѣрѣити Б҃гъ: ілі́ оудѣржѣтъ въ гнѣ́вѣ своѡмъ щѣдрѡти своѡ?

і. Іі́ рѡкъ: нѣнѣ́ нача́хъ: сѣѡ ізмѣ́на десни́цы кы́шнагѡ.

к. Поманѣхъ дѣла́ Гѡсподна́: іако поманѣ ѡ нача́ла чѣдѣса твоѡ.

л. Іі́ повчѣса въ всѣхъ дѣла́хъ твоѣхъ: ѿ въ начинанѣхъ твоѣхъ погла́мла́юса.

смутку ради і несупокою, який мноу володів, я що раз більше сумував, та не говорив нічого погружений з задумі.

5. Я роздумував над минувшими днями і літами, та пригадував собі всі добродійства, якими Господь Бог мене і мій нарід був наділяв, щоб духа в собі скріпити.

6. По цілих ночах роздумував я сам в серци над душевним станом моім, много розсуджав я сам з собою; в тім стані дух мій сумував і затужив за ліпшим житєм.

7. Чи має вже мене Господь Бог на всегда від себе відвернути, чи Єму не бути вже для мене ласкавшим і лагіднішим?

8. Чи вже на всегда пересік Господь милосердіє своє від нас, чи вже скінчилось потішаюче слово пророків від рода в род?

9. Або чи вже забув Господь над нами милосердити ся, чи гніва ради свого замкнув милосердіє своє?

10. І так сказав я сам до себе: від тепер зачинаю¹⁾ пізнавати: всяка переміна походить від всемогучої десниці всевишнього Господа Бога.

11. Я пригадав собі всі чудні діла Господа моего, і сказав: стану розгадувати всі чудні діла Его, які від початку світа збули ся.

12. Я хочу в ділах Твоїх всіх поучати ся і розбираючи їх, зглубляти в смиреню початки Твоєї мудрости і і Твоїх постанов.

¹⁾ Нині начах, треба додати: уразумівати і довіре на поміч Божу діставати, а так напрасна переміна від отчаяня до супокійного довіря, єсть зміною ласки Божої. Св. Єроним і Августин вьясняють сей стих в той спосіб: І сказав я сам собі: від тепер начах я пізнавати що мої гріхи суть причиною, що Бог змінив десницю свою і замість милосердитись, став справедливо карати.

ґі. Бже, кх стґкмъ
пѣтъ твоѣ: ктѣ Бґх
вѣійй ѡкв Бґх нашх?
ты еси Бґх творѣй
чдґса.

д. Оказалъ еси къ
людемъ силъ твоѣ: ѡз-
бавилъ еси мѣщю
твою люди твоѣ, сѣ-
ны Іаквван и Іосифовы.

є. Видѣша тѣ ко-
ды Бже, видѣша тѣ
кѣды: и оубоѡшася,
смагѡшася бѣзны.

ѕ. Множество шѣма
кѣдх: гласъ дѡша ѡ-
блацн.

ѡ. Ибо стрѣлы твоѣ
прехѡдѣтъ, гласъ гро-
ма твоегѡ кх колесн.

и. Освѣтѣша мѣл-
нѣ твоѣ вселѣннѣю:
подвѣжесѣ и трѣпетна
вѣсть землѣ.

д. Кх мѡри пѣтѣ
твоѣ, и стезн твоѣ кх
кѣдѡхъ многнхъ: и слѣ-
дн твоѣ не познаютсѣ.

к. Настѡвилъ еси
ѡкв ѡвцы люди твоѣ:
рѣкою Млвгсѣвкою, и
Іарѡнню.

Псалом 90. гляди на 61 стр.

¹⁾ Путь Господень, есть только что Боже ділане, правліне.

13. Всѣ Твої постановленя і діла, о
Господи Боже, суть сьвятими¹⁾. І где мож
найти Господа Бога, котрий би так був
великим, як Господь Бог наш? Ти бо
той Господь Бог, що так много чудес
здѣлав.

14. Ти многим народам показав все-
могучу силу Твою. Ти бо рукою Твоею
вибавив із рук ворожих нарід Твій ви-
браний синів Якова і Іосифа патрархів.

15. Увидівши Тебе, Господи Боже, во-
ди устрашили ся і як на знак великого
почитаня стягнули ся і прилягли до
дна глубини морскої.

16. За хвилю розляг ся страшенний
шум филь морских, і облаки водні обі-
звались, тож само спускаючи ся з ши-
потом, щоб покрити ворога (т. е. Єги-
птян).

17. Як би стріли, поразили блискавки
ворогів в округ, і громи на розказ Твій
розтріскали колеса у возів неприятель-
ских.

18. Блискавиця сьвітлом освѣтила зе-
млю а ревуча блискавка стрясла нею
так, що всі перелякались.

19. Тобі все одно серед моря і серед
вод многих ділати, як і серед суши, а
сліди Твої і Твоего народа переходя-
чого серединою моря не пізнати було,
коли ворог в філях погруженим зівстав
на віки.

20. Ти, о Господи Боже, як череду
овець провадив Твій нарід рукою Мой-
сея і Аарона через пустиню.

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВЯТОГО.

Псалом 92. гляди на 161. стр.

Псалом 113.

Піснь ісхода.

Надпись: »Ілліліліа,« (т. е. хвалите Господа).

В єврейским збірнику псалмів розділено сей псалом на дві
части. Перша девятка стихів становить часть першу, або
псалом для себе 114, прочі же стихи часть другу, або псалом
після єврейского численя 115. Сімдесят толкователів як і хал-
дейскі, сирийскі і арабскі переводчики не знають такого поділу
і уживають ті два псалми якби одну органичну цілість. Деякі
пояснителі прилучують девять перших стихів до 112 псалма.
Творець сего псалма, чи Давид цар чи хто иньший, що трудно
означити, описує в сїм псалмі чудні діла, які Бог при осво-
бодженю народа Ізраїльского з неволі Єгипетскої сотворив,
як і сьмішну глупоту поган надіючих ся на поміч своїх бо-
гів т. е. ідолів, а то в тїм наміреню, щоб нарід ободрити, щоби
тойже в службі правдивого Господа Бога не уставав. Сьвяті
Отці поясняють сей псалом яко пророцтво предсказуюче на-
вернене поган через ласку осьвящаючу, котра їм віри і кре-
щеня ради має ся уділяти.

а. Кх ісходѣ Іилекѣ
ѡ Єгѣпта: дѡмс Іакв-
квѣ иґх людѣй кѡварѡх.

є. Кѣсть ісдѣа стѣ-
нѣ єгѡ, ілѣ ѡбласть
єгѡ.

ґ. Мѡре кѣдѣ, и по-
вѣжѣ: Іорданѣх возвра-
тѣсѣ вспѣтъ.

1. Коли нарід Ізраїльскій виходив із
Єгипта, і дім (т. е. родина) патрарха
Якова від иноплемениного, грізного на-
рода освободив ся¹⁾.

2. Тоді нарід Юдейскій осьвятив ся,
тоді Господь Бог сам приняв Ізраїльтян
в опіку свою і став над ними царству-
вати.

3. Море увидівши, що Єгиптяне гонять
Ізраїльтян, убігло, усуваючи ся на дві
сторони, і води ріки Йордана задержались
в бігу своїм, вертаючи ся взад,
щоб нарід Ізраїльскій сухою ногою міг
перейти.

¹⁾ Вираз: »із людей варвар« означає нарід, що иньшим язиком, не єврейским, говорить, отже всякий нарід, не єврейскій, котрий не знав правдивого Бога.

д. Горы възграшася ѡбъи: и холми ѡбъи агнцы ѡвчѣи.

е. Чтѣ твѣкъ естъ море, ѡко повѣгло еси? и твѣкъ Иорданѣ, ѡко возвратѣлса еси вспѣть?

ж. Горы ѡко възграстеся ѡбъи, и холми ѡбъи агнцы ѡвчѣи?

з. Ѡ лица Гдѣа подвижеса земля, ѡ лица Бга Іаквквлѣ.

и. Обращаши камень къ ѣзера воднѣи, и нескѣмый къ истѣчники воднѣи.

д. Не намъ Гдѣи, не намъ: но имени твоемъ даждь слава.

і. Ѡ милости твоей, и истинѣ твоей: да не когда рекѣтъ ѡзвѣцы: гдѣкъ естъ Бгъ ихъ?

к. Бгъ же нашъ на неbesи и на землѣ: ксѣ елика восхотѣ сотвори.

кѣ. Ідван ѡзвѣцъ сребро и злато: дѣла рѣкъ человекѣскихъ.

г. Оуста ѡмстѣ, и не возглаголютъ: очи ѡмстѣ и не ѡзратѣ.

д. Оуши ѡмстѣ, и не оуслышатѣ: нѣздри ѡмстѣ, и не ѡбонѣютѣ.

4. Гори двинулись из радости и скочили как бы вивці, а горбы и холмы как бы ягнята¹⁾,

5. И чому ти море убігло і ти Йордане чому назад вернув ся?

6. Чому ви гори і холми скочили, як би вівці і ягнята?

7. По причині присутності всемогучого Господа двиглася земля, по причині присутності Бога, патрїярха Якова.

8. Котрий всемогучо своєю силою випровадив богато води, як би озеро водне, жерела з твердої скали²⁾.

9. Господи не нам не ради заслуг наших, но ради имени Твоего, т. е. Тебе самого, покажи Твою славу, спмагаючи нас.

10. Хорони нас Господи по милосердію і правді Твоїй і помагай нам виповняти Твої обітницї, щоб безбожні погане, наколи би Ти нас самих оставив, колись не сказали: Гдеж їх Господь Бог, щоби їм поміг?

11. Наш Господь Бог всюди в небі і на землі, всегда по своїй волі ділає все, що лише хоче.

12. Ідоли же поган, щож суть иншого як не золото і срібло, зділані руками людскими.

13. Мають уста, но не говорять, мають очи, но не видять.

14. Мають уши, но не чують, ноздри мають, но не чують запаху.

е. Рѣцѣ ѡмстѣ, и не ѡсѣжѣтъ: нѣзѣ ѡмстѣ, и не ѡбѣдѣтъ: не возглаголютъ гортанемъ своимъ.

ж. Подобни ѡмъ да вѣдѣтъ творѣнїи бгѣ: и вси надѣющїися на нѣ.

з. Дѣмъ Іилекъ ѡупова на Гдѣа: помощникъ и защититель ѡмъ естъ.

и. Дѣмъ Іарвнъ ѡупова на Гдѣа: помощникъ и защититель ѡмъ естъ.

к. Боощїися Гдѣа ѡуповаша на Гдѣа: помощникъ и защититель ѡмъ естъ.

кѣ. Гдѣ поманѣвнѣи: благословїа естъ насъ.

ка. Благословїа естъ дѣмъ Іилекъ: благословїа естъ дѣмъ Іарвнъ.

кв. Благословїа естъ кошымъ Гдѣа, малымъ съ великими.

кг. Да приложѣтъ Гдѣ на къ: на къ и на сыннѣ кашѣ.

кд. Благословїи къ Гдѣи, сотворїемъ нѣко и зѣмлю.

ке. Нѣко неbesї Гдѣи: зѣмлю же даде сыновымъ человекѣскимъ.

15. Руки мають, но не дотикають ся ними, ноги також, но не могут ходити, і із гортани своєї не в стані дати голосу.

16. Най же ті, що таких богів ліплять і на них надіють ся, подібні їм стануть ся.

17. Нарід же Ізраїльський лиш на Господа надіє ся. Він бо єго єдиним помічником і покровителем.

18. Родина Ааронова, сьвященики і Левїти надіють ся на Господа свого, Він бо їх помічник і оборонник.

19. І всі, що Господа Бога щиро боять ся, на Него лиш надіють ся, бо Він їх помічник і оборонник.

20. Господь Бог памятав всегда на нас, Він нас поблагословив, уділяючи нам багато ласк своїх.

21. Він поблагословив народови Ізраїля, як і родині Аароновій, сьвященикам і Левїтам.

22. Він поблагословив всїм, що ся Єго боять і Єго почитають, великим і малим т. е. старим і молодим, достойникам і слугам.

23. О, щоб то Господь Бог не переставав уділяти свого благословеня, вам і вашим дітям.

24. О щобиьсте заєдно були благословенї від Господа, що сотворив небо і зѣмлю.

25. Господь Бог сотворив для себе небо, щоби із него нами володїв; зѣмлю же віддав в посїданє людям, щоб

¹⁾ Відносить ся до книг Исхода 19, 19, в котрїм то місци читає ся о наданю закона на горі Сїнайській.

²⁾ Стих 7. і 8. заключає відповідь на передні питання стиха 5. і 6.

они на ній добре і побожно жиючи, були Єму вдячними, а собі самим на небо заслугували¹⁾.

Кс. Не мёртвіи восхвалѣтъ тѣ Гди: ни жѣ вси нисходѣщи въ адъ.

26. Бо ані мертві тілом, ані душі тих, що ідуть до пекла, не зможуть Тебе, о Господи, хвалити.

Кз. Но мѣ живіи, благословімъ Гда, ѿ нынѣ й до вѣка.

27. Но ми жиючи і посідаючи ласку жита, хочемо Господа хвалити тепер, і надієм ся тоє ділати в віки вічні.

¹⁾ Найвисше небо як місце перебуваня самого Бога для розрізнення від неба ангелів.

Псалми часів царских в Велику Пятницю.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 5. гляди на 149 стр.

Псалом 2. гляди на 27 стр.

Псалом 21.

Боже мій! Боже мій!

Надпись: »Въ концѣхъ, о застрѣленіи о́тряннѣмъ, псаломъ Дави́дъ (вдохновений).

Найвідповіднійше значіне сеї надписи буде, если ся єї уважає яко короткий зміст цілого псалма т. є. молитва о утреннім заступленю (о скорім заступленю). Св. Отці розуміли під утреннім заступленем воскресене Ісуса Христа, котре в час рано сталося. Так свідчить св. Єванг. і Апост. Матей (27, 35.), Св. Йоан (19, 24) і св. Апост. Павло (до Євреїв 2, 11, 12). Псалом сей єсть чисто мессяньским а зміст єго єсть молитва умираючого на хресті Христа. Церков свята иньшого толкованя ніколи не допускала і заявила о нїм гадку свою, коли на другім соборі вселенським в Царгороді Теодора Мопсевстена строго напїмнула за те, що той Теодор осьмілився вияснити сей псалом дословно о Давидови. Перших слів єго псалма ужив сам Христос, висячи на хресті, яко молитви.

Ѧ. Бо́же, Бо́же мо́й | 1. Боже мій, Боже; вислухай мене в конци мнѣ, вскъю о́ста- моїм страданю, чому залишив Ти мене!¹⁾

¹⁾ Річ певна, що божество Ісуса Христа не опускало чоловічу Єго природу на хресті. Дивним протое не одному видасть ся восклик:

визх ма єси? Даліче
ѡ ѡ спасініа моєгѡ,
словеса грѣхѡпадєній
моїхъ.

є. Бже мой коззовѣ
вх днй, ѡ не оуслѣши-
ши; ѡ въ ноцй, ѡ не
вх вєзѣміє мнѣ.

є. Ты же вх сѣѣмъ
живіши, хвало Іїаєка.

д. На тѣ оуповѣша
отцѣ наши: оуповѣша,
ѡ ѡзбавих єси ѡ.

є. Къ тѣмъ козвѣ-
ша ѡ спасѡшася: на
тѣ оуповѣша, ѡ не по-
стыдѣшася.

є. Іїз же єсмь черкъ
ѡ не человекъ: поно-
шеніє человекѡвъ, ѡ
оуничиженіє людєй.

є. Єси вѣдѣши ма,
порѣгѣшася мнѣ: гла-
ша оустнама, покивѣша
главоу.

»Боже мой, всѣмъ оставилъ ма єси.« Но треба знати, що Господь Ісус Христос від свого Божества тогді жадного улєкшеня своєму чоловіцтву не дав. І як уже святий Лев папа римский повідає: сї слова не так виявляють жаль Христа як науку для нас. Умираючи на хресті Спаситель наш, відзиває ся до свого небесного Отця не щоби Єго від смерти оводив: Він кличе, щоб Господь Бог не відлучив всїх людий від своєї ласки. Він молить ся сими словами за нас грїшних, щоби ємо від вічної освободились смерти; Він молить ся в імени нашім і о своїм воскресеню, щоби і ми тогож воскресеня участниками могли бути.

¹⁾ Хотяй Бог всюда є присутним, однакож особливим місцем Єго перебуваня єсть небо.

Знаю, що грїхи і провини людий, котрі я приняв на себе, щоб за них Тобі заплатити, віддають мене від моего спасеня, не позволяють, щоби я в моім чоловіцтві уйшов смерти.

2. Господи Боже мій, в день призивав я тебе і не вислухав Ти мене, так само і в ночи взиваю Тебе; но се моє прошенє не мож назвати безумним, хотяй бо знаю, що мене не вислухаєш, та від смерти дочасної не вибавиш, то зате вислухаєш що до головнїшого моего наміреня, т. є. щоб спасений був рід людский, і щоб я умерши, воскрес.

3. Ти мешкаєш в Твоїй святини в небї¹⁾, і Тебе хвалить весь Ізраїль за ласки, якими Ти єго обдарив, а тепер здає ся, як бись мене не хотїв вислухати.

4. Наші вітцї на Тебе надїялись, а Ти не раз спас їх від злого.

5. Перед Тебе заносили они свої прошеня, і спасав Ти їх; на Тебе надїялись, і не повстидали ся того.

6. Дивись Отче, мене вже навіть не уважають за чоловіка, но за найнужденнїшого черва земного, я став посьмішкою у людий і обмерзїнем у народа.

7. Всї, що увидїли мене в так великій нужді, обсмїяли мене, говорячи против мене хули, та покивували головами.

ѡ. Оупекѡ на Гдѡ,
да ѡзбавитх єгѡ, да
спасєтх єгѡ, ѡко хѡ-
щєтх єгѡ.

є. Іїко ты єси ѡ-
стѡргїи ма ѡзъ черка:
оупованіє моє ѡ сосудѣ
матєрє моєѡ: кх тѣмъ
привєрженх єсмь ѡ ло-
жєснх.

ї. ѡ черка матєрє
моєѡ Бгѡ мой єси ты,
да не ѡстѡпїши ѡ
менє.

ѡ. Іїко скорбь блїзк:
ѡко нѣсть помогаю-
щєгѡ мнѣ.

є. Обыдѡша ма
тєлцѣ мнози: юнцѣ
тѣчнїи одєржѣша ма.

є. ѡвєрѡша на ма
оустѡ своѡ: ѡкѡ лѣвх
восхицѣлїи, ѡ рыкѡлїи.

д. Іїкѡ вода ѡз-
лѣлѡхсѡ; ѡ разсѣпаша-
сѡ всѡ кѡсти моѡ.

є. Кѡсть сєрдцє
моє ѡкѡ кѡскѡ тѡлїи
посредѣ черка моєгѡ.

є. Іїзше ѡкѡ скѡ-
дѣлѡ крѣпѡсть моѡ, ѡ
лѡзык мой прилїпѣ гор-
тѡни моєѡ: ѡкѡ пѣрєсть
смѣртї скѣлѡ єси.

8. Они говорили: »Надїяв ся на поміч Господа, най же єго вибавить, най єго спасає, если єго любить.«

9. Ти же, о Господи Боже, вивів мене із лона матери моєї і кормив мене єї грудьми, я вже від того часу Тобі одному принадлежу¹⁾.

10. Від часу, колим я був у внутрі матери моєї, призивав я Тебе Господом і Богом моім, не відступай же мене тепер.

11. Велика скорб постигає мене, а я кромі Господа Бога не маю нікого, щоби мені хотїв помочи.

12. Жиди і поганські воїни як бутні бики обступили мене, а фарисєї письменники і старші із народа як тучні воли, окружили мя²⁾.

13. Они, як хищні і про голод ревучї льви, поотвирали свої пащі, щоб мене полкнути.

14. Кров моя витекла, моя сила вяляла ся як вода із сосуда³⁾, і всі мої кости повиходили з своїх ставів.

15. Серед тяжких болїзний розтопило ся серце моє, як віск, і не єсть вже здїбне їх побїдити і менше чулим здїлати.

16. Мої сили висохли як глиняний череп, язик мій прилип до піднебїня від жажди, і так Господи Боже мій, в порошок смерти зводиш мене.

¹⁾ Сими словами зачинає Христос своє святїйше воплощенє і во-чоловіченє. Словами: кх тѣмъ привєрженх єсмь ѡ ложєснх. здає ся, творець узглядив звичай давний Євреїв, після котрого отець приймав ново-народженє дитя на своє лоно, а тим самим признавав го за своє.

²⁾ В єврейскім замїсть »юнцї тучнїї« стоїть »воли васанські« Васан, є то місцевїсть по лївому берегу Йордана, славна із добірних пасовиск, проте і воли Васанські тучнїйші і буйнїйші.

³⁾ Вода вилита із сосуда скорше переходить в пару, що єсть образом смерти.

жї. Йко обвдѡша
мѡ пѣи мнози: сонмъ
лѡкѡвѡхъ одержѡша
мѡ.

йї. Йскопѡша рѡцѡк
мѡй, ѡ нѡзѡк мѡй: ѡ-
счѣтѡшѡвѡкѡкѡсти мѡѡ.

жї. Тѡи же смѡтрѡ-
шѡ, ѡ презрѡкѡшѡ мѡ:
раздѡкѡшѡ рѡзы мѡѡ
сѡвѡкѡ, ѡ ѡ одѡждѡк
мѡѡй метѡшѡ жѡвѡйї.

кѡ. Тѡи же ГДѡ, не
ѡудѡлѡй пѡмѡци тѡѡѡѡ
ѡ менѡ: на застѡплѡнїе
мѡѡ конмѡй.

кѡ. Йзбѡвѡ ѡ ѡрѡжїѡ
дѡшѡ мѡѡ: ѡ йзѡ рѡкѡ
пѡсїи ѡдїнѡрѡднїю
мѡѡ.

кѡ. Спасї мѡ ѡ
ѡстѡтѡ лѡкѡвѡхъ, ѡ ѡ рѡгѡхъ
ѡдїнѡрѡжѡхъ смїрнїїе
мѡѡ.

кѡ. Повѡкмѡ й мѡ
тѡѡѡ вратїи мѡѡй: по-
срѡдѡкѡ цѡркѡвѡ коспѡѡ тѡѡ.

кѡ. Болѡщїнѡ ГДѡ,
восхѡлѡйте ѡгѡ: всѡ сѡ-
мѡ йѡкѡвѡле прослѡвите
ѡгѡ.

17. І якже тому инакше бути, коли розбішені вороги мої, як пси злі, мене оточили, коли безбожні ходять в оточення мене, настаючи на жите моє.

18. Пробили руки і ноги мої гвіздями, витягнули тіло моє на хресті так, що всі кости почислити можна.

19. Мої кати, мучителі, протягнувши мене на хресті, з погордою гляділи на мене, радуючи ся з мого терпіння; потім поділились моїми ризами, і о хитон мій кидали льоси (кістки).

20. Проте Ти, Господи, не віддаляй Твоєї помочи від мене, но спіши мене заступити.

21. Скоро овободи жите моє від оружя зіпсутя¹⁾, воскрешаючи моє тіло по смерті. Зділай, щоб душа моя, котра тепер опущена і, здає ся собі самій лишена, віднесла побіду над пекольним псом (сатаною).

22. Вибав мене від зіючої пащі сего лютого льва, котрий грозить поглотити мене, і спаси мене смирившого ся від тяжко разячих рогів розюшених однорожців.

23. Я за тое за посередництвом Апостолів, братів моїх по духовнім родстві, буду оповідати славу, велич, і сьвятість імени Твого, і вихваляти Тебе серед зібраня вірних моїх²⁾.

24. Я скажу до них: Ви, що правдиво боїте ся Господа Бога, вихваляйте Ёго, ви сини патрїярха Якова, прославляйте Ёго³⁾.

¹⁾ »Оружїе, уста львов, роги єдиногож,« суть вираженя, котрими ся означає велика небезпечність смерті. Творець називає душу єдиногожною, в змислі: єдино в світі стоячу, опущену, від всіх забуту.

²⁾ В тїм стисї зачинає Спаситель наш дякувати Богу Отцю за вибавленє людий від грїха. Предсказує також Христове воскресенє і спасительнї єго наслідки.

³⁾ Християнє із Жидів навораченї єуть правдивим сїменем і наслідїем Якова, синами Авраама через віру, так само і християнє із поган єуть (духовно) сїменем Якова.

кѡ. Да ѡубѡйтѡся же
ѡ негѡ всѡ сѡмѡ йїле-
кѡ: йѡко не ѡубнїчїжї,
нїжѡ негѡѡѡѡ молї-
тѡвѡ нїщѡгѡ.

кѡ. Нїжѡ ѡвратї ли-
цѡ своѡгѡ ѡ менѡ: ѡ
ѡгѡдѡ возвѡкѡхъ кѡ немѡ
ѡслабѡшѡ мѡ.

кѡ. ѡ тебе похѡлѡ
мѡѡ кѡ цѡркѡвѡ кѡлї-
цѡкѡй, йїспѡвѡмѡ тѡѡкѡ:
молїтѡвѡ мѡѡ козѡдѡмѡ
прѡдѡ болѡщїнѡмѡ ѡгѡ.

кѡ. Йдѡтѡ ѡубѡзїи,
ѡ насѡтѡтѡся, ѡ вос-
хѡлѡтѡтѡ ГДѡ кѡзѡскѡ-
нїїи ѡгѡ: жївѡ всѡ-
дѡтѡ сѡрдѡцѡ йїхъ кѡ
кѡкѡкѡ кѡкѡ.

кѡ. Помѡнїтѡся, ѡ
ѡвратѡтѡся кѡ ГДѡ
всѡ концѡмѡ землї.

кѡ. Й покѡнѡтѡся
прѡдѡ нїмѡ всѡ ѡтѡ-
чѡствѡмѡ йѡзїкѡкѡ.

кѡ. Йко ГДѡ єсть
цѡрѡствїе: ѡ тѡй ѡблѡ-
дѡетѡ йѡзїкѡ.

кѡ. Йдѡшѡ ѡ покѡ-
нїшѡся всѡ тѡчнїи зѡ-
млї: прѡдѡ нїмѡ при-

25. Потомство Якова переймися страхом і прославляй Господа, котрий не погордив і не відкинув молитви убогого страждущого на хресті.

26. Котрий, не відкинув лица свого від него, но вислухав єго, коли сєй взивав до Нєго.

27. Я восхвалю Тебе, Господи, серед великої громади т. є. св. Церкви католицької, котра із невірних доси поган збере ся. Серед Твоїх вірних, через сьвященників, служителів моїх, стану я приносити Тобі жертву обновляючу ся на завсїгди¹⁾.

28. Убогі духом, пізнавши свою слабість, стануть кріпити ся ласкою сєї жертви і наситять ся; вихваляти мут Господа всї, що Ёго щиро пізнавати бажають, і душі їх будуть жити в віки.

29. Господь Бог вспїмне на всї народи землї і опам'ятають ся і наворачуть ся до Тебе, Господи, всї аж по конєць землї.

30. Хотяй і в найгрубшїм поганстві находачї ся народи, наворачуть ся до правдивої Церкви і восхвалять за тое Господа.

31. Віднести бо до Господа Бога належить правлїне над цїлим сьвітѡм і правлїне всїми народами.

32. Навїть і мѡгучї і достѡйники сѡї землї, котрї для своїх богатств звуть ся, вельможѡми, будуть у жертвенникѡ

¹⁾ В єврейскїм замїсть: молїтѡвѡ мѡѡ козѡдѡмѡ, стоїть: обїти мѡя; властиво жертви обїцѡнї, то єсть жертви подѡчнї, в яких крѡмѡ сьвященникѡв, і жертвующї і бїднї сїротї і вдовї брали учѡсть. Крѡвнѡю жертѡю раз на землї совершѡннѡ, возвеличенїй Бог-Чѡловїк, Син Божїй, приносїть в небї небеснѡму Отцю своєму завсїгди, якѡ журтѡвѡ подѡчнѡ за побїду над сѡтанѡю. І такѡ самѡ жертѡвѡ безкрѡвнѡ приносѡть сьвященникѡ новѡзвїтнї тут на землї.

пáдстѣ всѣмъ нисходáщїи
въ зéмаю.

ѿг. ѿ дшá моѣ то-
мѣ живётѣ: ѿ сѣмá
моѣ порáбѣтáетѣ ёмѣ.

ѿд. Возвѣстѣтъ Гдѣи
рѣдѣ градѣщїи: ѿ воз-
вѣстáтъ прáвдѣ ёгѡ
людѣмъ рѣждшымъ еá,
ѿже сотворѣ Гдѣ.

Господнього кормити ся і Господа Бога почитати; словом, всі смертні приклонять коліна свої перед Ним і упокоряться.

33. А я воскресший буду в більшу честь і славу Господа Бога безпрестанно жити, наслідники же мої вірні будуть Ёму постійно служити.

34. Слїдуючий рід людий з радістю прийме оповідане спасительної віри, а божественно настроєні вірні стануть оповідати іменем Христа, народу новому, наверненому, правду Твою, Господи Боже, котра всіх правдиво усправедлює і освящає.

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 40.

Щасливі милосердні.

Н Надпись: «Въ коніцѣ псаломъ Давїдъ вдохновенный».

Псалом сей зложений царем Давидом, час і обставини зложеня не можна означити. Містить побожні бажаня чоловіка терпячого до вспівтерпячих, і молитву против жестоких ворогів. Декотрі пояснителі вияснять сей псалом яко молитву хорого царя Езекиа, а декотрі яко молитву хорого Давида. Многі же із сьвятих Отців вияснюють сей псалом в типичнім відношеню о найсв. страстях Христа Спасителя, о Ёго запродаю через злобного Юду Іскаріотского, о Ёго болїзни, яку ради нас понїс, о Ёго винищеню ся, яке ради нас потерпів, щоби нас від грїха освободити.

Сам Христос ужив слова 20. стиха сего псалма говорячи о Юді предателю (Йоан 13, 18.). Йоан Золотоустий називає зарозумїлим того, котрий би осмілив ся сей псалом инакше як о Христї Месїї вияснити.

ѿ. Блажїтъ разсмѣ-
вáлїи на нїща, ѿ оу-
бога: къ дéньмъ лóутѣ
ѿзбáвїтѣ ёгѡ Гдѣ.

1. Щаслив чоловік, котрий право судить о добровільнім убожествї і болїзни страдаючого Христа; щаслив чоловік, котрий того Христа видить в кождім убогїм і нищїм, а дізнавши ся про такого

потребах, подає із щирої любови в час конечну ёму поміч; такий в день лютїй свої бїди і нужди знайде поміч у Господа, такий невідмінно получить нагороду в день суда.

2. Такого буде Господь Бог хоронити від усякого зла в дочаснім житю, такого оживить Він і по смерти, воскрешаючи его з праведними. Господь Бог ущасливить его і тут на сїм сьвітї і там на землі живучих; Він не допустить, щоб такий попав тут або в вічності в руки тяжких ворогів та злих людий, або злого духа.

3. А хотяй лучить ся такому на сїй землі терпіти покуси, хорубу і смуток но такой не без відради божої, Господь Бог бо сам прийде ёму в поміч і потїшить его. Ти сам, о Господи, Боже перестелиш такому ложе болїзни его, щоби ёму в терпїнях его лекше було, а на послїд вилїчиш его.

4. Господи, я сам подібний, до такого болїзнуючого, умоляю Тебе: «умилосерди ся надїмною і помилуй мя; ісцїли душу мою, котра для заданих Тобї обид зовсїм розболїла.»

5. Ти бо видиш, що вороги мої лиш зла менї желяють, мовлячи: «коли уже раз умре, щоб з ним і память его загїбла.»

6. А если котрий із них прийшов щоби мене потїшити, то лиш слабими словами, показував на вид щире вспівчуте, але серцем своїм бажав видїти мене як найскорше мертвим.

7. Тому вийшовши від мене, збирав иньших собі подібних, щоби ся зі своїми лукавими гадками з ними подїлити.

8. Вороги мої всі зїбрали ся, і говорили всяке зло о менї, они роздумвали над рїжними способами мук, котрици би менї могли докучити.

к. Гдѣ сохрáнїтѣ
ёгѡ, ѿ живїтѣ ёгѡ,
ѿ оублáжїтѣ ёгѡ на
землї: ѿ не предáстѣ
ёгѡ къ рѣкѣмъ крагѡвѣ
ёгѡ.

г. Гдѣ да помѡжетѣ
мѣ на одрѣк болѣзни
ёгѡ: всѣ ложе ёгѡ о-
вратїлѣз ёсїи къ ко-
лѣзнямъ ёгѡ.

д. пз рѣкъ: Гдѣи
помїлѡш мѣ; ѿсѣклїи
дшѡмъ моїмъ, ѿко согрѣ-
шїхѣ тѣбѣ.

ё. Вразї мой рѣша
мнѣ слáв: когдá оу-
мрѣтѣ, ѿ погїбнѣтѣ
ѿмá ёгѡ?

ё. п вхождáше вї-
дѣтї, всѣмъ глагѡлаше:
сѣрдце ёгѡ собрá без-
закѡнїе сѣбѣ.

ё. Нисхождáше конѣ,
ѿ глагѡлаше вкѣпѣ.

й. На мѣ шептáхѣ
всѣмъ вразї мой: на мѣ
помышлáхѣ слáв мнѣ.

д. Слово законопретвѣнное возложѣша на мѧ: ѣда спѧи не приложѣтъ воскресѣнѣи?

і. Ибо человекъ мѧра моего, на негоже оуповахъ: и даждь хлѣба мой возвеличи на мѧ заплннѣнїе.

ї. Ты же ГДн помилуй мѧ, и возстави мѧ: и воздѣмъ ѧмъ.

к. Къ сѣмъ познахъ, яко восхотѣхъ мѧ еси: яко не возрадѣса врагъ мой о мнѣ.

г. Менѣ же за не слабѣе прїѣлз, и оутвердѣлз мѧ еси предъ тобою въ вѣкъ.

д. Благословѣнъ ГДъ Бгъ Израѣль въ вѣкъ и до вѣка: вѣди вѣди.

Псалом 68. гляди на 106 стр. — Псалом 50. гляди на 40 стр.

1) Син Божий просить передвѣчного своего Отца, чтобы Его воскресив, просить яко чоловік, яко слуга, хотяя яко передвѣчне Слово і тойже сам Бог що і Бог Отець, міг самовластно воскреснути, як то сам у св. Иоана (в гл. 10 ст. 18) мовить: «Имаю во власть положить ю» (т. е. душу свою або жите) и оупѣтъ взѣти ю (т. е. воскреснути).

9. Они желаючи моеї смерти, говорили все ложне супротив мене, і то свое желане моеї смерти явно ствердили, говорячи: Чи може умерший о тім думати щоби воскреснути?

10. Навѣть і той чоловік, з котрим я жив в спокійній дружбі, на котрого я надѣяв ся, і з котрим я разом їв один хлѣб, заприсяг ся на мене, віддав мя в руки ворогів моїх.

11. Ти же, о Господи, помилуй мя і воскреси мя, а я тогдї яко справедливий судия відімщу кождому, як то собі заслужив!).

12. По сѣм пізнаю я, що Ти мене любиш, що не утѣшать ся вороги мої моею смертию.

13. Я знаю, що Ти для невинности моеї освободиш мя із рук ворогів моїх і що посадиш мене на престолі в небі одесную Тебе в віки вічні.

14. Тому най буде Господь Бог Израїля благословенний в віки вічні. Най так ся стане, для більшої Твоєї слави, о Господи Боже мій.

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 51.

Злий язык.

Надпись: «Къ концу развѣма Давїдъ» (т. е. псалом в конецъ поуки Давидови вдохновенный), «внигда прїйти Дѣиисъ Іудумейскъ и возвѣстити Саула и рещи емъ: прїиде Давїдъ къ домъ Авимелѣховъ».

В буквальнім змислі вясняють многі сей псалом яко упіменене, котре здѣлав Давид Доіку Ідумейскому за его злочин, що, як свѣдчить І кн. царст. (г. 22.) полягало в тім: Давид відавши ся, що Саул настагає на его жите, скривав ся у царя Ахиза в Гетї, но коли і тут видів для себе очевидне небезпеченство, утік, і переходячи через місто Нобе, де в той час була скиня завіта, взяв з собою з відси меч Голяята і, за дозволом сьвященника Авимилеха, покрѣпив знемошілі свої сили хлѣбами предложеня, котрі по праву Мойсея лиш сьвященники самі могли споживати. Доік же Ідумеець, дізнавши ся о тім, донїс Саулови. Саул постановив проте на місті тім відомститись. І приказав убити сьвященників сего міста а місто заграбити. З того кровавого бою утік тільки син Авимелеха і донїс о тім Давидови. Тодї то Давид написав сей псалом, упокоючи Доіка за те, що він до так нещасної подїї своїм донесенем причинив ся, і що в своїй злобній душі еще і перед другими тим хвалив ся. Многі з грецких св. Отцїв і вяснителїв видять в особі Доіка Ідумейского Юду Іскарїотского, котрий своїм доносом продав Христа Спасителя і о нїм сей псалом викладають так, як тут слїдує. Иньші знов поясняють его в той спосіб, що відносять все загально до цілого народу жидівского, котрий з злости видав на смерть післаного Месїю.

а. Чтѣ хвалишиса въ слабѣк силнѣ?

1. Чомуж хвалиш ся, нужденний чоловіче, своєю злобою тай своїм лукавством і тим, що еси сильний не чим иньшим як тільки тим, щоб другим злечинити?

б. Беззаконїе вѣсь дѣнь, неправдѣ оумкисли языкъ твої; яко бриткѣ изощренѣ сотворѣлз еси лѣсть.

2. Ти ужив свого языка на те, щоби кого оклеветати, Ти ужив его як виострену бритву, щоби підступно усїчи.

Пояснене псалмів

Г. Козлюбѣлх єси
слабѣс паче благостѣ-
ни, неправдѣс, неже гла-
голати правдѣс.

Д. Козлюбѣлх єси
кєд глаголаи потѣпниа:
лѣзѣлх лєтѣлх.

Е. Сегѡ радѣ Бгѣ
разрѣшитѣ тѣ до кон-
ца: кєстѡргнетѣ тѣ, ѿ
прєсалѣтѣ тѣ ѿ сєлє-
нѣлх твоєгѡ ѿ корєнѣ
твоєѡ ѿ землѣ живѣлх.

Ж. Оўзратѣ прѣкє-
днѣи, ѿ ѡбєлатєлх ѿ ѡ-
нємѣх козєлѣютєлх, ѿ
рєкѣтѣ: сє чєлєвѣкѣх,
ѿже не полєжѣ Бга по-
лѡщнѣкѣ сєбѣ.

З. Но ѡповѣ на мнѡ-
жєство богѣтєствѣ сєвє-
гѡ: ѿ козлѡжє сєвєтѡю
сєвєю.

И. Яз же, ѿкѡ мѣ-
саннѣ лѡдѡвѣтѣ вѣ
домѣ Бжїи: ѡповѣлх
на мѣлѡсть Бжїю кѣ
кѣкѣ, ѿ вѣ кѣкѣ кѣкѣ.

Д. Нєспєкѣмєлх тєвѣ
кѣ кѣкѣ, ѿкѡ соткє-
рилѣ єси: ѿ терпѣлѡ
ѿмѣ твоє, ѿкѡ блѣгѡ
прѣдѣ прѣпѡдѣбнѣмѣ
твоїмѣ.

3. Тобі подобало ся скорше в злости
комунебудь догодити, як добрим допо-
магати: скорше говорити неправедність
як праведність.

4. О хитрий язичу, твоя бесѣда змі-
ряла заєдно до того, щоб ближнього
твого згубити.

5. Проте справедливий Господь Бог
і тебе погубить, вижене Він тебе з
того місця, на котрім проживаєш; ви-
коренить тя враз з твоїм потомством
з землі живучих, подібно як дерева ви-
коріняють.

6. Увидять то праведні і добрі і пе-
реймуть ся сьвятою боязнию, і смі-
ючи ся з твого нерозуму, скажуть: »Ди-
вїть ся, се чоловік, що не хотїв зна-
ти о Бозї, так як би Єго помочи ні-
коли не потребував.«

7. Но покладаючий надїю на свої ве-
ликі богатства, та на марні і несталі
средства, якими суть лож, обмана, по-
кривджене, котрими загадав доступити
щасливости.

8. Я же подібний до плодовиного¹⁾,
оливного дерева, що посаджене в домї
Божїм²⁾, завсїгди покладаю надїю на
милосердіє Боже, і ніколи не хочу ли-
шитись такої надїї.

9. Я буду вчно Тобї, о Господи Боже,
благодарити за удїлені ласки, і в усїх
моїх угнетєнях буду на Твоє сьвяте
їмя, на Твою доброту надїю покладати,
бо Ти не схочєш своїм вірним слугам
помочи відмовити.

¹⁾ Плодовите, оливне дерево представляє образ щасливости і до-
брого успїху напротив дерева викорїненого т. є. витятого з корїнем,
о котрім споминає псалмопєвец Давид в 5. стисї, і котре представляє
образ нужди і погибєли.

²⁾ Дїм Божий т. є. церков, храм Божий, где Бога особливо почи-
таємо і з відки Він всїм тим, що Єму вірно служать, ласки удїляє.

Псалом 108.

Прокляте і просьба.

Надпись: »Кѣ концѣ псалѡмѣх Давїдѣс«.

Перцем сего псалма, як сама надпись показує, єсть сам цар
Давид. Час або обставини, серед яких сей псалом зложеним
зїстав, трудно означити. В буквальному змислї викладають єго
многі в спосіб, мов би в нїм предсказували ся кари, котрі мали
прийти на ворогів Давида, іменно на Доїка або Ахитофєля
Внїшний вид сего пророцтва єсть вид проклинаня. Сьвятї Отцї:
Йоан Золотоустий, Єроним і Євтимїй, вяснюють сей псалом
яко пророцтво проповїдаючи кару заслужєну Юдї негідному
і всїм закєстнїлїм тай зятїм ворогам Господа нашого Ісуса
Христа. Навїть сьвятий верховний Апостол Петро відносить
в Дїянєх Ап. (1. 16.) слова 8. стиха тогѡж псалма до Юди
предателя.

А. Бже хвалѣ мѡєл
не прѣмѡмѡлчї: ѿкѡ
ѡґєтѣ грѣшнѣчѣ, ѿ ѡґ-
єтѣ лєтѣлѡгѡ на мѡ
ѡвєрѣшєлєсѣ.

Б. Глѡгѡлѣшѣ на мѡ
лѣзѣлѡмѣ лєтѣлѡмѣлѣ,
ѿ слѡвєскѣх нєнѡвїстнѣ-
мѣ ѡвѣдѣшѣ мѡ; ѿ
кѡрѣшєлєсѣ мнѡю тѣнѣ.

Г. Кѡмѣстѡ єжє лѡ-
вѣтѣ мѡ, ѡбѡлѡгѣлѣ мѡ:
лѣзѣлѣ жє мѡлѡхєлєсѣ.

Д. И полѡжїшѣ на
мѡ слѡлѡ за блѡгѡлѡ: ѿ
нєнѡвїстѣ за козлѡблѣ-
нїє мѡє.

1. Господи Боже не укривай довше
моєї слави, лиш укажи єї на дїлї в сьвї-
доцтво моєї невинности, бо уста без-
божного і підступного приятеля так
як і прочих ворогів моїх вїтворились,
щоб з ненависти проповїдати все зло-
сливо і ложно напротив мене.

2. Они підлєстним язичком говорили
о менї, називаючи мене учителем до-
брим, а потому шукали спосібности,
щоби мене в бесїдї моїй зловити, они
навіть просто нападали на мене слова-
ми злѡбнѣмѣ, називаючи мене Вєлїялѡм,
їдуном і винопїйцею, тай голосили: »Во-
зьмѣ, возьмѣ, розпнѣ єго« і то все без
найменьшої причини.

3. Замість того, щоби они за мою
любов і мене полюбили, они мене об-
мовляли і хулили собї з мене, я і то-
дї навіть молив ся за них.

4. Они за те добро, котре я їм тво-
рив, відплачувались менї злом, і за мою
до них любов, оказували менї невдя-
чнїсть¹⁾.

¹⁾ За многї виздоровлєня відплатили жиди, як відомѡ з Євангє-
лїя, ранами, за жите духовнє смертїю тїлєсною, прибѣвѡючи до хрєста
Спаситєлѣя нашѡго.

Є. Поста́ви на негò грѣшника: ѿ дїавола да стáнетъ о́деснѣю єгѡ.

Є. Внегда сѣдѣтисѧ ємѣ, да ѿзвѣдетъ о́сѣждѣнъ. ѿ моли́тва єгѡ да вѣдѣтъ вѣ грѣхъ.

Є. Да вѣдѣтъ днѣ єгѡ ма́ли: ѿ єпископство єгѡ да прїйметъ ѿнѣ.

Є. Да вѣдѣтъ сѣно́ке єгѡ сїри: ѿ женѧ єгѡ вдова.

Є. Двїжшесѧ да преслѧтсѧ сѣно́ке єгѡ,

5. Постав проте над ними начальника злобного, а противник, то есть сатана, най стане по правій їх руці, обвиняючи їх¹⁾.

6. Коли по смерті прийдуть на суд Божий, най пїйдуть осуджені в погибель²⁾, а коли стануть молитись о прощєне, їх молитва най буде грїхом³⁾.

7. Най їх дни житя скоротять ся, а спадщину їх в єпископствї⁴⁾ і в достоїнствї якїмсь най иньший дістане.

8. Най їх діти⁵⁾ скоро осиротїють, жени їх най зїстануть вдовами.

9. Най їх діти безперестанно блукають ся без пристани, просячи милости-

¹⁾ Проклони ворогів і противників Христа, котрі з тим стихом зачинають ся, не походять з злїсного і ненавистного серця, лиш псалмпівець Давид розпалений в своїм серцю предсказує в видї прокляти кари, котрі в будучности наступити мають на всїх закамєнїлих і неоправних ворогів Христа.

Першу кару предсказує псалмпівець: поставлене нечестивого начальника яко судию над ворогами Христа Господа. Начальник нечестивий єсть то злий дух, сатана, дїявол, а той буде мати власть обвиняти в часї суда Божого не покаявшого ся грїшника, і ставши по правїй его руці, як звичайно дїєть ся при судах земских, коли то обвинитель і оборонник стають по правїй руці оскарженого. Тай в самїй річи злий дух єсть найліпшим обвинителем не покаявшого ся грїшника, бо той тут на землі був вірним его слугою. Так Юда зрадник замість того, щоб служити Божественному Спасителеви, віддав ся на службу нечестивому сему начальнику, духови скупства; перенїс честь дїявола над честь Бога, над все перенїс золото і срібло, котре на свою погибель з таким старанєм збирав. Рівнож подїбно і иньші вороги Христа служили негїдним наставникам.

²⁾ За словами Христовими сказаними в свят. Євангелїю (гл. 17. Иоан): Іхже далѣ всї мїѣ, сохранихъ ѿ нїкѣже о́тъ нїхъ погнѣе, токѡмъ сѣнѣ негїбелкнїи.

³⁾ Під молитвою розумїє ся молитва зла, і длятого недостойна вислухана; як Господь Бог грозить на иньшїм місци беззаконним, що будуть Его взивати, а Він не вислухає їх.

⁴⁾ Під єпископством можна розумїти загально власть над другими, власть, уряд і достоїнство; в відношеню до Юди єсть гїдність Апостола, котру за сьвідѡцтвом Дїян. Апост. єму віднято, а передано Апостолю Матїєви.

⁵⁾ Після святого Иоана Золотоустого, Євтимїя, Теодорета, Юда не мав жени, тому тут приповіджена кара відносить ся до жидівского народу, до дітий синагоги. По збурєню міста Єрусалима через Римлян синагога стала вдовицею а Ізраїльтяне сиротами.

ѿ воспросатъ: да ѿгнѧни вѣдѣтъ ѿз до́моу вѣ своїхъ.

І. Да възвѣстѣ замедѣвѣць вѣсѧ, єліка єсть єгѡ, ѿ да възвѣстѣ чѣждїн трѣдѣ єгѡ.

І. Да не вѣдѣтъ ємѣ застѣпника: ниже да вѣдѣтъ о́уцїєдрѡвї сирѡтѣ єгѡ.

І. Да вѣдѣтъ чѡда єгѡ вѣ погнѣніє: вѣ рѡдѣ єдиномъ да потрѣбїтсѧ ѿмѧ єгѡ.

І. Да воспоманїтсѧ беззаконїє о́тѣцъ єгѡ предъ Гдѣмъ: ѿ грѣхъ матере єгѡ да не о́чїстїтсѧ.

І. Да вѣдѣтъ предъ Гдѣмъ вѣнѣс, ѿ да потрѣбїтсѧ ѿ землї памѧть ѿхъ: занѣже не поманѣ сотворїти милости.

І. ѿ погна челоуѣка нища ѿ о́убѡга, ѿ о́умнаєна сѣрдцемъ о́умертвїти.

ні, і най виженуть їх з власних їх домів¹⁾.

10. Нелюдский лихвар най забере їм безпощадно все, що їх єсть, а чужї люди най розберуть їх всї добра, котрі они з так великим трудом²⁾ собі придбали.

11. Най не знайдуть нікого, котрий би схотїв їх спомагати і милосердити ся над їх сиротами.

12. Най всї їх діти загинуть, а імя їх в однім родї най згасне.

13. Най споминають ся грїхи їх вітцїв перед Господом, а грїх їх матерїє³⁾ най не буде ніколи відпущеним.

14. Най всї грїхи їх і злоби зїстануть на памяти у Господа⁴⁾, щоб їх завсїгди карав, а память о них самих нехай счезне з землї, бо забули менї милосердіє ділати.

15. Сей нарїд пересьлїдував терпячо-го і убогого чоловіка, і старав ся убити того, котрого серце давили смуток і болїзнь.

¹⁾ То все докладно вивпнило ся по збурєню Єрусалима.

²⁾ Той стих відносять многї до того приключєня в часї збурєня Єрусалима сьвятого через Римлян, коли то животи мешканцїв міста розпорювали за золотівками.

³⁾ Під матерїю многї розумїють синагогу або місто Єрусалим, отже мешканцїв міста т. є Ізраїльтян.

⁴⁾ Св. Августин, приводячи слова з сьвятого євангелїя «Єсѣ же кровь праведныхъ, ѿже ка́ми на землї проліасѧ о́тъ Івеѡа до нїнѣ: да прїйде на вѣсѣ», каже, що нарїд буде покараним не тільки за свої грїхи і грїхи вітцїв природних, але також за грїхи праотцїв лукавих.

ѡ. И козлюви клѡ-
твѡ, и приидетъ ѡмѡ,
и не косхотѣ благосло-
вѣнїа, и оудалїтсѡ ѡ
негѡ.

ѡ. И облечѣсѡ кѡ
клатѡв ѡкѡ вѡ рїзѡ,
и кнїде ѡкѡ водѡ ко
оутрѡбѡ ѡгѡ, и ѡкѡ
ѡлїи кѡ кїстї ѡгѡ.

и. Да бѡдетъ ѡмѡ
ѡкѡ рїза, кѡ нїже
облачїтсѡ: и ѡкѡ по-
ѡсѡ, ѡмже кїнѡ оло-
сѡетсѡ.

д. Оїе дѡло ѡбола-
гѡщицѡ мѡ оу Гдѡ:
и глагѡлющицѡ лѡкѡкам
на дѡшѡ моѡ.

к. И тѡ Гдѡ, Гдѡ,
сотвори сѡ мною ѡме-
не рѡди твоѡгѡ: ѡко
влѡга мїлѡстѡ твоѡ.

кѡ. Избѡви мѡ, ѡко
нїщѡ и оубѡгѡ ѡсѡмѡ
ѡзѡ: и сѡрдце моѡ смѡ-
тїсѡ внѡтрь менї.

кѡ. ѡкѡ сѡнѡ, внѡ-
гдѡ оуکلони́тсѡ ѡи,
ѡѡхѡсѡ: стрѡсѡхѡ ѡкѡ
прѡзи.

кѡ. Кѡлѡна моѡ ѡз-
нѡмогѡста ѡ нѡстѡ:
и лѡбѡ моѡ ѡзмѡкнї-
сѡ ѡлѡ рѡди.

16. Сей нарід полюбив прокляте¹⁾, і тоє постигне его; а не хотїв благословеня, і тоє віддалить ся від него.

17. Сей нарід приодягнув ся в прокляте так, як в одїж; оно наповнило серце его і всю внутренність его як би водою, і розійшло ся і осїло як елеї в усіх его кістках.

18. Най же тоє прокляте покриє їх як плащ, най опережуть ся ним на за-всігди як би поясом.

19. Такі то кари від Господа і заплата буде тим всім, що мене ненавидять, і котрі в своїй злости мене обмовляють, настаючи на мое жите.

20. Менї же зділай, Господи, так як відповідно Тобї, Ти добрий, спаси мене відкиненого і убогого після Твого милосердія.

21. Спаси мене опущеного і убогого тим більше, що менї дуже смутно і гірко в глибинї мого серця.

22. Подїбно як тая тїнь, що під вечер малїс, аж доки зівсїм не счезне, і я так счезаю і впадаю з терпїня в терпїне, подїбно як саранча, котру вітер переносить з мїсца на мїсце.

23. Від посту мої колїна так зіслабли, що помимо волї угинають ся підомною, тай все мое тїло змарнїло і зісохло для браку оливи²⁾.

¹⁾ Св. Августин відносить відповідно слова того стиха до слів Єван. Мат. (27. 25.) где ся читає, що Ізраїльтяне кричали: «Кров его на нас и на діти наши.»

²⁾ То єсть для браку утішеня. Намазуване оливою було у давних жидів ознакою радости; не бути намазаним оливою, то означало смуток, журбу, нужду, пости, покаяння; для браку оливи помарнїти, значить тїлько, що постарїти ся для якого небудь смутного положеня.

кѡ. И ѡзѡ вѡхѡ по-
ношѣнїе ѡмѡ: видѡшѡ
мѡ, покивѡшѡ глакѡми
своїми.

кѡ. Помози мнѣ Гдѡ
Бже мої: и спасї мѡ
по мїлѡсти твоѡї.

кѡ. И да разѡмѡкѡтѡ,
ѡко рѡкѡ твоѡ сїѡ:
и тѡ Гдѡ сотвори́лѡ
ѡсѡ ю.

кѡ. Проклѣнѣтѡ тїн,
и тѡ благословїши:
кѡстѡюции на мѡ да
постыдѡтсѡ, рѡвѡ же
твої возвесѡлїтсѡ.

кѡ. Да облѡкѣтсѡ
ѡболагѡщии мѡ вѡ сѡ-
мѡтѡ: и да ѡдѡждѡт-
сѡ ѡкѡ ѡдѡждѡю стѡ-
дѡмѡ своїмѡ.

кѡ. Испѡкѣсѡ Гдѡви
сѡлѡ оустѡ моїми: и
посредѣ мнѡгїхѡ вос-
хвалю ѡгѡ.

л. ѡкѡмже предѡстѡ
ѡдѡснѡю оубѡгѡгѡв:
ѡже спасѣи ѡ гѡнѡщицѡхѡ
дѡшѡ моѡ.

24. Я став ся посьміхом для моїх ворогів, а они дивлячи ся на мене терплячого, лиш кивали головами своїми (Мат. 27. 34).

25. Помози менї, мій Господи Боже, і спаси мене після Твого милосердія.

26. Щоби они узнали тоє, що то все учинила Твоя всемогуча рука, що я терпїв з Твоєї і своєї волї за грїхи всіх людий.

27. А коли мене мої вороги проклинують, в той час благослови мене мій Отче, обертаючи все то зло, що я ви-терпїв, на хосен для людий; всі, що те-пер на против мене повстали, най за-встидають ся; та чей потому навернуть ся, а я Твій вірний слуга най повеселю ся тай потїшу ся з того.

28. Противники мої най попадуть в неславу та най покриють ся встидом як одежию¹⁾.

29. Я же буду грїмко славити Господа Бога моїми устами і в Его честь співати похвальну піснь посеред численного зібраня моїх вірних.

30. За то що близько був менї з помочию убогому і терплячому, щоб мене хоронити і мое жите з рук переслїду-вателїв моїх висвободити²⁾.

¹⁾ Покритись встидом, означає попасти в найбільшу страту або нечесть.

²⁾ Многї відносять сей стих до Воскресеня Ісуса Христа, котрим Ісус Христос після чоловіцтва свого жите, котре утратив, воскресеннї знов одержав.

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВ'ЯТОГО.

Псалом 58.

В біді.

Надпись: »Въ концѣ да не растлѣши Давидъ во столпннсаніе, внигда послѣ Саула ѿ стрѣжѣ дѣмъ егѡ, ѣже ѡумертвѣти егѡ.«

Гадка надписи єсть: Псаломъ въ концѣ побѣннн нашего (вдохновенный) ѿмѣла надписаніе, да не погубиши Давида, когдѣ Саула послѣ вѡн своѣмъ, стрѣжѣ дѣмъ егѡ ѣже ѡумертвѣти егѡ. Многі, уважаючи тую надпись за доповняючу часть сего псалма, кажутъ, що цар Давид зложив его в часѣ приключеня, котре оповѣдає ся в першій книзѣ Царств (г. XIX. 6). Саул, мучений злим нечистим духом, коли перед тим не удало ся ему пробити копѣемъ граючого перед ним Давида, задумав неосторожного убити в власній его комнатѣ. Приказав проте своїмъ воинамъ, щоби вечеромъ окружили дѣмъ Давида, і стерегли его тамъ такъ довго, доки він самъ не убе его. Давид, дізнавшисъ черезъ свою жену Михоль о грозячѣмъ небезпеченствѣ, спустился за єї помочию вікномъ, уйшовъ щасливо смерти, і в память сего свого спасеня зложивъ тую подячну пісню. Св. Отці, а передовсімъ св. Августинъ і Теодоретъ відносять сей псаломъ в типичнѣмъ значінію до Христа Спасителя, і виясняють его о незіпсутю в гробѣ зложеного і жовнірами стереженого Тѣла Ісусоваго, або зновъ яко молитву Христа супротивъ своїхъ ворогівъ і ворогівъ св. Церкви.

а. Изми мѣ ѡ врагъ мойхъ Бже: ѿ ѡкстающихъ на мѣ ѿзбави мѣ.

б. Избави мѣ ѡ дѣлающихъ беззаконіе: ѿ ѡмѣжъ кровей спаси мѣ.

в. Іако сѣ ѡловѣша дѣшѣ мои: нападоша на мѣ коблицѣ.

1. Спаси мя Господи Боже від ворогівъ моїхъ, що настають на мою гибель, та защити мя Господи супроти нападающихъ на мене¹⁾.

2. Вибави мене з рукъ лютихъ і безбожныхъ людей, що жадуть моєї крови та моєї смерти желяють.

3. Ото настають на жите мое сильнѣйші від мене, зновъ безъ всякої причини напали на мене.

¹⁾ Вияснене слѣдующе єсть типичне, яко молитва Христа, супротивъ своихъ ворогівъ.

д. Нижѣ беззаконіе мое, нижѣ грѣхъ мой Гдн: безъ беззаконіа текѡхъ ѿ исправихъ.

е. Востани къ срѣтенію моему, ѿ кждѣ: ѿ тѣхъ Гдн Бже сила, Бже ѿлеж.

ж. Вонми посѣтити всѣ ѡзакони: да не ѡщѣдриши всѣ дѣлающихъ беззаконіе.

з. Возвратѣса на кѣчѡхъ, ѿ вѣлчѣтѣхъ ѿквпей, ѿ ѡбидѣтѣхъ градѣ.

и. Сѣ тѣмъ ѡкстающающѣхъ ѡустѣхъ своими, ѿ мѣчѣхъ въ ѡстѣнахъ ихъ: іако ктѡ сѣкша?

к. І тѣхъ Гдн посѣкѣши ѿмѣжъ: ѡчищѣши всѣ ѡзакони.

л. Держакъ мой къ тѣбѣ сохрани, іако тѣхъ Бже заступникъ мой єсѣ: Бгъ мой, милость егѡ предваритъ мѣ.

м. Бгъ мой ѡвѣститъ мнѣ на вѣдѣхъ моихъ; не ѡбидѣтѣхъ ихъ: да не

4. Тобѣ відомо, мій Господи Боже, що в менѣ нема жадного грѣха, беззаконія, ні вини, котру би менѣ могли закинути; я живъ всегда далеко від грѣха і відвернувъ навіть кроки мої від него¹⁾.

5. Самъ видишъ, Господи Боже, в якомъ великомъ находжу ся небезпеченствѣ; встанѣ і поспѣши менѣ на помѣчъ, всемогучий мій Господи Боже, Боже Ізраїля.

6. Спѣшишь карѡю посѣтити всѣхъ злобныхъ моїхъ ворогівъ, не пощади милосердіємъ відступниківъ Твоїхъ безбожныхъ²⁾.

7. Вони подібні до зголоднѣлихъ псѣвъ, що в вечерѣ підходять під місто, а окруживши его, засѣдають, щоби погубити праведника³⁾.

8. Їхъ безбожні уста безпечно розговорюють о моїй гибелѣ, їхъ слова подібні до мѣча острого; они безъ боязни глосять завсѣгди мѣсть і убийство, говорячи: хто насъ почує?»

9. Но Ти самъ Господи, передавъ їмъ другимъ на смѣхъ, Ти самъ завстидаєшъ сей безбожний нарѣдъ.

10. А я за Твоєю помочію одержу силу, скріплю мою державу; Ти Господи Боже моя оборона я сильно сподѣваю ся, що Ти по милосердію Своїмъ завсѣгди менѣ в часъ поможешъ.

11. Господь Богъ самъ покаже менѣ, якъ Він остро покарає ворогівъ моїхъ, і відомститъ все зло, яке они менѣ запо-

¹⁾ Се треба дословно розумѣти о Христѣ Спасителю; Він непорочный Агнецъ, і лишъ добровѣльно принявъ на себе грѣхи цѣлого свѣта, щобъ сплатити за нихъ довгъ Божій справедливості.

²⁾ Вся язики, то єсть жидѣвъ, наслѣдующихъ в своїмъ житю поганъ, а опісля і самихъ же поганъ, завзятихъ ворогівъ Христа і Его стада.

³⁾ Пивецъ порівнує гонителѣвъ Христовихъ зъ кровожадными псами, або лѣпше сказати шакалями, що в день гонять ся по поляхъ, а під вечерѣ зголоднѣлі підходять під місто, шукаючи добичі. Многі поясняють сей псаломъ о наверненю поганъ і жидѣвъ до віри християнської, в той спосѣбъ: они в правдѣ під вечерѣ т. є. пізно навернуть ся і якъ ті зголоднѣлі пси будуть окружати храмъ Божій, Церковъ Христову, но теперъ они настають на мое жите.

когда завѣдѣтъ законъ
твѣй.

В. Расточи ѿ силою
твоею: и низведи ѿ
защитниче мой Гди.

Г. Грѣхъ оустъ ихъ,
слово оустнъ ихъ: и
ѣти да бѣдѣтъ въ гор-
дыни своей.

Д. И ѿ клевети и
лжи возвѣстатса къ
кончинѣ: къ гнѣву
кончины и не бѣдѣтъ.

Е. И оубѣдѣтъ, ѿко
Бгъ владычествуетъ
Іаквоумъ: и концы
земли.

дѣяли. Но если їх меш карати, прощу
Тя, не погуби їх на завсѣгда, щоби де-
які з них, навернувши ся до Тебе, не
забували Твого закона, що не хоче
смерти грѣшника, але его наверненя
і житя блаженного¹⁾.

12. Прожени їх і розпороши силою
своею, здѣлай, щоби не могли мені більше
шкодити, Ти бо Господи, еси моім за-
щитником²⁾.

13. За їх очернюючий язык, за їх
злобні бесѣди, нехай їх завстидає вла-
сна їх гордість і нехай їх погубить³⁾.

14. За проклони і ложи, в день їх
смерти, в день кари, нанесеної на них
справедливим судом Божиим, оголосять
їх відстрашаючим приміром для всіх
иньших; в день той гнѣва Божого роз-
жени їх, щоби їх не стало⁴⁾.

15. Тоді пересвѣдчать ся і увидять,
що Господь Бог один володіє своею си-
лою, не лиш народом Ізраильским, що
від патріярха Якова походить, але і всі-
ми народами.

¹⁾ В єврейскім замість: «законъ твѣй», стоїть «нарѣдъ твѣй». Здає ся, що сѣмдесять толкователів, виясняючи сей псалом о страстях Спасителя, пригадавши собі молитву: «Боже, отпусти їм, не знають бо, що творять,» положили: не убий, їх щоби коли не забули закону Твого після котрого і найлютейшому злобнику, сли ся покає, відпускають ся всі грѣхи і беззаконія. Ті, що замість «законъ твѣй» читають «нарѣдъ твѣй» поясняють сей уступ так: не погуби відразу, нагло, но поволи, щоби они були відстрашаючим приміром для иньших, і щоби всі узнали, що Ти прави народа Твоего не забуваєш, но уймаєш ся за ними.

²⁾ Слова сего стиха можна віднести до кари розсипаня жидів по цілому сьвіту. Тоді зложив їх Господь Бог з їх слави, котру мали, доки еще були народом вибраним, і доки мали еще свое царство і свое сьвященство.

³⁾ Брехливий язык жидів показав ся в їх бесѣдах, на пр.: «Не маєм царя, лиш кесаря,» Він зрадник, Він в імени Велзевула прогоняє сатану» і пр... Они, що в гордості мали себе за синів Авраама і не припускали, щоби колись бути чужими (невільниками), они опісля пійшли в соромну а безперестанну неволю.

⁴⁾ Проклін найстрашнійший, який жиди на себе призвали, то був сей: «кров Его на нас і на діти нашѣ».

В. Возврататса на
вечеръ, и възвѣстѣтъ Іакв
пси: и оубѣдѣтъ градъ.

В. Тин развѣстатса
ѣсти: ѣще же ли не
насытатса, и порѣ-
шѣтъ.

И. Язъ же воспою
силѣ твоею: и возра-
дѣкса застра о ми-
лости твоей.

Д. Іакв възвѣстѣтъ
застѣпникъ мой: и при-
бѣжище мое къ днѣ
скрѣпи моея.

К. Помощникъ мой
еси, тѣкъ пою, ѿко
Бгъ застѣпникъ мой
еси: Бже мой, милость
моя.

16. Они лѣпше о тім пересвѣдчать ся,
коли всі станемо перед Твоім судом;
тоді схотять они навернути ся до по-
каяня, но вже під вечір, за пізно, скін-
чить бо ся милосердіє, они будуть тер-
піти голод, мов ті пси, і стануть окру-
жати город вибраних Божих, щоби зна-
йти страву утіхи.

17. Розийдуть ся, шукаючи страви у
своїх патріярхів і пророків, молячи їх
о потіху, але не знайшовши єї, стануть
нарікати на своє нещастє.

18. Я же Господи, буду безперестанку
воспівати Твою всемогучість і вже в
час рано буду радувати ся Твоею ми-
лостію.

19. Бо Ти завсѣгда був моім оборон-
ником і прибіжищем в день переслѣду-
ваня і утечі моеї.

20. Ти мій помічник в кожній потре-
бі, Тобі буду співати, бо Ти Господь
Бог мій, Сохранитель мій, Бог мене
милуючий.

Псалом 139. гляди на 193. стр. — Псалом 85. гляди на 183. стр.

Зміст

Передне слово до першого видання	III
--	-----

Вступ.

Назви зібраних псалмів	7
О творцях псалмів	7
О надписах псалмів	9
Поділ цілого зібрання псалмів і їх числене	9
О змісті псалмів і о поділі після сего	12
О літургічним ужиттю псалмів	16

Псалми вечірні.

Псалом 103 О Божім правліню в природі	20
Псалом 1 Передне слово св. Духа	25
Псалом 2 Христос — цар сего світа	27
Псалом 3 В потребі	29
Псалом 140 Супротив ворогів	31
Псалом 141 Супротив ворогів	33
Псалом 129 Покаянний 6	34
Псалом 116 Подяка	36
Піснь похвальна: <i>Святі тихій</i>	36
Псалом 122 Надіюче ся око	37
Піснь похвальна: <i>Нынѣ ѿшдрѣши</i>	38

Псалми малого повечеря.

Псалом 50 Покаянний 4	40
Псалом 69 Поможи ми	44
Псалом 142 Покаянний 7	46

Псалми великого повечеря.

Псалом 4 Мужество в малодушию	49
Псалом 6 Покаянний 1	51
Псалом 12 Тоска о поміч	53
Псалом 24 Господь приходить	54

Псалом 30 Уздоровив-єсь мене	57
Псалом 90 Бог надія моя	61
Піснь св. Ісаїї пророка: <i>Гь нами Бѣгъ</i>	64
Псалом 101 Покаянний 5. Прошене в біді	67

Псалми полунощниці повседневної.

Псалом 118 Азбука слова Божого	71
Псалом 120 Надія в Бозі	90
Псалом 133 Хвалите Господа	92

Псалми полунощниці суботної.

Псалом 64 Подяка	93
Псалом 65 Подяка	95
Псалом 66 Посланництво Ізраїля	98
Псалом 67 Гора тучна	99
Псалом 68 Поможи мені	106

Псалми утренні.

Псалом 19 Псалом царский	112
Псалом 20 Царский	113
Псалом 37 Покаянний 3	116
Псалом 62 Бог моя потіха	119
Псалом 87 Глубока жалоба	121
Псалом 102 Ласкаве владіне Боже межі людьми	125
Псалом 134 Хвалите Господа	120
Псалом 135 <i>Алаѣѣѣ</i>	132
Псалом 136 Сумна арфа	135
Піснь Богородиці: <i>Блаччѣ дѣшѣ моѣ Господа</i>	137
Псалом 148 Хвалите Господа	140
Псалом 149 <i>Алаѣѣѣ</i>	143
Псалом 150 <i>Алаѣѣѣ</i>	144
Славословіе велике	146

Псалми часів і междочасий.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 5 Против ворогам	149
Псалом 89 Просьба о ласку	151
Псалом 100 Зеркало князів	155

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 1-ГО ЧАСА.

Псалом 45 Ми не боїмо ся	157
Псалом 91 Справедливе Боже правліне	159
Псалом 92 Бог цар наш	161

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТЬОГО.

Псалом 16 Молитва против ворогів	163
--	-----

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 3-ГО ЧАСА.

Псалом 29 Ти уздоровив мене	166
Псалом 31 Покаянний 2	168
Псалом 60 Спаси царя	171

ПСАЛМИ ЧАСА 6-ГО.

Псалом 53	Супротив ворогів	172
Псалом 54	. . . . .	174

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 6-ГО.

Псалом 55	Надія	177
Псалом 56	Встань о Боже	180

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВ'ЯТОГО.

Псалом 83	Тоска за домом Божим	182
Псалом 84	Обнови нас	184
Псалом 85	Прошенє о поміч	187

ПСАЛМИ МЕЖДОЧАСИЯ 9-ГО.

Псалом 112	Хваліть Господа	189
Псалом 137	Хвала Божа	191
Псалом 139	Бог знає мене	193

Псалми на обідницї.

Псалом 145	Надій ся на Господа	196
Псалом 33	Подяка	198

Псалом, коли їдєть ся в трапєзу.

Псалом 144	Хвала Божа	202
------------	----------------------	-----

Псалми часів царских.

Псалми в навечєриє Рождєства Христового.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 44	Хвала Мєсїї	206
-----------	-----------------------	-----

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 86	Сїон місто свїта	211
-----------	----------------------------	-----

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 71	Псалом царский	213
Псалом 131	Молитва	217

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВ'ЯТОГО.

Псалом 109	Борба Христа	220
Псалом 110	Хвала Божа	223

Часи царскї в навечєриє Богоявлєня.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 22	Добрий Пастир	225
Псалом 26	Надій ся	227

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 28	Прославляйте	230
Псалом 41	Туга	234

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 73	Спустошенє св'ятинї	237
Псалом 76	В терпінях	242

ПСАЛМИ ЧАСА ДЕВ'ЯТОГО.

Псалом 113	Піснь ісхода	245
------------	------------------------	-----

Псалми часів царских в Велику Пятницю.

ПСАЛМИ ЧАСА ПЕРШОГО.

Псалом 21	Боже мій! Боже мій!	249
-----------	-------------------------------	-----

ПСАЛМИ ЧАСА ТРЕТОГО.

Псалом 40	Щасливі милосердні	254
-----------	------------------------------	-----

ПСАЛМИ ЧАСА ШЕСТОГО.

Псалом 51	Злий язик	257
Псалом 108	Прокляте і просьба	259

ПСАЛОМ ЧАСА ДЕВ'ЯТОГО.

Псалом 58	В бідї	264
-----------	------------------	-----

